

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

20 november 2005

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

JAARVERSLAG

2004-2005

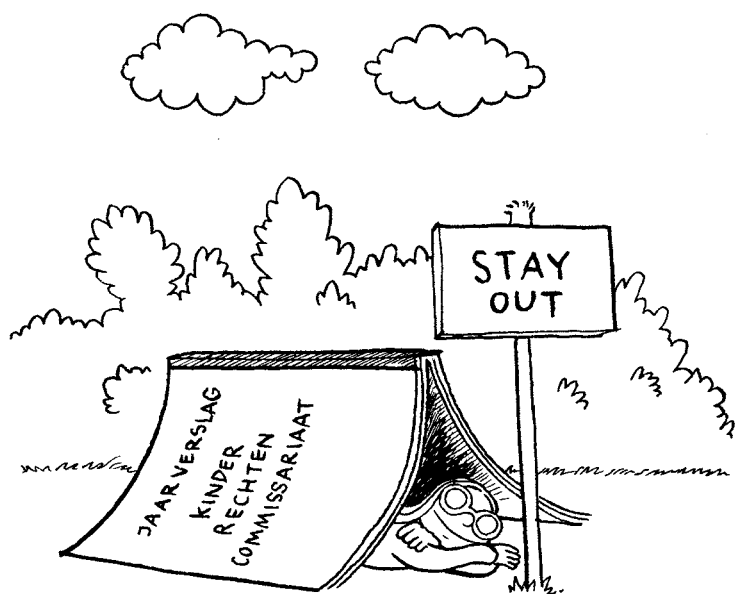
jaar 2004 05 verslag

Kinderrechtencommissariaat

Wat stelt het Kinderrechtencommissariaat vast? [Welke vragen en klachten krijgt het Kinderrechtencommissariaat?](#)
Welke acties onderneemt het Kinderrechtencommissariaat? [Wat moet er veranderen voor kinderen en jongeren in Vlaanderen?](#)

jaarverslag 2004/05

Maken kinderen wel genoeg lawaai?

'Children are not just mini human beings with mini human rights.'

Prof. Paulo Sergio Pinheiro, onafhankelijk expert voor de VN-studie over Geweld op Kinderen, regionale conferentie Ljubljana, 5-7 juli 2005

Hoe kindvriendelijk is Vlaanderen?

Vlaamse volwassenen gebruiken de Vlaremnormen om af te rekenen met geluid of 'lawaai' dat spelende kinderen maken. We vinden het een gevaarlijke trend. Die milieunormen zijn niet bedoeld voor dat soort van geluid. En vooral: als we kinderen gaan verplichten om zich in stilte te amuseren, is het einde toch wel zoek. Maken kinderen wel genoeg lawaai? In het bloed van baby's in Vlaanderen zit veel te veel cadmium. In het verkeer in Vlaanderen zitten veel te veel risico's voor zwakke weggebruikers. Ook dat heeft allemaal te maken met kinderrechten. Kinderen zelf maken er veel te weinig lawaai over.

Maar ze weten wel steeds duidelijker waarvoor ze bij het Kinderrechtencommissariaat terecht kunnen. Ons zevende jaarverslag aan het Vlaams Parlement laat zien waarvoor kinderen en jongeren het voorbije jaar bij ons aanklopten. Zo maakt het jaarverslag duidelijk dat kinderrechten niet abstract en theoretisch zijn, maar een dagelijkse realiteit. Veel kinderen ervaren elke dag het concrete belang van hun kinderrechten. En van de schendingen ervan.

Verdragen ratificeren is vaak stukken eenvoudiger dan ze uitvoeren. Bij de uitvoering van het kinderrechtenverdrag stoten we al snel op discussies over bekendheid en onbekendheid van minderjarigen, over de interpretatie van verdragsbepalingen, of over budgettaire ruimte.

In het laatste hoofdstuk van dit jaarverslag vindt u een beknopt overzicht van onze belangrijkste aandachtspunten van het voorbije werkjaar. Hieruit blijkt dat kinderrechten ruimer zijn dan alleen maar een Vlaams welzijnsthema. De volledige uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind speelt zich op alle bevoegdheidsniveaus af.

Wat in dit jaarverslag staat, is niet altijd even vrolijk. Daarom wens ik u niet 'veel leesplezier', maar wel een boeiende lectuur toe. Want het werk van het Kinderrechtencommissariaat blijft boeiend. De leden van het team zorgen voor het leven en de ziel van het Kinderrechtencommissariaat en ook weer van dit jaarverslag. Ik ben ze daar heel erkentelijk voor. En ik hoop dat ze met z'n allen genoeg lawaai blijven maken om de kinderrechten in Vlaanderen steeds hoger op de politieke agenda te krijgen. Lawaai is een belangrijke eerste stap om te bouwen aan een kindvriendelijker Vlaanderen.

Ankie Vandekerckhove
Kinderrechtencommissaris
November 2005

Inhoud

Hoofdstuk 1	Kinderrechtencommissariaat	11
1.	De opdracht	12
1.1.	Advieswerk	13
1.2.	Ombudswerk	13
1.3.	Communicatiewerk	14
1.4.	Onderzoekswerk	14
2.	De doelgroepen	15
2.1.	Beleidsactoren	15
2.2.	Minderjarigen	15
2.3.	Volwassenen	16
3.	De medewerkers en middelen	17
3.1.	Medewerkers	17
3.2.	Financiële middelen	17
3.3.	Aanpassingen aan het decreet	18
3.4.	Samenwerking met het Algemeen Secretariaat	18

Inhoud

Hoofdstuk 2	Ombudswerk	19
1.	De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat	20
1.1.	Kinderrechtencommissariaat antwoordt op vragen en klachten	20
1.2.	Omgaan met klachten	21
1.2.1.	Bevoegdheid om klachten te onderzoeken	21
1.2.2.	Principes van klachtenbehandeling	21
1.2.3.	Klachtenbehandeling	23
1.3.	Individuele vragen om informatie	25
1.4.	Structurele impact van het ombudswerk	26
2.	Meldingen	27
2.1.	Profiel van melders en meldingen	27
2.1.1.	Hoeveel vragen en klachten?	27
2.1.2.	Wie nam contact op met het Kinderrechtencommissariaat?	29
2.1.3.	Hoe namen melders contact op?	31
2.1.4.	Wanneer namen melders contact op?	32
2.1.5.	Uit welke provincie?	32
2.1.6.	Hoe werden vragen en klachten behandeld?	33
2.2.	Thema's van meldingen	35
2.2.1.	Gezin	36
2.2.2.	Onderwijs	56
2.2.3.	Hulp aan kinderen en jongeren	67
2.2.4.	De leefsituatie van kinderen en jongeren	76
2.2.5.	Minderjarigen en delinquentie	83
2.2.6.	Vluchtelingen	85
2.2.7.	Minderjarigen en media	88
2.2.8.	Andere meldingen	90

Inhoud

Hoofdstuk 3	Communicatiewerk	91
1.	Informereren en sensibiliseren	92
1.1.	Bekendmaking	92
1.1.1.	Bekendmaking kinderrechten	92
1.1.2.	Bekendmaking klachtenlijn Kinderrechtencommissariaat	93
1.1.3.	Verspreiding van oude en nieuwe informatiedragers	94
1.2.	Informereren over onderzoeksresultaten	99
1.3.	Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat in de media	100
1.3.1.	Doelgroepmedia	100
1.3.2.	Nieuwsmedia	100
1.4.	Interactief informatiekanaal: website kinderrechten.be	103
1.4.1.	Updating	103
1.4.2.	Aantal bezoekers	104
2.	Netwerking en contacten met het werkveld	105
2.1.	Kinderrechtencoalitie	105
2.2.	Netwerk kinderrechten en jeugd	105
2.3.	Aanspreekpunten kinderrechten	106
2.4.	Reflectiegroep jeugdbeleidsplan en reflectiegroep kinderrechten	106
2.5.	Reflectiegroep jeugdonderzoek (JOP)	106
2.6.	Reflectiegroep gerechtelijke jeugdhulp (BOT)	107
2.7.	Reflectiegroep rechtspositiedecreet (Kinderrechtswinkel)	107
2.8.	Werkgroep kinderrechten (OSBJ)	107
2.9.	What do you think?-project (Unicef België)	108
2.10.	Stuurgroep project 'Kinderparticipatie: nu ook bij beleidsplannen' (K&S)	108
2.11.	Expertcommissie niet-begeleide minderjarigen (ICEM)	108
2.12.	Werkgroep 'onderwijs zonder grenzen - netwerk tegen de uitwijzing van kinderen en jongeren zonder papieren'	109
2.13.	Platform Wonen	109
2.14.	Onderzoeksproject kinderen en mobiliteit (K&S)	109
2.15.	Commissie toelating en gelijke kansen (VLOR)	110
2.16.	Stuurgroep Preventieproject Onderwijs-Vertrouwenscentra (POV)	110
2.17.	Forum jongeren, relaties en seksualiteit (Sensoa)	110
2.18.	Staten-Generaal van het Gezin	111
2.19.	Kracht van je Stem (Vlaams Parlement)	111
3.	Netwerking en contacten met kinderombudsdiensten	112
3.1.	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)	112
3.2.	Organisation Mondiale contre la Torture	113
4.	Redacties	114
4.1.	Nieuwsbrief Jeugdrecht	114
4.2.	Alert	114
4.3.	Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten (TJK)	114

Inhoud

Hoofdstuk 4	Advieswerk	115
1.	Kinderen en scheiding (opnieuw!)	116
2.	Geen voorkeursmodel voor omgangsregelingen in de wet	121
3.	Bezoekruimtes: wachtlijsten brengen kinderen nog meer in de knel	123
4.	Opvoeden via media? - in het zog van Supernanny	125
5.	Adoptie ook door homoseksuele koppels?	127
6.	Een stevig juridisch statuut voor elke minderjarige	129
7.	Een eerste kinderrechten- en jeugdbeleidsplan voor Vlaanderen	130
8.	Interventie en recht op hulp in evenwicht?	133
9.	Delinquente jongeren hebben ook rechten	135
10.	Niet-begeleide minderjarigen in een precare situatie	138
11.	Spijbelen in het licht van het recht op onderwijs	140
12.	Pedagogische tik, weg ermee	142
13.	Niet alle participatie is echte participatie	144
14.	Tieners en hun vrije tijd	146

Inhoud

Hoofdstuk 5	Conclusies en aanbevelingen	151
1.	Recht op een passende levensstandaard	152
2.	Recht op respect in opvoeding en gezin	153
3.	Rechten op en in onderwijs	155
4.	Recht op mobiliteit	157
5.	Rechten op en in gezondheidszorg	158
6.	Recht op opvang en hulpverlening	159
7.	Recht op bescherming tegen geweld	161
8.	Recht op informatie	162
9.	Rechten in en door media	162
10.	Rechten op en in ontspanning	163
11.	Recht op jeugd(sanctie)recht	164
12.	Recht op rechtsuitoefening	165
13.	Recht op aandacht in het beleid	166

Inhoud

Bijlagen

169

Bijlage 1

Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989	170
--	-----

Bijlage 2

Decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris	194
---	-----

Decreet van 31 januari 2003 houdende de wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende de instelling van de Vlaamse Ombudsdienst	197
--	-----

Uittreksel van decreet van 15 juli 2005 houdende de wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft	198
---	-----

Bijlage 3

Media-output (september 2004 tot en met augustus 2005)	203
--	-----

Bijlage 4

Studiedagen, congressen en representaties (september 2004 tot en met augustus 2005)	213
---	-----

1.	De opdracht	12
1.1.	Advieswerk	13
1.2.	Ombudswerk	13
1.3.	Communicatiewerk	14
1.4.	Onderzoekswerk	14
2.	De doelgroepen	15
2.1.	Beleidsactoren	15
2.2.	Minderjarigen	15
2.3.	Volwassenen	16
3.	De medewerkers en middelen	17
3.1.	Medewerkers	17
3.2.	Financiële middelen	17
3.3.	Aanpassingen aan het decreet	18
3.4.	Samenwerking met het Algemeen Secretariaat	18

Hoofdstuk

1 kinderrechten commissariaat

1 De opdracht

Als onafhankelijke instelling treedt het Kinderrechtencommissariaat op als vertolker van de rechten, belangen en noden van minderjarigen.

Missie

Het Kinderrechtencommissariaat wil de maatschappelijke en juridische positie van minderjarigen in Vlaanderen versterken.

- Door te waken over de verdere uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en die te stimuleren.
- Door te pleiten voor welzijnsbevorderende leefomstandigheden voor kinderen en jongeren.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is de belangrijkste leidraad. Het maakt ook in Vlaanderen deel uit van de rechtsorde. De oprichting van onafhankelijke kinderrechteninstanties – zoals het Kinderrechtencommissariaat – is de uitvoering van één van de verplichtingen die uit het Verdrag volgen.¹

Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt de opdracht uit het oprichtingsdecreet² naar vier pijlers in de werking³:

- Advieswerk
- Ombudswerk
- Onderzoekswerk
- Communicatiewerk

Deze pijlers spelen voortdurend op elkaar in. Ze voeden elkaar en werken vaak in op gezamenlijke thema's.⁴

Bij de uitvoering van zijn opdracht vertrekt het Kinderrechtencommissariaat van deze werkingscriteria⁵:

- Het geloof in de competentie van minderjarigen als volwaardige actoren in de samenleving.
- Het evenwicht tussen de drie soorten rechten: protectie-, provisie- en participatierechten. Rechtspromotie en -bescherming gaat over alle kinderrechten.⁶
- Een emancipatorische uitvoering van het verdrag: rechten hebben én rechten uitoefenen. De minderjarige moet in staat gesteld worden zijn rechten zelf te beleven, uit te oefenen en af te dwingen als dat nodig is.
- Een gerichtheid op verandering en impact: verbetering van de maatschappelijke en de juridische positie van de minderjarige.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind maakt ook in Vlaanderen deel uit van de rechtsorde.

¹ Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind, 9 juni 1995 (CRC/C/15/Add.38). Zie voor een officiële vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.1, B, 20. Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind, 7 juni 2002 (CRC/C/15/Add.178). Zie voor een officiële vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.1, B, 122. Algemene Commentaar van het Comité voor de Rechten van het Kind, 15 november 2002 (CRC/GC/2002/2) over de rol van onafhankelijke nationale mensenrechtenorganisaties bij de bevordering en bescherming van de rechten van het kind. Zie voor een officiële vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.1, B, 163. Wereldactieplan voor kinderen: 'Een wereld geschikt voor kinderen'. Aangenomen op de 27e speciale zitting van de algemene vergadering in New York op 10 mei 2002. Zie voor een officiële vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.1, B, 131.

² Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtcommissaris, B.S. 7 oktober 1997. Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtcommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst, B.S. 13 februari 2003. Decreet van 15 juli 2005 houdende wijzi-

ging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft, B.S. 9 september 2005. Zie voor de tekst van de drie decreten bijlage 2 of www.kinderrechten.be (klik op 'Documenten' en verder op 'Oprichtingsdecreet').

³ Zie ook het Beleidsplan 2003-2008. Goedgekeurd door het Vlaams Parlement en opvraagbaar bij het Kinderrechtencommissariaat. Het beleidsplan legt drie grote prioriteiten vast: de juridische positie van de minderjarige versterken, het recht van de minderjarige op informatie beter garanderen, en diensten en voorzieningen toegankelijker maken voor kinderen en jongeren.

⁴ Neem bijvoorbeeld de positie van de leerling. Ombudswerk behandelt en analyseert klachten, waarop daarna een advies gebaseerd kan worden. Tegelijk informeren campagnes en projecten leerlingen over hun rechten op school en worden ze ertoe aangezet om daarmee aan de slag te gaan.

⁵ Zie voor een uitgebreide omschrijving van de werkingscriteria van het Kinderrechtencommissariaat: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2002-2003*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2003, p. 17-18.

⁶ Een mishandeld kind zonder rechtsbescherming zal bijvoorbeeld veel moeilijker tot zijn recht komen door dat gebrek aan bescherming. Idem voor vluchtelingenkinderen zonder status.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is niet alleen een juridisch instrument. Het inspireert, kleurt en stuurt ook de dialoog en de verhoudingen tussen volwassenen en minderjarigen. Het gaat om wederzijds respect. In de toepassing van kinderrechten spelen volwassenen een belangrijke stimulerende en ondersteunende rol.

Het Kinderrechtencommissariaat waakt erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en kwalitatief werk blijven leveren. Het streeft ernaar attitudes te beïnvloeden en het voert acties waardoor minderjarigen zelf vat krijgen op hun leven en op de samenleving.

Kinderrechten inspireren, kleuren en sturen de dialoog en de verhoudingen tussen volwassenen en minderjarigen.

1.1. Advieswerk⁷

De adviezen van het Kinderrechtencommissariaat verduidelijken de verplichtingen van de overheid die voortvloeien uit het Verdrag. Ze maken duidelijk wat de rechten en belangen van minderjarigen zijn en waar de decreetgeving eventueel tekortschiet of aangepast moet worden. Adviezen worden ook onderbouwd vanuit het eigen ombudswerk en gestaafd met onderzoeksmateriaal of vanuit contacten met andere organisaties.

Adviesverlening⁸ gebeurt op verschillende momenten in het ‘decreetgevend proces’: bij voorstellen en ontwerpen van decreten, bij verzoekschriften, al dan niet op vraag van een parlamentslid. De vorm varieert van een adviserend gesprek, een nota, een tussenkomst op een hoorzitting tot een schriftelijk advies.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert in eerste instantie de leden van het Vlaams Parlement. Ook andere instanties vragen soms advies. Daardoor gebeurt het dat het Kinderrechtencommissariaat in het belang van minderjarigen advies geeft aan de Vlaamse Regering, aan federale instellingen of aan voorzieningen voor kinderen en jongeren.

1.2. Ombudswerk⁹

Het Kinderrechtencommissariaat heeft een eigen ombudswerking voor minderjarigen. Iedereen, ongeacht de leeftijd, kan er terecht met vragen en klachten over kinderrechten en schendingen ervan. Dat kan gaan over de eigen individuele situatie van een minderjarige of over probleemmeldingen rond kinderrechten. Afhankelijk van de inhoud van de melding gaan we adviseren, informeren, doorverwijzen of bemiddelen. Het Kinderrechtencommissariaat werkt complementair met bestaande dienst- en hulpverlening voor minderjarigen.

De gemelde klachten en problemen geven ook zicht op de leefomstandigheden van minderjarigen in Vlaanderen. Knelpunten komen aan de oppervlakte en geven aan waar structurele veranderingen wenselijk of nodig zijn. Of er blijkt een tekort aan kennis en onderzoeksmateriaal over een bepaalde situatie of problematiek. Soms is dat voor het Kinderrechtencommissariaat de aanleiding om – na raadpleging van het veld en van ervaringsdeskundigen – een beleidsdossier of een advies op te maken.

⁷ Zie voor een inhoudelijke bespreking van onze adviezen en samenwerkingsverbanden hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) en hoofdstuk 4 (Advieswerk).

⁸ Het Kinderrechtencommissariaat staat in voor de opmaak van adviezen. Het al of niet rekening houden met deze adviezen is de taak van de decreetgever zelf. Die zette de adviezen van het Kinderrechtencommissariaat nu eens wel, dan weer niet in regelgeving om. Zie voor een inhoudelijke bespreking van de adviezen hoofdstuk 4 (Advieswerk).

⁹ Zie voor een uitgebreide omschrijving van het ombudswerk en de klachten hoofdstuk 2 (Ombudswerk).

Uitleg over rechten en rechtstoepassingen zijn onvoldoende voor de minderjarigen zolang het maatschappelijk klimaat, de kijk op kinderen en jongeren, niet verandert.

1.3. Communicatiewerk¹⁰

De eigen werking en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bekendmaken, concreet vertalen naar en invullen in de Vlaamse praktijk: het is een continue opdracht van het Kinderrechtencommissariaat. Effectieve rechtspromotie en -bescherming vragen kennis van kinderrechten zowel bij minderjarigen als bij volwassenen.

Via evenementen, campagnes en projecten sensibiliseren we zoveel mogelijk mensen, en werken we in op de bestaande attitudes. Uitleg over rechten en rechtstoepassingen zijn onvoldoende voor de minderjarige zolang het maatschappelijk klimaat, de kijk op kinderen en jongeren, niet verandert.

1.4. Onderzoekswerk¹¹

Leefomstandigheden van kinderen en jongeren in Vlaanderen in kaart brengen is één van de taken van het Kinderrechtencommissariaat. Wat zich afspeelt in en om het leven van kinderen en jongeren vandaag, is onontbeerlijke informatie om een kindvriendelijker beleid te stofferen en te stimuleren. Thema's gemeld via het ombudswerk of via andere kanalen vragen soms verheldering en extra onderzoek.

Voortaan zet het Kinderrechtencommissariaat zelf geen grootse onderzoeksprojecten meer op.¹²

De ondersteunende rol van onderzoekswerk in het kader van advieswerk komt meer centraal te staan.

Wel verzamelt en verwerkt het Kinderrechtencommissariaat nog gegevens uit bestaande onderzoeken over kinderen en jongeren. Daarnaast worden alleen nog kleinere onderzoeksprojecten opgezet of uitbesteed.¹³ Onderzoekswerk krijgt dan ook niet langer een apart hoofdstuk in dit jaarverslag.

¹⁰ Zie voor een uitgebreide omschrijving van het communicatiewerk hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

¹¹ De onderzoekswerkzaamheden van het voorbije jaar zijn geïntegreerd in het advieswerk. Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk).

¹² Bijvoorbeeld: onderzoek rond communicatie binnen het gezin i.s.m. het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie, Kliksons-onderzoek i.s.m. Jeugd en Stad, de provinciale Jeugddiensten en de Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en -consulenten.

¹³ Zo is dit jaar het grote Kliksonderzoek afgerond. Een kleinschaliger belevingsonderzoek werd gevoerd bij kinderen in het kader van het beleidsdossier 'Kinderen en scheiding'.

2 De doelgroepen

Om de opdrachten van het decreet waar te maken – volgens de omschreven visie – richt het Kinderrechtencommissariaat zich tot uiteenlopende doelgroepen. Elke groep vraagt zijn eigen benadering: Vlaamse volksvertegenwoordigers en andere beleidsmakers, minderjarigen, professionals, het middenveld en volwassenen in de ruimste zin (publieke opinie).

2.1. Beleidsactoren

Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat richt zich in eerste instantie tot het Vlaams Parlement, zijn oprichter. Het Vlaams Parlement moet geïnformeerd en geadviseerd worden over de noden en belangen van kinderen, over kinderrechten, de omzetting ervan in Vlaamse regelgeving en de toepassing ervan in de praktijk. Het parlement kan er mee voor zorgen dat de Vlaamse decreetgeving zo compatibel mogelijk wordt met de inhoud van het kinderrechtenverdrag en dat ze het welzijn van minderjarigen bevordert. Daarom vertolkt het Kinderrechtencommissariaat ook bij wetgevend werk de stem van de minderjarige in Vlaanderen.

Andere beleidsactoren

Soms – op vraag of bij belangrijke knelpunten – richt het Kinderrechtencommissariaat zich ook tot andere overheidsinstanties.¹⁴ Het kinderrechtenverdrag en de leefwereld of leefomstandigheden van kinderen volgen meestal niet de logica van de bevoegdheidsverdelingen. Minderjarigen melden bij het Kinderrechtencommissariaat ook problemen rond hun rechten die onder de bevoegdheid van andere beleidsactoren vallen: de Vlaamse of federale regering, het federale parlement, de administratie. Ook op die niveaus speelt het Kinderrechtencommissariaat een informerende en adviserende rol bij de opmaak en de uitvoering van kinderrechtenconforme wetgeving. Niet alleen de inhoud, maar ook de creatie van instrumenten als rechtstoegang zijn daarvoor belangrijk.¹⁵ In mindere mate gaat het ook om internationale of buitenlandse overheden.¹⁶

De input van minderjarigen moet doorgespeeld worden aan het beleid en aan volwassenen.

2.2. Minderjarigen

Als vertolker van de rechten, belangen en noden van minderjarigen moet het Kinderrechtencommissariaat bij minderjarigen informatie verzamelen. De input van minderjarigen moet doorgespeeld worden aan het beleid en aan volwassenen. Maar hun inbreng is niet het enige vertrekpunt. Het Kinderrechtencommissariaat moet ook inspelen op thema's waar minderjarigen geen melding van maken, maar die even goed beleidsmatig of vanuit het Verdrag van belang zijn.¹⁷

¹⁴ Zo bepaalt het decreet dat, in het kader van de rapportageplicht, het jaarverslag ook overgemaakt moet worden aan de federale overheid en dat het Kinderrechtencommissariaat de Belgische kinderrechtenrapporten evalueert.

¹⁵ Dit is zeker het geval zolang er geen federaal kinderrechtencommissariaat bestaat.

¹⁶ Zo droeg het Kinderrechtencommissariaat via ENOC al bij tot een Algemeen Commentaar over functies van Kinderrechtencommissariat van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. ENOC is het Europese samenwerkingsverband tussen kind ombudsdiensten. Het Kinderrechtencommissariaat adviseerde ook over de oprichting van een kind ombudsdienst in Nederland, Griekenland en Zwitserland.

¹⁷ Zo zal een minderjarige niet onmiddellijk aandringen op de oprichting van een Nationale Commissie Kinderrechten. Maar voor de uitbouw van een coherent en gecoördineerd kinderrechtenbeleid is deze commissie wel nodig.

Omgekeerd informeert het Kinderrechtencommissariaat minderjarigen over hun rechten en mogelijkheden en hun positie in de samenleving. Zij moeten bij ons terecht kunnen met hun vragen, klachten en noden in verband met hun rechten.

2.3. Volwassenen

Alleen minderjarigen zelf bedienen is niet genoeg. Zonder de steun van volwassenen gaan we de kinderrechten nooit omzetten in de praktijk. Volwassenen zijn de eerste partners van de minderjarige.

Zonder de steun van volwassenen gaan we de kinderrechten nooit omzetten in de praktijk.

Professionals en middenveld

Het Kinderrechtencommissariaat richt zich ook tot instanties, zoals scholen, jeugdwerk en hulpverlening, die met minderjarigen werken en die voor minderjarigen van belang zijn. Waar dat kan en zinvol is, werken we structureel samen. Duidende informatie en expertise over de toepassing van het Verdrag moet uitgewisseld en verspreid worden. In samenwerking wordt ook ondersteunend materiaal uitgewerkt en verspreid waarmee het veld zelf aan de slag kan.

Publieke opinie

Het Kinderrechtencommissariaat richt zich ook tot de publieke opinie. Die moet geïnformeerd en gesensibiliseerd worden rond kinderrechten. Het debat rond kinderrechten moet verder gevoerd worden, rechtsreeks via gerichte representatie, onrechtstreeks via de media. Zo krijgen de kinderrechten een groeiend maatschappelijk draagvlak.

3 De medewerkers en middelen

3.1. Medewerkers

Aan het hoofd van het Kinderrechtencommissariaat staat de kinderrechtencommissaris.

In de loop van de eerste werkjaren werd het team geleidelijk uitgebouwd. Vandaag werkt het Kinderrechtencommissariaat met twaalf medewerkers voor in totaal 10,5 voltijdbanen.

Om de verschillende opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat te realiseren, is het team multidisciplinair samengesteld.

Naam	Functie	Sinds
Ankie Vandekerckhove	Kinderrechtencommissaris	16 juni 1998
Leen Ackaert	Onderzoekswerk	15 maart 2002
Hilde Cnudde	Communicatiewerk, media en campagnes	16 april 2001
Lieven De Rycke	Onderzoekswerk	16 november 1998
Katrien Heeren	Administratief werk (halftijds)	2 januari 2005
Silke Heiden	Ombudswerk (halftijds)	1 augustus 2003
Mie Jacobs	Advieswerk	1 oktober 2003
Peter Minten	Communicatiewerk, media en campagnes	1 januari 1999
Isabel Moerman	Secretariaat	13 januari 2003
Dominique van den Akker	Ombudswerk (halftijds)	1 december 1998
Els Van Hemelrijck	Interne coördinatie	1 mei 2005
Dirk Vos ¹⁸	Ombudswerk	1 december 1998

3.2. Financiële middelen

Elk jaar dient het Kinderrechtencommissariaat een budgetvraag in bij het Bureau van het Vlaams Parlement. Deze budgetvraag is gebaseerd op de vast terugkomende uitgaven en op de geplande realisaties en projecten voor volgend jaar. De financiële middelen en de begroting gaan telkens over een kalenderjaar. Tot 2004 kreeg het Kinderrechtencommissariaat telkens het gevraagde budget. Voor het werkjaar 2005 werd niet ingegaan op de vraag naar meer budget om een extra medewerker aan te werven. Voor 2005 werd ongeveer eenzelfde budget toegekend als voor 2004.

Voor 2004 werkte het Kinderrechtencommissariaat met een totaalbudget van € 1.362.600. Met dit totaalbudget betalen we alle personeels-, werkings- en investeringskosten.

Voor werkjaar 2005 werd een begroting goedgekeurd van € 1.453.500.

¹⁸ Sinds 1 september 2005 werkt Dirk Vos niet meer op het Kinderrechtencommissariaat.

	Overzicht uitgaven 2004 (€)	Begroting werkjaar 2005 (€)
Personeelskosten	711.987,08	760.100
Werkingskosten	467.328,37	652.400
Investeringskosten	267,50	1.000
Projecten		40.000

In de loop van 2004 werd het nieuwe boekhoudsysteem SAP operationeel en ook het Kinderrechtencommissariaat sloot zich daarbij aan. Het toezicht door het Vlaams Parlement wordt daardoor zowel ex ante als ex post mogelijk. Zodra het Vlaams Parlement het budget goedkeurt, is het Kinderrechtencommissariaat inhoudelijk onafhankelijk om de toegekende financiële middelen te besteden. Uiteraard respecteren we dan de procedures voor offertes en uitbesteding van overheidsopdrachten.

3.3. Aanpassingen aan het decreet

Op 6 juli keurde het Vlaams Parlement een decreet¹⁹ goed dat het statuut van de kinderrechtencommissaris aanpast en aanvult. Zo wordt de selectieprocedure duidelijker omschreven, de termijn van vijf naar zes jaar gebracht en wordt een proefperiode ingelast. Tegelijk verfijnt de financiële controle van het Vlaams Parlement en verlaagt het salaris van de kinderrechtencommissaris.²⁰

3.4. Samenwerking met het Algemeen Secretariaat

Het dagelijks beheer van het Kinderrechtencommissariaat staat onder leiding van de kinderrechtencommissaris. Als inhoudelijk onafhankelijke paraparlementaire instelling is het Kinderrechtencommissariaat structureel ingekapseld in het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers. De samenwerking met alle ondersteunende diensten van het Algemeen Secretariaat is vervat in een samenwerkingsprotocol. Dat omschrijft de dienstverlening op het vlak van o.a. personeelsbeleid, financiën, informatica en algemene logistiek.

Tot er een volledig prestatiegebonden vergoeding komt, gebaseerd op analytische boekhouding, betaalt het Kinderrechtencommissariaat voor deze dienstverlening elk jaar een forfait van € 24.800 aan het Algemeen Secretariaat.

Samen met de twee andere paraparlementaire instellingen (Vlaamse Ombudsdienst en Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek)²¹ is een structureel overleg ingebouwd met de griffier van het Vlaams Parlement over gemeenschappelijke belangen, knelpunten en mogelijkheden.²²

Vanaf 2004 is de kinderrechtencommissaris ook lid van het Comité voor Bescherming en Preventie op het Werk.²³

¹⁹ Decreet van 15 juli 2005 houdende wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft, B.S. 9 september 2005.

²⁰ Zowel de kinderrechtencommissaris als de Vlaamse ombudsman genoten tot voor dit decreet het financiële statuut van raadsheer bij het Rekenhof, vergelijkbaar met het salaris van een statutair personeelslid van rang A3. Dit decreet verlaagt het salaris tot rang A2 voor alle mandaathouders van paraparlementaire instellingen, met uitzondering van de Vlaamse ombudsman die het salaris van rang 3 behoudt.

²¹ In de toekomst komt daar nog het Vlaams Vredesinstituut (VVI) bij.

²² Vergaderingen op 20 oktober 2004, 12 januari 2005 en 21 april 2005.

²³ Vergaderingen op 28 februari 2005, 6 juni 2005 en 4 juli 2005.

1.	De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat	20
1.1.	Kinderrechtencommissariaat antwoordt op vragen en klachten	20
1.2.	Omgaan met klachten	21
1.2.1.	Bevoegdheid om klachten te onderzoeken	21
1.2.2.	Principes van klachtenbehandeling	21
1.2.3.	Klachtenbehandeling	23
1.3.	Individuele vragen om informatie	25
1.4.	Structurele impact van het ombudswerk	26
2.	Meldingen	27
2.1.	Profiel van melders en meldingen	27
2.1.1.	Hoeveel vragen en klachten?	27
2.1.2.	Wie nam contact op met het Kinderrechtencommissariaat?	29
2.1.3.	Hoe namen melders contact op?	31
2.1.4.	Wanneer namen melders contact op?	32
2.1.5.	Uit welke provincie?	32
2.1.6.	Hoe werden vragen en klachten behandeld?	33
2.2.	Thema's van meldingen	35
2.2.1.	Gezin	36
2.2.2.	Onderwijs	56
2.2.3.	Hulp aan kinderen en jongeren	67
2.2.4.	De leefsituatie van kinderen en jongeren	76
2.2.5.	Minderjarigen en delinquentie	83
2.2.6.	Vluchtelingen	85
2.2.7.	Minderjarigen en media	88
2.2.8.	Andere meldingen	90

Hoofdstuk

2 ombudswerk

1 De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat

Combinatie van behandeling van individuele klachten met structurele belangenbehartiging is typisch voor ombudswerk.

1.1. Kinderrechtencommissariaat antwoordt op vragen en klachten

Een 'klassieke' ombudsdienst¹ onderzoekt klachten over hoe overheidsdiensten zich gedragen tegenover burgers. Zo'n ombudsdienst gaat na of de overheid de wettelijke bepalingen wel naleefde en de burger correct bejegende volgens de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur.² Ombudswerk leidt ook tot aanbevelingen aan de overheid om de positie van de burger te verbeteren of te versterken. Die combinatie van behandeling van individuele klachten met structurele belangenbehartiging is typisch voor ombudswerk.

Het Kinderrechtencommissariaat vervult die ombudsfunctie voor minderjarige burgers. De ombudsfunctie is onlosmakelijk ingebed in de globale opdracht van het Kinderrechtencommissariaat. Dat maakt een aparte invulling nodig van het ombudsbegrip.

— Het Kinderrechtencommissariaat krijgt andere input dan een klassieke ombudsdienst. Meldingen aan het Kinderrechtencommissariaat zijn niet altijd klachten over een overheid. Vaak zijn de meldingen vragen of klachten over problemen in de leefsituatie van een minderjarige thuis, op school of in de vrije tijd. Er is dus niet altijd een 'overheid' om tegen te reageren, niet altijd foutief overheidsgedrag om te onderzoeken.

— Klassieke ombudsdiensten toetsen vooral overheidsoptreden aan de wettelijkheid en aan de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur. Het Kinderrechtencommissariaat gaat daarnaast nog na of er kinderrechten geschonden zijn, en toetst de probleemstelling dus aan het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Dat is complex: de wet regelt lang niet alles. Heel wat bepalingen van het Verdrag zijn nog niet vertaald naar Vlaamse of federale regelgeving. Bovendien zijn niet alle bepalingen van het Verdrag rechtstreeks afdwingbaar. Dat geldt zeker voor minderjarigen in de maatschappelijke context en in hun verhoudingen met anderen: gezin, school, jeugdbeweging, sportclub. Ook dan acht het Kinderrechtencommissariaat zich in staat om iets te doen. Want naast de toets van de pure wettelijkheid is ook de geest van het Verdrag het richtsnoer. 'Het belang van het kind' staat altijd centraal bij het beoordelen van de meldingen (vragen en klachten).

— Naast klachten krijgt het Kinderrechtencommissariaat ook vragen naar informatie over kinderrechtenthema's. Door die individuele informatievragen te beantwoorden, werkt het ombudswerk mee aan de informatieopdracht van het Kinderrechtencommissariaat.³

— Het ombudswerk draagt bij tot de ruimere adviesopdracht van het Kinderrechtencommissariaat.⁴ Vaak maakt het ombudswerk structurele problemen zichtbaar die het niveau van de individuele klacht overstijgen. Het is de opdracht van het Kinderrechtencommissariaat om op basis daarvan adviezen en

¹ Zoals de Vlaamse Ombudsdienst, de Federale Ombudsman-nen of de Ombudsman van de NMBS.

² Recht van verdediging, motiveringsplicht, informatieplicht en goede trouw.

³ Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

⁴ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk).

oplossingen op lange termijn te formuleren aan het Vlaams Parlement en aan andere overheidsinstanties.

1.2. Omgaan met klachten

1.2.1. Bevoegdheid om klachten te onderzoeken

Het decreet voorziet dat het Kinderrechtencommissariaat de rechten van kinderen verdedigt en hun belangen behartigt. Daarom kreeg het Kinderrechtencommissariaat ook de bevoegdheid om klachten te onderzoeken.⁵

Als het klachten behandelt, stelt het Kinderrechtencommissariaat het belang van de minderjarige centraal.

We zegden al dat het Kinderrechtencommissariaat heel andere klachten binnenkrijgt dan de 'klassieke' ombudsdiensten. Vaak gaat het veeleer over problemen in de relatie van minderjarigen met personen uit hun directe leefomgeving. Onderzoek van klachten ligt daardoor niet altijd voor de hand. Een onderzoek is delicaat als de klacht gaat over handelingen of gedragingen van individuele volwassenen uit de privé-leefomgeving van de minderjarige. Dat soort klachten komt vaak voor. Tussenkomen in de privé-leefsituatie dient niet altijd het belang van de minderjarige. Het kind leeft tenslotte verder met de betrokken volwassenen. Daardoor vraagt de klager vaak eerder een advies of informatie waarmee hij dan zelf aan de slag kan.

Vaak gaat het veeleer over problemen in de relatie van minderjarigen met personen uit hun directe leefomgeving.

Meldt een minderjarige een klacht aan het Kinderrechtencommissariaat, dan stuiten we soms op de juridisch zwakke positie van de minderjarige. Minderjarigen zijn vandaag nog altijd juridisch handelingsonbekwaam. Daardoor kunnen ze zelf niet optreden tegen schendingen van hun rechten. Ze hebben altijd hun wettige vertegenwoordiger nodig — meestal de ouders — om dat te doen. Geven ouders op basis van hun ouderlijk gezag geen toestemming om een klacht nader te onderzoeken, dan kan het Kinderrechtencommissariaat de minderjarige vaak alleen maar advies geven.

Daarnaast is het niet altijd de minderjarige zelf die een klacht formuleert. Veel klachten worden in naam van de minderjarige gemeld door ouders, stiefouders of grootouders. Het Kinderrechtencommissariaat gaat dan na of een onderzoek in het belang is van de minderjarige. Daarom moet ook de minderjarige gehoord worden en inspraak krijgen. Maar dat kan niet altijd.

1.2.2. Principes van klachtenbehandeling

Het Kinderrechtencommissariaat hanteert voor zijn klachtenbehandeling de algemene ombudsprincipes van het samenwerkingsverband POOL/CPMO (Permanent Overleg OmbudsLieden - Concertation Permanente de Médiateurs et Ombudsmans) en van ENOC (European Network of Ombudsman for Children).⁶ Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt deze principes zo:

Het Kinderrechtencommissariaat staat met zijn ombudsfunctie in dienst van de minderjarigen en hun vertegenwoordigers

⁵ Zie artikel 6 en 10 van het decreet 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris, B.S. 7 oktober 1997. Zie bijlage 2 en www.kinderrechten.be (klik op 'Documenten' en verder op 'Oprichtingsdecreet').

⁶ ENOC, *Standards for independent Children's rights institutions*, niet gepubliceerd document, oktober 2002, 13 p. Zie www.ombudsnet.org (klik op 'What's new?').

Iedereen kan bij het Kinderrechtencommissariaat terecht met klachten over schendingen van kinderrechten: of het nu gaat om een individu, een groep, een dienst, een organisatie of een administratie. Een klacht kan gaan over een persoonlijke probleemsituatie of over een structurele kwestie die het persoonlijk belang overstijgt. Zodra er een verband is met Vlaanderen of met een Vlaamse bevoegdheid in de Brusselse regio, levert het Kinderrechtencommissariaat zijn diensten aan alle melders. Bij onderzoek naar klachten is — waar mogelijk — het mandaat van de minderjarige nodig.

De ombudsfunctie als tweede lijn⁷

Het Kinderrechtencommissariaat treedt pas op als onderzoeker of bemiddelaar, nadat de klager zich eerder al richtte tot een interne eerstelijnsklachtendienst, als die bestaat. Natuurlijk krijgen klagers advies en informatie, en worden ze doorverwezen naar de meest aangewezen dienst of instantie. Personen die klagen over intermenselijke relaties of voor wie de bestaande dienst- of hulpverlening ontoereikend was, vragen het ombudswerk vaak om zelf als hulpverlener op te treden. Toch is de eigenlijke hulpverlening of crisisinterventie geen opdracht van het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat.⁸

Bij onderzoek naar klachten is het mandaat van de minderjarige nodig.

Onafhankelijk onderzoek

Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt klachten over de niet-naleving van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, over problemen bij de uitoefening van kinderrechten of over het onbehoorlijke optreden van een persoon, dienst, instantie of onderwijsinstelling. Het onderzoek start binnen een redelijke termijn.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt in volle onafhankelijkheid, zowel tegenover de overheid als tegenover de klager en de personen of instanties waartegen de klacht loopt. Binnen haar bevoegdheidsdomein kan de Kinderrechtencommissaris alle nodige stukken en informatie opvragen en inkijken. Omdat de besluiten van het Kinderrechtencommissariaat geen dwingend karakter hebben en niet kaderen binnen een rechtssysteem, kan de klager geen verzoek tot herziening van de besluiten indienen.

Gebonden door beroepsgeheim en discretieplicht

Klachten onderzoeken is een vertrouwensfunctie, zowel naar de klager toe als naar de persoon of instantie waarover de klacht gaat. De privacy van alle betrokken partijen wordt gewaarborgd. Het beroepsgeheim is essentieel.

Wettelijkheids- en billijkheidstoets

Bij klachten onderzoeken we in eerste instantie of de relevante regelgeving en reglementeringen wel gevolgd werden. Daarnaast hanteert het Kinderrechtencommissariaat de toets van de billijkheid en streven we naar praktische oplossingen. In elk onderzoek staan het belang en de rechten van het kind centraal.

⁷ VLAAMSE OMBUDSDIENST, *Jaarverslag 2004*, Brussel, Vlaamse Ombudsdienst, 2005, p. 10-11.

⁸ Een gezin met jonge kinderen wordt bijvoorbeeld uit zijn huurhuis gezet en krijgt van het OCMW een tijdelijk noodverblijf dat niet aan de behoeften voldoet. Het gezin vraagt ons om een aangepaste woning te zoeken. Of een kind moet op internaat maar wil niet en vraagt ons om dat met zijn ouders te bespreken.

Vlot toegankelijk, laagdrempelig en klantgericht

Omdat de groep melders erg heterogeen en meestal minderjarig is, laat het Kinderrechtencommissariaat zijn dienstverlening zo goed mogelijk aansluiten bij de persoon en de vaardigheden van de melder. Vooral taalgebruik en de keuze van communicatiekanalen zijn aandachtspunten. Het Kinderrechtencommissariaat is ook vlot bereikbaar via verschillende kanalen: telefoon, post, e-mail, fax en internet.

Deskundigheid

Een behoorlijke dienstverlening kan maar geboden worden met de nodige kennis, vakbekwaamheid en vaardigheden op het vlak van kinderrechten, regelgeving en bemiddeling.

1.2.3. Klachtenbehandeling

De behandeling van een klacht verloopt in fasen.

Fase 1: De klacht komt binnen

Een klacht is een melding van een ervaren probleemsituatie of een mogelijke schending van kinderrechten waarvoor de melder een advies of een tussenkomst vraagt.

Vóór een klacht behandeld wordt, gaan we na of de klacht te maken heeft met de rechten van kinderen of aanverwante thema's. Alleen klachten over een kinderrechtsthema komen in aanmerking voor behandeling. Alle andere klachten en probleemmeldingen verwijzen we — als dat kan — door.

Fase 2: Ontvankelijkheidsonderzoek

Bij klachten toetsen we eerst de ontvankelijkheid van de klacht.

Redenen van **niet-ontvankelijkheid** voor klachtenonderzoek zijn:

- Er is geen rechtstreeks of onrechtstreeks mandaat van de minderjarige.
- Er loopt al een gerechtelijke of administratieve procedure.
- De klacht valt buiten de Vlaamse bevoegdheidssfeer.⁹
- De klacht gaat niet over een thema waarvoor het Kinderrechtencommissariaat bevoegd is.
- De hoedanigheid van de melder is niet gekend.
- De klacht is ingediend door een persoon van wie de belangen of rechten ingaan tegen die van de minderjarige.
- De melder kan eerst nog een beroep doen op andere bestaande structuren om zijn probleem op te lossen. In principe behandelen we geen klachten die de klager nog niet voorlegde aan de persoon of instantie waarover de klacht gaat, of zolang de mogelijkheden van interne klachtenregeling niet uitgeput zijn. Als de klager daarom vraagt, helpen we hem om zijn klacht goed te formuleren.

⁹ Voor de bevoegdheidsdomeinen van de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de Franstalige inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verwijzen we door naar de Franstalige tegenhanger van het Kinderrechtencommissariaat. Bij klachten over federale bevoegdheidsmateries kan het Kinderrechtencommissariaat alleen maar een minimaal onderzoek voe-

ren en dan doorverwijzen of de bevindingen signaleren aan de bevoegde federale overheid.

Fase 3: Inhoudelijk onderzoek

Inhoudelijk toetsen we de klacht aan vijf toetsstenen:

- Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
- De Vlaamse en federale regelgeving
- De Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur
- Het beginsel van de billijkheid
- Het belang van het kind.

Fase 4: Behandeling

Er zijn verschillende redenen waarom klachtenbehandeling door het Kinderrechtencommissariaat een aparte invulling krijgt.¹⁰

- De aard van de meldingen waardoor vaak geen onderzoek gevraagd wordt of onderzoek niet in het belang van het kind is.
- De handelingsonbekwaamheid van minderjarigen, waardoor ze zelf niet kunnen optreden tegenover een schending van hun rechten.
- Een mogelijk conflict tussen het belang van de melder en dat van het kind (als de melder niet het kind zelf is).

Daardoor is een klachtenonderzoek vaak niet de meest aangewezen vorm van behandeling.

Hoe we klachten behandelen, hangt dus af van hoe complex die klachten zijn.

- Soms beantwoorden we ze onmiddellijk met een **advies**.
- Soms **verwijzen we door** naar een instantie met een specifieke bevoegdheid.
- Soms leidt een klacht tot een **onderzoek**. Dat onderzoek kan uitmonden in een **bemiddeling**, een advies of een doorverwijzing.
- Soms vinden we geen gepaste oplossing omdat een conflictsituatie helemaal vastliep of omdat regelgeving ontbreekt of ontoereikend is. Dat **melden we dan aan de bevoegde overheid**.
- Als contactgegevens van de melder ontbreken en we dus geen contact kunnen opnemen, wordt zijn klacht **zonder gevolg** geklasseerd. Ook kan de klager zelf zijn klacht intrekken.
- Een niet ontvankelijke klacht beantwoorden we in de mate van het mogelijke met een advies of doorverwijzing.

Vaak combineren we de verschillende manieren van behandeling. Zo krijgen klagers samen met een advies ook contactgegevens van andere diensten waar ze terecht kunnen voor meer informatie, advies of onderzoek. In principe beschouwen we de klacht na advies of doorverwijzing als ‘afgehandeld’. Toch gebeurt het dat de klager daarna nog een tussenkomst vraagt van het Kinderrechtencommissariaat. Dat kan dan nog leiden tot een bijkomend onderzoek.

Fase 5: Beoordeling van de klacht

Uiteindelijk leidt het onderzoek van een klacht tot een **eindoordeel**: gegronde klacht, ongegronde klacht, deels gegronde en deels ongegronde klacht, of geen eindoordeel mogelijk. Klachten waarop geen onderzoek volgt, kunnen niet beoordeeld worden.

¹⁰ Zie 1.1 en 1.2.1.

Een klacht is **gegrond** als er sprake is van strijdigheid met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, of van misbruik van bevoegdheid, ongelijke behandeling, niet-correcte bejegening, onredelijke belangenafweging, onvoldoende informatieverstrekking, onvoldoende informatie-inwinning of onzorgvuldige doorverwijzing.

Als geen van deze voorwaarden vervuld is, is een klacht **ongegron**d. Dat betekent niet per se dat de klacht onopgelost blijft of vastloopt: een ongegrond verklaarde klacht kan net die helderheid verschaffen waar zowel klager als aangeklaagde op zaten te wachten, en zo de weg effenen naar een minder problematisch contact.

Een klacht kan ook **deels gegrond** en **deels ongegrond** zijn. Een klacht omvat vaak verschillende aspecten die we elk op zich in beschouwing moeten nemen.

Soms is het **onmogelijk om een eindoordeel te vormen**. Als de klager zijn klacht intrekt bijvoorbeeld, of niet meer reageert.

1.3. Individuele vragen om informatie

Het Kinderrechtencommissariaat heeft de opdracht om het grote publiek te informeren en te sensibiliseren over kinderrechten. Bij de minderjarige doelgroep van het Kinderrechtencommissariaat leeft er een reële vraag naar informatie over kinderrechten en aanverwante onderwerpen. We gaan dan ook in op de individuele vragen die minderjarigen ons stellen. Waar dat kan, verwijzen we onmiddellijk door naar diensten of organisaties die meer informatie kunnen geven.

Onze informatie neemt verschillende vormen aan:

- **Voorlichtingsinformatie**: informatie over het Kinderrechtencommissariaat en zijn opdrachten, basisinformatie over het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.
- **Wegwijsinformatie**: informatie over organisaties en diensten die actief zijn rond thema's als kinderrechten, hulpverlening, onderwijs of jeugdwerk.
- **Dossiergebonden informatie**: specifieke vragen over de interpretatie en de reikwijdte van kinderrechten en aanverwante thema's en standpunten van het Kinderrechtencommissariaat over specifieke thema's.
- **Actualiteitsinformatie**: informatie over actuele thema's.

Om de behandeling van vragen te ondersteunen, voorziet de website (www.kinderrechten.be)¹¹ in voorlichtingsinformatie, dossiergebonden informatie en wegwijsinformatie. Ook de gedrukte materialen om kinderen te informeren over hun rechten (K30 en de Megafoons)¹² dragen bij tot een snellere afhandeling van informatievragen. Natuurlijk komen de informatie op de website en de gedrukte materialen ook ten goede aan de adviesverlening bij klachtenbehandeling.

Houdt een vraag geen verband met de rechten van kinderen of aanverwante thema's? Dan verwijzen we — waar dat kan — door naar andere diensten. En anders laten we de vraagsteller weten dat het Kinderrechtencommissariaat zulke vragen niet behandelt.

In principe beschouwen we een vraag na informatie of doorverwijzing als 'afgehandeld'. Maar soms leidt een vraag achteraf tot een klacht. Dan doorloopt de aanmelding verder het proces van klachtenbehandeling.

¹¹ Zie www.kinderrechten.be (klik op 'Je bent tussen 12 en 18' en verder op 'Veel gestelde vragen').

¹² Meer informatie in hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

1.4. Structurele impact van het ombudswerk

Door individuele vragen en klachten te analyseren, kunnen ook voorstellen geformuleerd worden met een algemene draagwijdte.

In eerste instantie lijkt ombudswerk eerder individueel en reactief: ingaan op concrete klachten en vragen. In essentie kadert het ombudswerk ook in de structurele opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat. Klachten onderzoeken we niet alleen om geïsoleerde schendingen hier en nu te herstellen, maar ook om bij te dragen tot meer structurele oplossingen op lange termijn. Door individuele vragen en klachten te analyseren, kunnen ook voorstellen geformuleerd worden met een algemene draagwijdte.¹³ Frequentie, ernstige of problematische klachten vanuit een persoonlijk ervaren probleemsituatie pakken we daarom ook op een meer structureel niveau aan. En soms meldt iemand ons rechtstreeks structurele problemen: ook die aanmeldingen overstijgen soms het individuele belang.

Dat gebeurt ook als klachten strikt genomen buiten de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat vallen. Bijvoorbeeld bij een klacht over schending van kinderrechten rond een federale materie. Ook de juridische handelingsonbekwaamheid van minderjarigen en de beperkte doorverwijsmogelijkheden zorgen er soms voor dat het Kinderrechtencommissariaat beleidsadvies geeft.

Ombudsgegevens staven en illustreren adviezen en bepalen mee de strategie en de inhoud van de sensibiliseringscampagnes van het Kinderrechtencommissariaat.

¹³ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk).

2 Meldingen

De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat werkt met een geïntegreerd informatie- en registratiesysteem om individuele meldingen te behandelen en te verwerken: het Kinderrechten-Informatie-Systeem. Dat Kris-databestand is een handig werkinstrument met gegevens over de melder, de aard van de melding en de behandeling van de vraag of de klacht.¹⁴

Door die gegevens te analyseren krijgt het Kinderrechtencommissariaat ook waardevolle informatie om structurele problemen op te sporen.¹⁵

2.1. Profiel van melders en meldingen

2.1.1. Hoeveel vragen en klachten?

Werkjaar	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005
Registratieperiode	12 maanden	12 maanden	12 maanden	11 maanden	12 maanden
Vragen	476	491	668	117	88
Klachten	305	266	265	652	708
Totaal meldingen	781	757	933	769	796
Schoolopdrachten	275	155	331	248	158
Algemeen totaal	1.056	912	1.264	1.017	954

Tabel 1 – Aantal meldingen per werkjaar

Het totale aantal meldingen blijft stabiel. Maar de laatste jaren zijn het steeds minder vragen en steeds meer klachten.

Tabel 1 laat zien dat het aantal meldingen van het laatste werkjaar in de lijn ligt van de voorbije werkjaren.^{16,17} Vergelijken we vorig jaar met dit jaar, dan stellen we vast dat het aantal klachten stijgt in verhouding met het aantal vragen. Bij de ombudsdienst komen dus meer meldingen binnen van persoonlijk ervaren probleemsituaties. Daarvoor is de ombudsdienst er ook vooral. Precies om het doel van de ombudsdienst beter bekend te maken, ontwikkelde en verspreidde het Kinderrechtencommissariaat een nieuwe folder voor de minderjarige doelgroep.¹⁸

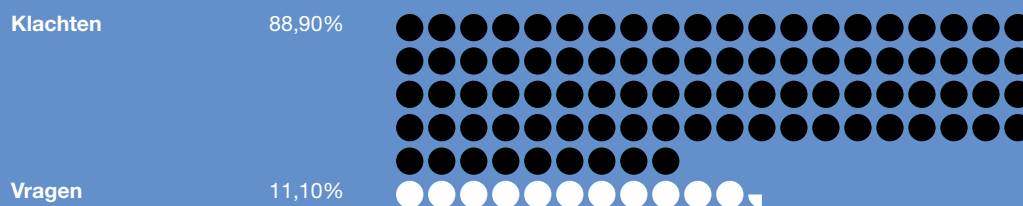
¹⁴ Rekening houdend met de bepalingen van de Privacywet van 8 december 1992.

¹⁵ De analyse gebeurt met het Discoverer-programma van Oracle, dat aan de database gekoppeld is. Zowel het Kris-databestand als het analysesysteem worden regelmatig verbeterd, uitgebreid en aangepast aan de noden van de ombudsdienst.

¹⁶ In 2003-2004 herdefinieerden we ons ombudswerk. Zie jaarverslag 2003-2004, p.22-30.

¹⁷ In 2003-2004 sloten we de registratie een maand eerder af. In 2004-2005 startten we de registratie voor het eerst op 1 september in plaats van 1 oktober. De absolute cijfers over 2004-2005 gaan dus over een maand meer dan die van 2003-2004.

¹⁸ Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

Figuur 1 – Procentuele verdeling volgens de aard van de melding (n=796)

Veel meldingen op het Kinderrechtencommissariaat zijn **schoolopdrachten**, al worden dat er wel minder dan vroeger (158 meldingen). Schoolvragen registreren we niet in Kris. We beantwoorden ze vooral met een verwijzing naar de informatie op de website en naar algemene informatie in onze publicaties. Omdat schoolopdrachten geen schendingen van kinderrechten zijn, komen ze in de bespreking verder niet meer aan bod.

Een niet te verwaarlozen aantal **vragen en klachten** (31 meldingen) werd **niet geregistreerd** in Kris omdat de melder geen contactgegevens opgaf. Dit gaat enkel over meldingen via de website. Door het gebrek aan contactgegevens konden we ze niet verder behandelen. De website biedt inderdaad de mogelijkheid om anoniem een vraag of klacht te formuleren. Het Kinderrechtencommissariaat wil deze garantie van anonimiteit bewaren en bewaken. Om melders toch een antwoord te kunnen geven, vragen wij om minstens één contactmogelijkheid op te geven (een telefoonnummer, e-mail- of postadres). Vooral kinderen en jongeren vergeten dat of durven geen gegevens vrij te geven. Zeker als het gaat om ernstige vragen of klachten is het jammer dat we de melder daardoor niet kunnen helpen. Op het totale aantal meldingen betekent het toch dat vier procent van de vragen en klachten verloren gaat.

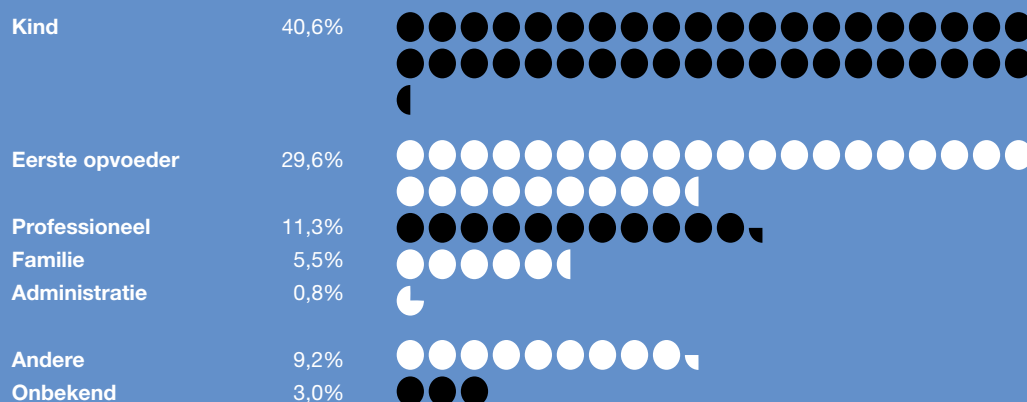
Daarnaast kreeg het Kinderrechtencommissariaat nog 47 vragen en klachten, waarin de grens met kinderrechten vaag is. Deze meldingen gaan meestal over jongvolwassenen (dit registratiejaar zijn dat jongeren van 18 tot en met 22 jaar).¹⁹ Al hun meldingen verwezen we door naar de juiste ombudsdienst of naar andere hulp- en dienstverlening.

Net zoals alle diensten wordt ook het Kinderrechtencommissariaat soms geplaagd door valse meldingen. Zo gebruiken minderjarigen de website oneigenlijk als kanaal om andere kinderen of jongeren beet te nemen of te pesten. Ze melden dan meestal erge schendingen van kinderrechten en versturen die op de naam van een andere minderjarige. Daarnaast kwamen er via de site ook anonieme — vaak seksueel getinte — meldingen binnen die overduidelijk nep zijn. Zo telden we er dit jaar 29. Al deze meldingen nemen we in de bespreking verder niet meer op.

¹⁹ Voorbeelden: 'Ik ben 20 jaar en begin nu aan het laatste jaar van het secundair onderwijs. Van mijn ouders moet ik mijn schoolkosten nu zelf betalen.' 'Ik ben net 18 geworden en nog altijd doorzoeken mijn ouders elke dag mijn persoonlijke spullen.' 'Door problemen thuis zat ik drie jaar in een instelling en ondertussen ben ik 19 jaar. Net voor ik meerderjarig werd, hebben mijn ouders mijn bankrekening geplunderd.'

88 vragen
708 klachten.

2.1.2. Wie nam contact op met het Kinderrechtencommissariaat?

Figuur 2 – Procentuele verdeling volgens aard van de melder (n= 796)

Vragen en klachten komen voor 41% van **minderjarigen** zelf (323 meldingen).

Meldingen van **volwassenen** (449 of 56%) komen uit verschillende hoeken. Zoals elk jaar gaat het vooral om mensen uit de familiale en opvoedingsomgeving van de minderjarigen. Iets meer dan de helft van de meldingen (236) komt van ouders, stiefouders en pleegouders: mensen die in gezinsverband voor de opvoeding zorgen. 44 meldingen komen van naaste familieleden zoals grootouders, broers en zussen, ooms en tantes.

Andere mensen hebben een professionele band met een minderjarige of met minderjarigen als groep en formuleren van daaruit hun vraag of klacht. 90 meldingen kwamen van iemand die beroepshalve een vraag of klacht formuleerde. Vooral hulpverleners zijn goed vertegenwoordigd (66 meldingen). Die hulpverleners bestrijken het hele veld van de hulpverlening: van strikte basishulpverlening (bvb. telefonische hulplijnen) tot erg gespecialiseerde hulp (bvb. residentiële psychiatrische hulp). Van leerkrachten en schooldirecties kregen we 19 meldingen. Voor het overige meldden zich 4 juristen en 1 onderzoeker. Van overheid of officiële instanties kwamen er dit werkjaar maar 6 meldingen. Dat aantal vermindert jaar na jaar.²⁰

41% van de vragen en klachten komt van minderjarigen

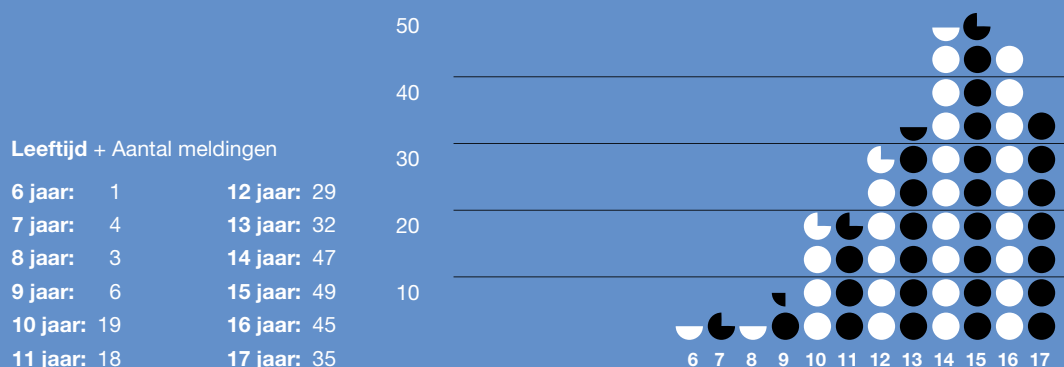
73 meldingen vallen onder de categorie 'Andere'. Het gaat om meldingen door volwassenen die we niet kunnen onderbrengen in één van de vorige categorieën, zoals burens en vrienden.

Van 24 meldingen konden we de herkomst niet achterhalen: dat betekent dat we niet weten of de melding van een minderjarige of van een volwassene komt (**onbekend**: 3%).

²⁰ Even vergelijken: in 2001 kregen we 35 meldingen van overheidsdiensten, in 2002 nog 44, in 2003 nog 32 en in 2004 nog 11.

Meldingen volgens leeftijd

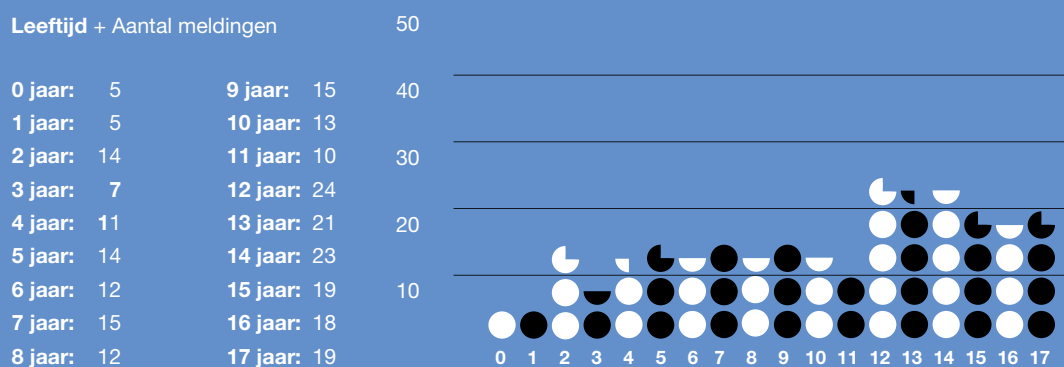
Wanneer gekend, registreren we de leeftijd van de minderjarige melders. Van 288 minderjarigen kennen we de exacte leeftijd. Door het veelvuldige gebruik van e-mail hebben we niet altijd de leeftijdsgegevens. E-mail laat wat meer anonimiteit toe dan andere kanalen.

Figuur 3 – Meldingen door minderjarigen naar leeftijd (n=288)

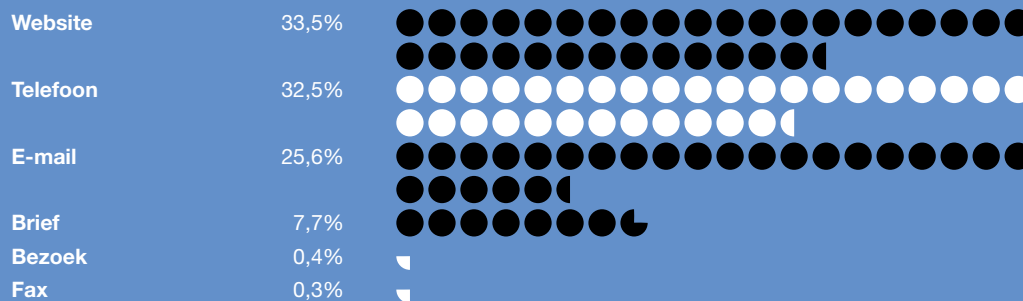
De gemiddelde leeftijd van de minderjarigen is 13,7 jaar. We kregen meldingen van kinderen van 6 tot 17 jaar. De figuur toont dat kinderen jonger dan 10 jaar eerder weinig melden. Ook is het niet altijd duidelijk of de melding van het kind zelf komt, of in naam van het kind door een volwassene geschreven werd. Naarmate de leeftijd van de kinderen stijgt, zien we ook het aantal meldingen stijgen.

Ook bij meldingen van volwassenen proberen we te registreren over welke leeftijdsgroep van minderjarigen ze gaan. Die gemiddelde leeftijd daalt dan naar 10 jaar. In het aantal meldingen door minderjarigen zelf gaat maar 5% over kinderen jonger dan 10 jaar. Bij de meldingen door volwassenen is dat bijna de helft.

Figuur 4 – Meldingen door volwassenen en de leeftijd van de minderjarigen over wie de melding gaat (n=257)

2.1.3. Hoe namen melders contact op?

Figuur 5 – Verdeling volgens manier van melden (n=796)

E-mail en website zijn populaire kanalen om het Kinderrechtencommissariaat iets te laten weten. 471 meldingen (of 59%) bereikten ons via deze weg. Voor minderjarigen is vooral de website een laagdrempelig kanaal om een vraag te stellen of een klacht te formuleren. Natuurlijk gebruiken ook volwassenen dit kanaal. In totaal gebruikten 267 melders het meldformulier van de website. Het e-mailadres van het Kinderrechtencommissariaat wordt dan weer meer gebruikt door volwassenen en de oudste minderjarigen (204 meldingen).

E-mail en website zijn populaire kanalen. 59% bereikten ons via deze weg.

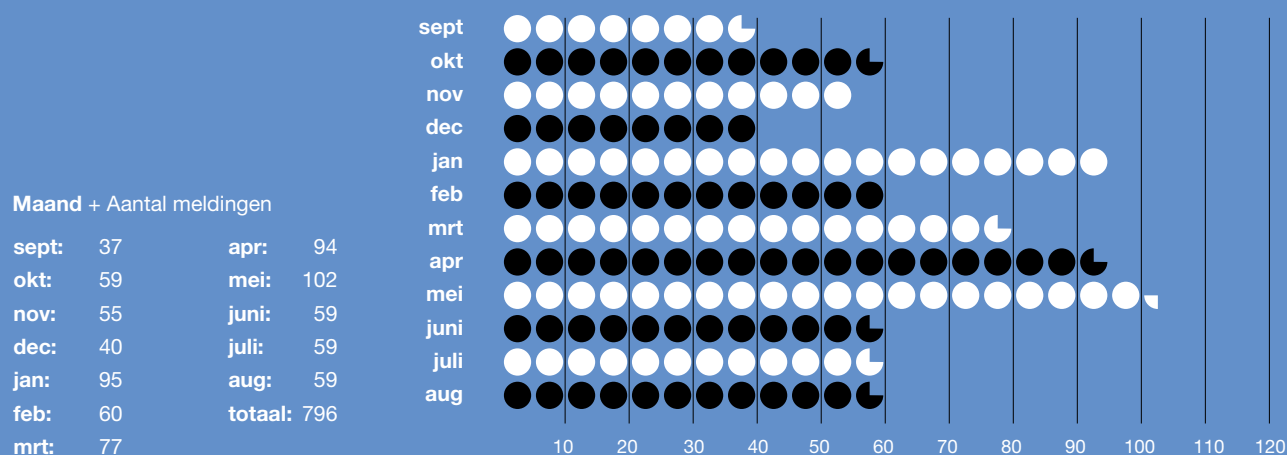
Ook telefoon blijft een veel gebruikt communicatiemiddel (259 meldingen of 33%), zij het bijna niet voor meldingen door minderjarigen zelf.

Maar weinig meldingen bereiken ons per brief (61 meldingen of 8%). Daarvan komt maar een kleine minderheid van individuele melders. Veel vaker gaat het dan om doorverwijzingen van andere ombudsdiensten of van het kabinet van de Koning.

Sporadisch bezoekt een melder het Kinderrechtencommissariaat rechtstreeks om een klacht te formuleren. Dat gebeurde drie keer, telkens door ouders.

Ook de fax wordt nog gebruikt als meldkanaal, zij het maar 2 keer dit werkjaar.

2.1.4. Wanneer namen melders contact op?

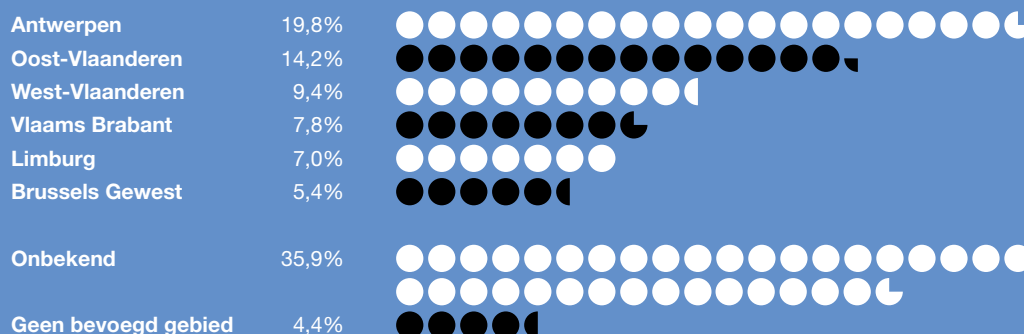

Figuur 6 – Aantal meldingen per maand (n=796)

Het aantal meldingen schommelt stabiel tussen 50 en 60 per maand, met twee opvallende pieken: in januari en in april-mei verdubbelde het aantal meldingen bijna.

Voor die pieken zijn er verschillende verklaringen. Eén verklaring heeft te maken met de werking van het Kinderrechtencommissariaat zelf: in december verspreidden we massaal de Jongerenkrant in secundaire scholen.²¹ Die krant bracht de opdracht en het aanbod van het Kinderrechtencommissariaat opnieuw onder de aandacht van minderjarigen: dat kan geleid hebben tot meer meldingen in januari. In het voorjaar lanceerden we een nieuwe folder om het ombudswerk meer bekend te maken bij alle minderjarigen. Deze folder verspreidden we massaal in secundaire én basisscholen. Tegelijk promootten we de ombudsdienst via radiosspots en advertenties.²² Het resultaat van deze campagne weerspiegelt zich in het stijgende aantal meldingen in mei.

2.1.5. Uit welke provincie?

Figuur 7 – Verdeling volgens regio (n=796)

²¹ Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) voor informatie over producten en campagnes.

²² Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) voor informatie over producten en campagnes.

De regio is niet bij alle meldingen bekend, zeker niet bij meldingen die ons bereiken via de website of via e-mail. Zo kennen we de regio niet voor 286 meldingen of 36 procent.

De meeste meldingen komen uit de provincie Antwerpen, gevolgd door Oost-Vlaanderen. Samen maken deze provincies al de helft uit van het aantal meldingen waarvan we de regio kennen. Daarna volgt het aantal meldingen uit West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg. Uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kwamen de minste meldingen. Deze cijfers laten zien dat het Kinderrechtencommissariaat zijn doelpubliek over het hele bevoegdheidsgebied goed bereikt. De verdeling van de meldingen volgens regio volgt opvallend de spreiding van de bevolking.²³ Alleen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is ondervertegenwoordigd. Dat is niet verwonderlijk omdat daar voor kinderrechten Vlaamse en Waalse instanties optreden.

Niet alle meldingen komen uit een gebied waarvoor het Kinderrechtencommissariaat bevoegd is. De ombudswerkers registreren alleen de regio van waaruit de melder zijn vraag of klacht formuleert. Maar de woonplaats van de melder is niet bepalend voor de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat. De regio of de materie waarover de vraag of klacht gaat, is dat wel. Zo kunnen meldingen uit een gebied waarvoor het Kinderrechtencommissariaat niet bevoegd is, toch tot de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat horen.²⁴

2.1.6. Hoe werden vragen en klachten behandeld?

Het ombudswerk beantwoordt vragen en onderzoekt klachten.²⁵ Vragen en klachten krijgen wel elk hun eigen behandeling.

Behandeling van vragen naar informatie

Vragen naar informatie worden beantwoord met informatie, een doorverwijzing of een combinatie van de twee. Vragen verwijzen we door als het bevraagde thema binnen de opdracht van een andere dienst valt. Soms kunnen we niet antwoorden omdat de melder geen of foutieve contactgegevens opgaf. Dan blijft de vraag zonder gevolg. Tabel 2 laat zien hoe vragen naar informatie behandeld werden. Eén vraag is nog in behandeling.

Behandelingstype	Aantal	Percentage
Informatie	49	55,7%
Doorverwijzen	9	10,2%
Informatie en doorverwijzen	23	26,2%
Zonder gevolg	6	6,8%
Nog in behandeling	1	1,1%
Totaal	88	100%

Tabel 2 Behandeling van vragen (n=88)

De meeste informatievragen beantwoorden we met informatie, al of niet in combinatie met een doorverwijzing.

²³ Antwerpen 23,8%, Oost-Vlaanderen 19,6%, West-Vlaanderen 16,1%, Vlaams-Brabant 14,7%, Brussels Hoofdstedelijk Gewest 14,3%, Limburg 11,5%. Zie: NIS-telling op 1 januari 2005. www.statbel.fgov.be.

²⁴ Zo kan een ouder vanuit het buitenland een klacht formuleren over een internaat in Vlaanderen.

²⁵ Zie deel 1: 'De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat' in dit hoofdstuk.

Behandeling van klachten

Klachten worden behandeld met een advies, een doorverwijzing of een onderzoek. Advies verlenen en doorverwijzen kunnen ook samengaan. We verwijzen door als een andere dienst de klacht kan onderzoeken, hulp kan verlenen of meer gespecialiseerd advies kan geven. Na een advies of een doorverwijzing is de klacht voor ons afgehandeld. Als de ombudswerker een klachtenonderzoek leidt, wordt het onderzoek afgerond met een bemiddeling, een doorverwijzing of een advies. Pas daarna beschouwen we een onderzoek als afgerond.

Tabel 3 geeft een overzicht van hoe we klachten behandelden.

Behandelingstype	Aantal	Percentage
Advies	175	24,7
Doorverwijzen	135	19,1
Advies en doorverwijzen	267	37,7
Onderzoek en advies	21	3
Onderzoek en bemiddelen	15	2,1
Onderzoek en doorverwijzen	4	0,6
Zonder gevolg	32	4,5
Nog in behandeling	59	8,3
Totaal	708	100%

Tabel 3 – Behandeling van klachten (n=708)

De meeste klachten leiden tot een advies of een doorverwijzing. 40 klachten leidden tot een onderzoek.

De meeste klachten behandelen we met een **advies**, al of niet gecombineerd met een **doorverwijzing**. Tabel 3 laat zien dat dit geldt voor 577 klachten (of meer dan 80%).

40 klachten gaven aanleiding tot een **onderzoek**. Ook zo'n onderzoek wordt vaak afgerond met een advies (21 klachten) of een doorverwijzing (4 klachten). Bij 15 klachten was bemiddeling nodig.

Niet elke klacht leidt dus tot een onderzoek. Alle klachten ondergaan wel de ontvankelijkheidstoets vóór dat **onderzoek** kan starten.²⁶ Bij 577 klachten was er geen onderzoek omdat ze niet-ontvankelijk waren.

De meest voorkomende reden is dat we **geen mandaat hebben** om de klacht te onderzoeken. Dit omdat veelal de klager vraagt om geen onderzoek naar de klacht in te stellen. Daarnaast gebeurt het dat de ombudswerker zelf oordeelt dat onderzoek minder gepast is — in het belang van het kind — en dat hij samen met de klager andere oplossingen zoekt.

Als we dat **mandaat wel hebben**, kunnen andere ontvankelijkheidscriteria ontbreken: de melder wil anoniem blijven (1), de klacht is het gevolg van een rechterlijke

²⁶ Zie voor meer informatie over klachtenonderzoek en een overzicht van de reden voor niet-ontvankelijkheid: deel 1 'De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat' in dit hoofdstuk.

beslissing (20) of er loopt een gerechtelijke procedure (7), de klacht gaat niet over een Vlaamse bevoegdheid (4), noch over een schending van kinderrechten (2), of er bestaat een andere dienst of instantie waarop de melder nog geen beroep deed die de klacht kan onderzoeken (17).

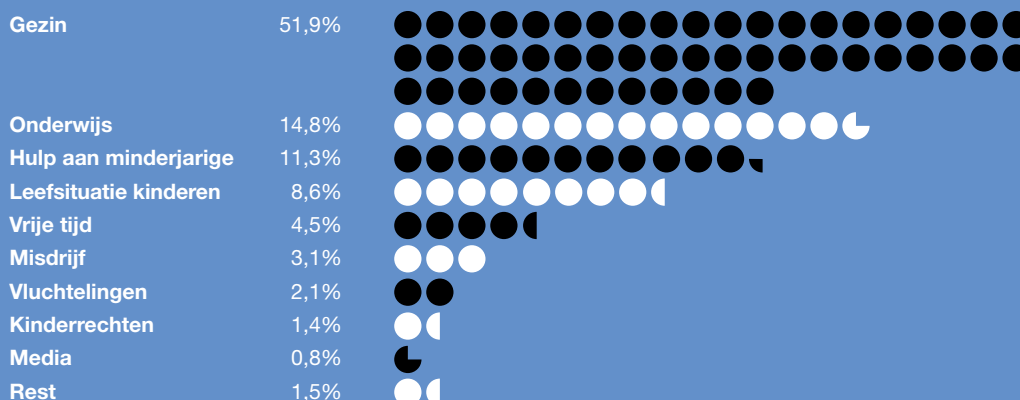
32 klachten werden **niet behandeld** omdat contactgegevens van de melder ontbraken of foutief bleken, of omdat de klager zijn klacht introk, nog vóór ze in behandeling genomen werd. Deze klachten werden zonder verder gevolg gelaten.

Tot slot zijn er nog 59 klachten **in behandeling**, waardoor de definitieve manier van afhandelen niet gekend is.

2.2. Thema's van meldingen

Uit de inhoud van de vragen en klachten halen we belangrijke informatie over kinderrechten in Vlaanderen. We krijgen informatie over domeinen waarop geregeld kinderrechten geschonden worden, we krijgen zicht op structurele tekorten en we kunnen adviezen aanvullen met informatie uit het ombudswerk. Figuur 8 geeft de verhouding weer waarin de verschillende thema's aan bod kwamen.

Vragen en klachten over de gezinssituatie van minderjarigen vormen het leeuwenaandeel van de meldingen.

Figuur 8 - Procentuele verdeling van meldingen volgens thema

Het blijft een jaarlijks terugkomende vaststelling: vragen en klachten over de gezinssituatie van minderjarigen vormen het leeuwenaandeel van de meldingen (413 meldingen). Het gezin is dan ook de meest directe leefomgeving van minderjarigen.

Ook de school maakt een belangrijk deel uit van de leefwereld van minderjarigen (118 meldingen).

Als minderjarigen op zoek gaan naar hulp buiten hun directe leefomgeving, kunnen zij een beroep doen op de door de overheid georganiseerde of gesubsidieerde hulpverlening. In sommige gevallen krijgen zij ook hulp opgelegd. Rond deze hulpverlening hebben minderjarigen ook vragen en klachten. We kregen 90 meldingen.

Minderjarigen komen in hun leefwereld ook in contact met domeinen die hen van nabij raken, zoals relaties, seksualiteit, verkeer en verslavende middelen. Over

thema's uit de ruime leefsituatie van minderjarigen kregen we 68 meldingen. En een laatste thema dat alle minderjarigen treft is hun vrijetijdsbesteding. Hierover hadden 36 melders een vraag of een klacht.

Daarnaast zijn er ook thema's waar niet alle minderjarigen mee geconfronteerd worden. Als dat wel gebeurt, is het voor de betrokken minderjarige zeker niet minder belangrijk of ingrijpend. In dalende volgorde noteren we meldingen over:

- minderjarigen als dader of slachtoffer van misdrijven (25 meldingen)
- de problematiek van minderjarige vluchtelingen of minderjarigen zonder geldige verblijfsdocumenten (17 meldingen)
- de media (6 meldingen).

12 meldingen konden we niet onder een thema groeperen. We bespreken ze verder in dit hoofdstuk.

Uiteraard blijven ook vragen over de interpretatie van kinderrechten en de werking van het Kinderrechtencommissariaat binnenkomen. Vorig jaar stelden we al een forse daling vast van het aantal vragen. Die schrijven we graag toe aan de uitbreiding van de website en de massale verspreiding van informatiedragers over kinderrechten. Ook dit jaar daalde dat aantal meldingen tot nog 11 vragen.

De registratie leert ons welke melders het vooral over welke thema's hebben. Een overzicht:

Melder ► Thema ▼	Kind	1ste op- voeder	Familie	Profes- sioneel	Admini- stratie	Andere	Onbe- kend	Totaal
Gezin	177	126	29	30	3	36	12	413
Onderwijs	40	46	3	20	0	7	2	118
Hulp aan minderjarige	20	31	10	17	0	8	4	90
Leefsituatie kinderen	48	6	1	5	1	7	0	68
Vrije tijd	20	10	0	0	1	4	1	36
Misdrijf	7	6	1	8	0	3	0	25
Vluchtelingen	1	3	0	7	0	3	3	17
Kinderrechten	8	0	0	1	0	1	1	11
Media	1	2	0	1	0	1	1	6
Rest	1	6	0	1	1	3	0	12
Totaal	323	236	44	90	6	73	24	796

Tabel 4 – Thema's van meldingen volgens de aard van de melder

2.2.1. Gezin

Over het thema gezin komt er een grote verscheidenheid aan vragen en klachten binnen. We delen ze op in drie grote groepen:

- Meldingen over de problemen en vragen van kinderen met gescheiden ouders
- Meldingen van problemen en vragen over de relatie van het kind met zijn opvoeders (ouders, stiefouders,...)
- Meldingen over de (wettelijke en biologische) afstamming van het kind.

Tabel 5 laat zien in welke verhouding deze meldingen binnen kwamen.

	Vragen	Klachten	Totaal
Gescheiden ouders	9	216	225
Opvoeding	20	148	168
Afstamming	1	19	20
Totaal	30	383	413

Tabel 5 – Meldingen over het thema gezin

Meer dan de helft van de meldingen over gezinssituaties gaat over problemen van kinderen van wie de ouders beslisten om uit elkaar te gaan.

De registratie maakt het mogelijk om meldingen over het thema gezin ook te bekijken volgens de aard van de melder. Tabel 6 laat zien wie welk thema meldde.

Melder ► Thema ▼	Kind	1ste op- voeder	Familie	Profes- sioneel	Over- heid	Andere	Onbe- kend	Totaal
Gescheiden ouders	71	103	16	14	1	12	8	225
Opvoeding	101	15	12	12	1	23	4	168
Afstamming	5	8	1	4	1	1	0	20
Totaal	177	126	29	30	3	36	12	413

Tabel 6 – Vragen en klachten over gezin volgens de aard van de melder

De meeste vragen en klachten over gezin komen van kinderen zelf. Alleen in scheidingssituaties komen er meer vragen en klachten van de eerste opvoeder.

Het thema gezin gaat alleen over de relatie ouders-kinderen. De tabel laat zien dat kinderen en ouders binnen die relatie met andere aspecten bezig zijn. Vooral over opvoeding en scheiding is het verschil opvallend. Kinderen hebben vooral vragen en klachten over de relatie met hun ouders in de opvoeding. Daarna komen de problemen rond de scheiding van hun ouders. Bij kinderen liggen de cijfers voor deze twee thema's niet zo ver uit elkaar. Dat is bij ouders wel even anders: zij melden voor meer dan 80 procent problemen rond hun scheiding – en vooral problemen met hun ex-partner en de gevolgen van die problemen voor de kinderen. In vragen of klachten van ouders komt de opvoedingsrelatie zelf zelden aan bod. Bij alle andere 'soorten' melders is dat verschil veel minder aanwezig.

Kinderen hebben vooral vragen en klachten over de relatie met hun ouders in de opvoeding.

Gescheiden ouders

Een kwart van alle Vlaamse tieners woont niet of niet meer bij beide ouders.²⁷ In de meeste gevallen vond de scheiding plaats voor hun twaalfde verjaardag. We gebruiken bewust niet de term echtscheiding, omdat we hier alle meldingen bundelen over situaties waarin de ouders niet samenleven en waar vanuit die situatie problemen ontstaan voor de kinderen. De regelgeving over omgangsrecht²⁸ en ouderlijk gezag gaat ook over al deze situaties. Voor de kinderen komen in al die situaties telkens weer dezelfde problemen terug.

²⁷ Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier 'Kinderen en Scheiding', Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, p 56.

²⁸ De wet spreekt over 'recht op persoonlijk contact'. Voor het leesgemak gebruiken we hier de term omgangsrecht.

Eén op drie meldingen gaat over gescheiden ouders. Vorig jaar waren dat er nog maar één op vier. Deze lichte stijging heeft misschien te maken met de extra aandacht in media en politiek onder meer door de uitgave van een dossier²⁹ rond scheiding van het Kinderrechtencommissariaat.

Als ouders uit elkaar gaan, zijn vooral vier momenten belangrijk: de beslissing om te scheiden, het feitelijk uit elkaar gaan, het treffen van alle nodige regelingen en het verder opvoeden van de kinderen na de scheiding. Allemaal momenten waarop voor de kinderen soms problemen ontstaan, zowel rond gerechtelijke procedures als in de relatie van het kind tot zijn ouders.

Tabel 7 laat zien over welke aspecten van scheiding de vragen en klachten gingen.

	Vragen	Klachten	Totaal
Onderhoudsplicht	0	9	9
Opvoedingsconflict	0	21	21
Verblijfs- en omgangsregeling	9	180	189
Andere	0	6	6
Totaal	9	216	225

Tabel 7 – Meldingen over problemen met gescheiden ouders

In scheidingssituaties is vooral de verblijfs- en omgangsregeling een moeilijk punt.

Als ouders uit elkaar gaan, rijzen er soms heel wat problemen. Er verandert ook heel wat in het leven van de kinderen. Geen wonder dat precies over dit thema de meeste klachten komen: 96% van alle meldingen rond scheiding zijn klachten.

Meteen valt op dat de verblijfs- en omgangsregeling een moeilijk punt is. En precies daarover moeten wij melders vaak teleurstellen in onze actiemogelijkheden. Heel wat klachten gaan namelijk over een rechterlijke maatregel of een lopende procedure. Het Kinderrechtencommissariaat heeft niet de bevoegdheid om deze klachten te onderzoeken. Ook de onderhoudsplicht wordt vastgelegd in een vonnis of akte. En ook dan heeft het Kinderrechtencommissariaat geen handelingsruimte. Opvoedingsconflicten in een scheidingssituatie zijn vaak erg complex en delicaat, waardoor onderzoek zelden de meest geschikte behandeling is. Daarom voeren de ombudswerkers in scheidingssituaties maar zelden een diepgaand onderzoek naar de klacht. Dit werkjaar voerden ze maar drie onderzoeken uit. Bijna alle klachten leidden tot een advies of een doorverwijzing. Volwassen melders worden over het algemeen doorverwezen naar advocaten, Justitiehuizen, Centra voor Algemeen Welzijnswerk of scheidingsbemiddelaars. Minderjarigen verwijzen we door naar de Kinderrechtswinkels, de Kinder- en Jongerentelefoon, een JAC of een Justitiehuis. Een advies bestaat meestal uit informatie over procedures en spreekrecht. Als dat kan, zeggen we de melder nog welke stappen hij zelf nog kan zetten om de situatie aan te pakken in het belang van het kind. Al kan het Kinderrechtencommissariaat in deze individuele gevallen vaak weinig doen, toch nemen we het thema mee naar de structurele belangenbehartiging.

Eén op drie meldingen komt van minderjarigen zelf. Twee derde van de meldingen komt van volwassenen. Vooral ouders en stiefouders hebben vragen en klachten

Meteen valt op dat de verblijfs- en omgangsregeling een moeilijk punt is.

²⁹ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor informatie over het dossier 'Kinderen en scheiding'.

rond scheiding (103 meldingen). Dat ouders vaker melder zijn, komt doordat heel wat klachten over erg jonge kinderen gaan. Als de nabije familie contact opneemt met het Kinderrechtencommissariaat, gaat het meestal om de grootouders (16 meldingen). Sporadisch gaat het om een oom of tante, broer of zus. Maar ook mensen met een professionele relatie tot de ouders of het kind contacteren ons: hulpverleners (9 meldingen), advocaten (3 meldingen) en leerkrachten (2 meldingen). Andere meldingen komen van burens, vrienden, kennissen en collega's. Eén melding kwam van een overheidsinstantie.

• Scheiden?

Kinderen vragen naar **informatie**, vooral vóór en tijdens de scheiding. Ze geven aan dat ze van bij het begin van de scheidingssituatie meer informatie nodig hebben. Waarom scheiden mijn ouders? Hoe verloopt een scheiding? Wie beslist waarover? Wat doet een rechter? Wat gebeurt er met mijn school? Waar moet ik wonen? Mag en kan ik ook zeggen wat ik zelf wil? Wanneer beslist de rechter? Wat als ik niet akkoord ben met een afspraak? De meldingen leren ons dat kinderen heel slecht geïnformeerd worden over het scheidingsproces en hun positie daarin. Daardoor worden ze erg onzeker over hun situatie en hun toekomst. Is een scheiding ook nog eens erg conflictgeladen, dan stijgt de onzekerheid van kinderen en ook hun nood aan informatie en duidelijkheid.

De meldingen leren ons dat kinderen heel slecht geïnformeerd worden over het scheidingsproces en hun positie daarin.

Het sociaal netwerk en de toegang tot informatie zijn voor kinderen en jongeren doorgaans beperkter dan voor volwassenen. Minderjarigen doen vooral een beroep op ouders, vrienden en de school om aan informatie te komen. De informatie die ze van deze bronnen krijgen, is vaak onjuist of gekleurd. Als kinderen met hun vraag uiteindelijk op het Kinderrechtencommissariaat terechtkomen, geven we persoonsgebonden informatie, verwijzen we naar de algemene informatie over scheiding op onze website of verwijzen we door naar de Kinder- en Jongerentelefoon, de Kinderrechtswinkels en de JAC's. Deze laagdrempelige kanalen en diensten richten zich niet specifiek op het thema scheiding, maar nemen het thema wel mee op in hun serviceaanbod. Kinderen krijgen er duidelijke, begrijpbare en correcte informatie.

Naast informatie hebben kinderen nood aan **een zeker tijdsperspectief**. Kinderen ondergaan de gevolgen van een scheiding zonder dat ze er zelf partij in zijn. Zo verliezen ze ook zicht op hun toekomst. Ze stellen ons vragen over hoe lang een procedure duurt, wanneer er een beslissing valt, en tot hoelang ze zich aan de opgelegde beslissing moeten houden.

• De verblijfs- en omgangsregeling

Meer dan 80 % van de meldingen over gescheiden ouders gaat over de verblijfs- en omgangsregeling: dus over het recht op persoonlijk contact en de regelingen over de verblijfplaats van het kind. Afspraken maken leidt tot heel wat spanningen, conflicten en vragen. Zodra de afspraken vastliggen, leidt dat tot nieuwe problemen: ontevredenheid over de getroffen regeling, problemen bij de naleving van de regeling, conflicten over de interpretatie van de regeling, opvoedingsconflicten...

• **Inspraak**

Heel wat klachten gaan over het gebrek aan inspraak bij het opstellen en het uitoefenen van de regeling.

Kinderen vragen om betrokken te worden bij afspraken over de verblijfs- en omgangsregeling. Zowel vóór, tijdens als na de scheiding vragen kinderen ons naar inspraak in de beslissingsprocessen. Heel wat klachten gaan over het gebrek aan inspraak bij het opstellen en het uitoefenen van de regeling. Heel wat kinderen voelen zich zowel door **hun ouders** als door de rechter niet gehoord. Ze klagen erover dat hun ouders geen belang hechten aan hun vraag naar een meer aangepaste regeling. Vaak begrijpen ze niet dat er aan hun wensen geen gevolg gegeven wordt, ondanks hun duidelijke en aannemelijke argumenten. Dat zien we vooral als kinderen bij één van de ouders slachtoffer zijn van geweld of verwaarlozing. Ze kunnen dan wel rekenen op begrip van de andere ouder, maar begrijpen niet waarom die ouder dan ook niet de regeling in hun belang verandert. Als we die kinderen informeren over de gang van de procedures, advies geven over inspraakmogelijkheden en die toepassen op hun specifieke situatie, zijn ze meestal erg teleurgesteld. De kans dat ze zelf hun situatie kunnen aanpakken en verbeteren, is meestal inderdaad erg klein.

Omdat rechters autonoom beslissen of ze kinderen wel of niet horen, voelen heel wat kinderen die niet gehoord worden dit aan als een schending van hun recht op inspraak.

Er komen ook heel wat klachten over **spreekrecht bij de rechter**, in de juridische zin van het woord. Omdat kinderen thuis vaak niet de kans krijgen om hun mening te geven, willen ze dat recht in de rechtbank uitoefenen. We zien heel verschillende aspecten in de vragen en klachten. Zo worden veel kinderen afgewezen omdat rechters ze te jong vinden om al een mening te hebben over een verblijfs- en omgangsregeling. Toch heeft deze regeling ingrijpende gevolgen voor het kind. Omdat rechters³⁰ autonoom beslissen of ze kinderen wel of niet horen, voelen heel wat kinderen die niet gehoord worden dit aan als een schending van hun recht op inspraak. Ze begrijpen niet waarom hun broer, zus of vrienden in dezelfde situatie soms wel gehoord worden. Bovendien kunnen kinderen alleen terecht bij een rechtbank als er een procedure loopt. Anders zijn ze hiervoor afhankelijk van hun ouders.

Andere klachten gaan over de manier waarop de rechter kinderen hoort. Sommige kinderen begrijpen de taal van de rechter niet, en andere voelen zich dan weer 'kinderachtig' behandeld. Heel vaak hebben kinderen het gevoel dat de rechter al op voorhand een beslissing klaar heeft. Kinderen krijgen dan de indruk dat ze alleen maar uitgenodigd werden om een rechtvaardiging van de genomen beslissing te krijgen, en niet om hun mening te geven.

En als kinderen wel hun spreekrecht kunnen uitoefenen, ervaren ze dat aan hun mening weinig belang gehecht wordt.

Over het recht op inspraak krijgen we natuurlijk ook vragen van ouders en familie (meestal grootouders). Zij klagen er vooral over dat met hun argumenten om de regeling te veranderen geen rekening gehouden wordt.

Rond het recht op inspraak bestaat er een hardnekkig misverstand. Bij kinderen en ouders, en zelfs sporadisch bij hulpverleners, leeft het idee dat kinderen op 12 of 14 jaar zelfstandig kunnen beslissen om een getroffen regeling niet meer na te leven. Dat misverstand vloeit voort uit het spreekrecht bij de jeugdrechter, die kinderen vanaf 12 jaar moet oproepen. Dat leidt tot heel wat vragen en conflicten in de thuissituatie.

³⁰ Met uitzondering van de jeugdrechter die kinderen moet oproepen om ze te horen vanaf 12 jaar.

Ik schrik er niet van dat mijn ouders gaan scheiden. Ze kunnen al lang niet meer met elkaar opschieten. Ze proberen alles zelf te regelen, want van rechters en advocaten komt er nog meer ruzie, zeggen ze. En het kost te veel. Maar ze kijken alleen naar hun eigen situatie. Wie krijgt wat, wie blijft in het huis wonen, wie zorgt er voor de kinderen, wie betaalt wat? Maar als het over mij en mijn zus gaat heb ik toch ook wat te zeggen?

Jarne, 14 jaar³¹

Ik ben met mijn zus naar de jeugdrechter gestapt omdat het contact met onze vader heel slecht is. Er is toen een paar keer iemand met ons komen praten. Daarna moesten we naar een bezoekerimte om papa te ontmoeten. Dat liep telkens mis. Nu is er een uitspraak van de rechter die zegt dat we opnieuw naar zo'n bezoekerimte moeten. Waarom? We hebben al zo vaak verteld dat we niet meer naar onze papa willen en alle redenen waarom opgegeven. En nu moet het weer. We zijn het echt beu! Wanneer zal onze mening eens gerespecteerd worden? Wie verlost ons van deze ellende? Alleen de rechten van papa tellen mee.

Dries, 15 jaar

Ik heb aan de rechter gevraagd om gehoord te worden. De rechter heeft dat geweigerd omdat ik te jong ben. Een klasgenootje van mij mag wel naar de rechter. Het is wel niet dezelfde rechter, maar zij is even oud als ik en het gaat ook over haar ouders die gescheiden zijn.

Astrid, 10 jaar

Een meisje uit mijn klas moet van haar moeder bij haar vader gaan wonen omdat ze niet past in de nieuwe relatie van moeder. Maar haar vader wil haar niet. Het meisje wil bij haar oma gaan wonen, maar ook dat wil vader niet. De ouders hebben alles indertijd geregeld met onderling overleg en geen van beiden wil om financiële redenen een procedure starten. Dit kind moet echt geholpen worden. Kan ze niet gehoord worden door een rechter?

Leerkracht uit het basisonderwijs

Mijn ouders zijn gescheiden. Mijn vader heeft in de gevangenis gezeten omdat hij mijn moeder veel sloeg. Nu mag hij geen contact meer hebben met mij en mijn moeder. Maar ik wil hem wel nog zien. Wat kan ik doen?

Vanessa, 15 jaar

Mijn ouders zijn eindelijk overeengekomen dat ik vanaf mijn 12 jaar bij papa mag gaan wonen. Maar ik word 12 jaar in april en ik mag van mama pas verhuizen in het begin van de zomervakantie. Ik zou veel liever nu al naar papa gaan. Ik heb toch mama haar toestemming niet meer nodig als ik 12 jaar ben?

Wouter, 11 jaar

Mijn 15-jarige dochter wil bij haar vader gaan wonen. Ik begrijp haar vraag, want we hebben altijd hevige conflicten. Maar haar vader wil niet dat Saskia bij hem komt wonen, omdat ze 'te moeilijk' is. Ze gaat graag uit, heeft een seksuele relatie, rookt... en hij wil daar geen verantwoordelijkheid voor dragen. In hoeverre telt haar mening?

Moeder van Saskia

³¹ Alle voorbeelden in de tekst zijn gebaseerd op reële meldingen. Om de privacy van de melder te beschermen, veranderen we alle namen.

• Problemen bij de uitoefening van de verblijfs- en omgangsregeling

Zodra er afspraken gemaakt zijn, krijgen we klachten over de uitoefening ervan. Als er een regeling opgesteld is – in onderling akkoord of via de rechtbank –, dan moet die nageleefd worden. De wet laat toe dat ouders er in onderling overleg van afwijken. Maar als de communicatie en het overleg tussen de ouders mank lopen, ontstaan er problemen en nieuwe conflicten waarvan het kind uiteindelijk de dupe is.

Kinderen klagen er vooral over dat hun ouders **de regeling te strikt naleven** en weinig ruimte laten voor speciale omstandigheden: een verjaardagsfeestje van vrienden, een uitstap met familie, activiteiten van de sportclub. Kinderen voelen zich beperkt in hun vrijetijdsbeleving en hun sociale leven. Naarmate kinderen ouder worden, stijgt dit soort klachten. Kinderen hebben ook klachten als één van hun ouders **de regeling helemaal niet naleeft**. Als een ouder zijn omgangsrecht niet uitoefent bijvoorbeeld, of als een ouder op een ander moment dan gepland de kinderen komt ophalen. In al deze situaties vragen kinderen veeleer **een wijziging van de omgangsregeling** dan de stopzetting ervan.

Kinderen vragen veeleer een wijziging van de omgangsregeling dan de stopzetting ervan.

Als kinderen niet meer op bezoek willen gaan bij een van hun ouders, dan heeft dat vaak te maken met verwaarlozing of psychisch en lichamelijk geweld. In die situaties staan kinderen vaak machteloos. Als ze zelf besluiten om de regeling niet verder na te leven, blijft dat niet zonder gevolgen. Het conflict tussen de ouders escaleert en dat kan tot gevolg hebben dat de ouder die de omgangsregeling boycot een zware sanctie oploopt: een dwangsom of een gevangenisstraf. Het kind ervaart dat als een onrechtvaardig drukkingsmiddel. Kinderen ervaren ook dat een aangepaste omgangsregeling vaak onmogelijk is.

Ik woon bij mama en kan om de twee weken naar papa. Ik kijk ernaar uit om bij hem te zijn, want we doen dan veel leuke dingen en hij brengt me altijd aan het lachen. Maar wat niet zo leuk is, is dat papa nooit op het afgesproken weekend komt. Hij komt als hij er zin in heeft. Ik ben dan wel blij, maar ik moet dan dikwijls andere dingen laten vallen die ik wou doen. Mama zegt dat ze papa niet wil dwingen omdat hij dan misschien helemaal niet meer komt.
Reine, 12 jaar

Ik ben al jaren lid van een judoclub. Regelmatig gaan we overal in het land op wedstrijd of soms ook op weekend. Maar nu mijn ouders gescheiden zijn, kan ik dikwijls niet mee. De weekends dat ik naar mijn vader moet, wil hij dat ik ook echt bij hem thuis ben. Hij zegt dat hij me anders helemaal niet meer ziet. Mijn moeder heeft voorgesteld om dan een ander weekend in de plaats te geven, maar mijn vader blijft stroef.
Maarten, 15 jaar

Ik verblijf een week bij mijn moeder en daarna een week bij mijn vader. Dat doe ik nu ongeveer één jaar. Maar ik vind het niet zo leuk. Mijn ouders wonen twintig kilometer van elkaar en dus moet ik altijd heel wat activiteiten missen. Ik zou liever een gewone regeling hebben, bij mama wonen en bij papa op weekend gaan en in de vakantie. Papa wil dat niet en zegt dat ik dan zijn dochter niet meer ben.
Silke, 11 jaar

Als ik bij vader op weekend of op vakantie ben, mag ik van hem geen enkel contact hebben met mijn moeder. Kan hij mij dat zomaar verbieden? Kan de rechter niet opleggen dat dat toch moet kunnen?

Paulien, 13 jaar

Ook **ouders** of andere betrokken volwassenen klagen over de uitoefening van de omgangsregeling, soms in naam van hun kind, maar soms ook vanuit hun eigen belang. Voor de ombudswerkers is het niet altijd mogelijk en wenselijk om daar een onderscheid in te maken of een oordeel over te vellen.³² Daarom verwijzen we ouders met hun meldingen meestal door naar hun advocaat, een Justitiehuis of naar hulpverlening (scheidings- en ouderschapsbemiddeling). Als het duidelijk in het belang van het kind is, adviseren we wel.

De vader van een tienjarig meisje ligt al drie dagen in het ziekenhuis na een hartaanval. Zijn dochter wil hem bezoeken, maar mag niet van haar moeder omdat de vader pas volgend weekend bezoekrecht³³ heeft. Het meisje kan nergens terecht om dit af te dwingen. Wat kan ik haar adviseren?

CLB-medewerker

De uitoefening van de omgangsregeling verloopt erg moeilijk. Als de kinderen bij hun moeder zijn, vangt hun grootmoeder ze de hele tijd op. Ook bij de overdracht is het de grootmoeder die de kinderen opvangt. Als de kinderen bij mij zijn, krijgen ze voortdurend telefoontjes van grootmoeder. De kinderen zijn haar bemoeienissen beu en klagen erover dat hun moeder helemaal niet betrokken is. Ze willen wel op bezoek, maar alleen als ze dan ook echt bij hun moeder kunnen zijn.

Vader

Mijn ex-vrouw en ik hebben drie kinderen. We hebben een bilocatieregeling en tot voor kort liep alles goed. Maar nu woont ze samen met haar vriend in Nederland en houdt ze zich niet meer aan de regeling. Ze zegt dat de bilocatieregeling niet uitvoerbaar is. Niemand volgt de klachten op die ik daarover indien bij de politie.

Vader van drie kinderen

Mijn zoon moet vanaf nu een heel weekend per maand bij zijn vader verblijven. In het belang van de gezondheid en ontwikkeling van het kind vind ik dat onverantwoord. Kan ik in ons omgangsdispuut het argument 'borstvoeding' aanhalen om te voorkomen dat het kind een heel weekend bij vader moet verblijven? Ik vind het erg belangrijk dat mijn kind zo lang mogelijk borstvoeding krijgt.

Moeder van Matthias (8 maanden)

De klachten gaan dus zowel over '**klassieke**' regelingen als over **bilocatieregelingen**. In de twee situaties ondervinden kinderen dezelfde problemen. Het gebrek aan inspraak, het gebrek aan flexibiliteit in de regeling, het niet naleven van de regeling kan zich voordoen bij elke scheiding, welke regeling ouders ook treffen. Bij bilocatie komt daar bij dat kinderen bij ons vooral klagen over de fysieke afstand tussen de woonst van hun twee ouders en de afwezigheid van een eigen stek.

Soms wordt een **bezoekruimte** ingeschakeld om een onderbroken of conflictueus ouder-kindcontact te begeleiden. De begeleiding probeert de relatie van de ouder met het kind te herstellen, te behouden of te herdefiniëren. Als de rechtbank het oplegt, verloopt dat niet altijd naar wens van het kind of van een ouder. Anderzijds

Het gebrek aan inspraak, het gebrek aan flexibiliteit in de regeling, het niet naleven van de regeling kan zich voordoen bij elke scheiding, welke regeling ouders ook treffen.

³² Het Kinderrechtencommissariaat kan in tegenstelling tot de rechtbank geen sociaal onderzoek instellen of laten instellen. Meldingen van ouders over de omgangsregeling zijn vaak erg gekleurd door de ervaring van de betrokken ouders.

³³ De wet spreekt van 'recht op persoonlijk contact'. We geven hier de meldingen weer zoals ze bij ons binnenkwamen. 'Bezoekrecht' bestaat niet meer, maar de term leeft in de volksmond wel nog verder.

vragen sommige kinderen en ouders expliciet contact in een bezoekeruimte, maar kunnen ze er niet terecht door de lange wachtlijsten of omdat er geen rechterlijke uitspraak is. We kregen zes meldingen.

De rechter heeft beslist dat ik mijn vader moet ontmoeten in een bezoekeruimte. Ook in beroep werd dit nu beslist. Maar ik wil hem niet zien. Hij vertrok toen ik een jaar was met een andere vrouw. Sindsdien hadden we amper nog contact.

Björn, 14 jaar

Twee kinderen zijn verplicht om naar hun moeder te gaan. Het is bewezen dat moeder de kinderen met de dood bedreigd heeft. Niemand begrijpt waarom de rechter geen bezoek onder begeleiding, in een bezoekeruimte verplicht.

Hulpverlener

De rechtbank besliste dat ik mijn kind alleen mag zien in een bezoekeruimte. Blijkbaar geloofde de rechtbank alleen het verhaal van de moeder. Ik weiger om naar zo'n bezoekeruimte te gaan. Ik wil een volwaardige vader zijn voor mijn kind, zonder pottenkijkers. Maar ondertussen heb ik mijn kind al vijf maanden niet meer gezien.

Vader van Tilly (5 jaar)

Mijn cliënt kreeg een omgangsrecht in een bezoekeruimte. Volgens de wachtlijst kan hij dat pas over vijf maanden uitoefenen. Zo vervreemdt het kind, dat nog maar twee jaar is, van zijn vader. Dat is ontoelaatbaar.

Advocaat

Na een scheiding kan het gebeuren dat kinderen plots een persoon verliezen met wie ze wel een hechte persoonlijke band hebben maar geen biologische of wettelijke band. In die situaties is het ook niet altijd gemakkelijk om een **omgangsregeling af te dwingen**. Ook hierover kregen we klachten, zowel van kinderen als van ouders. Die klagers kunnen we alleen adviseren over procedures en over de gronden waarop een omgangsregeling toegestaan wordt. Tegelijk verwijzen we ze door naar Kinderrechtswinkels, Justitiehuizen en advocaten.

Ik had altijd al een heel goede band met Luk, mijn stiefvader. Ik noem Luk wel mijn stiefvader, maar hij is nooit getrouwd met mijn moeder. Ze woonden wel vijf jaar samen. Mijn moeder heeft Luk nu buitengezet en ik mag hem niet meer zien. De rechter wil hem geen bezoekrecht geven, dus ontmoeten we elkaar nu stiekem. Waarom krijgt hij geen bezoekrecht?

Pieterjan, 16 jaar

Ik krijg geen omgangsregeling met mijn zoon omdat hij de naam draagt van de ex-echtgenoot van de moeder. De moeder en ik hebben maar kort samengewoond, maar ik had elke dag contact met mijn zoon. Nu beweert ze zelf dat hij mijn kind niet is.

Vader van Cedric (3 jaar)

Ik heb jarenlang een lesbische relatie gehad. In deze relatie werden via kunstmatige bevruchting twee kinderen geboren van wie mijn ex-vriendin de biologische moeder is. De relatie is nu afgelopen en ik kan geen enkel recht doen gelden op de kinderen omdat ik geen familiale of wettelijke band heb.

Meemoeder van Sander (4 jaar) en Zoë (1 jaar)

Met hun klachten over de uitoefening van de omgangsregeling stappen kinderen of ouders naar de rechtbank. Om hun bezwaren en klachten te staven of hulp in te roepen als ze oordelen dat het kind in gevaar is, kloppen ze ook aan bij de **politie**. Daar krijgen ouders en kinderen vaak te horen dat de politie niet kan ingrijpen. Ze merken ook op dat processen-verbaal over schendingen van kinderrechten bij de rechtbank maar weinig indruk maken. Ook hier heeft het Kinderrechtencommissariaat geen handelingsruimte.

Ze merken ook op dat processen-verbaal over schendingen van kinderrechten bij de rechtbank maar weinig indruk maken.

Als papa mij komt halen is hij dikwijls dronken. Ik durf dan niet met hem mee te rijden en loop dan terug naar binnen. Papa loopt me dan achterna en sleurt me mee. Mama belt dan naar de politie. De politie zegt dat ze niets kan doen en probeert dan met papa te praten. Soms krijgen we een PV voor de rechter. Maar we hebben al zoveel klachten aan de rechter gegeven en er gebeurt niets mee.

Cynthia, 13 jaar

Elke keer als ik mijn dochter ga ophalen, heeft mijn ex-echtgenote wel een reden waarom ze niet mag meekomen. 'Ze is ziek, ze is bij oma, er is een feestje waar ze naartoe wil.' Dat duurt nu al een half jaar. Elke keer vraag ik tussenkomst van de politie, maar die doet niets. Ze stellen wel een PV op. Nu komen ze zelfs al niet meer ter plaatse. Alle vaststellingen werden aan de rechtbank overgemaakt. Hoeveel bewijsmateriaal heeft een rechter nodig voor hij optreedt tegen de moeder?

Vader van Hannah (5 jaar)

Als een **ouder in het buitenland** verblijft, wordt het extra moeilijk om de omgangsregeling uit te oefenen. Ook daarover kwamen er dit jaar meer vragen en klachten (tien meldingen) dan vroeger. Kinderen zeggen dat ze het moeilijk hebben met de afstand tussen hun twee ouders en met de aanpassingen aan een nieuw land. De uitoefening van de omgangsregeling vanuit of naar het buitenland vergt heel wat inspanningen vanwege het kind. Ook de verblijfsregeling kan voor een kind plots veranderen als een van de ouders naar het buitenland verhuist. Als het kind mee moet verhuizen, heeft dat soms dramatische gevolgen. Uit de klachten blijkt dat de betrokken kinderen weinig of geen inspraak krijgen in de beslissing.

De uitoefening van de omgangsregeling vanuit of naar het buitenland vergt heel wat inspanningen vanwege het kind.

Mijn ouders zijn gescheiden en mijn vader is teruggegaan naar de Verenigde Staten. Mijn ouders beslisten onderling dat ik bij mijn vader ga wonen. Ik wil dat niet. Ik ken daar niemand. Wanneer zie ik mijn moeder dan nog?

Dillon, 12 jaar

Mijn moeder heeft beslist om na de scheiding weer in Engeland te gaan wonen, waar ze vandaan komt. Ik wil graag mee, maar mijn vader geeft daar geen toestemming voor. Ik stelde zelf voor om één keer per maand terug naar België te komen en de helft van elke vakantie. Ook de rechter zegt nu dat het niet mag.

Louise, 12 jaar

Na de scheiding van mijn ouders verhuisde ik samen met mijn moeder van Azië naar Nederland. Ik was toen zes jaar. Daarna had mijn moeder een Belgische vriend en verhuisden we naar hier. Nu heeft mijn moeder weer een nieuwe vriend en wil ze naar Spanje verhuizen. Ik kan die voortdurende aanpassingen niet meer aan. Mijn vader wil me in Azië opvangen, maar mijn moeder helpt ons niet aan de nodige documenten.

Soen, 15 jaar

• Nieuw samengestelde gezinnen

Kinderen hebben het soms moeilijk met nieuwe relaties van ouders. Maar ook met eventuele andere kinderen die er bij komen. Dat komt dikwijls terug in hun klachten. Het is ook vaak een reden om de verblijfs- en omgangsregeling te willen veranderen. Maar ook voor ouders zijn de kinderen van hun nieuwe partner soms een breekpunt.

Vroeger vond ik het fijn om bij mama te wonen. Maar nu ze een nieuwe vriend heeft, doe ik niets meer goed. Ze wordt boos op me om niets. Ik word altijd gestraft, ook al heb ik niets misdaan. Mama's vriend eist haar volledig op. Ik zou liever wat meer bij papa op bezoek gaan.

Jasmien, 13 jaar

Papa woont nu samen met zijn vriendin en haar twee kinderen. Sindsdien word ik altijd gestraft, terwijl het haar kinderen zijn die de boel op stelten zetten. Al mijn persoonlijke spullen die bij papa staan, moet ik nu met hen delen. Zelfs mijn kamer.

Tinne, 14 jaar

De vriendin van mijn ex-man eist de kinderen helemaal op. Vroeger was hij tevreden met het bezoekrecht en regelden we alles in overleg. Nu wil hij dat de kinderen bij hem komen wonen en startte hij een procedure. Die keuze komt niet van hem, daar ben ik zeker van. De kinderen willen dat ook niet.

Moeder van twee kinderen

• Kloof tussen rechtbank en burger

We kregen ook klachten over het taalgebruik in vonnissen. Melders vragen een duidelijker taal, die ze begrijpen. Voor mensen die niet vertrouwd zijn met juridisch jargon is het vaak moeilijk om vonnissen te interpreteren. Dat kan tot nieuwe conflicten leiden.

Voor mensen die niet vertrouwd zijn met juridisch jargon is het vaak moeilijk om vonnissen te interpreteren.

In het vonnis staat dat ik de helft van elke vakantie bij papa mag doorbrengen. In juli mag ik dus naar papa op vakantie. Maar 1 juli valt op een vrijdag en mama zegt dat ik pas vanaf zaterdag naar papa mag omdat het dan ook zijn weekend is.

Wannes, 13 jaar

De taal die gebruikt wordt in het vonnis van onze scheiding en de regeling die erin beschreven staat, schept voor ons, en zelfs voor onze advocaten, verwarring en onzekerheid. Het gebruik van duidelijke taal en heldere beslissingen zou ons heel wat conflicten en misverstanden besparen.

Vader van Stijn, 5 jaar

• Ontvoering door een ouder

We kregen zes klachten over ontvoering of dreiging tot ontvoering door een ouder. Melders staan daar vrij machteloos tegenover, zeker als het kind na de ontvoering in het buitenland terechtkomt. Ook bij een dreiging tot ontvoering nemen ouders contact met ons op. Maar het Kinderrechtencommissariaat is niet bevoegd om op te treden en advies of doorverwijzing is moeilijk. In bijna alle situaties had de melder eerder ook al contact opgenomen met de politie of advies gevraagd aan Child

Focus. Meestal konden ook deze diensten niet helpen. Zeker bij ontvoeringen naar het buitenland en als er in de twee landen procedures lopen over de verblijfsregeling, kunnen ze weinig of geen hulp bieden. Het Kinderrechtencommissariaat kan meestal alleen nog doorverwijzen naar het pas opgerichte Federaal Aanspreekpunt Internationale Kinderontvoeringen.

Mijn vrouw is met onze dochter plots naar het buitenland vertrokken. Ik vermoed dat ze teruggegaan is naar haar geboorteland. Ik heb contact opgenomen met haar familie, maar die zegt niets. De politie gaat niet actief op zoek en verwijst me door naar de rechtbank. Moet ik dan jaren procederen om niets te bereiken?

Vader van Jasmine (4 jaar)

De vriend van mijn zus is net vrij uit de gevangenis. Een van de hem ten laste gelegde feiten is poging tot ontvoering van hun zoontje. Nu vraagt hij opnieuw contact met zijn zoon. Dat kan men hem toch alleen onder strikt toezicht toestaan? Waar kunnen we terecht om te voorkomen dat hij toch weer verdwijnt met het kind?

Bezorgde oom

Mijn moeder nam me mee naar Nederland, zonder toestemming van mijn vader. In Nederland startte ze onmiddellijk een procedure. Ik zou liever bij mijn vader wonen, want het gaat echt niet goed met mij. In België zeggen ze dat dit ontvoering is, en in Nederland niet. Maar uiteindelijk treedt niemand op.

Andreas, 14 jaar

• Opvoedingsconflicten

Als ouders uit elkaar gaan, blijven ze wel samen verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Als de scheiding erg conflictgeladen was, is er ook daarna veel kans op conflicten over de opvoeding van de kinderen. Daarover kregen we twaalf klachten. Ook hier weer geven de ombudswerkers alleen advies of verwijzen ze door naar bevoegde diensten.

Mijn vader heeft me gedropt bij mijn moeder. Hij weigert mijn persoonlijke spullen zoals mijn kleren, mijn pc en mijn fiets naar hier te brengen. Mijn moeder koopt er geen omdat mijn vader het kindergeld en alimentatie krijgt. Moeten ze hun ruzie nu op mijn rug uitvechten? Help!

Indra, 16 jaar

Mijn kinderen zijn één weekend op twee bij mij. Al meer dan twee maand zitten ze geplaagd met luizen. Ik heb ze al een paar keer uitvoerig behandeld, maar hun moeder weigert de behandeling voort te zetten. De kinderen hebben er verschrikkelijk veel last van. Kan hun moeder niet door één of andere instantie gedwongen worden om de kinderen naar behoren te verzorgen? Voor de rechtbank zijn dit futiliteiten, maar wie neemt het dan wel voor ze op?

Vader van Bram (6 jaar) en Arne (8 jaar)

• Onderhoudsplicht

Ook als onderhoudsbijdragen uitblijven, ontstaan er klachten. Op het eerste gezicht lijkt dat een thema dat vooral door ouders aangebracht wordt. Toch kregen we hierover ook twee klachten van jongeren. Als de onderhoudsbijdrage uitblijft,

Als ouders uit elkaar gaan, blijven ze wel samen verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen.

heeft dat namelijk ook gevolgen voor het kind. Kinderen en jongeren adviseren we of verwijzen we door. Ouders verwijzen we onmiddellijk door naar de Dienst voor Alimentatievorderingen, naar hun advocaat of naar de rechtbank. Onterecht wordt de onderhoudsbijdrage vaak gekoppeld aan omgangsrecht. Als een ouder geen onderhoudsbijdrage betaalt, verliest hij daarom nog niet zijn recht op persoonlijk contact met zijn kind.

Onterecht wordt de onderhoudsbijdrage vaak gekoppeld aan omgangsrecht.

Mijn vader betaalt het onderhoudsgeld niet. Hij is daarvoor al veroordeeld, maar doet het nog altijd niet. Mijn moeder heeft maar net genoeg om rond te komen. Er kan dus nooit een vakantie of zoiets af, terwijl mijn vader het redelijk breed heeft. Ik wil daar verandering in brengen. Kan ik hem persoonlijk aanklagen?

Bram, 16 jaar

Ik woon sinds kort alleen. Mijn ouders zijn gescheiden. Ik heb zowel een tijdje bij mijn moeder als bij mijn vader gewoond, maar dat was moeilijk. Mijn vader geeft mij nu op eigen initiatief wat geld om van te leven en mijn kindergeld. Mijn moeder betaalde vroeger alimentatie aan mijn vader. Maar nu weigert ze om iets te geven omdat ik niet meer bij hem woon.

Kaat, 17 jaar

Mijn ex-man betaalt al meer dan een jaar geen alimentatie meer. Hij heeft dan toch ook geen recht meer op bezoek? Toch krijgt hij volgens de rechter nog altijd een omgangsregeling.

Moeder

In de zomervakantie verblijft mijn dochter volgens de regeling in theorie een maand bij haar vader. Die maand betaalt hij dan ook geen onderhoudsgeld. Maar in de praktijk vangt hij ze maar een week op. De rechter maakt daar geen punt van.

Moeder van Lena (6 jaar)

Opvoeding

Het gezin is voor minderjarigen de belangrijkste leefomgeving. Dat blijkt ook uit het aantal meldingen. In het gezin en in de relatie tussen ouders en kinderen is opvoeding erg belangrijk. Heel veel vragen en klachten gaan dan ook over opvoeding. Omdat dat een ruim begrip is, delen we de meldingen op in drie subgroepen:

- Meldingen over de relatie tussen ouders en kinderen ('ouders' zijn alle mensen die instaan voor de opvoeding van het kind in de thuissituatie, dus ook stiefouders)
- Meldingen over de relatie tussen familie en kinderen, als die te maken hebben met de opvoeding
- Geweld tegenover kinderen binnen de opvoeding.

	Vragen	Klachten	Totaal
Relatie tot ouders	13	90	103
Geweld	3	42	45
Relatie tot familie	0	13	13
Andere	0	7	7
Totaal	16	152	168

Tabel 8 – Meldingen rond opvoeding

Over opvoeding komen er vrij veel meldingen.

Meldingen komen zowel van kinderen als van volwassenen. Maar het thema leeft vooral bij minderjarigen (101 meldingen van minderjarigen tegenover 67 van volwassenen waaronder maar 15 van ouders).³⁴

Net zoals bij het thema scheiding verwachten melderders vooral advies in hun persoonlijke situatie of een adequate doorverwijzing. Actieve tussenkomst van het Kinderrechtencommissariaat is zelden mogelijk en meestal ook niet wenselijk.³⁵ We voerden dit jaar geen enkel onderzoek rond meldingen over opvoeding. Doorverwijzen doen we vooral naar laagdrempelige diensten zoals de Kinder- en Jongerentelefoon, het JAC, het CAW, de opvoedingstelefoon. Soms is ook meer gespecialiseerde hulp nodig zoals het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, een CGGZ of een gespecialiseerde arts.

• Het kind in zijn relatie tot zijn ouders

Uit de meldingen blijkt dat minderjarigen het heel belangrijk vinden om met hun ouders te kunnen **overleggen rond afspraken en beslissingen**. Op school, via de media, vanuit het Kinderrechtencommissariaat krijgen ze signalen dat hun mening belangrijk is en dat ze inspraak hebben in al wat voor hen belangrijk is. Toch ervaren ze dat recht thuis vaak niet. In de meldingen vragen ze zich af wat hun recht op inspraak precies inhoudt en hoe ze het thuis kunnen uitoefenen. Minderjarigen vragen meestal niet om zelf te mogen beslissen, maar wel om betrokken en serieus genomen te worden. Dat vinden ze belangrijk om afspraken en beslissingen te begrijpen en te aanvaarden. In de meldingen zien we dat soms heel belangrijke beslissingen boven het hoofd van kinderen genomen worden. Soms zelfs beslissingen die regelrecht indruisen tegen het belang van het kind. Over het gebrek aan overleg kregen we vooral meldingen van minderjarigen zelf. Maar ook van naaste familieleden en hulpverleners.

Ik ben 17 jaar en krijg nog altijd geen sleutel van ons eigen huis. Zo blijf ik helemaal afhankelijk van mijn ouders. Als ik erover begin, worden mijn ouders kwaad. Maar een gegronde reden gaven ze me nog nooit.

Eline, 17 jaar

Ik doe aan meditatie en relaxatieoefeningen volgens een Chinese leer. Mijn vader is daar tegen en verbiedt me om ermee door te gaan. Voor hem is het een sekte en zijn ze alleen maar uit op geld. Ik heb het nodig om tot rust te komen en mijn schoolresultaten worden er beter van.

Brecht, 15 jaar

Net zoals bij het thema scheiding verwachten melderders vooral advies in hun persoonlijke situatie of een adequate doorverwijzing.

Minderjarigen vragen meestal niet om zelf te mogen beslissen, maar wel om betrokken en serieus genomen te worden.

³⁴ Zie tabel 8 – Vragen en klachten over gezin volgens de aard van de melder.

³⁵ Zie punt 1 van dit hoofdstuk: 'De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat'.

Mijn ouders verbieden me om met mijn zelf verdiende geld een brommer te kopen. Mag ik niet zelf beslissen wat ik met mijn eigen geld doe?

Astrid, 16 jaar

Een meisje van 17 gaat uitgehuwelijkt worden. Haar moeder kon ze nog overtuigen om het tegen te houden, maar voor haar vader is het onbespreekbaar. De moeder durft tegenover vader geen standpunt in te nemen.

JAC-medewerker

De meeste meldingen gaan over concrete opvoedingssituaties, waarin minderjarigen en volwassenen op zoek gaan naar **oplossingen voor gezinsproblemen**. Het gaat over kleine meningsverschillen, over zware conflicten en alle gradaties daartussen. Melders vragen ons vooral advies over hoe ze met opvoedingsproblemen kunnen omgaan. Bij ouders zien we vooral opvoedingsonzekerheid. Maar opvoedingsondersteuning is geen opdracht van het Kinderrechtencommissariaat. Daarom geven de ombudswerkers maar beperkt advies en verwijzen ze door naar diensten als de Kinder- en Jongerentelefoon, JAC, CAW of opvoedingslijn.

De relatie met mijn moeder is heel moeilijk. Ze zeurt constant over van alles, vertrouwt me niet, ze is een echte controlefreak en ze vindt dat we uit elkaar groeien. Maar dat we geen goede band meer hebben, heeft juist te maken met haar gedrag tegenover mij. Ik heb het ook liever anders.

Kim, 16 jaar

Ik mag van mijn moeder 's avonds niet alleen naar de training omdat ze het te gevaarlijk vindt als ik alleen op straat kom. En mijn ouders kunnen mij niet brengen, want dan staan ze nog in hun winkel. Gevolg: ik mag alleen nog overdag buiten.

Sabrina, 15 jaar

Ik ben vegetariër en dat is tegen de zin van mijn ouders. Ze zeggen dat het niet gezond is en verplichten me om vlees te eten.

Jurgen, 15 jaar

Mijn vader ziet mij en mijn moeder echt als zijn slaafjes. Ik doe de vaat, de was en de strijk. Mijn moeder maakt schoon, kookt en doet de boodschappen. Mijn broer en mijn vader doen niets.

Peggy, 16 jaar

Mijn moeder en ik komen uit Roemenië. Tussen mij en mijn stiefvader botert het niet. Hij is altijd boos. Bijvoorbeeld omdat ik soms Roemeens spreek met mijn moeder. Ik begrijp dat hij dat niet leuk vindt, maar om daar nu zo'n herrie over te maken? Hij wil me ook voortdurend kwetsen. Het wordt me te veel. Ligt het misschien aan mij?

George, 15 jaar

Een vriendin van mij heeft het erg moeilijk met haar identiteit. Ze wil liever een jongen zijn en kleedt en gedraagt zich ook zo. Haar moeder zegt dat ze haar het huis uitzet als ze zich niet anders gaat gedragen.

Vriendin van Els, 16 jaar

Ik heb een zoon die mij onder druk zet. Hij mag vanavond niet weg en dreigt er daarom mee dat hij maandag niet naar school gaat. Zoals ik hem ken, zal hij dat idee ook doorzetten.

Moeder van Sven, 16 jaar

De echtgenoot van mijn zus is islamiet. Tot nu toe waren er weinig problemen, maar nu zijn familie op bezoek is, dringt hij erop aan om de kinderen toch te laten besnijden. De kinderen willen dat niet.

Tante

Ik heb nogal wat problemen met mijn dochter. Ze gebruikt drugs en heeft een vriend die haar onder druk zet om ons geld te vragen. De politie raadt me aan om de regels thuis te versoepelen. Maar de enige versoepeling die ik nog kan doorvoeren is: mijn bankkaart met de code geven.

Moeder van Angelique (16 jaar)

Mijn dochter leerde iemand kennen via het internet. Nu krijgt ze elke dag gore sms'jes die me erg verontrusten. Ik denk dat ze zich schaamt en er met mij niet over durft te praten. Maar ik vind dat ik moet ingrijpen.

Moeder van Sara (13 jaar)

Ik verwacht nog veel problemen met mijn dochter. Ze is zwanger geraakt en ik heb het daar moeilijk mee. We kunnen een extra kind ook financieel niet aan. En ik wil haar ook niet dwingen om een abortus te doen, het moet haar keuze zijn. Ik hoop op ondersteuning, want ik weet niet wat ons te wachten staat.

Moeder van Brit (14 jaar)

Uit de meldingen blijkt dat heel wat ouders en kinderen niet weten waar ze terecht kunnen voor hulp of advies. Door dat gebrek aan kennis ziet een aantal jongeren thuis weggaan als enige oplossing voor de problemen. Deze jongeren verwijzen we door naar de hulpverlening, nadat we samen met hen het bestaande aanbod overlopen hebben.

Thuis is de sfeer altijd zo gespannen dat ik liever alleen zou wonen. Kan dat op mijn leeftijd? Of mag ik bij familie of vrienden gaan wonen?

Brecht, 15 jaar

Mijn vriendin heeft heel veel problemen thuis. Zo erg zelfs dat ze zichzelf verminkt. Ze wil thuis weg. Kan ze bij mij komen wonen? Ze is nog maar 15 jaar.

Sander, 21 jaar

Ik kan de dictatuur van mijn vader niet meer aan. Mijn moeder is ook niet tegen hem opgewassen. Bij mijn oma kan ik altijd terecht. Ik voel me er ook thuis. Kan ik naar haar verhuizen? Ook als mijn vader dat niet wil?

Jens, 14 jaar

Minderjarigen klagen ook over hun **gebrek aan privacy** thuis. Dat is geen gemakkelijk punt. Het Verdrag geeft kinderen recht op privacy, maar tegelijk hebben ouders een opvoedingsverantwoordelijkheid. De grens of al dan niet een recht geschonden wordt, is dikwijls erg vaag. We kunnen minderjarigen hierover alleen maar adviseren. Dan overlopen we wat het Verdrag zegt en kaderen dat in de ruimere context van de opvoedingsverantwoordelijkheid van ouders. We sporen

Door dat gebrek aan kennis ziet een aantal jongeren thuis weggaan als enige oplossing voor de problemen.

Het Verdrag geeft kinderen recht op privacy, maar tegelijk hebben ouders een opvoedingsverantwoordelijkheid.

minderjarigen ook aan om er samen met hun ouders over te overleggen. Omdat overleg niet altijd gemakkelijk is, verwijzen we door naar de Kinder- en Jongerentelefoon en het JAC.

Mijn moeder is kwaad op me om wat ze in mijn dagboek las. Heeft ze het recht om dat te doen? Ik denk dat ik meer reden heb dan zij om kwaad te zijn. In elk geval vertrouw ik haar totaal niet meer.

Gael, 14 jaar

Mijn stiefvader leest ongevraagd mijn mails, controleert mijn chatpersonen en verwijdert ze als hij ze niet kent.

Caro, 15 jaar

Als ik van school kom, heeft mijn moeder haar vaste ritueel: ze controleert mijn boekentas, daarna mijn pennenzak, dan mijn bureau en ten slotte mijn nachtkastje. Alles haalt ze overhoop. En mijn recht op privacy?

Hendrik, 15 jaar

• Geweld op kinderen

Meldingen over geweld in het gezin verwijzen naar alle aspecten van kindermishandeling.

Meldingen over geweld in het gezin verwijzen naar alle aspecten van kindermishandeling: lichamelijk geweld (25 meldingen), geestelijk geweld (8 meldingen), verwaarlozing (7 meldingen) en seksueel misbruik (5 meldingen). In verhouding tot het aantal meldingen bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, is het aantal meldingen bij ons minimaal.

Melders vragen vooral advies aan de ombudswerkers, maar af en toe komt er ook een vraag om op te treden tegen geweld van ouders. Toch is het Kinderrechtencommissariaat niet de meest geschikte dienst om deze klachten te onderzoeken. Als dat kan, geven we wel advies. Maar meestal is hulpverlening nodig. Afhankelijk van de ernst van de klacht en de melder verwijzen we door naar de Kinder- en Jongerentelefoon, het JAC, een CAW of een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. In extreme situaties lichten we ook het juridische spoor toe.

Doorheen de meldingen valt op dat volwassenen lichamelijk geweld dikwijls wel tolereren als het om een straf gaat.

Bij lichamelijk geweld gaat het over gezinnen waar vooral slaan een vanzelfsprekend element in de opvoeding is. Meldingen komen zowel van minderjarigen als van volwassenen. Minderjarigen zoeken een uitweg uit hun uitzichtloze situatie, vragen zich af of lichamelijk geweld een vorm van kindermishandeling is of zoeken hulp. Volwassenen zoeken ook hulp of vragen ons om op te treden. Doorheen de meldingen valt op dat volwassenen lichamelijk geweld dikwijls wel tolereren als het om een straf gaat.

Ook als een kind geestelijk mishandeld of verwaarloosd wordt, verwachten minderjarigen en volwassenen van ons hulp en advies. Ook die mensen verwijzen we door naar diensten met meer expertise op dat vlak.

Mijn ouders slaan mij dikwijls zonder reden. Ook als ik niets misdaan heb. Ze slaan niet altijd hard, maar ik vind het vernederend. Zeker als er iemand anders bij is.

Peggy, 14 jaar

Mijn vader wil altijd dat ik de beste ben in alles. Als ik niet de eerste van de klas ben, slaat hij me. Ook als ik verlies met iets doms als een computerspelletje.

Thomas, 16 jaar

Mijn stiefbroer klopt me regelmatig af. Hij is zes jaar ouder dan ik en ik kan me tegen hem niet verweren. Hij heeft me al eens een bloedneus geslagen. Mijn vader vindt dat dat maar om te spelen is, maar ik kan er niet meer tegen.

Mathias, 11 jaar

Een leerling vertelde me dat hij thuis erg zwaar aangepakt wordt. Hij heeft inderdaad dikwijls kwetsuren. Ik vermoed dat hij thuis ernstig mishandeld wordt, maar ik weet niet hoe ik daarmee moet omgaan.

Leerkracht van Joeri (10 jaar)

Ik maak me zorgen over een meisje uit onze atletiekclub. Ze vertelt eigenaardige verhalen, soms erg gewelddadig. De andere meisjes uit de les vertellen dat ze thuis zwaar geslagen wordt. Ik vrees dat dit kind mishandeld wordt.

Trainer van Sabrina (12 jaar)

Een meisje uit mijn klas wordt thuis mentaal en fysiek gekraakt. Ze moet om 5 uur opstaan om schoon te maken, na school moet ze babysitten op haar broertje van twee jaar, en in het weekend moet ze helpen in de winkel van haar ouders. Als ze zegt dat ze nog moet studeren, zeggen haar ouders dat dat geen zin heeft omdat ze toch te dom is.

Leerkracht van Reine (12 jaar)

De moeder van mijn neefje is vorig jaar overleden. Vader drinkt nu erg veel en verwaarloost het kind helemaal. De helft van de tijd gaat mijn neefje niet naar de kleuterklas. Hij krijgt niet elke dag fatsoenlijk eten en loopt al weken met een bronchitis die hij niet laat behandelen.

Tante van Jonas (5 jaar)

Seksueel misbruik van minderjarigen in het gezin werd ons 5 keer gemeld. Telkens ging het om getuigen die hulp zochten voor slachtoffers of die een vermoeden hadden van misbruik. Melders verbazen zich erover dat niemand optreedt tegenover het misbruik, dat naar hun zeggen merkbaar aanwezig is. Ook deze meldingen verwijzen we door, en als dat kan geven we ook advies.

Mijn zus is net 16 jaar geworden. Ze is tot haar 7 jaar misbruikt door onze stiefvader, maar daar heeft ze nooit iets over durven zeggen. Onze moeder heeft haar nooit geloofd. Nu heeft ze het er heel moeilijk mee. Waar kan ik hulp voor haar zoeken?

Martine, 18 jaar

Melders verbazen zich erover dat niemand optreedt tegenover het misbruik, dat naar hun zeggen merkbaar aanwezig is.

Ik heb twee nichtjes van 4 en 6 jaar. Hun papa doet ze erg veel pijn en Dana van zes zegt dat hij ook seksspelletjes met haar doet. Ik vind dat heel erg. Mama gelooft me niet. Wat kan ik doen? Ik ben zelf nog maar een kind en niemand gaat mij geloven.

Tessa, 11 jaar

Ik vermoed ernstig dat een meisje uit mijn klas misbruikt wordt door haar oudere stiefbroer. Ik ging te rade bij mijn directie en bij een bevriende politieagent om te weten hoe ik hiermee moet omgaan. Ik kreeg telkens te horen dat ik me daar beter niet mee inlaat omdat het moeilijk te bewijzen valt en dat er alleen maar ellende van komt.

Leerkracht van Tatiana (9 jaar)

Vaak is de juridische weg de enige mogelijkheid om tot een oplossing te komen. Maar tegelijk ook de meest conflictgeladen.

• Relatie met familie

Opvoeding beperkt zich dikwijls niet alleen tot ouders. Kinderen hebben ook heel wat contacten met de rest van de familie: grootouders, ooms en tantes, broers en zussen spelen vaak ook een belangrijke rol in hun opvoeding. Ook daar kunnen problemen ontstaan. We zien in de meldingen twee soorten klachten: het gebrek aan contact tussen het kind en zijn familie, en problemen in de relatie tussen het kind en zijn familie. Ook hier is de handelingsruimte van het Kinderrechtencommissariaat beperkt en is een tussenkomst meestal niet wenselijk. Als dat kan, adviseren we melders of verwijzen we ze door. Bij conflicten met familie is een doorverwijzing niet evident, zeker als de klacht gaat over een gebrek aan contact met het kind. Vaak is de juridische weg de enige mogelijkheid om tot een oplossing te komen. Maar tegelijk ook de meest conflictgeladen.

Mijn ouders hebben mijn broer aan de deur gezet omdat er te vaak ruzie was en hij zich niet aan hun regels hield. Nu mag ik helemaal geen contact meer met hem hebben.

Brecht, 15 jaar

Onze grootouders eisen contact met ons op, terwijl ze ons een paar maand geleden zelf op straat gezet hebben. Wij willen helemaal geen contact meer met hen, maar we worden verplicht door de rechter.

Inez, 13 jaar

Ik heb een stiefbroer en een stiefzus. Nu ik alleen woon, mag ik van mijn stiefvader geen contact meer met hen hebben.

Dieter, 17 jaar

Wij hebben een conflict met de ouders van onze kleinkinderen. Nu mogen onze kleinkinderen nog maar één keer per maand op bezoek komen. Vroeger vingen we ze elke dag na schooltijd op. De kinderen vragen ons om meer te komen, maar hun ouders weigeren. De kinderen willen dat we naar de rechtbank stappen. Wij aarzelen nog.

Grootouders van Sanne (11 jaar) en David (8 jaar)

Eén van onze dochters heeft een relatie met een oom van 32 jaar. Voor ons kan dat niet en ook voor haar is het geen gezonde relatie. Is het trouwens wettelijk wel toegestaan? Deze relatie moet op een verstandige en deftige manier beëindigd worden.

Moeder van Els (16 jaar)

Mijn zus is overleden en laat vier kinderen na van twee verschillende vaders. De kinderen zijn elk naar hun eigen vaders gegaan en leven nu al een jaar gescheiden van elkaar. Alleen als ze bij mij komen, hebben ze nog contact met elkaar. Dat is maar een paar keer per jaar. Ze missen elkaar enorm. Blijkbaar kan ook niemand het recht op contact tussen de kinderen afdwingen omdat de vaders zelf geen procedure starten.

Tante van vier kinderen

Afstamming

Een kind heeft niet alleen een biologische band met zijn ouders. Doorgaans wordt die in een wettelijke band vertaald. Maar de biologische en de wettelijke band hoeven niet per se samen te vallen. Zo kent niet elk kind zijn biologische ouders, en niet elke biologische ouder heeft een wettelijke band met zijn kind. Dat geeft aanleiding tot problemen. We kregen twintig meldingen.

	Vragen	Klachten	Totaal
Recht op identiteit	1	15	16
Afstammingsprocedure	0	3	3
Afstamming	0	1	1
Totaal	1	19	20

Tabel 9 – Meldingen over afstamming

In totaal kreeg het Kinderrechtencommissariaat twintig meldingen over afstamming.

• Recht op een identiteit

Elk kind moet zich een identiteit kunnen vormen. Een kind heeft recht op een officiële naam en een nationaliteit. Dat is vooral een juridische identiteit. Maar meer nog: elk kind heeft recht op informatie over zijn biologische afkomst om zich een identiteit te kunnen vormen. Over al deze aspecten van het recht op een identiteit kregen we klachten. Twee klachten leidden tot een onderzoek. Een daarvan verwezen we door naar gerechtelijke instanties. De andere kon na onderzoek afgerond worden met een advies voor verdere zelfstandige acties door de melder. De overige klachten handelden we af met advies of een doorverwijzing. Als minderjarigen op zoek zijn naar informatie over hun biologische ouders, is doorverwijzing dikwijls moeilijk. Zeker als het niet kadert in een adoptie, zijn er maar weinig of geen officiële documenten. Minderjarigen zijn dan aangewezen op de hulpverlening om overleg met de gekende ouder mogelijk te maken.

Elk kind heeft recht op informatie over zijn biologische afkomst om zich een identiteit te kunnen vormen.

Ik ken mijn biologische vader niet en mijn moeder wil me niet zeggen wie hij is. Het is mijn recht om te weten wie mijn vader is. Mijn moeder mag dit niet van me afpakken.

Yannick, 13 jaar

Ik werd geadopteerd toen ik 2 jaar was. Ik kom uit China. Ik zou graag mijn biologische moeder willen kennen of ten minste wat meer informatie hebben over mijn afkomst. Mijn ouders hier staan achter mijn vraag, maar we geraken geen stap verder. Er blijken geen gegevens beschikbaar te zijn.

Chen, 17 jaar

Ik ben heel gelukkig opgegroeid. Nu verneem ik toevallig dat mijn moeder eigenlijk mijn grootmoeder is en dat mijn biologische moeder mijn oudste zus is. De hele familie heeft dat voor mij verzwegen. Mijn zus, dus mijn moeder, was zwanger geraakt toen ze veertien was. Ik ben er helemaal kapot van. Ik voel me bedrogen en erg ongelukkig.

Megan, 16 jaar

Mijn zoon kent zijn vader niet. De school vindt het nu plots nodig dat hij zijn vader wel kent en ze spoort hem aan om op zoek te gaan. Ik wil dat zelf met mijn zoon bespreken als wij daar klaar voor zijn. Hij is volgens mij nog te jong en emotioneel nog niet klaar om hiermee om te gaan.

Moeder van Jef (9 jaar)

Een alleenstaande minderjarige asielzoekster is in België bevallen bij een vriendin thuis. Officieel woont ze in Nederland. Toen ze beviel heeft ze het kind in België niet aangegeven. Nu ze weer in Nederland is, is het niet meer mogelijk om het kind hier aan te geven. Het kind heeft dus geen naam en geen nationaliteit.

Hulpverlener uit Nederland

Mijn vriendin komt uit Afrika, waar ze getrouwd was met een Belg. Na een ingewikkelde scheidingsprocedure waren uiteindelijk alle documenten in orde. We kregen samen een zoon. Toen we onze zoon gingen aangeven bij de gemeente, bleek plots dat de scheiding toch niet aanvaard werd en kreeg mijn zoon de naam van haar ex-man. We procederen nu al twee jaar en het is nog altijd niet in orde, terwijl wij alles correct deden.

Vader van Alexandre (2 jaar)

• Afstammingsprocedure

De drie klachten die we ontvingen gingen alle drie over de erkenning van een kind. Dat is een federale materie. Na advies verwezen we de drie meldingen door naar de rechtbank of naar hulpverlening voor verdere opvolging en advies.

Twee jaar geleden had mijn broer een korte relatie, die door zijn vriendin plots afgebroken werd. Nu verneemt hij dat het alleen maar haar bedoeling was om zwanger te worden. Ze heeft nu al twee jaar een zoontje van hem. Hij wil het kind erkennen, maar de moeder weigert.

(Biologische) tante van Kobe (2 jaar)

Met mijn nieuwe vriend heb ik een dochter. Mijn dochter draagt de naam van mijn ex-man, van wie ik al vijf jaar gescheiden leef. Het lukt ons maar niet om onze dochter de naam te geven van haar biologische vader.

Moeder van Charlotte (3 jaar)

2.2.2. Onderwijs

Ontwikkeling is niet alleen kennis vergaren: ook sociale vaardigheden zijn belangrijk.

De leerplicht geldt voor alle kinderen vanaf het schooljaar waarin ze zes jaar worden. Voor bijna alle kinderen is de school dan ook een omgeving waarin ze veel tijd doorbrengen. Onderwijs is een basisvoorziening die voor elk kind toegankelijk moet zijn. Toch krijgen we er klachten over.

In de eerste plaats is de school een leeromgeving om de ontwikkeling van kinderen te bevorderen. Ontwikkeling is niet alleen kennis vergaren: ook sociale vaardigheden zijn belangrijk. De school neemt een deel van de opvoedingstaak over van de ouders. Net als in de thuissituatie gelden er op school regels en afspraken en oefenen volwassenen gezag uit op kinderen. De meeste vragen en klachten gaan over de rechten van leerlingen op school.

	Vragen	Klachten	Totaal
Sancties	0	25	25
Pesten door leerlingen	1	16	17
Regels en afspraken	2	15	17
Gezag van leerkrachten	0	11	11
Studiekeuze	1	6	7
Weigering inschrijving	0	6	6
Schoolresultaten	0	5	5
Huiswerk	0	5	5
Leerlingenbegeleiding	0	3	3
Geïntegreerd onderwijs	0	2	2
Andere	3	17	20
Totaal	7	111	118

Tabel 10 – Meldingen over onderwijs

De meeste vragen en klachten gaan over sancties, pesten en rechten van leerlingen op school.

Iets meer dan een derde van de meldingen over onderwijs komt van leerlingen (40 meldingen of 34%). Daarnaast hebben vooral veel ouders klachten over het schoolgebeuren (46 meldingen of 39%). De andere meldingen komen van hulpverleners (11), leerkrachten en schooldirecties (9), familie (3), personen zonder familiale of professionele band met het kind (7) en van twee meldingen is de herkomst onbekend.

Voor klachten over onderwijs heeft het Kinderrechtencommissariaat een ruime onderzoeksbevoegdheid. In totaal werden 19 klachten onderzocht: vijf klachten waren gegrond, zeven deels gegrond, twee ongegrond en over vijf klachten hebben we geen of nog geen eindoordeel. Als we niet zelf een klachtenonderzoek voeren, geven we melders advies of verwijzen we door, vooral naar het CLB. Bij klachten spelen ook andere actoren een grote rol: schooldirecties zijn het eerste niveau waarop de klacht behandeld moet worden. De volgende stap is het niveau van de inrichtende macht van de school of de schoolraad. Krijgt de melder ook daar geen afdoend antwoord op zijn vraag? Dan kan hij zich in extreme situaties tot de rechtbank richten. Voor het tot een juridisch conflict komt, zijn er nog allerlei instanties die kunnen bemiddelen tussen leerling, ouders en school. Denk maar aan het CLB of de schoolinspectie. Het Kinderrechtencommissariaat wordt meestal ingeschakeld zodra de schooldirectie de klacht in de ogen van de melder niet naar behoren afhandelde. Wij helpen de melder dan de volgende stappen te doorlopen en adviseren melders om van bij het begin ook het CLB bij de zaak te betrekken. Als dat nodig is, treden we zelf op als bemiddelaar.

Het Kinderrechtencommissariaat wordt meestal ingeschakeld zodra de schooldirectie de klacht in de ogen van de melder niet naar behoren afhandelde.

Lang niet alle klachten over onderwijs zijn gericht naar de school zelf. Kinderen hebben bijvoorbeeld ook klachten over het gebrek aan inspraak in hun studie- en schoolkeuze. Deze klachten gaan vooral over hun ouders. Maar we zegden bij het thema gezin al waarom het Kinderrechtencommissariaat geen klachten over ouder-kindrelaties onderzoekt. We adviseren kinderen over hun rechten en over wat ze zelf kunnen doen. We verwijzen ze ook door naar het CLB of naar een vertrouwensleerkracht op school.

Sancties

In een school leven regels en afspraken die kaderen in het pedagogisch beleid. Als leerlingen de regels en afspraken niet naleven, kan de school sanctioneren met formele sancties volgens strikte procedures. Naast de formele sancties hanteert een school ook nog andere vormen van disciplineren om de orde te handhaven. De meeste meldingen over onderwijs (25) gaan precies over de manier waarop scholen omspringen met sancties. De meeste van die klachten komen van ouders. Daarnaast kregen we drie klachten van leerlingen, twee van hulpverleners, twee van leerkrachten en één van een vertrouwenspersoon van de ouders.

• Aard van de sanctie

Tien klachten hadden te maken met de inhoud van de sanctie. Ouders en leerlingen klagen over ontoelaatbare sancties. We kregen meldingen over **lichamelijk geweld of lijfstraffen, vernederende straffen, het gebruik van afzondering**. In geen van deze klachten betwist de melder de reden van de sanctionering.

Over lichamelijk geweld als sanctie kregen we vier klachten, over andere bedenkelijke sancties zes. Melders vragen zelden om een onderzoek. Ze verwachten eerder advies over hoe ze de situatie zelf kunnen aanpakken. Ze zijn bang dat de tussenkomst van een dienst het probleem doet escaleren. Of ze zijn bang voor represailles vanwege de leerkracht over wie ze klagen.

Ouders en leerlingen klagen over ontoelaatbare sancties.

Omdat ik te laat in de refter kwam, greep de meester me bij de haren. Ik moest drie kwartier op mijn knieën zitten en mocht niet eten.

Lukas, 13 jaar

Mijn zoon werd voor een strafstudie zes uur afgezonderd in een lokaal. Die hele tijd kwam niemand naar hem kijken. Hij kreeg zelfs niets te drinken terwijl het die dag erg warm was.

Moeder van Lennert (13 jaar)

Mijn zoon zit in het buitengewoon onderwijs. Elke dag wordt hij meer dan een uur in afzondering gezet om zijn storend gedrag. Soms moet hij een heel lesuur in het midden van de klas op zijn knieën zitten. Op school zouden ze toch beter moeten kunnen omgaan met kinderen met gedragsproblemen?

Vader van Branco (8 jaar)

Mijn zoon kreeg in zijn strafstudie geen straftaak, maar een hele vragenlijst met heel persoonlijke vragen over de manier waarop ons gezin functioneert. Zo'n vragenlijst is een schending van de privacy van ons gezin.

Vader van Koen (16 jaar)

Als leerkracht werk ik in een school voor jongeren met zware gedragsproblemen. We moeten dan ook dikwijls sanctionerend optreden. Sommige collega's gebruiken fysiek geweld als straf. We moeten allemaal soms wel eens een leerling fysiek in bedwang houden om andere leerlingen te beschermen. Maar volgens mij overschrijden sommige collega's toch de grens van het toelaatbare.

Leerkracht

Mijn collega gooide in de speeltijd een emmer water over twee vechtende leerlingen. De leerlingen moesten hun natte kleren de hele dag aanhouden en kletsnat meedoen met alle activiteiten. Omdat het nu winter is, waren ze tegen het einde van de dag verstijfd van de kou. De directie liet dat gewoon gebeuren.

Leerkracht basisonderwijs

• Tucht- en ordemaatregelen

In het kader van tucht- en ordemaatregelen kunnen scholen een leerling **schorsen of definitief uitsluiten**. Deze maatregelen zijn voorzien in procedures die de leerling rechtszekerheid moeten bieden en die in het schoolreglement staan. Toch leren we uit de meldingen dat de formele richtlijnen de rechten van de leerlingen niet genoeg garanderen. We kregen zes klachten over het niet naleven van procedures en het gebrek aan recht op verdediging. Alle klachten gingen over definitieve uitsluitingen. In de meeste klachten gebeurde dat zelfs zonder tuchtprocedure en kregen de ouders mondeling of per brief ineens de melding dat hun kind niet meer welkom is op school. Ook de voorbije jaren stelden we dat al vast. Wel kregen we dit jaar minder klachten. Geen enkele melder betwist het feit dat er een sanctie gegeven werd. Ze klaagden er wel over dat ze niet gewaarschuwd waren dat hun kind zo'n sanctie boven het hoofd hing, dat ze geen gebruik konden maken van hun recht op verdediging, dat ze niet op de hoogte gebracht waren van de beroepsmogelijkheden en dat de sanctie de schoolloopbaan van de leerling ernstig hypothekeert. Dat geldt zeker bij uitsluitingen naar het einde van het schooljaar toe. Net als de voorbije werkjaren stelden we ook nu weer vast dat dit regelmatig gebeurt: alle gemelde uitsluitingen gebeurden in april en mei.

Toch leren we uit de meldingen dat de formele richtlijnen de rechten van de leerlingen niet genoeg garanderen.

Onze zoon is op het vlak van gedrag op school zeker geen voorbeeldige leerling. Maar hij is niet gewelddadig of storend. Hij toont wel weinig interesse in het schoolgebeuren en is erg slordig. Plots krijgen we van de school een brief dat hij na de paasvakantie niet meer welkom is op school. Directie of leerkrachten hadden nooit eerder signalen gegeven dat deze sanctie hem boven het hoofd hing.

Vader van Bavo (15 jaar)

Na een tuchtprocedure kregen de ouders van een uitgesloten leerling meteen te horen op welke school ze met hun zoon terecht konden. Ze werden niet op de hoogte gebracht van de mogelijkheid om in beroep te gaan tegenover de beslissing en ze hebben hun zoon onmiddellijk ingeschreven in die andere school. Ondertussen hoorden ze wel dat ze beroep konden aantekenen, maar de periode om dat te doen is verstreken.

Gemeentelijke preventiewerker

Op een fuif betrapte de politie mijn zoon op een misdrijf. Hij zat daarvoor een tijdje in een gesloten instelling. Toen hij daarna weer naar school ging, werd hij naar huis gestuurd. De school zei dat hij niet meer welkom was om wat er gebeurd was, buiten de schoolmuren nota bene. Ze hebben nooit met ons contact opgenomen om te melden dat onze zoon uitgesloten werd.

Moeder van Nick (16 jaar)

• Verhouding van de sanctie tot de regelovertreding

Soms is een opgelegde sanctie **uitermate streng en buiten alle verhouding**. Hierover kregen we vijf klachten. Ook hier weer merken we bij melders veel schroom om

derden in te schakelen, omdat ze bang zijn voor represailles tegenover de leerling. Toch kregen we nog nooit signalen over represailles na een klachtenonderzoek.

Ik heb gespiekt op een herhalingsstoets wiskunde. Naast een nul moet ik nu de rest van de week drie dagen in de mediatheek zitten en mag ik geen contact hebben met mijn klasgenoten. Ik mag ook niet naar de speelplaats en mag niet meedoen aan andere toetsen. Die toetsen mag ik achteraf ook niet inhalen. Dat is toch niet menselijk?

Jens, 15 jaar

Onze dochter mag niet mee op zeeklassen omdat ze in een ruzie de bril van een medeleerling kapot maakte. Er waren nooit eerder klachten over haar gedrag. Deze straf is te zwaar en onze dochter is er helemaal kapot van.

Moeder van Charlotte (11 jaar)

• Onrechtvaardige sancties en recht op verdediging

Als een sanctie zonder recht op verdediging opgelegd wordt, staan leerlingen machteloos.

Bij een sanctie krijgen leerlingen vaak niet de kans om zich te verantwoorden. Behalve als de sanctie kadert in een tuchtprocedure. Dat leidt tot klachten over onrechtvaardige en onterechte sancties. Als een sanctie zonder recht op verdediging opgelegd wordt, staan leerlingen machteloos. De machtsverhouding leerkracht-leerling speelt hier een grote rol in. We kregen vier klachten. In deze gevallen is klachtenonderzoek erg moeilijk. De feiten zijn niet altijd juist na te gaan. Dikwijls draait het uit op een kwestie van het woord van de leerling tegen dat van de leerkracht. Ook andere diensten zoals het CLB ervaren dit en kunnen net als het Kinderrechtencommissariaat maar zelden een oplossing bieden. Hoewel het vaak niet over ingrijpende sancties gaat, blijft de leerling wel in de kou staan met een gevoel van machteloosheid en onrechtvaardigheid. Als dat vaak gebeurt, kan dat het welbevinden van de leerling op school schaden.

Ik krijg van mijn turnleraar maar de helft van de punten als ik dit schooljaar niet meedoe aan drie sportevenementen buiten de schooluren. Maar sport is helemaal mijn ding niet en ik vul mijn vrije tijd toch zelf in? Ik moet voor de muziekles toch ook niet naar drie concerten gaan?

Machteld, 13 jaar

Twee leerlingen uit mijn klas werden door de directie onterecht beschuldigd van vandalisme en gesanctioneerd. De directie weigert elk overleg, ook met de leerlingenbegeleider.

Leerkracht secundair onderwijs

Een leerling werd door een leerkracht verdacht van druggebruik. De leerling zelf zegt geen drugs te gebruiken op school. Af en toe gebruikt hij in het weekend wel eens softdrugs met vrienden. De directeur controleert nu elke dag zijn persoonlijke spullen en verplicht hem tot een urinetest.

JAC-medewerker

Pesten door leerlingen

Leerlingen die andere leerlingen pesten: het komt telkens weer terug in de meldingen. Ook dit jaar kregen we weer zestien klachten en één vraag naar informatie over pestgedrag op scholen. Zeven klachten komen van leerlingen, acht van ouders en twee van vrienden van de gepeste leerling.

Leerlingen en ouders klagen vooral dat scholen inadequaat of zelfs helemaal niet optreden tegen pestgedrag. Dikwijls krijgt het slachtoffer van de pesterijen de boodschap dat hij zijn situatie zelf in de hand moet nemen. De gepeste leerling moet van zich af leren bijten. Hij moet maar niet reageren op de pesterijen. Of hun klacht wordt geminimaliseerd. Zo legt de school alle verantwoordelijkheid bij de leerling, die tenslotte zelf om hulp vraagt. Toch beschikken scholen over een uitgebreid aanbod aan materiaal, technieken en professionele omkadering om de pestproblematiek aan te pakken.

Leerlingen en ouders klagen vooral dat scholen inadequaat of zelfs helemaal niet optreden tegen pestgedrag.

De ombudswerkers doen vooral onderzoek naar de inspanningen van de school en de projecten die ze opzet om de problematiek aan te pakken. Onderzoek naar individuele pesterijen tegenover een leerling zijn veel moeilijker tastbaar en feitelijk na te gaan. We verwijzen ook bijna alle klagers door naar het CLB. Ook bij onderzoek naar klachten betrekken we van bij het begin het CLB.

Een paar weken geleden deed ik een zelfmoordpoging omdat ik op school voortdurend gepest word. En zelfs nu nog zegt de directeur dat ik me moet laten begeleiden en dat het dan wel opgelost zal geraken. Ik ben al een jaar in begeleiding! Op school laten ze het maar gebeuren.

Amber, 12 jaar

Mijn vriendin op school wordt zwaar gepest. De directeur zegt dat er niets aan de hand is. Ze is nu in begeleiding bij een psychologe. Die heeft vorige maand contact opgenomen met de directeur en met het CLB om erop aan te dringen dat ze de klacht ernstig moeten nemen. Er is nog altijd niks gebeurd.

Veerle, 14 jaar

Mijn zoon wordt al jaren gepest op school. Nu hebben twee leerlingen een website ontworpen waarop ze mijn zoon beledigen en belachelijk maken. De directeur doet niets en de politie heeft bevestigd dat de school weinig actie onderneemt om pesten op school te voorkomen.

Moeder van Kobe (11 jaar)

Regels en afspraken

In het [schoolreglement](#) staan regels die leerlingen, ouders en leerkrachten moeten naleven. Een schoolreglement gaat vaak al jaren mee. Als dat nodig is, wordt het aangevuld of bijgestuurd. Meestal gebeurt dat eenzijdig, vanuit de school. Weinig scholen overleggen daarover met hun leerlingen. Natuurlijk staan er in het schoolreglement standaardbepalingen over afwezigheden enzo. Maar leerlingen klagen vooral over de minder formele regels. Zolang die geen inbreuk zijn op de rechten van kinderen en op bestaande wetgeving, kan het Kinderrechtencommissariaat er weinig aan doen. We adviseren leerlingen wel over hoe ze zelf kunnen ijveren voor meer participatie op school.

Leerlingen klagen vooral over de minder formele regels.

Naast formele regels gelden er op school ook [informele afspraken](#). Hoewel die niet op papier staan, kunnen er bij niet-naleving ervan sancties volgen voor de leerling. Deze afspraken verschillen van school tot school en zelfs van leerkracht tot leerkracht. Wat bij de ene leerkracht toegelaten is, is dat bij een andere leerkracht niet. Ook hier vragen leerlingen meer inspraak.

Onderzoek naar de naleving van regels die in het schoolreglement staan is vrij eenvoudig. De ombudswerker heeft een duidelijk referentiekader om de klacht aan te toetsen: het kinderrechtenverdrag, de bestaande regelgeving en het schoolreglement zelf. Onderzoek naar informele afspraken op school is veel minder tastbaar. We kregen 17 meldingen, waaronder 12 van leerlingen zelf.

Mijn dochter mag van de leerkracht Frans niet gaan plassen tijdens de lesuren. Voor mijn dochter is dat een echt probleem. In het tijdschrift Klasse zegt een uroloog trouwens dat dit ernstige problemen kan veroorzaken.

Moeder van Caro (12 jaar)

Op school zijn we verplicht om Nederlands te praten, ook in de speeltijd en aan de schoolpoort. Met mijn ouders spreek ik thuis Frans en op school met mijn zus soms ook. Als ze ons betrappen, krijgen we een berisping. Vorig jaar mocht ik in de lagere school wel Frans spreken.

Aurelie, 12 jaar

Wij mogen op school niet roken. Als we betrappt worden, krijgen we strafstudie. Maar de leerkracht en de directeur roken zelf wel tijdens hun toezicht op de speelplaats en in de leraarskamer.

Branco, 17 jaar

Gsm's zijn bij ons op school niet toegelaten. Als je je gsm uit je boekentas haalt, wordt hij onmiddellijk in beslag genomen, ook al staat hij niet aan. In de school van mijn broer mag je wel een gsm bij je hebben en gebruiken. Niet in de gebouwen, maar wel op het domein van de school. We hebben via de leerlingenraad een voorstel ingediend, maar het baat niet.

Lies, 16 jaar

Onze juf is altijd boos omdat we volgens haar de regels niet naleven. Maar ze heeft ons nooit gezegd wat de regels zijn. Hoe kunnen we ze dan naleven?

Vic, 11 jaar

Gezag van leerkrachten

In het onderwijs hebben leerkrachten een gezagsverhouding tegenover de leerlingen. Maar ze kunnen deze positie ook misbruiken en doen omslaan in een machtsverhouding. Leerlingen omschrijven het als 'gepest worden door de leerkracht'. We kregen elf meldingen. Leerlingen zelf formuleerden vier klachten, drie klachten kwamen van ouders, twee van hulpverleners, één van een leerkracht en één van een vriend van de betrokken leerling.

Onderzoek naar deze klachten is al even delicaat als onderzoek naar sancties. Melders zijn bang dat de situatie van de leerling nog verslechtert. Ze geloven niet dat de ombudswerkers erin zullen slagen om bij de directie te bemiddelen, want ook hun eigen pogingen kregen geen gevolg. Melders hebben ook het gevoel dat schooldirecties het probleem minimaliseren. Als de directie het probleem wel ernstig neemt, stoten melders op het probleem dat pesterijen moeilijk te bewijzen zijn. Ze komen opnieuw in een situatie van woord tegen woord terecht.

Melders verwachten van ons vooral advies om hun situatie eigenhandig aan te pakken. Melders willen allemaal dat het gedrag van de leerkracht aangepakt wordt.

Melders hebben ook het gevoel dat schooldirecties het probleem minimaliseren.

Ze verwachten dat de directie of de inrichtende macht dat op zich neemt. En ze verwachten onze steun en ons advies om de correcte stappen te zetten.

Iedereen moest een spreekbeurt houden voor de klas. Toen ik aan de beurt was, geraakte ik in paniek. Ik ben nogal verlegen en de meeste leerlingen uit de klas pesten me daarmee en lachen me uit. Omdat ik niet durfde te beginnen, moest ik van de meester op een stoel staan zodat iedereen me goed kon zien. Ik ben toen heel hevig gaan wenen. De meester lachte me gewoon uit.

Hannelore, 11 jaar

Onze zoon krijgt elke dag kwetsende opmerkingen van zijn juffrouw over zich heen. Als hij iets trager werkt of een fout maakt, is hij dom en idioot. Als hij iets niet begrijpt, weigert ze het hem opnieuw uit te leggen. Bij andere leerlingen doet ze dat wel. Onze zoon komt elke dag wenend naar huis.

Moeder van Robbe (7 jaar)

Bijna elke week krijgen we op onze dienst klachten over het functioneren van een leerkracht. De verhalen van ouders en leerlingen gaan over grensoverschrijdend gedrag, gaande van beledigingen tot serieus lichamelijk geweld. We hebben de directie gealarmeerd, maar die doet niets. Zelf kunnen we geen verdere actie ondernemen tegenover die leerkracht.

CLB-medewerker

Een collega-leerkracht vernedert en mishandelt leerlingen. Dat wordt door de directie al jaren gedoogd. Een aantal collega's vond dat de limiet bereikt was: ze hebben geklaagd bij de inrichtende macht. Die wil geen tuchtprocedure opstarten wegens gebrek aan bewijzen. Noch ouders, noch leerlingen durven te getuigen.

Leerkracht basisonderwijs

School- en studiekeuze

Zeven meldingen gingen over problemen rond school- en studiekeuze. We kregen drie meldingen van leerlingen, twee van hulpverleners, één van ouders en één van een leerkracht.

In principe is het aan de leerling en zijn ouders om een school en een studierichting te kiezen. In de praktijk is het vooral een keuze van ouders. De klachten gaan dan ook niet vooral over de relatie van het kind tot de school, maar eerder over de relatie van het kind met zijn ouders. Volgens de wet zijn het de ouders die met hun ouderlijk gezag hun kind inschrijven in een school. Tenminste tot de leerling meerderjarig is. Ouders overleggen hierover meestal wel met hun kinderen. Maar als dat niet gebeurt en als de keuze van het kind verschilt van die van de ouders, ontstaan er problemen en conflicten. Hierover kregen we vijf klachten. We zegden eerder al dat het niet wenselijk is dat het Kinderrechtencommissariaat onderzoek doet in de ouder-kindrelatie. Dat laten we over aan hulpverleners, zoals het CLB. We adviseren klagers wel over hun rechten en over stappen die ze zelf kunnen ondernemen.

In principe is het aan de leerling en zijn ouders om een school en een studierichting te kiezen. In de praktijk is het vooral een keuze van ouders.

Problemen met school- en studiekeuze komen ook voor op het niveau van de school of het onderwijsaanbod. Hierover kregen we twee meldingen. Deze klachten kunnen de ombudswerkers wel onderzoeken. Maar na uitgebreid advies aan de klagers was dat niet nodig.

Volgend schooljaar ga ik naar de humaniora. Mijn moeder wil absoluut dat ik Latijn volg. Ik wil dat niet. Van mijn vader mag ik kiezen, maar mijn moeder heeft me al ingeschreven voor Latijn.

Lore, 12 jaar

Ik wil graag kapster worden. Volgens mijn vader zit daar geen toekomst in. Het betekent ook dat ik dan naar de beroepsafdeling moet. En dat is thuis helemaal onbespreekbaar. Het is toch mijn toekomst?

Janne, 14 jaar

Mijn ouders en de school hebben beslist dat ik best naar een aangepaste school zou gaan voor kinderen die het wat moeilijker hebben om te leren. Ik vind dat niet erg, want nu gaat het niet goed. Maar er is maar één school bij ons in de buurt en dat is een katholieke school. Wij zijn thuis helemaal niet gelovig. Ik wil daar helemaal niet gaan en godsdienstles moeten volgen.

Wiebe, 10 jaar

Een jongen van 15 jaar heeft thuis enorme conflicten over de schoolkeuze. Als CLB hadden we al contact met de ouders, maar we geraken geen stap verder. Persoonlijk vind ik de ouders erg onredelijk. De jongen heeft al jaren leerproblemen en wil van het ASO naar het TSO. Van zijn ouders moet hij in het ASO blijven. Kunnen jullie tussenkomen of kan een rechter hier een beslissing in nemen?

CLB-medewerker

Een leerlinge volgt bij ons deeltijds onderwijs. Haar vader wil haar leercontract opzeggen omdat hij het niet eens is met haar studiekeuze. Het meisje koos zelf voor deze studierichting. Haar ouders zijn gescheiden en de moeder heeft het meisje bij ons ingeschreven. Heeft vader het recht om dat leercontract op te zeggen? Hoe kunnen we deze leerlinge helpen?

Leerkracht van Kimberly (16 jaar)

De school heeft blijkbaar een uitgebreid dossier over mijn kind. Daarin staat dat de leerkracht van het eerste leerjaar adviseerde dat mijn zoon op termijn beter zou overstappen naar het BLO. We zijn nu drie schooljaren verder en mijn zoon doet het redelijk goed. Toch wordt er elke keer opnieuw verwezen naar dat advies voor BLO, terwijl Seppe al lang bewezen heeft dat dat helemaal niet nodig is. Op die manier blijft zijn schoolloopbaan belast.

Vader van Seppe (10 jaar)

Weigering inschrijving

Sinds de invoering van het GOK-decreet en de oprichting van Lokale Overlegplatforms (LOP) krijgen we nog maar zelden klachten over scholen die weigeren om een leerling in te schrijven. Vorig werkjaar kregen we zelfs geen enkele melding. Nu behandelden we zes klachten. Dit jaar kregen we ook opnieuw klachten over het gebrek aan Nederlandstalige onderwijsplaatsen in Brussel. Door de oprichting van de LOP's kan het Kinderrechtencommissariaat heel wat klachten doorverwijzen. Klachten die niet te maken hebben met regelgeving uit het GOK-decreet behandelen we zelf.

Mijn kleinkinderen zijn geweigerd in een Nederlandstalige school in Brussel. Het argument van de school is dat 25 procent van het leerlingenaantal voorbehouden is voor Nederlandstalige kinderen en de rest voor allochtone kinderen.

Grootvader van twee kinderen uit het basisonderwijs

Door de oprichting van de LOP's kan het Kinderrechtencommissariaat heel wat klachten doorverwijzen.

Wij vinden geen geschikte school in Brussel door een tekort aan onderwijsplaatsen voor Nederlandstalige kinderen. Anderstaligen worden voorgetrokken. Onze kinderen moeten nu naar school in Vilvoorde. Wanneer wordt dit probleem eens ernstig aangepakt?

Vader van Fien (5 jaar) en Arne (7 jaar)

Ik heb een dochter uit een vorig huwelijk en ben nu met mijn tweede echtgenoot van Frankrijk terug naar België verhuisd. De gemeente weigert mijn dochter in te schrijven zonder de toestemming van haar biologische vader. Nu weigert de school mijn dochter in te schrijven als ze niet ingeschreven is in de gemeente. Ondertussen is het schooljaar al meer dan een maand bezig en mijn dochter wordt in november leerplichtig.

Moeder van Marjolein (5 jaar)

Een jongen wordt binnenkort ontslagen uit onze gemeenschapsinstelling. Voordien zat hij in het type 3. Hij wil nu school volgen in het deeltijds onderwijs, maar het centrum voor deeltijds onderwijs in zijn buurt aanvaardt geen kinderen uit het type 3. Kan dat zomaar?

Begeleider uit de instelling

Schoolresultaten

Klachten over betwiste schoolresultaten gingen uitsluitend over attesten en beslissingen over de overgang naar een volgend schooljaar. We kregen zowel klachten uit het basisonderwijs als uit het secundair onderwijs. Het Kinderrechtencommissariaat geeft in deze situaties alleen advies. Leerlingen uit het secundair onderwijs kunnen we adviseren om een beroepsprocedure tegen de beslissing te starten. Als ze tenminste snel reageren: beroep aantekenen kan maar in een beperkte periode. Voor twee melders was het te laat doordat ze niet wisten dat zo'n procedure bestond. Als deze klachten ons bereiken, vragen we de secundaire school om samen met de beslissing op het einde van het schooljaar informatie mee te geven over mogelijke beroepsprocedures. In het basisonderwijs kan een beroepsprocedure alleen als een leerling na de zesde klas geen 'getuigschrift basisonderwijs' krijgt.

Voor de andere jaren beslist de klassenraad autonoom of een leerling wel of niet geschikt is om naar de volgende klas te gaan. Ook hier informeren en adviseren we vooral.

Mijn vriendin, die niet zo goed Nederlands spreekt, kreeg te horen dat haar dochter niet naar het tweede leerjaar mag. De leerkracht vond dat Lyndsay te weinig Nederlands kent om goed te kunnen volgen. Tijdens het schooljaar kreeg mijn vriendin geen enkel signaal dat er een probleem was. Had ze dat wel geweten, dan had ze er wat aan kunnen doen. Ze wil de beslissing van de school betwisten.

Vriendin van moeder

Mijn zoon veranderde in februari van school, omdat hij er geïntegreerd werd door zijn leerkracht. Hij haalde toen heel slechte resultaten. In zijn huidige school waren zijn punten goed. Toch krijgt hij geen diploma van het basisonderwijs.

Moeder van Björn (12 jaar)

Mijn dochter zat vorig schooljaar in het eerste jaar van het secundair onderwijs. Ze kreeg toen een C-attest en was maar op twee vakken niet geslaagd. Ik ben met de directrice gaan praten en die zei dat ze eens zou overleggen met de klassenraad en dat het wel in orde zou komen. Ik heb de hele vakantie niets meer gehoord en mijn dochter krijgt nu in september te horen dat ze terug naar het eerste jaar moet.

Moeder van Shania (12 jaar)

Beroep aantekenen kan maar in een beperkte periode.

Huiswerk

Huiswerk is voor leerlingen soms een doorn in het oog. We kregen vijf klachten over te veel huiswerk. Alle klachten komen van leerlingen zelf. Leerlingen verwachten van ons dat we ons uitspreken over de mate waarin huiswerk kan en mag gegeven worden. Maar over de omvang van huiswerk kunnen we niet zomaar een oordeel vellen. Dat behoort tot de autonomie van de scholen. Wat we wel doen, is leerlingen en ouders adviseren hoe ze dit probleem op school bespreekbaar kunnen maken. We informeren ze ook over de diensten en organisaties die een belangrijke gesprekspartner kunnen zijn, zoals het CLB, de schoolraad of de ouderraad.

Maar over de omvang van huiswerk kunnen we niet zomaar een oordeel vellen. Dat behoort tot de autonomie van de scholen.

Mijn vriendin en ik vinden dat onze meester veel te veel huiswerk geeft. Elke dag zijn we ongeveer drie uur bezig. Mijn ouders vinden het zelf ook te veel. Ze zeggen dat ze het al aan de meester gezegd hebben, maar dat hij er geen rekening mee houdt. Wat nu?

Marie, 10 jaar

Onze leerkracht Frans geeft veel te veel huiswerk. Net voor de herfstvakantie zegt ze bijvoorbeeld dat we een boekbespreking moeten maken die we na de vakantie moeten afgeven. Daar ben ik een hele vakantie zoet mee. Ik wil ook nog kunnen genieten van mijn vakantie. Daar dient vakantie toch voor? Ik veronderstel niet dat zij in de vakantie ook werkt voor school.

Ellen, 15 jaar

Leerlingenbegeleiding

Leerlingen met schoolse of persoonlijke problemen kunnen op school begeleiding vragen. Die begeleiding van de school is altijd vraaggestuurd. Scholen treden niet op zonder de toestemming van de leerling of zijn ouders. Soms is er op school interne begeleiding. Daarnaast kunnen leerlingen en hun ouders ook een beroep doen op het CLB. We kregen twee klachten over begeleiding die verkeerd liep of ontbrak. Eén melding kwam van een leerlingenbegeleider die zich zorgen maakt over het welzijn van een leerling.

We kregen twee klachten over begeleiding die verkeerd liep of ontbrak.

Al jaren vraag ik aan de school om mijn zoon door te verwijzen naar het type 8. Dat mocht niet. De school vond het ook niet nodig om het CLB hiermee 'lastig te vallen'. De zorgleraar zou het probleem wel opvangen. Mijn zoon kreeg nu geen getuigschrift van het basisonderwijs en kan alleen nog naar het beroepsonderwijs. Schoot de begeleiding hier niet te kort?

Vader van Sam (12 jaar)

Onze zoon heeft ADHD. We hebben het advies van de school gevolgd om externe begeleiding te zoeken van een psychologe. De school zelf zorgt voor interne begeleiding door een zorgleerkracht en het CLB. Nu we gestart zijn met de externe consulten, zegt de school dat ze de problematiek niet meer aankan en stuurt ze erop aan dat we uitkijken naar een andere school. Kan de school plots zomaar weigeren om inspanningen te doen?

Moeder van Kobe (8 jaar)

Ik begeleid al jaren een meisje van 17 jaar in het buitengewoon onderwijs. Ze is niet meer akkoord met de begeleiding die voorgesteld werd en vraagt om haar dossier in te zien. Een bevriend advocaat zei haar dat ze dat recht heeft. Maar in haar dossier staan zaken die voor haar erg pijnlijk kunnen zijn als ze er mee geconfronteerd wordt. Kan ik me in het belang van dit meisje niet beroepen op mijn beroepsgeheim?

Leerlingenbegeleider binnen de school

Geïntegreerd onderwijs

Kinderen met een handicap of leer- en opvoedingsmoeilijkheden kunnen terecht in twee onderwijssystemen: buitengewoon of geïntegreerd onderwijs. Dankzij het geïntegreerd onderwijs, kunnen ze les volgen op een gewone school. Als een kind door het CLB georiënteerd werd naar het buitengewoon onderwijs, kunnen het kind, de ouders, de school en het CLB in overleg beslissen om het kind toch te integreren in het gewoon onderwijs. Vaak denken ouders dat zij helemaal zelfstandig kunnen kiezen tussen de twee systemen. Over geïntegreerd onderwijs kregen we twee meldingen. De klagers namen genoeg met onze informatie over de toepassing van geïntegreerd onderwijs en met het advies om opnieuw met het CLB te gaan praten.

Mijn dochter wordt naar het buitengewoon onderwijs doorverwezen, terwijl ze geen leerproblemen of handicap heeft. Ze heeft alleen aanvallen van epilepsie. De school en het CLB bestempelen dat als een handicap. Voor mij is het een ziekte. En ook al was het een handicap, dan kan ze toch gebruik maken van het geïntegreerd onderwijs?

Moeder van Paulien (10 jaar)

Onze twee kinderen zitten in een rolstoel. Daarom moeten ze volgend jaar naar een andere school. De huidige school weigert om ze te laten overstappen naar het basisonderwijs. De school gaat advies vragen aan het CLB voor een oriëntering naar het buitengewoon onderwijs. Mijn jongens zijn normaal begaafd en kunnen heel goed mee op de gewone school.

Moeder van Jasper en Jonas (6 jaar)

Dankzij het geïntegreerd onderwijs, kunnen ze les volgen op een gewone school.

2.2.3. Hulp aan kinderen en jongeren

Minderjarigen in probleemsituaties hebben recht op hulp. België heeft een uitgebreid aanbod aan hulpverleningsinstanties. Sommige richten zich specifiek op minderjarigen, zoals de bijzondere jeugdbijstand, de Kinder- en Jongerentelefoon of het JAC. Maar minderjarigen doen ook een beroep op gezondheidszorg, algemeen welzijnswerk of gehandicaptenzorg.

Minderjarigen kunnen als gebruikers van de hulpverlening problemen ondervinden. We kregen klachten over de organisatie van de hulpverlening en de relatie gebruiker-hulpverlener.

	Vragen	Klachten	Totaal
Bijzondere jeugdbijstand	6	66	72
Op zoek naar hulp	1	7	8
Gezondheidszorg	1	5	6
Gehandicaptenzorg	0	4	4
Totaal	8	82	90

Tabel 11 – Meldingen over hulpverlening aan minderjarigen

In de hulpverlening is bijzondere jeugdbijstand veruit het meest gemelde thema (80% van de meldingen).

Een derde van de meldingen (31) kwam van ouders en twintig van minderjarigen. Zeventien meldingen kwamen van professionelen (veertien hulpverleners, twee opvoeders uit een voorziening van de bijzondere jeugdbijstand en één huisarts). Tien meldingen komen van naaste familieleden, vooral grootouders. We kregen ook meldingen van vertrouwenspersonen die geen familiale band hebben met de minderjarigen (acht meldingen). Van vier meldingen was de herkomst niet te achterhalen.

Onze ombudswerkers onderzochten acht klachten. Daarvan werd één klacht gegrond bevonden en twee ongegrond. Over vijf onderzochte klachten is er nog geen eindoordeel.

Vijf van de onderzochte klachten kwamen uit de bijzondere jeugdbijstand. Op het eerste zicht lijkt dat weinig. Maar omdat het subsidiariteitsbeginsel³⁶ één van de werkingsmodaliteiten is van het Kinderrechtencommissariaat, verwijzen we veel klachten door naar de JO-lijn³⁷. De meeste klachten over bijzondere jeugdzorg behandelen we met advies en doorverwijzing. Minderjarige melders geven we ook informatie en advies over hun rechten en inspraakmogelijkheden. Bij klachten van ouders is het belang van de minderjarige niet altijd te achterhalen. Uit die klachten valt moeilijk te achterhalen van wie de rechten door de maatregel geschonden worden. We verwijzen ze dan ook door naar de JO-lijn, een advocaat of een hulpverleningsdienst. En we wijzen erop dat er belangengroepen bestaan van ouders met kinderen in de bijzondere jeugdbijstand.

Meldingen over hulp aan minderjarigen uit andere sectoren dan de bijzondere jeugdbijstand behandelden we vooral met informatie, advies en doorverwijzing. Klachtenonderzoek is een proces van lange adem omdat klachten vaak over de regelgeving gaan.

Bijzondere jeugdbijstand

In de hulpverlening is bijzondere jeugdbijstand veruit het meest gemelde thema (80% van de meldingen). Minderjarigen komen in aanraking met de bijzondere jeugdbijstand als ze in een problematische opvoedingssituatie (POS) verkeren of als ze een als misdrijf omschreven feit pleegden (MOF). De eerste groep (POS) maakt vooral gebruik van de vrijwillige hulpverlening via het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg (CBJ). Alleen als vrijwilligheid niet mogelijk is, kunnen ze doorstromen naar de gedwongen hulpverlening, opgelegd door de jeugdrechtbank. De meeste

³⁶ Dat is het principe dat een klacht eerst onderzocht moet worden door een interne klachtendienst als die bestaat. Het Kinderrechtencommissariaat is in die zin een tweedelijns klachtendienst. Zie ook deel 1: 'De ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat' in dit hoofdstuk.

³⁷ De JO-lijn is een interne informatie- en klachtenlijn voor ouders en kinderen in de bijzondere jeugdbijstand.

minderjarigen uit de tweede groep (MOF) komen terecht in de bijzondere jeugdbijstand via de gedwongen hulpverlening.

• De betwisting van een maatregel

Heel wat klachten betwisten een maatregel (43 klachten). Hoewel POS'ers en MOF'ers vaak genieten van hetzelfde aanbod in de hulpverlening, kennen ze daarin elk hun eigen beperkingen en problemen. Er is een wezenlijk verschil tussen de behandeling van betwistingen over vrijwillige of over gedwongen hulpverlening. Is de maatregel opgelegd door de jeugdrechter? Dan kan het Kinderrechtencommissariaat geen onderzoek voeren. Klachten over de gedwongen hulpverlening kunnen we alleen maar onderzoeken als het gaat over de concrete uitvoering van de maatregel (bijvoorbeeld klachten over de voorziening of over de sociale dienst van de jeugdrechtbank). In de vrijwillige hulpverlening heeft het Kinderrechtencommissariaat wel een grote handelingsruimte. Maatregelen op het niveau van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of de Bemiddelingscommissie kunnen wel onderzocht worden.

Klachten over de betwisting van een maatregel gingen vooral over maatregelen van de jeugdrechter, in de **gedwongen hulpverlening** (29 klachten). Toch gaat het vooral over minderjarigen in een POS-situatie (26 klachten tegenover 3 van minderjarigen in een MOF-situatie). Deze minderjarigen zitten in een problematische opvoedingsituatie waarin vrijwilligheid (bijna) onmogelijk is of waarin de minderjarige in gevaar is. In alle klachten ging het over de plaatsing van een minderjarige in een voorziening van de bijzondere jeugdbijstand.

Klachten over de betwisting van een maatregel gingen vooral over maatregelen van de jeugdrechter, in de gedwongen hulpverlening (29 klachten).

In de klachten onderscheiden we verschillende problemen.

- Minderjarigen voelen de maatregel aan als een onterechte sanctie: ofwel voelen ze zich gesanctioneerd voor de tekortkomingen van hun ouders in de opvoeding, ofwel vinden ze dat ze onterecht gesanctioneerd werden voor een als misdrijf omschreven feit.
- Minderjarigen worden te weinig geïnformeerd over het waarom van een maatregel, waardoor die maatregel gemakkelijker als onredelijk en onrechtvaardig overkomt.
- Minderjarigen en ouders klagen over het gebrek aan inspraak over de maatregel.

Ik was een tijdje door de jeugdrechter geplaatst omdat ik me liet meeslepen door 'slechte' vrienden. Nu de plaatsing afgelopen is, hou ik me gedeisd en nu beslist de rechter dat ik terug geplaatst moet worden. Maar deze keer heb ik niets misdaan.

Jurgen, 14 jaar

Mijn ouders kunnen niet goed voor mij zorgen. Daarom woon ik sinds mijn twee jaar bij mijn grootouders. Nu plaatste de jeugdrechter me in een instelling. Ik begrijp niet waarom en ik ben hier erg ongelukkig. Mijn grootouders zorgden goed voor mij en ik wil terug naar hen gaan.

Kelly, 11 jaar

Mijn drie kinderen zijn vorige week door de jeugdrechter in een instelling geplaatst. Ze kwamen daar terecht omdat hun moeder niet voor hen kon zorgen. Ze drinkt en verwaarloost de kinderen. Wel mogen de kinderen naar hun grootouders op weekend, maar ik mag ze maar

één keer per maand in de instelling bezoeken. De rechter ontnemt mij en mijn kinderen de gelegenheid om een vader te kunnen zijn.

Vader van drie kinderen (2, 5 en 6 jaar)

Onze dochter werd seksueel misbruikt door haar stiefbroer. Dat gebeurde bij ons thuis, maar wij waren niet op de hoogte. De rechter besliste dat ze geplaatst moet worden. Wij hebben ons daartegen verzet. Gisteren werd ze door de politie van school gehaald en naar een instelling gebracht.

Moeder van Vanessa (12 jaar)

Mijn kleinzoon zit in een instelling omdat zijn ouders drugs gebruiken. Nu beslist de jeugdrechter dat de jongen psychiatrische hulp nodig heeft en plaatst hem, zonder ons of de ouders daarin te kennen, over naar een psychiatrische kinderafdeling van het ziekenhuis voor enkele maanden. Er zijn volgens mij helemaal geen aanwijzingen om dat te doen.

Grootvader van Nicky (8 jaar)

Ook over maatregelen van het CBJ in de **vrijwillige hulpverlening** krijgen we klachten (14). Ook hier gaat het vooral over plaatsingen in een voorziening. Omdat het hier om een vrijwillige keuze van ouders en minderjarigen gaat, zou je hier andere klachten verwachten. Toch zijn ze gelijkaardig: het gebrek aan informatie over de reden van de plaatsing, de plaatsing die aanvoelt als een sanctie en het gebrek aan inspraak. In de klachten vinden we hiervoor alvast twee oorzaken. Een eerste probleem is dat de betrokken minderjarige en zijn ouders die 'vrijwilligheid' niet altijd zo ervaren. Melders hebben soms het gevoel dat de vrijwilligheid afgedwongen wordt en dat de gedwongen hulpverlening als een stok achter de deur dienst doet. Een tweede probleem is dat minderjarigen soms het gevoel hebben dat de vrijwilligheid nogal eenzijdig toegepast wordt. Als hun ouders geen hulp aanvaarden, blijven ze in de kou staan. Het CBJ kan ouders niet verplichten om mee te werken. Het CBJ kan de zaak bij gebrek aan vrijwillige medewerking wel doorverwijzen naar de Bemiddelingscommissie. Maar dat gebeurt niet altijd.

Mijn vader zit al een paar jaar in de gevangenis. Mijn moeder doolt rond in het drugsmilieu en heeft nu samen met het CBJ beslist dat ik naar een pleeggezin moet. Ik wil dat niet. Ik weet wel dat thuisblijven geen optie is, maar ikzelf wil bij mijn grootouders gaan wonen. Dat mag niet volgens het CBJ omdat mijn moeder dat niet wil. Zij zet de bloemetjes buiten en ik word ervoor gestraft.

Tiffany, 14 jaar

Melders hebben soms het gevoel dat de vrijwilligheid afgedwongen wordt en dat de gedwongen hulpverlening als een stok achter de deur dienst doet.

Onze moeder heeft ons via het CBJ laten plaatsen omdat ze bang is dat we met onze vader naar het buitenland zouden vertrekken. We zitten nu al een week in een instelling. Maar wij willen bij onze vader zijn. Hij heeft altijd voor ons gezorgd, terwijl zij amper naar ons omkeek.

Aïcha (11 jaar) en Sabrina (13 jaar)

Ik heb een hoop problemen thuis. Ik ben al gaan aankloppen bij verschillende diensten, maar ik heb de indruk dat niemand me wil of kan helpen. Mijn stiefvader heeft me al verschillende keren buitengezet. Bij mijn moeder blijven lukt niet en bij mijn vader wil ik niet wonen. Het CBJ zegt dat ze me niet kunnen helpen omdat het om een scheidingszaak gaat en de rechter beslist heeft dat ik bij mijn moeder moet wonen. Ik wil thuis zo snel mogelijk weg.

Dieter, 15 jaar

Het CBJ wil mijn kinderen plaatsten. Ik wil dat eigenlijk niet en de kinderen ook niet. Maar de consulente zei dat de jeugdrechter zal beslissen als we niet meewerken. En dan heb ik helemaal niets meer te zeggen over mijn kinderen.

Moeder van twee kinderen

• **Inspiraak in het verdere verloop van de maatregel**

Is de maatregel tot plaatsing genomen? In de periode van de plaatsing nemen de consulente van het CBJ of de jeugdrechter nog allerlei dagelijkse beslissingen als er zich iets voordoet. Elke maatregel moet ook regelmatig geëvalueerd en eventueel bijgestuurd of stopgezet worden. Ook in deze beslissingen willen minderjarigen en ouders inspraak krijgen en duidelijkheid over de situatie. We kregen acht klachten.

Ik zit al vier jaar in een instelling. Ik zou graag terug naar huis gaan. Mijn moeder is het daarmee eens, maar de jeugdrechter zegt dat de tijd er nog niet voor rijp is. Maar hij geeft me nooit een goede reden waarom ik hier nog zit.

Chelsy, 15 jaar

Ik zit in een pleeggezin en sta onder toezicht van het CBJ. Ik zou veel liever bij mijn vriend gaan wonen. In het pleeggezin voel ik me niet meer goed. Maar de consulente heeft meer aandacht voor mijn pleegouders dan voor mijn mening.

Greet, 17 jaar

Ik ben geplaatst in een instelling waar ik heel graag verblijf. In de vakantie had ik contact met familieleden van mijn vader die ik niet kende. Ik ken mijn vader ook amper en ik wil met hem geen contact. Maar ik wil wel contact blijven houden met zijn familie. Mijn oom vroeg of ik af en toe bij hem op bezoek mag komen. Volgens de consulente van het CBJ kan dat niet. Maar het is de enige familie waar ik iets aan heb.

David, 14 jaar

Onze zoon is al zeven jaar geplaatst. In mei moeten we terug voor de jeugdrechter verschijnen, maar we hebben nu al gehoord dat zijn plaatsing nog eens met een jaar verlengd wordt. Kan de rechter dat zomaar beslissen zonder eerst met ons en Kevin gesproken te hebben? We hebben al verschillende brieven naar de rechter gestuurd, maar hij reageert er niet op.

Moeder van Kevin (16 jaar)

Mijn zoon zit volgens mij onterecht in een gesloten instelling. Ik mag hem ook niet bezoeken. Hij is al eens weggelopen om me te zien. Nu hebben we volledig contactverbod. De rechter weigert naar het verhaal van mijn zoon te luisteren en beantwoordt ook mijn vragen niet meer.

Vader van Michel (15 jaar)

• **Beleid in de voorziening**

Als minderjarigen in een voorziening geplaatst zijn, gelden er regels en afspraken. Die staan in een huishoudelijk reglement en een handelingsplan. Over het beleid tegenover minderjarigen in een voorziening kregen we dertien klachten. Deze klachten overstijgen de opdeling in gedwongen en vrijwillige hulpverlening.

Minderjarigen en ouders willen inspraak en duidelijkheid over de situatie.

Zoals we al zegden maken minderjarigen uit de twee systemen gebruik van dezelfde voorzieningen. Alleen voor de gesloten instellingen is dat niet zo.

Minderjarigen klagen vooral over het gebrek aan inspraak. Ook ouders klagen over het gebrek aan inspraak, maar dan vaak niet bekeken vanuit het standpunt van de minderjarige. Opvallend veel meldingen komen van hulpverleners. Ze hebben soms bedenkingen over het gevoerde beleid of vragen zich – vóór ze bepaalde handelingen, afspraken of beslissingen uitvoeren – af of die beslissingen wel correct zijn.

Minderjarigen klagen vooral over het gebrek aan inspraak.

In de instelling waar ik verblijf hebben ze een isoleercel. Ze hebben me er al een paar keer voor een paar uur ingestoken. Maar de laatste keer was het zonder reden. Dat pik ik niet. Maar ik kan nergens terecht met mijn verhaal om me te verdedigen.

Jarno, 14 jaar

Ik ben geplaatst omdat mijn ouders problemen hadden. Elke zaterdag komen ze op bezoek. Ik wil ze helemaal niet zien, maar ik moet van de begeleiders. Anders mag ik in de week niet buiten.

Lisanne, 16 jaar

Mijn zoon zit in Everberg. De bezoeken zijn er zo minimaal dat het voor een werkende ouder amper haalbaar is om zijn kind te bezoeken. Voor mij kan dat alleen op zondagmiddag. Ik zie dat mijn zoon eraan kapot gaat. Hij voelt zich door ons in de steek gelaten. En afwijken van de regels is onbespreekbaar.

Vader van Wouter (16 jaar)

Als begeleidster in een instelling word ik vaak geconfronteerd met sancties waardoor jongeren niet naar huis mogen in het weekend als ze zich niet aan de regels houden. Dat kan volgens mij niet. Het contact met het thuismilieu inperken, is alleen gerechtvaardigd als de overtreding van regels daarmee te maken heeft. Het is zeker niet bevorderlijk voor de ouder-kindrelatie.

Begeleider van een leefgroep

In onze leefgroep heeft zich een koppeltje gevormd. Ze zijn 14 en 16 jaar. We hebben een sterk vermoeden dat ze ook een seksuele relatie hebben. De instelling keurt dat af en we nemen alle maatregelen opdat het in de leefgroep niet zou gebeuren. Uit voorzorg voorzien we ze wel van condooms. De moeder van het 14-jarige meisje dreigt nu met een klacht tegen ons. Wij vinden dat we handelen in het belang van deze minderjarigen.

Begeleider van een leefgroep

Mogen we als sanctie het zakgeld inhouden van jongeren die bij ons geplaatst zijn, of is dat een inbreuk op hun rechten? Bestaan daar wettelijke bepalingen over of kunnen jullie ons discussiemateriaal geven op basis van het kinderrechtenverdrag?

Begeleider van een leefgroep

In welke mate mogen wij chatsessies en het internetgebruik van onze bewoners controleren? Is dat een inbreuk op hun privacy? Ook als we vermoedens hebben dat er via die weg ontoelaatbare zaken gebeuren?

Opvoedersteam

• Tekort aan opvangplaatsen

We kregen twee klachten over het gebrek aan opvangplaatsen in de bijzondere jeugdbijstand. Ook deze klachten overstijgen de opdeling in gedwongen en vrijwillige hulpverlening. Door het tekort aan opvangplaatsen wordt niet altijd gekozen voor de meest geschikte hulpverleningsvorm. Het tekort in het aanbod leidt ook tot lange wachtlijsten.

Twee heel jonge kinderen (2 en 4 jaar) verblijven al twee maanden in ons ziekenhuis op vermoeden van kindermishandeling. Maar die kinderen hebben geen zorgen meer nodig. Ze moeten geplaatst worden en het dossier is door het parket overgemaakt aan het CBJ. Nu zegt het CBJ dat er nergens plaats is voor de kinderen en ze vragen ons om ze nog twee extra maanden in ons ziekenhuis op te vangen. Deze situatie is niet in het belang van de kinderen.

Pediater uit het ziekenhuis

Ik ben al een tijdje op zoek naar plaats in een instelling of een pleeggezin voor drie kinderen uit eenzelfde gezin. De kinderen verblijven voorlopig – en alleen uit pure noodzaak – bij een tante. De enige mogelijkheid is om de kinderen van elkaar te scheiden. Dat zou voor de kinderen ernstige gevolgen hebben. Ze hebben alleen elkaar nog. Bovendien is één kind seropositief. De meeste instellingen weigeren haar op te nemen uit angst voor mogelijke besmetting van hun personeel en van de andere kinderen. De tante kan de situatie nu niet meer aan en liet me daarnet weten dat ze de kinderen op de jeugdrechtbank komt afzetten.

Consulente jeugdrechtbank

Door het tekort aan opvangplaatsen wordt niet altijd gekozen voor de meest geschikte hulpverleningsvorm.

• Vragen over bijzondere jeugdbijstand

Naast heel wat klachten kregen we ook zes vragen over de bijzondere jeugdbijstand. De vragen gaan over de procedures en maatregelen, de rechten van de minderjarige en de rechten van ouders.

Ik zou graag begeleid zelfstandig gaan wonen met hulp van het CBJ. Ik heb wel heel wat problemen thuis, maar word nog niet begeleid door het CBJ. Kan ik daar terecht?

Sanne, 16 jaar

De zoon van mijn vriend is geplaatst in een instelling. Mag hij in de vakantie een paar dagen bij ons komen logeren?

Vriendin van vader

In het decreet van 1994 staat dat elke minderjarige vrijwillige hulpverlening mag weigeren. In een ander document lees ik dat een jongere pas kan weigeren als hij 14 jaar is. Wat is nu juist?

Marijn, 16 jaar

Vanaf welke leeftijd kan de jeugdrechter een jongere doorsturen naar een gewone rechtbank als hij iets misdaan heeft?

Onbekende melder

Op zoek naar hulp

Het hulpverleningsaanbod is zo gevarieerd dat het voor gebruikers niet altijd duidelijk is waar ze met hun problemen terecht kunnen. Deze onduidelijkheid en het gebrek aan kennis van diensten geldt zeker voor hulp aan minderjarigen. Bovendien is het hulpverleningsveld continu in beweging. Ook de ombudswerkers moeten alert blijven om de veranderingen in het veld te blijven opvolgen. Dat is belangrijk als ze advies en doorverwijsinformatie geven. Klachten van melders gaan vooral over het gebrek aan informatie over het hulpverleningsaanbod. We kregen acht meldingen.

Ik heb een persoonlijk probleem en wil er met iemand over praten. Maar liefst iemand die mij en mijn familie niet kent. Niet iemand uit de school of zo. Ik weet helemaal niet waar ik zo iemand vind.

Indira, 10 jaar

Het hulpverleningsaanbod is zo gevarieerd dat het voor gebruikers niet altijd duidelijk is waar ze met hun problemen terecht kunnen.

Onze kleinzoon heeft thuis een hoop problemen. Zijn ouders verwaarlozen hem en op school gaat het ook al niet goed. Zijn ouders vinden hulp ook niet nodig. Hij heeft al aan zijn meester gevraagd wat hij kan doen, maar die wist het niet. Wij hebben het aan onze huisarts gevraagd en die zei dat ik het aan jullie moest vragen. Volgens hem is er geen dienst waar jonge kinderen zelf terecht kunnen. Kan onze kleinzoon dan niet geholpen worden?

Grootmoeder van Bram (7 jaar)

Mijn zoon zit momenteel in een gesloten instelling. Hij mag bijna terug naar huis. Maar hij heeft nog een hoop problemen. Als hij terug thuis is, hebben we hulp nodig. Ik heb al verschillende keren gevraagd waar ik daarvoor terecht kan, maar in de instelling antwoorden ze daar niet op.

Moeder van Jonas (15 jaar)

Gisteren werd ons buurmeisje door haar ouders aan de deur gezet. Wij hebben haar opgevangen. Ik heb naar de politie gebeld om te vragen wat ik moest doen en waar we hulp kunnen vinden. Voor mij is dit nieuw. De politie zei om even te wachten en dan zou het wel overwaaien. Maar dat is niet zo. Waar moeten wij nu hulp vinden voor haar?

Betrokken buurvrouw

Gezondheidszorg

We kregen zes meldingen over gezondheidszorg, waaronder vijf klachten. Vier klachten gingen over bestaande regelgeving en de hoge kostprijs van gezondheidszorg. In deze klachten is onderzoek dikwijls een langdurig proces door de complexiteit van of het gebrek aan regelgeving. Eén ouder klaagde over het beroepsgeheim van artsen.

Mijn ouders kunnen de dokter niet betalen die een verlenging moet regelen voor mijn logopedie. Het OCMW wil niet tussenkomen. Nu krijg ik de zorg niet meer waar ik recht op heb.

Manon, 12 jaar

In de gezondheidszorg hebben kinderen rechten die afgeleid zijn van die van hun ouders. Als ouders dus niet in orde zijn met hun ziekenfonds, krijgen kinderen ook geen terugbetaling. Daardoor krijgen ze ook niet de zorg die ze nodig hebben. Dat moet veranderen.

Medewerker van een ziekenfonds

Mijn zoon krijgt van het ziekenfonds geen verhoogde tegemoetkoming meer voor kinesithérapie. De medisch adviseur zegt dat kine met zijn handicap nutteloos is. Maar wij als ouders zien duidelijk dat het wel verschil maakt. We hebben een rechtszaak aangespannen, maar dat duurt lang. Ondertussen gaat de fysieke toestand van mijn zoon achteruit.

Vader van Gorik (12 jaar)

Ik weet dat mijn dochter een andere arts bezoekt dan onze huisarts. Vermoedelijk gaat ze daar een voorschrift voor de pil halen. De dokter zelf wil me geen informatie over haar geven. Ik ben toch haar moeder! Wat als ik haar verbied om de pil te nemen?

Moeder van Petra (16 jaar)

Gehandicaptenzorg

Minderjarigen met een handicap moeten vaak een beroep doen op hulpverlening. Ook deze vorm van hulpverlening kent zijn problemen. We kregen vier klachten. Twee klachten tonen een gebrek aan opvangmogelijkheden voor gehandicapten. De twee andere klachten gaan over de ontoereikende financiële en materiële ondersteuning van de overheid voor kinderen met een handicap. Ook bij deze klachten is onderzoek een langdurig proces. We stuiten op dezelfde beperkingen als bij het onderzoek naar klachten over gezondheidszorg.

Mijn zoon is mentaal gehandicapt. Totnogtoe hebben mijn vrouw en ik hem altijd thuis opgevangen en verzorgd. Maar wij worden ook al wat ouder en mijn vrouw is nu ook zorgbehoevend. Ik heb onze zoon al twee jaar geleden ingeschreven op de wachtlijst van een internaat. Nu is er nog altijd geen plaats. Ik kan het allemaal alleen niet meer aan.

Vader van Laurent (17 jaar)

Mijn zoon heeft een erge vorm van autisme en is volledig afhankelijk van onze zorg. Hij heeft heel veel structuur nodig en ook een aangepaste omgeving. Omdat we daarvoor thuis te weinig plaats hebben, heb ik bij het Vlaams Fonds financiële ondersteuning gevraagd voor de bouw van een extra kamer. Door ruimtegebrek slaapt onze zoon nog altijd bij ons op de kamer. Onze aanvraag werd geweigerd.

Vader van Lukas (6 jaar)

Onze dochter moet permanent beademd worden. We verzorgen haar afwisselend thuis en in een verzorgingstehuis. Nu blijken we geen recht te hebben op een aanvullende financiële ondersteuning omdat ze niet continu thuis is. Moet ze dan liever permanent naar een tehuis?

Moeder van Liesbet (6 jaar)

2.2.4. De leefsituatie van kinderen en jongeren

	Vragen	Klachten	Totaal
Vrije Tijd	11	25	36
Welbevinden	0	29	29
Relaties en seksualiteit	5	21	26
Huisvesting	2	4	6
Drugs en alcohol	1	3	4
Verkeer	3	0	3
Totaal	22	82	104

Tabel 12 – Verdeling van meldingen volgens leefsituatie

Meldingen uit de leefsituatie van jongeren gaan over een brede waaier onderwerpen.

Het leven van kinderen en jongeren speelt zich grotendeels af in hun gezin en op school. Daarnaast hebben minderjarigen ook een eigen leefwereld waarin ze zich bewegen. Daar spelen de vriendenkring, de sportvereniging en de jeugdbeweging een belangrijke rol. We kregen 104 meldingen. Deze meldingen gaan over een grote variatie aan onderwerpen. We kregen vooral meldingen over de vrijetijdsbeleving van minderjarigen en hun algemeen welbevinden in hun dagelijks leven. Ook relaties en seksualiteit zijn een onderwerp dat elk jaar terugkomt. Dit jaar kregen we daarnaast meldingen over huisvesting, drugs en alcohol, en het verkeer.

We kregen vooral meldingen over de vrijetijdsbeleving van minderjarigen en hun algemeen welbevinden in hun dagelijks leven.

De meldingen kwamen vooral van minderjarigen zelf (68). Daarnaast kregen we zestien meldingen van ouders, één van grootouders, vijf van hulpverleners, twee van een overheid en elf van personen zonder familiale of professionele band met de minderjarige. Van één melding is de herkomst van de melder onbekend.

In de meldingen zitten allerlei gradaties in de ernst van de klachten: gaande van kleine en snel op te lossen problemen tot heel ernstige problemen. Zowat de helft van de meldingen konden we doorverwijzen naar eerstelijnsdiensten en basishulpverlening, zoals het JAC, telefonische informatie- en hulplijnen (de Kinder- en Jongerentelefoon, de zelfmoordlijn, de druglijn, Tele-onthaal), Sensoa. Andere meldingen werden afgehandeld met advies en informatie. Twee klachten werden door ons onderzocht. De twee klachten werden afgesloten en deels gegrond bevonden.

Vrije tijd

Ruimte voor vrijetijdsactiviteiten, rust en ontspanning is voor kinderen en jongeren heel belangrijk. Het Verdrag besteedt er dan ook extra aandacht aan. Het recht is niet terug te vinden in algemene mensenrechtenverdragen. Maar voor minderjarigen is het een fundamentele noodzaak in hun ontwikkeling. Daarnaast werken ook heel wat jongeren en sommige kinderen in hun vrije tijd. In Vlaanderen meestal uit eigen keuze, maar soms ook gedwongen. Ook daaraan besteedt het Verdrag extra aandacht, zij het eerder in de beschermingscontext. Het Verdrag wil minderjarigen beschermen tegen economische uitbuiting.

Onderzoek in klachten over vrijetijdsbesteding is geen evidentie. Buiten het kinder-rechtenverdrag zijn er vaak geen andere criteria of referentiekaders waaraan we de schending kunnen toetsen. Als het gaat om georganiseerde vormen van vrije-tijdsbesteding of arbeid, hebben we soms wel houvast aan de bestaande regelgeving. Maar ook daar worden lang niet alle problemen door regelgeving gedekt.

In de vrijetijdssfeer gaan de meeste meldingen over **activiteiten die minderjarigen vrij kiezen en die niet georganiseerd zijn** (17 meldingen). Vragen en klachten gaan over het wel of niet toegelaten zijn van bepaalde activiteiten, financiële tegemoetkoming in activiteiten en de vrije keuze van activiteiten. Dit jaar kregen we ook vier klachten waarin spelende kinderen als overlast in de buurt beschouwd werden.

Ik wil een club oprichten. Maar mijn ouders zeggen dat dat niet zomaar mag en dat daar richtlijnen voor zijn. Ik zie het helemaal niet groot, maar toch mag het niet van hen.
Fien, 11 jaar

Ik wil graag op vakantie naar Italië met mijn vriendinnen. Van mijn ouders mag het, maar ze zijn bang dat het van de wet niet mag. We zijn een vriendengroepje van vijf meisjes en de oudste is zestien jaar.
Karolien, 15 jaar

In de dancing waar wij in het weekend regelmatig komen wordt er nooit gecontroleerd op leeftijd. Toch dacht ik dat je er pas vanaf zestien jaar binnen mag. Het loopt er vol met dertienjarigen, vooral meisjes dan. Voor mij en mijn vrienden is dat helemaal niet leuk. Die gastjes zijn bovendien ook nog veel te jong om daar 's nachts rond te hangen.
Kristof, 17 jaar

Het werk van mijn moeder komt financieel tussen in de kostprijs van sportvakanties voor kinderen van personeelsleden. Ik doe zelf niet graag mee met dat soort dingen, maar doe wel intensief aan wielrennen. Ik heb ze dan ook gevraagd om in de plaats daarvan tussen te komen in de aankoop van een nieuwe sportfiets. Dat hebben ze geweigerd. Ik vind dat een vorm van discriminatie.
Jonas, 15 jaar

Gisteravond rond negen uur werden we op het pleintje weggejaagd door de politie omdat we op de banken wat zaten te lachen en te praten. Volgens de politie hadden de buurtbe-woners geklaagd dat we te veel lawaai maakten. We deden niemand kwaad, we hadden gewoon wat lol.
Inneke, 15 jaar

In een café in de stad is er blijkbaar een kickertornooi. Ik verneem nu dat mijn zoon zich daarvoor ingeschreven heeft en dat hij na schooltijd nogal eens rondhangt in dat café. Mijn zoon is nog maar net dertien jaar. Ik vind het ontoelaatbaar dat de cafébaas jongeren onder zestien jaar en zonder begeleiding toelaat in zijn café. En bovendien nog laat deelnemen aan wedstrijden.
Vader van Jeroen (13 jaar)

Een paar bewoners in onze residentie vinden dat kinderen niet in de gemeenschappelijke tuin mogen spelen. Bijvoorbeeld omdat de bal dan wel eens in hun delicate plantjes te-rechtkomt. Maar die tuin was oorspronkelijk niet alleen als siertuin bedoeld. Ook kinderen moeten er gebruik van kunnen maken. Zij hebben het recht om te spelen.
Moeder van Silke (5 jaar) en Laurens (7 jaar)

Onderzoek in klachten over vrijetijdsbesteding is geen evidentie. Buiten het kinder-rechtenverdrag zijn er vaak geen andere criteria of referentiekaders waaraan we de schending kunnen toetsen.

Onze buurman heeft met een proces gedreigd, omdat mijn kinderen volgens hem te veel lawaai maken als ze buiten spelen. Het kan toch niet dat hiervoor een rechtsgrond zou bestaan. Je kunt kinderen toch niet verbieden om te spelen?

Moeder van drie kinderen

Werken kan een vorm van vrijetijdsbesteding zijn. Heel wat jongeren, maar ook kinderen nemen vrijwillig deel aan het arbeidsproces, doen dus wel degelijk aan **toegelaten vormen van arbeid**. We kregen elf meldingen. Op één na gingen ze allemaal over studentenarbeid. De vragen gaan vooral over wat wettelijk toegelaten is en wat niet. De klachten gingen alle vijf over studentenarbeid. Wij wijzen melders bij klachten over arbeid altijd op de bevoegdheden van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg. Zowel op de website van de FOD als in hun publicaties over kinderarbeid en studentenarbeid, vinden melders alle informatie die ze nodig hebben. Bovendien kunnen melders bij de sociale inspectie terecht voor advies en behandeling van klachten over arbeidssituaties.

De vragen gaan vooral over wat wettelijk toegelaten is en wat niet.

Mag ik vanaf vijftien jaar babysitten buiten de vakantieperiodes? Valt dat onder vakantiewerk? Is er een centraal inschrijvingspunt voor vakantiewerk?

Wendy, 14 jaar

Mijn zoon heeft een studentenjob gevonden in een horecazaak. Ik heb zijn studentencontract nagelezen en daarin staat dat hij een aandeel moet kopen en dan krijgt hij het statuut van werkend vennoot. Dat is volgens mij een ontoelaatbare praktijk.

Vader van Pieter (16 jaar)

Ik heb een vakantiejob als begeleidster in een organisatie die opvang biedt aan kinderen tijdens de vakantieperiode. Na een conflict met de hoofdleiding hebben ze mijn handtas doorzocht en de berichtjes op mijn gsm gelezen. Ze betichten me ervan dat ik te nauwe contacten heb met jongens uit de groep 14- tot 16-jarigen. Het zijn gewoon vrienden. Als ik nog met hen omga, word ik buitengezet.

Jasmien, 17 jaar

Onze bakker zoekt een jobstudent om van 6 tot 12 uur in de winkel te helpen. Mag ik dat al of ben ik nog te jong? Is het toegelaten voor jongeren om zo vroeg in de ochtend te werken of is dat nog nachtarbeid?

Maarten, 15 jaar

Binnenkort gaat er in onze gemeente een stoet uit om de handels- en horecazaken te promoten. Er lopen ook jonge kinderen in de stoet mee. Er werd ons gezegd dat dat niet zomaar kan en dat het wettelijk geregeld moet worden. Klopt dat?

Medewerker van een handelaarsverbond

Heel wat minderjarigen zijn lid van een vereniging of doen mee aan **georganiseerde vormen van vrijetijdsbesteding**: sportclubs, muziekacademie, toneelschool of jeugdbeweging. Daarover kregen we zeven meldingen. Minderjarigen zelf klagen over het gebrek aan inspraak in de invulling van hun vrijetijdsbesteding en over de prestatie- en competitiedruk. Andere melders, hier alleen ouders, klagen over het gebruik van onheuse praktijken en sancties. Klagers krijgen vooral advies.

Mijn ouders verplichten me om naar de jeugdbeweging te gaan. Ik heb daar helemaal geen zin in en vervel me er stierlijk.

An-Sofie, 12 jaar

Mijn trainer van de turnkring heeft me hardhandig aangepakt. Ik weet wel dat iedereen van de groep even goed moet presteren, maar je kunt toch ook eens een wat mindere dag hebben?

Veerle, 14 jaar

Mijn dochter is een topsportbelofte. Meer dan een jaar geleden werd ze valselyk beschuldigd van dopinggebruik. Er is nooit iets bewezen. Toch blijft die roddel haar achtervolgen bij elke wedstrijd. Haar moreel lijdt er sterk onder. Elke keer als ze een wedstrijd wint, is er wel iemand die haar prestatie in twijfel trekt op basis van die roddels.

Moeder van Ellen (11 jaar)

Mijn zoon kreeg een levenslange schorsing voor alle voetbalwedstrijden van de voetbalbond omdat hij een tegenspeler een harde kopstoot gaf. Dat is toch compleet buiten proportie?

Vader van Andreas (16 jaar)

Voor hun vrijetijdsactiviteiten hebben minderjarigen ook ruimte nodig. Daarover kregen we één klacht. Na advies verwezen we de melder door naar de gemeentelijke overheid.

Op drie jaar tijd is onze wijk enorm gegroeid. Er staan nu veel nieuwe huizen en zelfs appartementengebouwen. Vroeger hadden we hier een grote grasvlakte met wat bomen om te spelen. Nu hebben we niets meer. En zelfs op straat kunnen we niet meer spelen. De straten staan nu vol met geparkeerde auto's, vooral 's avonds en in het weekend.

Elias, 11 jaar

Het welbevinden van kinderen en jongeren

We kregen 29 meldingen, allemaal van kinderen en jongeren. Al deze minderjarigen verkeren in situaties waarin ze zich psychisch slecht voelen en geen oplossing zien voor hun probleem. De ombudswerkers kunnen wel advies geven, maar daarnaast verwijzen we de minderjarigen door naar meer geschikte diensten die hun probleem samen met hen kunnen beschouwen en aanpakken. Het Kinderrechtencommissariaat doet namelijk niet zelf aan hulpverlening. Meestal verwijzen we door naar de Kinder- en Jongerentelefoon, het JAC, Tele-Onthaal en de zelfmoordlijn.

Mijn vader heeft sinds kort een homoseksuele relatie. Hij komt er zelfs in het openbaar voor uit. Ik schaam me rot. Sommige van mijn vrienden lachen hem gewoon uit. Ik voel me gekwetst. Hij kan me dat toch niet aandoen!

Bram, 14 jaar

Mijn buurmeisje wil dat ik altijd met haar naar school fiets. Ik heb daar niet altijd zin in. Ik vind haar niet eens leuk. Mijn ouders zijn goede vrienden van haar ouders, dus durf ik hier niets over te zeggen.

Aurelie, 12 jaar

Al deze minderjarigen verkeren in situaties waarin ze zich psychisch slecht voelen en geen oplossing zien voor hun probleem.

Het leven valt me tegen. Ik voel me vreselijk eenzaam. Het is alsof mensen me mijden. Iedereen heeft vrienden of een lief. Ik niet. Als ik zelfmoord zou plegen, zou zelfs niemand me missen. Ik denk er steeds vaker aan.

Thomas, 16 jaar

Ik word totaal niet gerespecteerd door andere kinderen en jongeren. Ze noemen me in onze wijk zelfs 'lelijke marmot' omdat ik van mijn ouders vroeg moet gaan slapen.

Ruben, 10 jaar

Ik heb een hechte vriendinnengroep. Nu laten enkele vriendinnen me vallen omdat een andere vriendin van mij hen niet bevalt. Ik wil niet kiezen tussen die twee. Ik wil niemand kwetsen, en ik wil niemand kwijt.

Margo, 15 jaar

Relaties en seksualiteit

Relaties en seksualiteit zijn onderwerpen waar jongeren fel mee begaan zijn. Het is eigen aan hun ontwikkeling en behoort onlosmakelijk tot hun leefwereld. We kregen 26 meldingen. Alle meldingen kwamen van de minderjarigen zelf.

De meeste meldingen gaan over de **seksualiteitsbeleving** (23).

Opvallend veel meldingen (13) gaan over een seksuele relatie van een minderjarig meisje met een meerderjarige man. Veel van die meisjes zijn jonger dan 16 jaar. De mannelijke partners in de meldingen zijn tussen 21 en 32 jaar. Maar één melding ging over een relatie tussen een minderjarige jongen en een volwassen vrouw. Jongeren klaagden er vooral over dat een seksuele relatie onder 16 jaar wettelijk strafbaar is. Erger nog vonden ze het dat hun meerderjarige partner een zware strafrechtelijke sanctie kan krijgen. Minderjarigen begrijpen niet dat dit strafbaar is als de relatie hun eigen wens is. Daarnaast kregen we acht meldingen over seksuele relaties tussen minderjarigen onderling. Deze minderjarigen waren 13 tot 16 jaar. Omdat de wettelijke grens voor seksueel contact op 16 jaar ligt, is een deel van deze relaties ook strafbaar. Minderjarigen kunnen weliswaar niet gestraft worden zoals meerderjarigen. Ook hier begrijpen minderjarigen niet waarom de grens op 16 jaar ligt. We krijgen ook vragen over de seksuele daad op zich en over zwangerschap (2).

Over **relaties** kregen we drie meldingen. Minderjarigen vroegen zich af hoe ze met relaties moeten omgaan.

In al deze meldingen gaven de ombudswerkers informatie en advies, en verwezen ze tegelijk door naar diensten waar de minderjarigen met hun vragen over relaties en seksualiteit terecht kunnen. Onder meer naar de Kinder- en Jongerentelefoon, het JAC en Sensoa.

Ik ben verliefd op een meisje, maar ik durf het haar niet te zeggen.

Thomas, 14 jaar

Ik ben lesbisch. Mijn ouders hebben er geen probleem mee, maar de ouders van mijn vriendin accepteren haar geaardheid helemaal niet.

Sarah, 17 jaar

Relaties en seksualiteit zijn onderwerpen waar jongeren fel mee begaan zijn.

Mijn vriend en ik zijn alle twee veertien jaar. We willen echt seks met elkaar. Voorlopig hebben we het nog niet gedaan omdat we gehoord hebben dat het strafbaar is. Maar ik denk niet dat we nog lang kunnen wachten.

Dana, 14 jaar

Ik ben 15 en heb een relatie met iemand van 29. We hebben al meer dan een jaar seks met elkaar. Mijn ouders hebben ons betrapt. Ze willen mijn vriend aangeven bij de politie. Als ze dat doen loop ik thuis weg.

Reine, 15 jaar

Ik ben zwanger. Mijn ouders verplichten me om een abortus te laten uitvoeren. Ik wil dat niet. Ze willen ook absoluut weten wie de vader is, omdat ze hem juridisch willen vervolgen. Ik weet dat mijn vriend strafbaar is omdat hij meerderjarig is. Daarom wil ik niet zeggen wie mijn vriend is.

Astrid, 16 jaar

Als mijn vriend en ik vrijen, kan het hevig pijn doen. Is dat normaal? We vrijen altijd met een condoom, maar ik zou liever de pil nemen. Mijn ouders mogen dat niet weten. Hoe geraak ik aan de pil?

Cynthia, 14 jaar

Mijn vriendin en ik zijn allebei 16 jaar. We hebben één keer met elkaar geslapen. Mijn vriendin is nu over tijd en misselijk. Kan het zijn dat ze zwanger is? We hadden een condoom gebruikt.

Ward, 16 jaar

Huisvesting

Over huisvesting kregen we zes meldingen. Op één na kwamen die allemaal van ouders. Ouders klagen erover dat ze geen aangepaste woning vinden voor hun gezin. Het gaat over gezinnen met een beperkt inkomen die aangewezen zijn op sociale huisvesting of heel goedkope huurwoningen. Zowat alle melders betrekken als noodoplossing een goedkope huurwoning bij gebrek aan de sociale woning, waarvoor ze vaak al lang op de wachtlijst staan. Melders verwachten van ons dat we bij de sociale huisvestingsmaatschappij aandringen om hun dossier te bespoedigen en op een hogere plaats op de wachtlijst te krijgen. Dat kan natuurlijk niet en het zou ook niet rechtvaardig zijn tegenover de andere wachtende gezinnen, ook al is de woonsituatie voor de kinderen van de klagers schrijnend. Het Kinderrechtencommissariaat staat machteloos in dit soort klachten. Wij kunnen de overheid alleen maar signaleren dat er een schrijnend tekort is aan bewoonbare en betaalbare sociale huisvesting voor gezinnen.

Het gaat over gezinnen met een beperkt inkomen die aangewezen zijn op sociale huisvesting of heel goedkope huurwoningen.

Wij zijn thuis met zes en we wonen veel te klein. Er is zelfs geen plaatsje waar ik even rustig alleen kan zijn om te studeren. Mijn ouders zeggen dat ze een groter huis niet kunnen betalen. Zou ik niet op kot kunnen gaan tijdens de week? Met een heel kleine kamer ben ik al tevreden.

Max, 16 jaar

Ik ben een alleenstaande moeder van twee kinderen. Ik kom maar net rond met mijn inkommen. De sociale huisvestingsmaatschappij belooft me al maanden een woning. Sinds deze winter huur ik een appartement dat in een zo erbarmelijke staat is dat het een gevaar vormt voor mijn kinderen.

Moeder van Saartje en Annelies (beiden 1 jaar)

We hebben een groot gezin met vier kleine kinderen. Onze huurwoning werd verkocht. Nu staan we op straat en een ander huis huren kunnen we financieel niet. De gemeente heeft ons een sociale woning beloofd, maar ze zegden erbij dat het wel even zou duren. Onder-tussen hebben ze ons een kleine woning aangeboden. Maar het is een echt krot en veel te klein. Hier kunnen we onmogelijk wonen.

Vader van vier kinderen

Drugs en alcohol

We kregen vier meldingen, waarvan drie van jongeren en één van een hulpverlener. De drie meldingen van jongeren waren klachten over de regelgeving rond tabak en alcoholgebruik voor minderjarigen. Twee jongeren klaagden over de te strikte wetgeving, een derde dan weer over de lakse toepassing ervan. De jongeren kregen informatie en advies. Eén hulpverlener vroeg ons juridisch advies over de toepassing van de wetgeving op druggebruik.

Het is toch klinkklare onzin om de verkoop van sigaretten aan -16-jarigen te verbieden. Gelukkig vraagt geen enkele verkoper bij ons in de buurt je identiteitskaart. En zouden ze ze toch vragen, dan stuur ik mijn broer om sigaretten. Je kunt me toch niet verbieden om te roken. Mijn ouders roken allebei en ik moet er dan afblijven?

Robby, 15 jaar

Roken is verboden in openbare ruimtes. Maar ik heb de indruk dat niemand weet wat een openbare ruimte is want iedereen rookt rustig verder. En ik blijf passief meeroken. Zelfs de buschauffeur rookt in een bus vol met minderjarigen.

Maxim, 16 jaar

Op café drink ik graag een pintje als ik met vrienden op stap ben. Ik drink er nooit meer dan twee. Nu blijkt dat het eigenlijk niet mag onder 16 jaar omdat het gevaarlijk is. Daar ben ik het niet mee eens.

Ruben, 14 jaar

In ons spuitenruilproject krijgen we regelmatig signalen dat ook heel wat minderjarigen drugs injecteren. In het belang van deze minderjarigen willen we ons project dan ook voor hen toegankelijk maken. Maar is dat wel wettelijk?

Hulpverlener

Verkeer

Drie meldingen gingen over verkeer. We kregen drie vragen van minderjarigen over de verkeerswetgeving. Als dat kan, verschaffen de ombudswerkers informatie. Als de vragen te technisch zijn, verwijzen we door naar de verkeerspolitie of naar rijscholen.

Is fietsen op het fietspad strafbaar? Ik doe het vaak omdat ik het veiliger vind.

Lien, 10 jaar

Mag je vanaf je zestiende op een brommer van 70cc rijden als hij afgedreven is tot 45km/u?

Jonas, 15 jaar

Wanneer mag ik beginnen mijn rijbewijs te halen, zowel de theorie als de praktijk?

Lucia, 17 jaar

2.2.5. Minderjarigen en delinquentie

Minderjarigen kunnen net als volwassenen geconfronteerd worden met delinquentie. Ze kunnen het slachtoffer worden van delinquentie, maar ze kunnen ook dader zijn.

	Vragen	Klachten	Totaal
Minderjarigen als slachtoffer	3	13	16
Minderjarigen als dader	0	9	9
Totaal	3	22	25

Tabel 13 – Meldingen over minderjarigen en delinquentie

Over minderjarigen en delinquentie kregen we meer klachten dan vragen.

We kregen 25 meldingen: 7 van minderjarigen, 6 van ouders, 1 van familie, 7 van hulpverleners, 1 van een leerkracht en 3 van vrienden van de minderjarige. De meeste klachten gingen over het politieoptreden tegenover daders en slachtoffers. Ook de bejegening van slachtoffers tijdens en na een gerechtelijke procedure wordt aangeklaagd. Veel klachten hebben dan ook te maken met federale materies. Daarom geven de ombudswerkers vooral informatie en advies, en verwijzen ze door naar externe controleorganen op politie en justitie, zoals het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten (het Comité P) en de Hoge Raad voor Justitie. Slachtoffers verwijzen we ook door naar de diensten voor slachtofferhulp. Melders met concrete of heel technische vragen over juridische procedures verwijzen we door naar Justitiehuisen en advocaten.

De meeste klachten gingen over het politieoptreden tegenover daders en slachtoffers.

Minderjarigen als slachtoffer

We kregen zestien meldingen over minderjarigen die het slachtoffer werden van delinquentie. Let wel: minderjarigen die slachtoffer zijn van geweld in hun gezin zitten daar niet bij. Hun klachten registreerden we onder 'opvoeding'. Ook de klachten over situaties waarin de jeugdrechter een plaatsingsmaatregel oplegde na een als misdrijf omschreven feit, vallen niet onder dit thema maar onder 'hulp aan kinderen en jongeren'.

In veel klachten zijn minderjarigen het slachtoffer van zedenmisdrijven (elf meldingen), zoals aanranding en verkrachting. Vragen en klachten gaan onder meer over de manier waarop politiemensen minderjarige slachtoffers verhoren. Slachtoffers die een misdrijf aangeven, voelen zich onheus behandeld of hebben het gevoel dat

de politie weinig of geen geloof hecht aan hun verhaal. Andere meldingen gaan over de bejegening van slachtoffers op de rechtbank. Ook daar kregen we klachten over het verhoor door rechters. Andere klachten gingen over het onbegrip en de teleurstelling van slachtoffers als een klacht geseponneerd werd wegens gebrek aan bewijsmateriaal.

Zeker bij zedenfeiten durven minderjarigen niet altijd een klacht in te dienen.

We kregen ook meldingen van slachtoffers die nog geen stappen gezet hadden, uit angst of uit wantrouwen tegenover het gerechtelijke systeem. Zeker bij zedenfeiten durven minderjarigen niet altijd een klacht in te dienen. Ze durven het soms thuis ook niet te vertellen, omdat ze zich schamen of zelfs een beetje schuldig voelen. Slachtoffers horen ook vaak vertellen dat daders maar zelden gestraft worden, waardoor ze geen klacht indienen. Soms willen slachtoffers na verloop van tijd toch klacht indienen en vragen ze zich af of dat nog kan. Ook willen ze weten wat ze dan te wachten staat en wat de slaagkansen zijn om de dader veroordeeld te krijgen.

Andere meldingen gaan over minderjarigen die het slachtoffer zijn van lichamelijk geweld (vijf meldingen). Melders klagen over het verhoor en het minimaliseren van de feiten door de politie. Daarnaast vragen melders zich af welke stappen ze kunnen ondernemen als ze slachtoffer zijn van geweld.

Anderhalf jaar geleden heeft mijn buurjongen me onder druk gezet en uiteindelijk verkracht. Ik heb dat thuis nooit durven zeggen. Ik ben bang van hem, maar ook van de reactie van mijn ouders. Ze zullen denken dat het mijn schuld is. Maar ik kan het niet van me afzetten. Wat kan er gebeuren als ik het toch vertel?

Katrien, 14 jaar

Ik ben twee jaar geleden misbruikt door een leerkracht. Nu hoor ik dat ook een ander meisje vorig jaar zijn slachtoffer was. We willen hem aangeven, maar omdat het zo lang geleden is zijn er geen bewijzen meer, alleen ons verhaal. Kan hij dan toch nog gestraft worden? Wat gebeurt er als hij alles ontkent? Mijn vriendin zegt dat hij dan ook klacht kan indienen tegen ons voor laster. Klopt dat?

Ann, 16 jaar

Ik ging met mijn dochter aangifte doen van verkrachting. Ze werd vorige week verkracht door een jongen uit haar school. De politie nam haar mee in een aparte kamer voor verhoor. Mijn man en ik mochten daar niet bij zijn. Toen ze terugkwam, was ze helemaal overstuur. Ze wil nog altijd niet vertellen wat ze haar allemaal gevraagd hebben.

Moeder van Daphne (15 jaar)

Een leerlinge werd jaren geleden aangerand door een kennis van haar ouders. Hij heeft daarvoor in de gevangenis gezeten en is nu vrij. Ik verneem nu van het meisje dat hij haar weer benadert en bedreigt. Ze durft het thuis niet te vertellen. Wie kan dat meisje beschermen?

CLB-medewerker

Een tijdje geleden was mijn zoon het slachtoffer van een ongeluk. Hij geraakte toen ernstig gewond. Nu wordt hij door de politie opgeroepen voor verhoor. Omdat hij erg bang is, heb ik gevraagd hoe het verhoor zou verlopen en of ik er bij kan zijn. Dat werd me geweigerd. Dat kan toch niet?

Moeder van Daan (6 jaar)

Een meisje kreeg op straat een harde duw van een jongen die haar geregeld pest. Ze viel en hield er een gebroken arm en een paar andere kneuzingen aan over. De ouders van de jongen reageren niet op de vraag van haar ouders tot een gesprek. Het gezin vraagt zich af of ze klacht kunnen indienen tegen die jongen voor slagen en verwondingen.

JAC-medewerker

Minderjarigen als dader

Minderjarigen kunnen ook daders zijn. Of ze kunnen verdacht worden van een misdrijf. Hierover kregen we negen meldingen. Alle meldingen gingen over de manier waarop politiemensen minderjarigen verhoren. Melders klagen over de duur van het verhoor, dat er geen vertrouwenspersoon aanwezig mag zijn en dat ouders niet gewaarschuwd worden als hun kind mee moet voor verhoor. Het Kinderrechtencommissariaat heeft hierin geen enkele onderzoeksbevoegdheid. Bovendien is ook advies verlenen niet altijd eenvoudig. Over het verhoor van minderjarigen bestaan weinig of geen richtlijnen. Alleen als een minderjarige aangehouden wordt, heeft hij bepaalde rechten, zoals het recht op bijstand en het recht om iemand te waarschuwen. Op dat ogenblik zijn er ook wettelijke bepalingen over de duur van een verhoor en de pauzes. Geen enkele minderjarige melder was aangehouden en kon dus deze rechten laten gelden.

Ik werd door de politie meegenomen voor een verhoor en beschuldigd van vandalisme. Omdat het al laat was, vroeg ik of ik mijn ouders mocht verwittigen. Maar dat mocht niet. Na vier uur ondervraging mocht ik naar huis. Mijn ouders zijn de hele avond ongerust geweest.

Sven, 16 jaar

Een jongen van zestien jaar werd door de politie ondervraagd voor fietsdiefstal. Omdat hij niet onmiddellijk wilde bekennen, hebben ze hem geslagen. Na een lange ondervraging en uit angst heeft hij een document getekend, maar hij weet zelf niet precies wat er in stond. Zijn ouders vrezen dat het een bekentenis was. De jongen en zijn ouders willen hiervoor klacht indienen.

JAC-medewerker

De directrice van een school alarmeerde me erover dat drie leerlingen door de politie van school werden gehaald op verdenking van drugsfeiten. Dat gebeurde nogal hardhandig. De directrice wou de ouders van de leerlingen op de hoogte brengen, maar de politie verbood haar dat. Ze wou dan zelf meegaan als vertrouwenspersoon van de leerlingen, maar ook dat mocht niet. Ze weet niet wat ze nu moet doen.

CLB-medewerker

Mijn zoon gooide tijdens een idiote ruzie een stok naar een andere jongen. Die jongen werd licht gewond en brak zijn bril. Het was een dom ongeluk. We hebben de bril onmiddellijk vergoed, maar de ouders van de jongen hebben toch klacht ingediend voor slagen en verwondingen. Mijn zoon werd thuis opgehaald door de politie en moest mee voor verhoor alsof hij een misdadiger is. Mijn vrouw of ikzelf mochten niet met hem meegaan. Dat heeft zo'n indruk op hem gemaakt dat hij nog amper naar buiten wil.

Vader van Alexander (14 jaar)

2.2.6. Vluchtelingen

Minderjarige 'vluchtelingen' die in ons land verblijven zijn een erg kwetsbare groep, met specifieke noden en behoeften. Deze minderjarigen volgen ofwel het statuut

Alle meldingen gingen over de manier waarop politiemensen minderjarigen verhoren. Melders klagen over de duur van het verhoor, dat er geen vertrouwenspersoon aanwezig mag zijn en dat ouders niet gewaarschuwd worden als hun kind mee moet voor verhoor.

De specifieke situatie van deze kinderen kan tot ernstige problemen leiden.

van hun ouders als ze hier als gezin verblijven, ofwel zijn ze zonder begeleiding in ons land toegekomen. De specifieke situatie van deze kinderen kan tot ernstige problemen leiden.

	Vragen	Klachten	Totaal
Kinderen van illegalen	0	8	8
Kinderen van asielzoekers	1	5	6
Niet-begeleide minderjarigen	1	2	3
Totaal	2	15	17

Tabel 14 – Meldingen over vluchtelingen

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg 17 meldingen over vluchtelingen.

We kregen zeventien meldingen. De meldingen kwamen vooral van professionelen (zes hulpverleners en één leerkracht) en van vrijwilligersgroeperingen en personen die zich bekommeren om het lot van bepaalde minderjarigen (zes meldingen). Daarnaast kregen we drie meldingen van ouders en één van een minderjarige.

In het thema vluchtelingen onderscheiden we drie groepen:

- Kinderen zonder wettelijk verblijfstatuut of illegalen
- Kinderen van asielzoekers
- Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen

Uiteraard blijft het Kinderrechtencommissariaat de bevoegde overheden alarmeren over de precare situatie van kinderen van vluchtelingen in ons land.

Voor het overgrote deel van de klachten rond dit thema is het Kinderrechtencommissariaat onbevoegd, omdat het vooral om een federale materie gaat. Zeker als melders onze tussenkomst verwachten om te voorkomen dat vluchtelingen uitgezonden worden of om een uitwijzing ongedaan te maken. Over de opvang kunnen we wel onderzoek uitvoeren. Drie klachten werden onderzocht, waarvan er één deels gegrond en twee nog in behandeling zijn. Bij andere klachten geven we informatie en advies, en verwijzen we de klacht door naar de bevoegde minister of een advocaat. Uiteraard blijft het Kinderrechtencommissariaat de bevoegde overheden (zoals de minister van Binnenlandse Zaken of de Dienst Vreemdelingenzaken) alarmeren over de precare situatie van kinderen van vluchtelingen in ons land. Hoewel we geen onderzoek kunnen voeren in concrete individuele situaties van asielaanvraag, uitwijzingen en regularisatieaanvragen, blijven we wel het wetgevende kader toetsen aan de bepalingen uit het Kinderrechtenverdrag. Daarvoor vragen wij geregeld informatie op bij federale instanties over individuele klachten.

Kinderen zonder wettelijk verblijfsstatuut

Er verblijven in ons land heel wat gezinnen zonder geldige verblijfsdocumenten. Ofwel omdat ze uitgediende zijn en een bevel tot uitwijzing niet opvolgen, ofwel omdat ze nooit een asielaanvraag indienden. Omdat de kinderen het statuut volgen van de ouders, komen ze in een heel precare situatie terecht.

We kregen acht meldingen over de situatie van kinderen zonder wettelijk verblijfstatuut. Verschillende meldingen gingen over de leefsituatie van kinderen

die opgesloten zijn in Transitcentrum 127bis. Dat is een gesloten opvangcentrum met het oog op repatriëring. Er is geen aangepast beleid dat rekening houdt met de specifieke noden van kinderen en jongeren.

Gezinnen die uitgeprocedeerd zijn, duiken vaak onder in de illegaliteit. Met alle gevolgen van dien voor de minderjarigen. Deze gezinnen hebben niet de financiële middelen om te voorzien in hun levensnoodzakelijke behoeften, wonen vaak in erbarmelijke omstandigheden en kunnen geen gebruik maken van de gezondheidszorg. Concreet vragen de melders dikwijls onze tussenkomst bij hun regularisatieprocedure omdat hun kinderen hier naar school gaan, soms al jaren lang, en geen onderwijskansen hebben in het land van herkomst. In zulke situaties verwijst het Kinderrechtencommissariaat eerst door naar de advocaat die regularisatieaanvragen doet. Wel blijven we alert voor schendingen van kinderrechten en laten we niet na om die schendingen ook te signaleren aan de bevoegde instanties.

Mijn moeder en ik verblijven illegaal in België. Mijn vader verblijft illegaal in een ander land. Ik droom ervan dat we allemaal weer samen kunnen zijn. Ik heb mijn vader al bijna vijf jaar niet meer gezien. Volgens mijn moeder kan dat niet omdat jullie ons dan wegsturen. Ik heb toch het recht om mijn vader te zien?

Elfjarige jongen

Een gezin dat al vier jaar in onze buurt woont, is opgepakt en ondergebracht in 127bis. De drie kinderen worden afgesneden van elke vorm van onderwijs. Na elk bezoek worden ze gefouilleerd, de kinderen kunnen maar op bepaalde tijdstippen naar buiten en hebben voor het overige de hele dag niets te doen. Ik zie ze zo achteruit gaan.

Vrijwilliger

Een gezin uit onze wijk werd na zeven jaar verblijf in België overgebracht naar het Transitcentrum 127bis, omdat ze twee keer een uitwijzingsbevel genegeerd hebben. Maar de kinderen deden het heel goed op school en kunnen in hun land van oorsprong niet naar school. De jongste zoon kan zelfs de taal niet fatsoenlijk spreken en helemaal niet schrijven. Hij was amper drie jaar toen hij hier aankwam. Dit gezin uitwijzen is een onrecht tegenover de kinderen.

Vrijwilliger

Kinderen van asielzoekers

We kregen zes meldingen over de leefsituatie van kinderen van asielzoekers. Melders vragen vooral onze steun in asielaanvragen. Ze nemen vooral contact met ons op als een asielaanvraag afgewezen dreigt te worden. Melders vragen informatie en ons advies bij procedures. Opvallend bij de adviesvragen is de probleemsituatie waarin kinderen terechtkomen als één van hun ouders uitgewezen wordt en het kind achterblijft bij de andere ouder die (voorlopig) in ons land kan blijven.

Ook hier weer verwijzen we in de eerste plaats door naar de rechtshulp, maar we blijven de algemene situatie van kinderen van asielzoekers nauw opvolgen en geven waar nodig advies aan de overheid.

We hebben gehoord dat kinderen niet uitgewezen worden als ze hun moedertaal niet kunnen spreken en helemaal geïntegreerd zijn in onze maatschappij. Klopt dat? Wat kunnen we dan doen om te voorkomen dat ze een kindje uit de klas van mijn dochter ooit uitwijzen als de asielaanvraag van het gezin geweigerd wordt?

Vrijwilliger

Er is geen aangepast beleid dat rekening houdt met de specifieke noden van kinderen en jongeren.

Deze gezinnen hebben niet de financiële middelen om te voorzien in hun levensnoodzakelijke behoeften, wonen vaak in erbarmelijke omstandigheden en kunnen geen gebruik maken van de gezondheidszorg.

Twee jaar geleden kwam een zevenjarig meisje met haar familie naar ons land. Het meisje heeft een aandoening die specifieke medische zorg vereist. De behandeling zou erg lang duren en daarom werd een aanvraag tot erkenning 'om medische redenen' ingediend. De aanvraag werd nu geweigerd met het argument dat het kind in het land van herkomst ook behandeld kan worden. Hier is een beoordelingsfout gemaakt. Dit gezin heeft recht op een menswaardig bestaan.

Vrijwilliger

Ik werd aangesproken door ouders in een erg complexe situatie. De vader is Belg en de moeder is een asielzoekster die nu uitgewezen wordt. Samen hebben ze een kindje van twee jaar. Moeder moet het land verlaten, maar het kind mag bij vader blijven. Geen van beide ouders willen dat. De moeder wegsturen is toch een schending van kinderrechten?

Hulpverlener

De vader van een gezin zit in een gesloten centrum met het oog op repatriëring. Het kind verblijft bij de moeder die nog in een asielprocedure zit. Als de vader uitgewezen wordt, heeft het kind geen enkele mogelijkheid meer om contact te hebben met zijn vader.

Hulpverlener

Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen

Drie meldingen gingen over niet-begeleide buitenlandse minderjarigen. Deze kinderen zitten in een erg kwetsbare positie en verdienen extra aandacht. Twee meldingen gingen over een gezinshereniging. In de derde melding is de minderjarige het slachtoffer van een administratief kluwen. Deze klacht gaat over de toepassing van de Dublin Verordening die de criteria en instrumenten vastlegt om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek.

Een jongen verblijft in ons land zonder zijn familie. Eigenlijk was hij op doorreis naar zijn moeder in Engeland, maar hij werd hier tegengehouden. Een hereniging met zijn moeder blijkt niet mogelijk. Dat is in het kader van de kinderrechten toch een betere oplossing dan hier in een instelling te moeten verblijven? Gezinshereniging moet in het belang van dit kind toch voorrang krijgen?

Hulpverlener

De Dienst Vreemdelingenzaken weigert een asielaanvraag van een niet-begeleide minderjarige aan te nemen omdat de minderjarige eerder al een aanvraag ingediend had in een ander land. De minderjarige ontkent dat. De opvang van niet-begeleide minderjarigen laat in dat land bovendien te wensen over. Het is dan ook niet in het belang van het kind dat hij teruggestuurd zou worden naar dat land.

Voogd van de minderjarige

2.2.7. Minderjarigen en media

In onze maatschappij zijn de media overal aanwezig. Tv, kranten, tijdschriften, internet, radio, telefoon: ook kinderen en jongeren komen er elke dag mee in aanraking. Ze gebruiken de media om zich te informeren en om te communiceren.

We kregen zes meldingen over de media: vijf klachten en een vraag. Eén klacht werd onderzocht en kon na bemiddeling opgelost worden.

Drie klachten en een vraag gingen over de publicatie van namen en foto's van minderjarigen, zonder toestemming van de minderjarige of zijn ouders. Bij de klachten ging het om erg delicate onderwerpen, waardoor het erg schadelijk of kwetsend was dat de gegevens over de minderjarige gepubliceerd waren. Zodra een naam of een foto gepubliceerd is, is het kwaad natuurlijk al geschied en kan er nog weinig rechtgezet worden. Wij adviseren klagers om toch klacht in te dienen bij de redactie van de krant of het tijdschrift. Wij ondersteunen de klacht ook vanuit het Kinderrechtencommissariaat. Als de publicatie nog niet verschenen is, proberen we te bemiddelen bij de redactie. Bij de ene klacht waar dit het geval was kregen we steun van de Raad voor Journalistiek, die er bij de redacties op aandrong om aandacht te hebben voor de kwetsbare positie van minderjarigen. Persvrijheid kan en mag nooit ten koste gaan van het belang van de minderjarigen.

Binnenkort begint een assisenzaak over kindermoord. De pers besteedde er in het verleden al heel veel aandacht aan. Ook de andere kinderen van het gezin werden toen door de pers belaagd. Hun foto's en namen verschenen toen in de krant. Dat mag zich niet herhalen.

Moeder en haar raadsman

Vorige week stond in de kranten het verslag van een assisenproces over een moeder die haar kind probeerde mee te slepen in haar zelfmoordpoging. De naam van het kind werd voluit in de krant vermeld. De familie is woedend en het kind wordt er nu op school opnieuw over aangesproken.

Kennis van de grootouders

In een tijdschrift verscheen een foto van mijn dochter als voorbeeld bij een artikel over zwaarlijvige kinderen. De foto werd genomen zonder haar medeweten, tijdens een bezoek aan een pretpark. Mijn dochter is er erg door gekwetst. Dat is voor ons ontoelaatbaar. Hebben journalisten dan geen ethische code of geen greintje respect?

Moeder van Anja (13 jaar)

We zijn volop bezig met een nieuwe website over onze school. Mogen wij daarop klasfoto's en andere foto's over activiteiten op onze school publiceren als de leerlingen daar herkenbaar op staan? Hebben we hiervoor de toestemming van alle ouders nodig? Is het een inbreuk op de privacy van onze leerlingen?

Leerkracht

De twee andere meldingen gingen over kinderporno op het internet. We adviseren melders waar ze terecht kunnen voor meldingen over kinderporno en sturen zelf de URL van de website door naar het Centraal Gerechtelijk Meldpunt.

Ik kreeg een mail van een onbekende verzender. Er zat een link in naar een site waarop kinderporno te zien was. Mijn vriendin kreeg dezelfde mail.

Beatrijs, 14 jaar

Ik stootte per ongeluk op een site waarop zware kinderporno te zien is. Ik was op zoek naar informatie over de verzorging van papegaaien. Via een zoekmachine kwam ik bijna onmiddellijk op die site terecht. Ik durf er niet aan denken dat kinderen daar op dezelfde manier op kunnen terechtkomen.

Onbekende melder

Bij de klachten ging het om erg delicate onderwerpen, waardoor het erg schadelijk of kwetsend was dat de gegevens over de minderjarige gepubliceerd waren.

2.2.8. Andere meldingen

We zegden in de inleiding al dat we ook meldingen kregen die we niet kunnen onderbrengen onder een bepaald thema. Het gaat vooral over vrij algemene meldingen, die meestal ook maar één keer voorkwamen.

In totaal gaat het om twaalf meldingen. Een algemene bespreking is hier onmogelijk, door de verscheidenheid aan onderwerpen. We proberen zicht te geven op wat er naast de eerder besproken thema's nog gemeld wordt, aan de hand van een paar voorbeelden.

Ik werk in een winkel waar we condooms verkopen. Vandaag kwamen twee kinderen van zo'n twaalf jaar een condoom kopen. Ik heb ze weggestuurd. Bestaat er eigenlijk een wettelijke minimumleeftijd voor de verkoop van condooms aan minderjarigen?

Onbekende melder

Mijn zoon kreeg een hevige brandwonde nadat hij in een pretpark een hennatatoeage liet aanbrengen. Het pretpark wijst alle verantwoordelijkheid af en de persoon die de tatoeage plaatste, reageerde onverschillig.

Moeder van Xander (12 jaar)

We zijn samenwonend en kregen net te horen dat ik zwanger ben. Is het voor ons kind wettelijk beter als wij getrouwd zijn? Kan ons huwelijk ons kind ook gevoelsmatig meer houvast geven?

Toekomstige moeder

Is kindereuthanasie al toegelaten in België?

Onbekende melder

Ik heb twee kinderen. Hun vader zit in het buitenland in de gevangenis. De kinderen willen hun vader zien, maar ik kan hun reis niet betalen. Als hij in België zou zitten, krijgen we wel een onkostenvergoeding. Nu krijgen we niets, waardoor de kinderen al meer dan een jaar hun vader niet gezien hebben. Dat is onrechtvaardig.

Moeder

Op de parking van een supermarkt stond een auto met twee kleine kinderen in, hooguit een jaar of twee. De ouders waren nergens te bespeuren. Ik heb zeker een kwartier bij die auto gestaan voor de moeder eindelijk kwam opdagen. Bovendien was het die dag erg warm. Toen ik haar erover aansprak dat dit toch een gevaarlijke situatie is voor de kinderen, schold ze me de huid vol. Dit is toch verboden? Hoe moet ik in dergelijke situaties reageren? Mag ik de politie bellen?

Betrokken studente

1.	Informereren en sensibiliseren	92
1.1.	Bekendmaking	92
1.1.1	Bekendmaking kinderrechten	92
1.1.2.	Bekendmaking klachtenlijn Kinderrechtencommissariaat	93
1.1.3.	Verspreiding van oude en nieuwe infodragers	94
1.2.	Informereren over onderzoeksresultaten	99
1.3.	Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat in de media	100
1.3.1.	Doelgroepmedia	100
1.3.2.	Nieuwsmedia	100
1.4.	Interactief informatiekanaal: website kinderrechten.be	103
1.4.1.	Updating	103
1.4.2.	Aantal bezoekers	104
2.	Netwerking en contacten met het werkveld	105
2.1.	Kinderrechtencoalitie	105
2.2.	Netwerk kinderrechten en jeugd	105
2.3.	Aanspreekpunten kinderrechten	106
2.4.	Reflectiegroep jeugdbeleidsplan en reflectiegroep kinderrechten	106
2.5.	Reflectiegroep jeugdonderzoek (JOP)	106
2.6.	Reflectiegroep gerechtelijke jeugdhulp (BOT)	107
2.7.	Reflectiegroep rechtspositiedecreet (Kinderrechtswinkel)	107
2.8.	Werkgroep kinderrechten (OSBJ)	107
2.9.	‘What do you think?’-project (Unicef België)	108
2.10.	Stuurgroep project ‘Kinderparticipatie: nu ook bij beleidsplannen’ (K&S)	108
2.11.	Expertcommissie niet-begeleide minderjarigen (ICEM)	108
2.12.	Werkgroep ‘onderwijs zonder grenzen – netwerk tegen de uitwijzing van kinderen en jongeren zonder papieren’	109
2.13.	Platform Wonen	109
2.14.	Onderzoeksproject kinderen en mobiliteit (K&S)	109
2.15.	Commissie toelating en gelijke kansen (VLOR)	110
2.16.	Stuurgroep Preventieproject Onderwijs-Vertrouwenscentra (POV)	110
2.17.	Forum jongeren, relaties en seksualiteit (Sensoa)	110
2.18.	Staten-Generaal van het Gezin	111
2.19.	Kracht van je Stem (Vlaams Parlement)	111
3.	Netwerking en contacten met kindermobuddiensten	112
3.1.	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)	112
3.2.	Organisation Mondiale contre la Torture	113
4.	Redacties	114
4.1.	Nieuwsbrief Jeugdrecht	114
4.2.	Alert	114
4.3.	Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten (TJK)	114

Hoofdstuk

communicatie werk

1 Informeren en sensibiliseren

Het laatste jaar lag de klemtoon van het communicatiewerk eerder op continuïteit dan op vernieuwing: de basisinformatieopdracht voortzetten en het publieke debat via de media voeden.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte verder aan de bekendmaking van het Kinderrechtenverdrag en startte met de bekendmaking van zijn geherprofileerde klachtenlijn. Dat gebeurde via laagdrempelige en toegankelijke massacommunicatie en via de website kinderrechten.be. Het Kinderrechtencommissariaat bleef ook vroegere onderzoeksresultaten zoals de Kliksons communiceren.

Het Kinderrechtencommissariaat kwam dit jaar weer herhaaldelijk met standpunten in de media. Ook dat is een manier om het publieke debat over kinderrechten te blijven inspireren.

1.1. Bekendmaking

Kinderrechten en de ombudsdienstverlening van het Kinderrechtencommissariaat voortdurend bekendmaken is een hoofdopdracht van het Kinderrechtencommissariaat. We blijven investeren in nieuwe informatiedragers en effectieve distributiekkanalen.

1.1.1. Bekendmaking kinderrechten

Het Verdrag op jongerenmaat

Al een paar jaar krijgt het Kinderrechtencommissariaat veel vragen van leerlingen over het Kinderrechtenverdrag. Om op die vragen in te spelen lanceerde het Kinderrechtencommissariaat al in 2003 de 'K30'-brochure voor kinderen van de basisschool.

Dit werkjaar werd een brochure voorbereid voor leerlingen van het secundair onderwijs. Meer dan de K30 focust de nieuwe brochure op de geschiedenis van het Verdrag. Daarnaast gaat ze op een voor jongeren toegankelijke manier in op de specifieke rechten van minderjarigen. De informatief-educatieve brochure voor 12- tot 18-jarigen verschijnt in het voorjaar van 2006.

Kinderrechtennieuws op jongerenmaat: Jongerenjaarkrant 2004

Op 20 november 2004 verscheen de zesde Jongerenjaarkrant van het Kinderrechtencommissariaat voor jongeren van 12 tot 18 jaar.

De afgelopen jaren onderging de Jongerenjaarkrant een conceptuele verschuiving: van jongerenversie van het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat evolueerde ze naar een relatief autonoom communicatieproduct. Meer dan vroeger zocht de krant naar een laagdrempelige aansluiting bij vragen van jon-

geren, door zich op ombudsvragen te baseren. De nieuwe Jongerenjaarkrant antwoordt op relevante rechtsvragen en legt de link met standpunten die het Kinderrechtencommissariaat daarover het afgelopen werkjaar innam. De Jongerenjaarkrant verscheen op 60.000 exemplaren.

Jongerenjaarkrant 2004 antwoordt op relevante rechtsvragen van jongeren zelf.

1.1.2. Bekendmaking klachtenlijn Kinderrechtencommissariaat

Met hun vragen over hun rechten en met hun klachten over de schending ervan kunnen minderjarigen al jaren terecht bij het Kinderrechtencommissariaat. Gemiddeld komen er zo'n duizend meldingen per jaar: de helft van jongeren zelf, de andere helft van volwassenen.

De meeste van die aanmeldingen zijn vragen. Daardoor kwam de eigenlijke klachtenbehandeling van het Kinderrechtencommissariaat onder druk te staan. De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat ging zich daarom bij kinderen en jongeren duidelijker profileren als een klachtenlijn. Om dat bekend te maken kwam er een nieuwe folder en een bekendmakingscampagne.

Deurhangers om de klachtenlijn bekend te maken.

En met een informatieluik op de binnenkant van de deurhanger.

De nieuwe folder nodigt minderjarigen uit om contact op te nemen met het Kinderrechtencommissariaat als ze het gevoel hebben dat ze 'oneerlijk behandeld' worden. 'Oneerlijk behandeld' vervangt in de folder de hoogdrempelige term 'schending van rechten' om de gevoelsmatige drempel van de ombudsdienst te verlagen. De folder schetst een paar zorgvuldig geselecteerde situaties waarin minderjarigen zich terecht afvragen of ze wel eerlijk behandeld worden. De illustraties zijn exemplarisch voor het soort meldingen die de ombudsdienst regelmatig ontvangt.

De basisinformatie en de coördinaten van het Kinderrechtencommissariaat werden verpakt in een deurhanger. Daarmee kunnen minderjarigen thuis of elders hun privacyrechten onder de aandacht brengen. Bovendien moet de deurhanger de kans vergroten dat de minderjarigen de coördinaten van het Kinderrechtencommissariaat altijd bij de hand hebben. Het gros van de minderjarigen zit namelijk niet per se met een klacht op het moment van hun eerste contact met de folder.

De deurhanger werd gedrukt op 290.000 exemplaren. De grote vraag leidde in juni 2005 tot een herdruk op 25.000 exemplaren.

De verspreiding van de deurhanger ging gepaard met een grote bekendmakingscampagne. In april-mei 2005 verschenen er verschillende advertenties in de publiekstijdschriften Humo, Joepie, Dag Allemaal en Netwerk, en in juni in de onderwijstijdschriften Yeti en Maks. In de eerste helft van mei liepen radiospots op Studio Brussel, Radio Donna, Q-Music en Topradio.

1.1.3. Verspreiding van oude en nieuwe informatiedragers

Via departementen Onderwijs, Cultuur (afdeling Jeugd) en Welzijn

De Jongerenjaarkrant werd in december 2004 verspreid. Zo'n twintigduizend exemplaren gingen naar bibliotheken, JIP's, JAC's, gemeentelijke jeugddiensten, jeugthuizen en organisaties voor landelijk jeugdwerk. Nog eens twintigduizend exemplaren gingen naar secundaire scholen en tienduizend exemplaren naar welzijnsvoorzieningen. De andere exemplaren waren voor geïnteresseerden die ze gratis konden opvragen.

Het gros van de eerste druk van de deurhangers om de klachtenlijn bekend te maken (290.000 exemplaren) werd in mei 2005 verspreid via de departementen Onderwijs, Cultuur (afdeling Jeugd) en Welzijn naar de Vlaamse basis- en secundaire scholen, bibliotheken, JIP's, JAC's, gemeentelijke jeugddiensten, jeugdhuizen, speelpleinen, organisaties voor landelijk jeugdwerk en welzijnsvoorzieningen. De deurhanger is ook opvraagbaar via de website van het Kinderrechtencommissariaat www.kinderrechten.be. Zowel via de site als telefonisch werden sinds de eerste druk zo'n 25.000 exemplaren extra opgevraagd door scholen, verenigingen en individuele kinderen en jongeren.

Op evenementen

Op vraag van verschillende organisaties stelde het Kinderrechtencommissariaat informatiemateriaal beschikbaar om te verspreiden op beurzen en evenementen. Daarnaast waren medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat persoonlijk aanwezig op massa-evenementen met een eigen informatiestand of geïntegreerd in het Kinderrechtendorp.

• Met een informatiestand

Het Kinderrechtencommissariaat stond met een bemande informatiestand op een aantal geselecteerde events.

Op 16 oktober 2004 nam het Kinderrechtencommissariaat in de gebouwen van het Vlaams Parlement deel aan de [Brusseldag](#) van de Gezinsbond. Ongeveer zeven-duizend mensen bezochten het Vlaamse Parlement.

Op 16 februari 2004 stond het Kinderrechtencommissariaat met een infostand op de [Leerkrachtendag](#) van het project 'De Kracht van je Stem' van het Vlaams Parlement.

Van 27 februari tot 2 maart 2005 bemande het Kinderrechtencommissariaat samen met de projectmedewerkers van 'De Kracht van je Stem' een infostand op de [Vlaamse Onderwijsdagen](#) (VLOD-beurs) in het Gentse Flanders Expo.

Begin 2004 lanceerde het Kinderrechtencommissariaat samen met het toenmalige Steunpunt Leerlingenparticipatie de werkmap 'Oprechte Deelneming'. Die werkmap reikt leerkrachten uit de basisschool methodieken aan om leerlingenparticipatie op school uit te bouwen.¹ Het Steunpunt Leerlingenparticipatie hield eind december 2004 op te bestaan.

De werkmap werd geüpdatet met onder andere een fiche over schoolraden. Begin 2005 was een herdruk van duizend exemplaren nodig voor de Vlaamse Onderwijsdagen. De herlancering ging gepaard met advertenties in het maart- en aprilnummer van het onderwijsblad 'Klasse voor Leerkrachten'.

¹ Zie voor een uitgebreide omschrijving van het schoolparticipatieproject van het Kinderrechtencommissariaat: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2002-2003*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2003, p. 84-85 en p. 97-100.

De advertentie om de geactualiseerde werkmep 'Oprechte Deelneming' over leerlingenparticipatie in de basisschool opnieuw te lanceren in scholen.

Op 24 april 2005 verzorgde het Kinderrechtencommissariaat in het Vlaams Parlement een informatiestand op de **Vlaanderendag**. Zo'n tweeduizend mensen bezochten het Vlaams Parlement.

• Met het Kinderrechtendorp

Voor het derde jaar op rij organiseerde en coördineerde het Kinderrechtencommissariaat samen met de Kinderrechtencoalitie de Kinderrechtendorpen. Twaalf kinderrechtenorganisaties² bundelden de krachten en gaven vorm aan een interactief en informatief Kinderrechtendorp. Op vijf geselecteerde massa-evenementen konden kinderen het dorp deze zomer bezoeken. Kinderen en volwassenen werden er speels geïnformeerd over kinderrechten en over het aanbod van de twaalf organisaties.

Kinderrechtendorp 2005 om kinderen speels te informeren over hun rechten en over twaalf kinderrechtenorganisaties.

² De twaalf deelnemende organisaties van het Kinderrechtendorp zijn: het Kinderrechtencommissariaat, de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Kinderrechtswinkels, Kinder- en Jongerentelefoon, Plan België, Unicef België/What Do You Think-project, Vivès, Crefi, Jeugd Rode Kruis, Child Focus, Zebra en Kitsch4-Kids.

Het Kinderrechtendorp was deze zomer op vijf geselecteerde evenementen voor kinderen aanwezig.

Datum	Evenement		
28 juni 2005	Pennenzakkenrock	Provincie Locatie Organisator	Antwerpen Provinciaal Domein Zilvermeer Provinciaal Domein Zilvermeer & Provincie Antwerpen
		Wat Voor In/via Opkomst	Muziekfestival Kinderen Schoolverband 25.000
29 juni 2005	Popeiland	Provincie Locatie Organisator	Oost-Vlaanderen Provinciaal Domein Puyenbroeck Provinciale Jeugddienst Oost-Vlaanderen & Provinciaal Domein Puyenbroeck
		Wat Voor In/via Opkomst	Muziekfestival Kinderen Gezins- en schoolverband of via jeugdwerk 16.000
14 juli 2005	Grabbelpassie	Provincie Locatie Organisator	Vlaams-Brabant Provinciaal Domein Huizingen Provinciale Jeugddienst/Dienst Welzijn Vlaams-Brabant & VVJ
		Wat Voor In/via Opkomst	Doe-festival Kinderen Jeugdwerk (grabbelpas) 5.000
18 aug. 2005	Spruitenbal	Provincie Locatie Organisator	Oost-Vlaanderen Provinciaal Domein De Gavers Provinciale Jeugddienst Oost-Vlaanderen & Provinciaal Domein De Gavers
		Wat Voor In/via Opkomst	Doe-festival Kinderen Gezinsverband en jeugdwerk 1.800
25 sept. 2005	Flikkendag	Provincie Locatie Organisator	Oost-Vlaanderen Gent Centrum Politie van Gent in een samenwerkingsverband met diverse organisaties
		Wat Voor In/via Opkomst	Combinatie doe- en muziekfestival Kinderen, jongeren én volwassenen Gezinsverband 95.000

— Paspoortcircuit

Wegens het succes van vorig jaar bleef de paspoortformule om kinderen naar de infostands te kanaliseren. Kinderen kregen een paspoort van de burgemeester van het Kinderrechtendorp met informatie over de deelnemende organisaties. In hun paspoort verzamelden de kinderen stempels van alle organisaties, die daar een korte informatieve activiteit³ aan koppelden. Met hun afgestempelde paspoort kregen de kinderen een rugzakje van het Kinderrechtendorp. Die rugzakjes verwijsen naar de website van het Kinderrechtendorp.

³ Zie www.kinderrechtendorp.be voor een overzicht van de activiteiten van de verschillende organisaties.

Op de vijf evenementen verspreidden de Kinderrechtendorpen ongeveer tienduizend paspoortboekjes en rugzakjes, en tienduizenden informatiedragers en gadgets van de twaalf deelnemende organisaties.

Van de burgemeester van het kinderrechtendorp kregen de kinderen een paspoort.

En met de stempels in hun paspoort konden ze een rugzakje krijgen dat verwijst naar de website.

— Communicatie rond het Kinderrechtendorp

Aandacht ging ook naar de bekendmaking van het Kinderrechtendorp. Zo verschenen er aankondigingen voor het Kinderrechtendorp in Yeti, De Bond, Nieuwsbrief Jeugd, en op de website van Ketnet. Er kwam een promotieactie samen met de Jommekeskrant. En via de mailing van Pennenzakkenrock kwam een extra folder over het Kinderrechtendorp nog eens bij 25.000 kinderen terecht.

Via de mailing van Pennenzakkenrock kwam deze folder over het Kinderrechtendorp bij 25.000 kinderen terecht.

— Virtueel Kinderrechtendorp met blijvende informatie

Op de website www.kinderrechtendorp.be kwam er vanaf mei 2005 nog meer cliëntgerichte informatie. Bovendien kwam er meer informatie op over de deelnemende kinderrechtenorganisaties: voorstellingsfiches, materialenkoffer, directe informatie over de dagelijkse dienstverlening. En er kwam een nieuw interactief spel en de mogelijkheid tot het sturen van e-cards op de site.

Homepagina vernieuwde website kinderrechtendorp.be

Vanaf eind mei konden kinderen op de website van het Kinderrechtendorp een interactief spel spelen.

Van mei 2005 tot en met augustus 2005 werd de website in totaal 8.748 keer bezocht door 5.026 unieke bezoekers. In die periode speelden 985 kinderen het spel, waarvan er 536 een rugzakje wonnen. Meteen ook de derde belangrijkste pagina van de website. Daarnaast werden er via de site 234 kaartjes verstuurd naar 315 mensen. De site blijft on line en klikt door naar de deelnemende organisaties.

1.2. Informeren over onderzoeksresultaten

Eind 2003 organiseerden het Kinderrechtencommissariaat, Jeugd en Stad, de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten en Consulanten (VVJ), de vijf provinciale jeugddiensten en de jeugddienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie een grote enquête over vrijetijdsbeleving bij 35.542 Vlaamse tieners. De resultaten van deze Kliksonsenquête werden in de eerste helft van 2004 al lokaal en aan de Vlaamse media bekendgemaakt.

Tientallen lokale en landelijke organisaties, administraties, diensten en instituten gingen in op de uitnodiging voor de Kliksons-discussiedag in het Vlaams Parlement.

De Kliksonsantwoorden werden geografisch in kaart gebracht om ook lokaal een idee te geven van de vrijetijdsbesteding van tieners.

Op 29 oktober 2004 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat in samenwerking met Steunpunt Jeugd en met Jeugd en Stad een Kliksons-discussiedag in het Vlaams Parlement.

Vertegenwoordigers van tientallen lokale en landelijke organisaties, administraties, diensten en instituten discussieerden in vijf werkgroepen op basis van platformteksten over concrete beleidsaanbevelingen.⁴

De promotionele Kliksons-cd-rom om de website www.kliksons.be bekend te maken.

En de advertentie om de cd-rom te ondersteunen.

Een paar dagen voor de Discussiedag lanceerde het Kinderrechtencommissariaat de website www.kliksons.be: een website voor lokale en Vlaamse beleidsverantwoordelijken en voor iedereen die op lokaal niveau geïnteresseerd is in de meningen van tieners over hun vrijetijdsbeleving in hun buurt.

Een promotionele cd-rom maakte de website bekend. Die cd-rom werd aangeemaakt op 3.500 exemplaren. Met de hulp van Jeugd en Stad vzw en van de VVJ werd hij onder andere verspreid bij alle burgemeesters en lokale jeugddiensten in Vlaanderen en Brussel.

⁴ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor een inhoudelijke bespreking van de Discussiedag en bijhorende platformteksten.

1.3. Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat in de media⁵

De standpunten van het Kinderrechtencommissariaat over uiteenlopende kinderrechtenthema's haalden van 1 september 2004 tot en met 31 augustus 2005 in totaal 132 keer de media. Er waren 109 items in nieuwsmedia, 4 items in kinder- en jongerenmedia en 19 items in tijdschriften van middenveldorganisaties.

1.3.1. Doelgroepmedia

Het Kinderrechtencommissariaat werd 4 keer vermeld in audiovisuele en gedrukte kinder- en jongerenmedia. Dat is 3% van de totale media-output.

1.3.2. Nieuwsmedia

Het Kinderrechtencommissariaat maakte zoals altijd standpunten en campagnes bekend aan nieuwsmedia. Dat gebeurde via een persconferentie, persberichten en interviews.

Persconferentie

Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde een persconferentie:

- 17 november 2005: Persconferentie van het Kinderrechtencommissariaat. Voorstelling van het Jaarverslag.

Persberichten

Het Kinderrechtencommissariaat verspreidde ook persberichten:

- 26 oktober 2004: Lancering website www.kliksons.be. 35.542 tieners brengen de Vlaamse en Brusselse gemeenten in kaart.
- 15 februari 2005: Verplicht verblijfsco-ouderschap is geen mirakeloplossing. (Opiniestuk samen met Gezinsbond, Universiteit Gent, CAW Artevelde, Gent)

De ondertekenaars van het opiniestuk uitten hun ongenoegen over de wetsontwerpen en -voorstellen voor de omgangsregeling tussen kinderen en hun apart wonende ouders. Zij verzetten zich tegen het wettelijk bepalen van verblijfsco-ouderschap als voorkeursmodel.⁶

- 31 mei 2005: Kinderen in scheidingssituaties. Kinderrechtencommissariaat trekt aan alarmbel.⁷

Ongeveer een op vier minderjarigen in Vlaanderen maakt thuis een scheiding mee. In een nieuw dossier 'Kinderen en scheiding' schetst het Kinderrechtencommissariaat de problemen in de verschillende fasen van het scheidingsproces. Als acuut probleem klaagt het Kinderrechtencommissariaat de lange wachtlijsten bij de bezoekenruimten aan.

- 8 juni 2005: België vandaag veroordeeld door Raad van Europa. Lijfstraffen minderjarigen in België nog altijd niet ondubbelzinnig verboden.⁸

Het Europees Sociaal Comité van de Raad van Europa wijst de Belgische wetgever terecht over het ontbreken van een afdoend en expliciet verbod op lijfstraffen voor minderjarigen. De klacht tegen onder meer België werd ingeleid door de OMCT (Organisation Mondiale Contre Le Torture). Het Kinderrechtencommissariaat sluit zich aan bij de terechtwijzing en dringt

⁵ Zie: Media-output (Bijlage 3).

⁶ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor een meer diepgaande bespreking.

⁷ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor een inhoudelijke bespreking.

⁸ Zie verder in dit hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) bij het onderdeel Netwerking voor een inhoudelijke toelichting.

erop aan dat België het verbod op lijfstraffen voor minderjarigen snel omzet in sluitende regelgeving.

- 15 juni 2005: Uithandengeving: wat, voor wie en waarom? (Opiniestuk samen met Vrije Universiteit Brussel, Université Libre de Bruxelles, Liga voor Mensenrechten)⁹

Naar aanleiding van het wetsontwerp-Onkelinx op de hervorming van de jeugdbescherming spreken de ondertekenaars van het opiniestuk zich uit tegen de uithandengeving waardoor de jeugdrechter een minderjarige kan doorverwijzen naar de gewone strafrechter. Die uithandengeving blijft in het ontwerp staan ondanks de vele kritieken van o.a. het Comité voor de Rechten van het Kind. De ondertekenaars pleiten voor inclusief jeugdrecht, mét respect voor de rechtswaarborgen, voor alle minderjarigen, en in het bijzonder voor jongeren die wegens ‘te moeilijk’ uit de boot vallen.

- 7 juli 2005: Geplande hervorming jeugdbeschermingsrecht schendt rechten van jongeren. Kinderrechtencommissariaat en Kinderrechtencoalitie roepen ultiem op wetsontwerp niet goed te keuren.¹⁰

Het Kinderrechtencommissariaat en de Kinderrechtencoalitie riepen de kamerleden ultiem op het wetsontwerp-Onkelinx over de hervorming van het jeugdbeschermingsrecht niet goed te keuren. Op belangrijke punten is het wetsontwerp een aanfluiting van het Kinderrechtenverdrag. De wet blijft vasthouden aan het beschermingsmodel en zorgt zo voor problemen rond rechtszekerheid en rechtswaarborgen. België voldoet met deze hervorming ook niet aan de verdragsrechtelijke verplichting om een eigen specifiek jeugdsanctierecht in te voeren. En ten slotte is de uithandengeving zelf een aanfluiting van het Kinderrechtenverdrag.

Reactieve standpunten in de media¹¹

Het Kinderrechtencommissariaat reageerde ook met standpunten in de media. Een impressie.

• Op de hoogte blijven van waar je kinderen mee bezig zijn

Staatssecretaris voor Informatisering Peter Vanvelthoven stelde voor een elektronische identiteitskaart in te voeren om kinderen veiliger te laten chatten op het internet. De kinderrechtencommissaris pleitte voor gezond verstand en was aldus tegen het voorstel. Het is vooral het nieuwe van het medium dat ouders ongerust maakt. Ouders moeten niet bang zijn van het internet. Ze moeten gewoon op de hoogte blijven van waar hun kinderen mee bezig zijn.

• Kinderparlement is ondemocratisch en misleidend

De kinderrechtencommissaris uitte in de media haar ongenoegen over het reilen en zeilen van het ‘kinderparlement’. Dat ‘kinderparlement’ wordt al vier jaar met veel tromgeroffel georganiseerd door de vzw European Foundation for the Rights of the Child. Het stoort de kinderrechtencommissaris dat het kinderparlement kinderen misleidt en voorhoudt dat ze iets te zeggen hebben. Het participatief gehalte van het kinderparlement is eerder twijfelachtig.¹²

⁹ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor een verdere toelichting bij de hervorming van de Jeugdbeschermingswet.

¹⁰ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor een verdere toelichting bij de hervorming van de Jeugdbeschermingswet.

¹¹ Zie: Media-output (Bijlage 3) voor het volledige overzicht.

¹² Voor meer uitleg zie hoofdstuk 4 (Advieswerk).

- **Kinderen via hun gsm traceren is een schending van hun privacy**

Sinds begin dit jaar kunnen ouders die willen weten waar hun kind uithangt, hun kind laten traceren via zijn of haar gsm. Het Limburgse telecombedrijf Essec biedt deze Location Based Services aan. Volgens het Kinderrechtencommissariaat gaat het om een schending van de privacy van kinderen: een kind kan zich onmogelijk ontplooiën als het permanent gecontroleerd wordt.

- **Een baby niet gebruiken voor een stunt**

Een waterskimonitor uit Jabbeke kondigde aan dat hij zijn vijf maanden oude baby traint om vijftig meter te waterskiën achter een boot. Dat staat haaks op het hele kinderrechtendiscours, stelt het Kinderrechtencommissariaat. Het belang van het kind moet altijd primeren. Hier heeft het kind niets aan, laat staan dat het zelf die beslissing zou nemen.

- **Kinderen meer laten participeren in het verkeer**

Volwassenen verwachten dat kinderen en jongeren zich verantwoordelijk gedragen in het verkeer. Toch geven ze hun kinderen niet genoeg kansen om vertrouwd te raken in het verkeer, stelt de kinderrechtencommissaris. Dat komt omdat we kinderen te veel willen beschermen en te weinig laten participeren in het verkeer. Om kinderen meer te laten participeren moeten jongeren op school verkeersopvoeding krijgen en moeten volwassenen zich anders gaan gedragen in het verkeer. Ook de infrastructuur moet aangepast worden, zodat kinderen veiliger door het verkeer geraken. Er moeten meer fietspaden komen, brede trottoirs en speelbare straten.

- **Bedenkingen bij het opvoedingsprogramma Supernanny¹³**

VTM lanceerde in 2005 het programma Supernanny, een reality show waarin gezinnen een kinderpsychologe over de vloer krijgen, die ze in drie weken tijd van hun opvoedingsproblemen moet verlossen. De kinderrechtencommissaris ergert zich aan het programma. Kinderen in de jeugdhulp worden wettelijk beschermd in hun privacy, maar ouders kunnen hun kinderen wél te grabbel gooien. Kleine mensen die problemen veroorzaken worden in sommige uitzendingen opgevoerd zonder dat de programmamakers stilstaan bij de mogelijke negatieve gevolgen daarvan.

- **Buren die speelpleinwerking willen beperken handelen kindonvriendelijk**

Enkele burens van een jeugdcentrum in Lauwe probeerden via een kortgeding gedaan te krijgen dat de speelpleinwerking in de zomer van 2004 beperkt werd tot drie dagen per week, en dat het centrum om 18 uur zou sluiten. De jeugd van Lauwe ging met een petitie rond bij de andere burens. Bijna allemaal bevestigden ze dat ze geen last hebben van de spelende kinderen. De voorzitter in kort geding wees de eis af bij gebrek aan hoogdringendheid. De kinderrechtencommissaris noemde de houding van de klagers kindonvriendelijk.

- **Armoede brengt vaak kinderrechten in het gedrang**

Een op acht Belgische kinderen groeit op in een gezin waarvan geen enkel gezinslid een job heeft. Unicef stelde in een rapport dat 7,7 procent van de Belgische

¹³ Het Kinderrechtencommissariaat maakte een adviesnota over kinderen en media. Zie ook hoofdstuk 4 (Advieswerk).

kinderen in armoede leeft. De kinderrechtencommissaris stelt dat opgroeien in een gezin zonder jobs niet alleen financieel of materieel risicovol is, maar dat wie in penibele sociale omstandigheden opgroeit ook op andere vlakken erg kwetsbaar is. Armoede brengt vaak indirect mensenrechten – vooral die van het kind – in het gedrang. Ouders zonder job of zonder genoeg geld zijn bijvoorbeeld vaak niet in orde met de formaliteiten voor voorzieningen als kinderbijslag. Kinderen blijven ook vaak verstoken van elementaire gezondheidszorg en onderwijs.

- Ook gedetineerden moeten bezoekrecht krijgen

In augustus 2005 gijzelde een gedetineerde zijn dochtertje, haar grootmoeder en haar tante. De man was ontevreden over de omgangsregeling met zijn dochtertje. Vlak voor de gijzeling had de man een conflict gehad in de bezoekerimte, het centrum in Sint-Gillis waar de gevangene met uitgaanspermissie zijn dochter mocht bezoeken. De bezoeksregeling voor gevangenen werd in twijfel getrokken. De kinderrechtencommissaris zei dat in principe ook zware criminelen omgangsrecht moeten kunnen uitoefenen, en dat dat ook in het belang van het kind kan zijn. Geval per geval moet nagegaan worden onder welke voorwaarden en hoe regelmatig dat omgangsrecht uitgevoerd wordt. Wat het kind daar zelf van vindt, speelt natuurlijk ook een belangrijke rol.

1.4. Interactief informatiekanaal: website kinderrechten.be

1.4.1. Updating

De vier deelsites – kindersite, jongerensite, 'ouder dan 18'-site en documentensite – van de website www.kinderrechten.be van het Kinderrechtencommissariaat werden verder geüpdatet. Een paar voorbeelden van wat er het laatste jaar nieuw op de site kwam: tijdelijke aankondiging onderzoek scheiding bij kinderen, aankondiging en opvraagbaar maken van de deurhanger over onze klachtenlijn, dossier scheiding als downloadbaar document, persberichten, adviezen.

De 'ouder dan 18'-site werd verder geactualiseerd, o.a. met een downloadbaar dossier scheiding.

De kindersite zorgde ervoor dat zoveel mogelijk kinderen hun eigen deurhanger over de klachtenlijn vroegen.

1.4.2. Aantal bezoekers

Tussen begin september 2004 en eind augustus 2005 bezochten 74.134 unieke bezoekers 120.498 keer de website www.kinderrechten.be. Dat is gemiddeld 330 bezoeken per dag of 10.041 bezoeken per maand. Een duidelijke stijging tegenover het vorige werkjaar (met gemiddeld 6.627 bezoeken per maand).

Periode	Aantal bezoeken	Periode	Aantal bezoeken
September 2004	8.903	April 2004	10.683
Oktober 2004	12.353	Mei 2004	12.589
November 2004	11.864	Juni 2004	7.898
December 2004	10.510	Juli 2004	7.440
Januari 2005	11.556	Augustus 2004	8.496
Februari 2005	9.299		
Maart 2005	8.907	Totaal	120.498

Het aantal bezoeken van www.kinderrechten.be per maand stijgt duidelijk in vergelijking met vorig werkjaar.

In totaal werden het afgelopen jaar via de website 914 e-mailformulieren verstuurd naar het Kinderrechtencommissariaat. Dat gebeurde 204 keer via de deelsite kinderen, 405 keer via de deelsite jongeren, en 305 keer via de deelsite volwassenen.¹⁴

Het gaat om gerichte bezoeken. Zo zien we dat het dossier scheiding opmerkelijk veel gedownload werd. De bekendmakingscampagne van de klachtenlijn en de Kinderrechtendorpen laten sporen na in de cijfers over het aantal bezoeken van de website. Opmerkelijk veel deurhangers werden opgevraagd via het on-linebestelformulier. 1196 bestelformulieren werden verstuurd via de deelsite kinderen en 371 via de deelsite jongeren.

¹⁴ Als we er rekening mee houden dat de statistieken dit jaar een maand minder in beschouwing nemen (september 2004) komt het aantal e-mailformulieren in de buurt van dat van vorig werkjaar.

2 Netwerking en contacten met het werkveld

Het Kinderrechtencommissariaat staat zoveel mogelijk in contact met actoren op het veld, die rechtstreeks en onrechtstreeks relevant zijn voor kinderen en jongeren. Dat gebeurt op heel verschillende manieren: regelmatig informatief overleg, gezamenlijke projecten, advieswerk rond bepaalde thema's. Hieronder omschrijven we een paar belangrijke samenwerkingsverbanden.

Naast deze meer permanente of structurele samenwerkingsverbanden werkt het Kinderrechtencommissariaat ook synergieën uit met relevante partners rond thematische beleidsdossiers en advieswerk.¹⁵

2.1. Kinderrechtencoalitie

Als netwerk van 27 niet-gouvernementele organisaties¹⁶ rond kinderrechten is de Kinderrechtencoalitie voor het Kinderrechtencommissariaat de samenwerkingspartner bij uitstek. Er is een continue informatie-uitwisseling over ieders plannen en activiteiten. Dat permanente overleg is sinds 2004 uitgebreid en omgevormd tot het Netwerk Kinderrechten en Jeugd.

Met de Kinderrechtencoalitie werken we ook samen rond concrete projecten en acties. Zo zetten de Kinderrechtencoalitie en het Kinderrechtencommissariaat voor de derde keer samen het Kinderrechtendorp op.¹⁷ Samen verstuurden we ook een persbericht rond de geplande hervorming van het jeugdbeschermingsrecht die de rechten van jongeren schendt.¹⁸ Het Kinderrechtencommissariaat neemt ook deel aan activiteiten van de Kinderrechtencoalitie. Zo woonden we het open forum rond kinderrechteneducatie¹⁹ bij en namen we deel aan de conferentie van ngo-coalities in Europa.²⁰

Ook met individuele ledenorganisaties van de coalitie werkt het Kinderrechtencommissariaat samen rond specifieke projecten of thema's. Zo is het Kinderrechtencommissariaat sinds drie jaar structureel partner van de Vlaamse Scholierenkoepel. Met de VSK wordt gewerkt aan een leerlingenstatuut. Ook was er overleg met bijvoorbeeld de Kinderrechtswinkels rond het dossier scheiding en Integrale Jeugdhulp. Op initiatief van de Liga voor Mensenrechten tekende het Kinderrechtencommissariaat mee een opiniestuk rond uithandengeving.²¹

2.2. Netwerk kinderrechten en jeugd

Het 'Netwerk kinderrechten en jeugd' is opgericht in de loop van 2004 vanuit de behoefte van de partners om elkaar op meer regelmatige basis te informeren, om meer samen te overleggen en waar mogelijk en wenselijk samen acties te ondernemen

¹⁵ Zie voor meer informatie hoofdstuk 4 (Advieswerk).

¹⁶ De kernleden van de Kinderrechtencoalitie zijn: Child Focus, Crefi, Defense for Children International Vlaanderen, Ecpat-België, Gezinsbond, Jeugd & Vrede, Kinder- en Jongerentelefoon, Kinderrechtenhuis vzw, Kinderrechtswinkels, Liga voor Mensenrechten, Plan België, Unicef België, Vivès, Vlaamse Scholierenkoepel en ZEBRA. Ondersteunende leden: 't Huis, Dienst Alternatieve Sanctie en Voogdijraad vzw, GRIP vzw, Medimmigrant, ODOK vzw, Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg, Onderzoekscentrum Kind en Samenleving, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, VCOV, Vlaams Internationaal Centrum, Vlaams Welzijnsverband en Welzijnzorg. Zie ook: www.kinderrechtencoalitie.be.

¹⁷ Zie voor een uitgebreide omschrijving van de Kinderrechten-dorpen 'Informeren en sensibiliseren' in hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

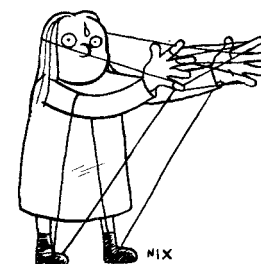
¹⁸ Het wetsontwerp van justitieminister Onkelinx om de jeugdbescherming te hervormen, werd op donderdag 7 juli goedgekeurd door de commissie Justitie van de federale kamer. Zie voor een uitgebreide omschrijving hoofdstuk 4 (Advieswerk).

¹⁹ Dit open forum vond plaats op 25 februari 2005.

²⁰ Georganiseerd door de Vlaamse en Franstalige Kinderrechtencoalitie van 8 tot 10 maart 2005.

²¹ Zie voor meer informatie 'Standpunten van het Kinderrechtencommissariaat in de media' in hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

KINDERNETWERK

Het Kinderrechtencommissariaat vormt samen met de Kinderrechtencoalitie, het Steunpunt Jeugd, de Vlaamse Jeugdraad, de Vlaamse Vereniging voor Jeugddiensten en Jeugdconsulenten (VVJ) en het What do you think?-project (Unicef) het netwerk. In de werking van deze actoren staat, net als bij het Kinderrechtencommissariaat, het versterken van de positie van minderjarigen hier en nu in de samenleving centraal.

Op de overlegmomenten²² wisselden we informatie uit en gingen we dieper in op de verbanden tussen kinderrechten- en jeugdbeleid. Meer dan actueel, en nodig door het lopende proces om het Vlaams Jeugdbeleidsplan op te maken.²³ Samen schreven we een brief naar lokale overheden rond het Vlaamse kinderparlement.

2.3. Aanspreekpunten kinderrechten

De aanspreekpunten kinderrechten van de Vlaamse Gemeenschap – gesitueerd in verschillende departementen – spelen een belangrijke rol in de voorbereiding van de kindeffectenrapporten. Ze zijn ook verantwoordelijk voor de jaarlijkse verslaggeving over kinderrechten aan het Vlaams Parlement en het Kinderrechtencommissariaat.²⁴

Er zijn regelmatige contacten met de coördinator. In de loop van 2004-2005 was er overleg met verschillende aanspreekpunten rond de opmaak van het Vlaams Jeugdbeleidsplan.²⁵

Het Kinderrechtencommissariaat blijft er op hameren dat de aanspreekpunten meer ruimte en tijd moeten krijgen om hun taak rond kinderrechten goed uit te voeren.

2.4. Reflectiegroep jeugdbeleidsplan en reflectiegroep kinderrechten

Het Jeugdbeleidsdecreet verplicht elke Vlaamse regering om voor de duur van de legislatuur een Jeugdbeleidsplan op te stellen. Dat gebeurt in overleg met verschillende administraties en betrokken organisaties uit het middenveld. Omdat jeugdbeleid erg belangrijk is voor minderjarigen in Vlaanderen, is het Kinderrechtencommissariaat van bij de start bij de werkzaamheden betrokken als waarnemend lid van de overkoepelende reflectiegroep voor het hele Jeugdbeleidsplan²⁶ én van de reflectiegroep die ingaat op kinderrechten thema's. In de twee reflectiegroepen bepleit het Kinderrechtencommissariaat vooral een doorgedreven integratie van de beleidsthema's jeugd en kinderrechten.

2.5. Reflectiegroep jeugdonderzoek (JOP)

In het kader van het eerste Vlaamse Jeugdbeleidsplan (2000) werd het Interuniversitair Platform Jeugdonderzoek (JOP) opgericht. Het JOP heeft als opdracht: een referentiekader ontwikkelen voor jeugdonderzoek, bestaand (Nederlandstalig) jeugdonderzoek inventariseren, het bestaande onderzoeksmateriaal ontsluiten en nieuwe onderzoeksvragen uitwerken. De onderzoeksgroep 'Tempus Omnia Revelat' (VUB), de vakgroep Sociale Agogiek (UGent) en de onderzoeksgroep Jeugdcriminologie (K.U.Leuven) kregen van de minister een budget om deze opdracht uit te voeren.²⁷

²² Er waren vergaderingen van het netwerk op 7 oktober 2004, en op 23 februari en 26 april 2005.

²³ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk) voor meer informatie over het Jeugdbeleidsplan.

²⁴ Zie voor informatie over de aanspreekpunten en de verschillende verslagen over het kinderrechtenbeleid: www.vlaanderen.be/kinderrechten.

²⁵ In het voorbije werkjaar gebeurden de ontmoetingen met de aanspreekpunten Kinderrechten in de schoot van deze reflectiegroep kinderrechten.

²⁶ De reflectiegroep jeugdbeleidsplan vergaderde op 13 januari, 24 februari, 14 april, 27 mei en 21 juni 2005. De reflectiegroep kinderrechten vergaderde op 17 januari, 15 maart, 15 april en 18 mei 2005.

²⁷ Zie voor meer informatie: www.jeugdbeleid.be.

In het ontwerp van het tweede Vlaamse Jeugdbeleidsplan krijgt JOP er een nieuwe opdracht bij: een jeugdmonitor opmaken om vooruitgang, stilstand of achteruitgang van de levenssituatie van kinderen en jongeren te meten. Rond deze jeugdmonitor startte JOP een reflectiegroep op. Samen met andere organisaties, vakgroepen en onderzoeksinstituten werkt het Kinderrechtencommissariaat mee in deze reflectiegroep.²⁸ Die discussieert over thematische en methodologische kwesties.²⁹

2.6. Reflectiegroep gerechtelijke jeugdhulp (BOT)

In uitvoering van het Decreet Integrale Jeugdhulp startte het beleidsondersteunend team Integrale Jeugdhulp (BOT) een reflectiegroep op. Het doel is vorm te geven aan de invulling van het gerechtelijke luik binnen de jeugdhulp. Het Kinderrechtencommissariaat was eerder al waarnemend lid in de Centrale Commissie Integrale Jeugdhulp en de werkgroep rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp. Deelname aan deze reflectiegroep was dan ook een logische stap, omdat hier het sluitstuk van de jeugdhulp geregeld wordt.³⁰ Het eindrapport 'Gerechtelijke Jeugdhulp' wordt in het najaar aan het Vlaams Parlement voorgelegd.

2.7. Reflectiegroep rechtspositiedecreet (Kinderrechtswinkel)

Na de goedkeuring van het decreet rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp is de toepassing van dit nieuw regelgevend kader aan de orde. In opdracht van het beleidsondersteunend team Integrale Jeugdhulp (BOT) ging de Kinderrechtswinkel hiervoor met de sector aan de slag. Wat staat er in het decreet en hoe moeten we daar in de praktijk mee omgaan? Het Kinderrechtencommissariaat werkt mee in de reflectiegroep voor de begeleiding en de ondersteuning van het project 'Implementatie betreffende het decreet rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp'.³¹

Na een screening van de sectorale regelgeving³² kwam het terrein zelf aan het woord. De praktijkwerkers kwamen samen in werkgroepen om ervaringen uit te wisselen en knelpunten te bespreken. Daarnaast inventariseerde de Kinderrechtswinkel ook welke initiatieven op het terrein al gerealiseerd werden: good practices als voorlopers van het decreet. Momenteel werkt de reflectiegroep aan een product waar de praktijk mee aan de slag kan: een uitdieping en toelichting van cruciale thema's met praktische tips en aanzetten tot zelfreflectie.

2.8. Werkgroep kinderrechten (OSBJ)

Hoe kunnen voorzieningen in hun dagelijkse praktijk werken aan een participatieve hulpverlening die het accent legt op de kracht en de verantwoordelijkheid van kinderen en jongeren? Binnen de opdracht om kinderrechten in de bijzondere jeugdbijstand te implementeren, werkte de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (OSBJ) een concreet ondersteuningsproject rond participatieve hulpverlening uit. Via dit project ondersteunt OSBJ organisaties uit de bijzondere jeugdzorg om na te denken over hun manier van omgaan met kinderen en jongeren. Referentiekader is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

²⁸ De reflectiegroep jeugdonderzoekplatform kwam samen op 14 maart 2005.

²⁹ Zie verslag reflectiegroep jeugdonderzoekplatform 14 maart 2005 en verslag reflectiegroep Jeugdbeleidsplan 21 juni 2005.

³⁰ De reflectiegroep vergaderde op 11 maart en op 24 juni 2004.

³¹ De reflectiegroep vergaderde op 28 oktober 2004, 27 januari en 2 juni 2005. Het project loopt tot eind november 2005.

³² Dit werkdocument werd afgerond op 15 november 2004.

Op basis van de uitgangspunten van het Kinderrechtenverdrag gaan enkele pilootorganisaties hun bijstand en hulpverlening evalueren. Het Kinderrechtencommissariaat volgde vanuit de werkgroep kinderrechten zowel de conceptontwikkeling als de eerste concrete stappen in het project.^{33,34}

2.9. What do you think?-project (Unicef België)

Met het What do you think?-project (WDYT?) geeft Unicef België kinderen en jongeren een stem in het rapporteringproces naar het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in Genève. De stuurgroep is ondertussen omgevormd tot een thematische werkgroep. Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee in de werkgroep 'participatie van jongeren met een handicap en langdurig zieke kinderen'.³⁵ Op dit ogenblik werkt de werkgroep een enquête uit voor de twee doelgroepen. De eindresultaten komen in één eindrapport dat rond november 2006 verschijnt. Het spreekt voor zich dat het Kinderrechtencommissariaat de geformuleerde knelpunten en suggesties mee opneemt in zijn beleidsadviezen en contacten met beleidsmakers en veldwerkers.

Op 20 april 2005 debatteerde de kinderrechtencommissaris mee in een debat van WDYT? In het federale parlement debatteerden jongeren met parlementairen en experts over aids en hiv. De kinderrechtencommissaris nam deel aan de werkgroep informatie en sensibiliseren. De discussie gaf aan dat seksualiteit, aids en hiv nog altijd taboe zijn. De jongeren drongen aan op een betere, meer openlijke en correcte informatieverspreiding. Ook vonden ze dat ze gemakkelijker aan condooms moeten kunnen komen.

2.10. Stuurgroep project 'Kinderparticipatie: nu ook bij beleidsplannen' (K&S)

'Kinderparticipatie: nu ook bij beleidsplannen' is een project van Kind en Samenleving (K&S) en bouwt verder op de ervaringen van het project 'Kinderparticipatie, wat nu?' Het Kinderrechtencommissariaat werkt mee in de stuurgroep.³⁶

De gemeente moet steeds meer beleidsplannen opmaken. Daarvoor is ook steeds meer participatie nodig, ook van kinderen. Deze beleidsgerichte participatie is nog nieuw en vaak onbekend. Het project gaat op zoek naar hoe je kinderparticipatie realiseert en vorm geeft als je een beleidsplan opmaakt. Een 'participatiecoach' begeleidt vijf pilootgemeenten – Boechout, Essen, Evergem, Gent en Veurne. De stuurgroep verzamelt en bespreekt nieuwe ervaringen en bevindingen uit de gemeenten. In dit stadium ligt het accent op informeren over de ervaringen en bevindingen op het terrein en op bijsturing vanuit onze kennis. Concrete beleidsadviezen worden geformuleerd in een latere fase van het project.

2.11. Expertcommissie niet-begeleide minderjarigen (ICEM)

Begin 2005 startte de Interdepartementale Commissie Etnisch-Culturele Minderheden (ICEM) een nieuwe expertencommissie niet-begeleide minderjarigen op. Deze commissie kreeg de opdracht om aan minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Vervotte een adviesnota voor te leggen rond de kwaliteitsvolle opvang van niet-begeleide minderjarigen. Het Kinderrechtencommissariaat participeerde aan de vergaderingen. Op vraag van de minister overlegde de commissie³⁷ over het huidige opvangkader en de knelpunten daarin, over de voorwaarden

³³ Zie voor meer informatie en de visievorming rond kinderrechten in de bijzondere jeugdbijstand: www.osbj.be.

³⁴ De werkgroep kinderrechten vergaderde op 29 september en 10 november 2004, en op 1 maart 2005.

³⁵ Er waren vergaderingen op 17 mei en op 28 juni 2005.

³⁶ Het Kinderrechtencommissariaat volgde ook het tienerforum in Sint-Truiden, begeleid door Kind en Samenleving, van nabij op. Dit project liep van 26 januari 2005 tot en met 13 mei 2005.

³⁷ Vergaderingen op 14 maart, 14 april, 2 en 23 mei, 9 en 14 juni 2005.

voor kwaliteitsvolle opvang en begeleiding, en over de Vlaamse en federale bevoegdheden en het kostenplaatje van een kwalitatief Vlaams opvangbeleid. Op 14 juni 2005 werd het advies aan de minister overgemaakt.³⁸

2.12. Werkgroep ‘onderwijs zonder grenzen - netwerk tegen de uitwijzing van kinderen en jongeren zonder papieren’

Dit netwerk bestaat uit uitgeprocedeerde ouders, onderwijspersoneel en organisaties van en voor minderheden. Het netwerk groeide uit de ervaringen van leerkrachten in de Antwerpse school Omnimundo. De school kreeg tijdens het schooljaar te maken met uitwijzingen van kinderen die er al lang school liepen. Dit probleem duikt ook in andere scholen op. Het netwerk brengt de problematische situatie van uitgeprocedeerde minderjarigen onder de aandacht en streeft naar structurele oplossingen.³⁹ De focus ligt op het recht op onderwijs voor iedereen, ook voor minderjarigen zonder wettelijk verblijfsstatuut. Vanuit het ombudswerk werd het Kinderrechtencommissariaat met deze problematiek geconfronteerd.

Op 11 mei was er een actie tegen de uitwijzing van schoolgaande kinderen zonder wettelijk verblijfsstatuut. De verschillende onderwijskoepels werden bezocht en aangesproken door uitgeprocedeerde minderjarigen en hun ouders, leerkrachten, vrijwilligers en professionelen. Het Kinderrechtencommissariaat deed mee aan deze actie. Op 31 augustus volgde een nieuwe actie: een bezoek aan de minister van Onderwijs om het probleem van de uitwijzing van schoolgaande kinderen tijdens het schooljaar nog eens duidelijk aan te kaarten.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat alle kinderen, ook uitgeprocedeerden, recht hebben op onderwijs. Minderjarigen die ingeschreven zijn en zich engageerden voor een schooltraject ondervinden nadelen als ze dat traject vroegtijdig moeten onderbreken. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor om aan uitgeprocedeerde minderjarigen het recht toe te kennen om minstens hun schooltraject uit te doen.

2.13. Platform Wonen

Samen met andere organisaties komen we als Kinderrechtencommissariaat op voor het recht op behoorlijke huisvesting. Het Platform Wonen geeft de overheid vanuit een breed samengesteld draagvlak van diensten en organisaties een gestructureerd signaal om wonen uitdrukkelijk prioriteit te geven in het beleid. Het Kinderrechtencommissariaat ondertekent de eisen die het Woonplatform formuleerde voor de Vlaamse verkiezingen van 2004, en wordt op de hoogte gehouden van zijn activiteiten.⁴⁰

2.14. Onderzoeksproject kinderen en mobiliteit (K&S)

Kind en Samenleving (K&S) coördineert het onderzoeksproject ‘vervoersafhankelijkheid en vervoersautonomie van kinderen (10 tot 13 jaar)’. Dat project wil de ervaringen van kinderen met en hun visie op mobiliteit leren kennen.⁴¹ Dit jaar

³⁸ Zie hoofdstuk 4 (Advieswerk), voor een inhoudelijke bespreking van het advies.

³⁹ De werkgroep kwam samen op 8 februari, 22 maart, 11 mei en 9 juni 2005.

⁴⁰ In dit verband vermelden we de gedachtewisseling op 14 januari 2005 over een beter woonbeleid in de commissie Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen in het Vlaams Parlement. Zie voor het verslag: *Parl.St. VI.Parl. 2004-2005, nr.165/1*.

⁴¹ Het onderzoek gebeurt in opdracht van de Federale Overheid

Wetenschapsbeleid, in het kader van het Tweede Plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling (PODO II), Deel I: Duurzame consumptie- en productiepatronen.

valde K&S haar literatuurstudie van vorig jaar aan met een kwalitatief onderzoek.⁴² In 2005 volgt nog een grootschalige enquête door het Limburgs Universitair Centrum en de Provinciale Hogeschool Limburg, en een actieonderzoek in vier gemeenten (door vzw Mobiel21 en K&S). Het Kinderrechtencommissariaat is lid van het gebruikerscomité. Het geeft feedback bij het verloop van het onderzoek en doet suggesties om het project te valoriseren.

Uit het kwalitatief onderzoek blijkt alvast dat kinderen het prettig en belangrijk vinden om samen met leeftijdsgenoten onderweg te zijn. In verband met verkeersonveiligheid wijzen de kinderen vaak op het storend gedrag van volwassen weggebruikers. Bij de ouders is er een grote bereidheid om hun kinderen met de auto naar allerlei plaatsen te brengen. Vaak hebben ouders en kinderen gelijklopende belangen: het is zowel handig als geruststellend. Er is geen eenduidige tegenstelling vast te stellen tussen autonomie en afhankelijkheid.

2.15. Commissie toelating en gelijke kansen (VLOR)

Het Kinderrechtencommissariaat zetelt in de Commissie toelating en gelijke kansen, een subcommissie binnen de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR). De commissie overlegt over de uitvoering van het toelatingsbeleid, zoals dat in het Decreet Gelijke Onderwijskansen (GOK-decreet) staat. Het voorbije werkjaar volgde het Kinderrechtencommissariaat de werkzaamheden voornamelijk via de verslagen.

In de commissie gaat het vooral over knelpunten in de praktijk naar aanleiding van het GOK-decreet. Het Kinderrechtencommissariaat volgt het standpunt van het Vlaams Minderheden Centrum (VMC) over de doorverwijzing op basis van het criterium 'thuistaal'. Dat leidt in de praktijk tot discriminatie. Het is beter rekening te houden met sociaal-economische factoren, dan alleen maar met de thuistaal. Deze ingreep werd ondertussen doorgevoerd bij decreet.⁴³

2.16. Stuurgroep Preventieproject Onderwijs-Vertrouwenscentra (POV)

Kinderpsychiater en vertrouwensarts Annik Lampo startte met dit project in 1998 om de link te versterken tussen de Vertrouwenscentra Kindermishandeling en het onderwijs. Met audiovisueel materiaal informeert het POV leerkrachten, directies, CLB's, pedagogische begeleiders en opvangmedewerkers over kindermishandeling in al zijn vormen en over de mogelijke hulpverlening. Leerkrachten krijgen ook uitleg over hoe ze vroegtijdig signalen kunnen ontdekken, en wat ze daar dan concreet mee kunnen doen. Tegelijk krijgen de scholen informatie over lokale hulpverlening zodat de scholen het plaatselijke hulpverleningsaanbod beter leren kennen. Het project krijgt de steun van Kind & Gezin, de minister van Onderwijs, de Koning Boudewijnstichting en Pocketfilms. De kinderrechtencommissaris zit in de stuurgroep van het project⁴⁴ en ondersteunt de doelstellingen ervan.

2.17. Forum jongeren, relaties en seksualiteit (Sensoa)

Dit forum⁴⁵ is een initiatief van Sensoa en groeide vanuit de zorg over het tekort aan beleid over jongeren, relaties en seksualiteit. In het forum overleggen verschillende instanties uit de dienstverlening en jeugdwerk⁴⁶ over de uitwerking en implementatie van een degelijk aanbod voor relationele en seksuele vorming

⁴² MEIRE, J. (2004), *Gaandeweg. Een belevingsonderzoek over de (autonome) mobiliteit van 11-13 jarigen*. Meise: Kind & Samenleving, 2004, p. 127.

⁴³ Decreet van 7 juli 2005 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, *Part. St.* 2004-2005, nr. 331/7.

⁴⁴ Er was een vergadering op 11 oktober 2004.

⁴⁵ Er waren vergaderingen op 14 september en 10 november 2004, en op 15 februari, 12 april en 14 juni 2005.

⁴⁶ Leden zijn o.a.: Sensoa, In Petto, VIG, Jeugd en Seksualiteit, CAW, vrije CLB-koepel, MJA, Chirojeugd Vlaanderen, Aids Informatieteam, Centrum voor Relatievorming en Zwangerschapsproblemen, Halebifederatie, OVSG, VFJ, Steunpunt Jeugd.

(RSV) voor kinderen en jongeren in Vlaanderen. Vertrekpunt zijn de rechten van jongeren op informatie, inspraak, keuzevrijheid en toegang tot diensten en voorzieningen. Het forum engageert zich voor een professioneel uitgebouwde RSV voor alle kinderen en jongeren, voor aangepaste opvang, informatie, advies, hulp en steun en zoekt ook naar manieren om de participatie van jongeren te verhogen. Het voorbije jaar werkte het forum bijvoorbeeld aan een concepttekst rond kinderen en seksualiteit, aan ondersteuning van ouders en aan een beleidstekst rond RSV.

2.18. Staten-Generaal van het Gezin

Na een eerste Staten-Generaal van het Gezin onder staatssecretaris I. Simonis in 2003-2004, besloot haar opvolgster, mevr. G. Mandaila-Malamba een tweede Staten-Generaal voor het Gezin op te zetten. De thema's en de werkgroepen werden wat aangepast. Het Kinderrechtencommissariaat was actief in de werkgroepen 'gezin en burgerlijk recht'⁴⁷ en 'gezin en geweld'⁴⁸, en vooral in de discussies over scheiding en ouderlijk gezag, en over geweldloos opvoeden.

Het Kinderrechtencommissariaat stelde vooral twee agendapunten voor: de verplichte kennismaking met scheidingsbemiddeling vóór de gerechtelijke procedure start, en het verbod op fysieke en vernederende straffen voor minderjarigen.⁴⁹ Dat laatste thema kregen we maar moeilijk op de agenda.

Sommige vragen blijven open: hoe gaan de aanbevelingen uit de Staten-Generaal opgesteld worden en wat gaat ermee gebeuren? Hoe en in welke mate gaan die aanbevelingen rekening houden met de inbreng van de werkgroepen? De samenstelling van die werkgroepen lag niet strikt vast. Tussendoor veranderden de agendapunten en niet iedereen werd overal even sterk bij betrokken.

Ook de aanwezigheid van de gemeenschappen was beperkt terwijl 'gezin' toch een gemeenschapsmaterie is. De Vlaamse Regering nam een waarnemende houding aan en zag er vooral op toe dat de federale staatssecretaris voor het Gezin binnen de eigen bevoegdheden bleef. Voor onderwerpen die onder de exclusieve bevoegdheid van gemeenschappen en gewesten vallen, werd de deelname van de Vlaamse Regering opgeschort.⁵⁰

Ten slotte valt voor sommige thema's te vrezen dat er niet altijd even veel rekening gehouden wordt met de expertise van werkgroepleden. Zo volgt de federale regering duidelijk niet de negatieve adviezen over verblijfsco-ouderschap. De werkgroepen blijven vergaderen tot het najaar. Dan volgt er een eindrapport.

2.19. Kracht van je Stem (Vlaams Parlement)

De Kracht van je Stem is een educatief project over democratie van de dienst Externe Relaties en Ontvangst van het Vlaams Parlement. De kinderrechtencommissaris is lid van de stuurgroep.⁵¹ In de publicaties gaat het ook over kinderrechten, en om die te updaten kan het project altijd een beroep doen op onze expertise. Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde en bemande samen met de Kracht van je Stem een stand op de Vlaamse Onderwijsdagen.⁵²

⁴⁷ Vergaderingen op 12 april, 3 mei en 14 juni 2005.

⁴⁸ Vergaderingen op 10 maart, 31 maart, 21 april en 2 mei 2005.

⁴⁹ Zie ook hoofdstuk 4 (Advieswerk) waar we deze thema's uitvoerig bespreken.

⁵⁰ Zie de mededelingen van minister Vervotte aan de regering op 10 februari en 1 maart 2005.

⁵¹ Meer informatie over de Kracht van je stem: www.krachtvandestem.be of www.vlaamsparlement.be. Stuurgroepvergaderingen waren op 4 oktober 2004, 25 april en 20 juni 2005.

⁵² De VLOD-beurs liep van 27 februari tot en met 2 maart in het Gentse Flanders Expo.

3 Netwerking en contacten met kindermobudsdiensten

3.1. European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)

ENOC is opgericht in 1997 met een negental leden en groeide intussen uit tot een netwerk van kindermobudsdiensten uit 24 landen uit de regio van de Raad van Europa.⁵³ Het netwerk fungeert vooral als een collegaforum. Het forum promoot een steviger kinderrechtenbeleid en pleit voor de oprichting van kinderrechtencommissariaten in alle lidstaten van de Raad van Europa.

In 2004 hield ENOC van 13 tot 15 oktober 2004 zijn jaarvergadering in Cardiff onder voorzitterschap van Peter Clarke, kinderrechtencommissaris voor Wales.

Traditiegetrouw gaf elk lid een stand van zaken van de eigen instelling. Opvallend was hoe actief de ‘nieuwe’ democratieën in Oost-Europa zijn en hoe de kindermobudsdiensten daar soms op meer politieke weerklank kunnen rekenen dan in West-Europese landen.

Inhoudelijk zoomde de jaarvergadering op verschillende thema's in:

- Een voorstelling van verschillende projecten rond kinderrechten in het onderwijs.⁵⁴ Er was ruime belangstelling voor het participatieproject van het Kinderrechtencommissariaat.
- Expert Helen Kenward lichtte toe hoe we ook jonge kinderen in de werking van kindvoorzieningen kunnen en moeten betrekken.
- Nevena Vuckovic-Sahovic, lid van het Comité voor de Rechten van het Kind, besprak de commentaren van het Comité over rechten van jonge kinderen.
- Met Nevena Vuckovic-Sahovic werd ook ingegaan op de positie en de taak van kindermobudsdiensten in het rapportageproces. Zij herhaalde het belang van aanvullende rapporten van onafhankelijke instanties en stelde dat het de regeringen zijn en niet de kindermobudsdiensten die moeten instaan voor de officiële landenrapporten.
- De VN-studie over geweld op kinderen werd voorbereid en de jaarvergadering besprak de rol die ENOC daarin wil spelen. De Vlaamse kinderrechtencommissaris en de ENOC-adviseur Peter Newell⁵⁵ formuleerden samen het standpunt van ENOC over ‘corporal punishment’ voor de regionale consultatie rond de VN-studie in Ljubljana in juli 2005. Op deze conferentie werd ENOC voor het eerst officieel uitgenodigd, naast regeringen en ngo's.
- De jaarvergadering ging ook dieper in op nieuwe maatregelen tegen ongewenst jongerengedrag. Aanleiding was de invoering van het systeem van ‘Anti-social Behaviour Orders’ in Groot-Brittannië. Dergelijke maatregelen voldoen niet aan de minimaal vereiste rechtswaarborgen en dreigen vooral jongeren te treffen.
- Verder zoekt het netwerk nog altijd naar strategieën en middelen om van ENOC een waarlijk zelfstandig en zelfbedruipend netwerk te maken. Momenteel krijgt het netwerk nog altijd administratieve en logistieke steun van Unicef Genève. Statuten werden besproken en goedgekeurd. De onderhandelingen met de Raad van Europa leidden tot afspraken rond meer inhoudelijke samenwerking. De Raad van Europa bood het netwerk ondertussen ook een kantoorruimte aan.

⁵³ Nieuwe leden in 2004 waren Malta, Ierland en Schotland. Zie voor meer informatie over ENOC: www.ombudsnet.org.

⁵⁴ Door Vlaanderen en de leden uit Zweden, Spanje en Noorwegen.

⁵⁵ Coördinator van de Global Initiative to End Corporal Punishment. Zie ook: www.endcorporalpunishment.org.

3.2. Organisation Mondiale contre la Torture

Via ENOC nam de ‘Organisation Mondiale contre la Torture’ (OMCT) contact op met het Kinderrechtencommissariaat. Deze internationale ngo ijvert onder andere voor de afschaffing van lijfstraffen en vernederende behandeling van minderjarigen in het gezin, op school en in instellingen.

Op basis van het aangevulde Sociaal Charter van de Raad van Europa diende de OMCT klachten in bij het toezichthoudende Comité bij dat Charter. België is een van de landen waartegen het OMCT klacht indiende omdat de wet hier nog onvoldoende expliciet lijfstraffen verbiedt. Voor het dossier over België bood het Kinderrechtencommissariaat⁵⁶ ondersteuning in de vorm van informatie, zowel voor de initiële klacht als voor het antwoord op de reactie van de Belgische regering.

In België bestaat er heel wat wetgeving die een verbod op lijfstraffen zou kunnen impliceren. Toch oordeelde het comité dat de Belgische wetgeving onvoldoende expliciet is om van een echt verbod op slaan te kunnen spreken.

⁵⁶ Zie voor een inhoudelijke toelichting hoofdstuk 4 (Advieswerk).

4 Redacties

4.1. Nieuwsbrief Jeugdrecht

In de redactievergaderingen van de Nieuwsbrief Jeugdrecht komen praktijkwerkers en juristen uit verschillende sectoren (onderwijs, integrale jeugdhulp, algemeen welzijnswerk, bijzondere jeugdbijstand) samen. De nieuwsbrief volgt de actualiteit om nieuwe regelgeving toe te lichten en concrete knelpunten en vragen uit de praktijk te bespreken. Het is de plaats bij uitstek om ervaring uit te wisselen en om praktijkgerichte juridische knowhow door te geven.

Het voorbije werkjaar lanceerden het steunpunt algemeen welzijnswerk (SAW) en de ondersteuningsstructuur bijzondere jeugdbijstand (OSBJ) de website 'jeugdrecht.be'. De site informeert over de rechtspositie van kinderen en jongeren (van 0 tot 25 jaar) in Vlaanderen. Hij duidt ook actuele wetgeving en adviseert rond knelpunten uit de praktijk. Via een databank met een trefwoordenlijst vindt de gebruiker vlot alle informatie terug die sinds 2000 in de Nieuwsbrief stond. Vanaf 2006 verschijnt er alleen nog een elektronische versie van de Nieuwsbrief.

4.2. Alert

De redactievergaderingen van het tijdschrift Alert staan voor het Kinderrechtencommissariaat in het teken van reflectie en opinievorming rond verschillende thema's in de zorg en de sociale politiek.

Het voorbije werkjaar kwamen o.a. kinderopvang, armoede, preventie en trajectbegeleiding aan bod. Op voorstel van het Kinderrechtencommissariaat opent Alert in het najaar van 2005 een discussieforum rond overlast en disciplineren. Concrete aanleiding zijn verschillende ontwikkelingen zoals de anti social behaviour orders⁵⁷, de invoering van een straatverbod⁵⁸ en de uitbreiding van de administratieve sancties. Bij deze ontwikkelingen komt de repressieve aanpak van zogenaamd vervelend (maar niet crimineel) jongerengedrag in het vizier.

4.3. Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten (TJK)

Naast de gebruikelijke opname van adviezen en opiniestukken in dit tijdschrift realiseerde het Kinderrechtencommissariaat ook een redactionele bijdrage over het spreekrecht van kinderen in een gerechtelijke procedure. Het artikel focust op de verslaggeving van het onderhoud tussen kind en rechter in een scheidingsprocedure. De wetgeving blijft vaag over de weergave op papier zodat de rechtspraak zich moet uitspreken over wat wel en wat niet in het proces-verbaal komt. De knelpunten in de praktijk van de verslaggeving tonen dat het recht op vertrouwen en privacy van het kind op gespannen voet staat met het recht op verdediging van de ouders.⁵⁹

⁵⁷ Anti social behaviour orders werden in 1998 in Engeland ingevoerd om (niet crimineel) antisociaal gedrag dat vroeger ongestraft bleef op lokaal niveau aan te pakken. De maatregel is bedoeld om 'overlast' tegen te gaan. Een individueel opgelegd verbod om in een bepaalde straat of omgeving te komen, is er een voorbeeld van. In Nederland spreekt men van een 'doe normaal bevel'. M. De Winter noemt het doe normaal bevel 'een moderne vorm van jongerenmishandeling'. Zie: DE WINTER, M., "Jongerenmishandeling", 0/25 december 2004, p.16.

⁵⁸ In mei 2005 voerde de Antwerpse gemeenteraad het straatverbod in als nieuw instrument tegen zware en herhaaldelijke overlast.

⁵⁹ Brussel, 23 januari 2004, T.J.K. 2005/3, 141, noot M. JACOBS. Zie ook: EECKHOUT, M. en DESMET, N., "Een onderzoek naar de praktijk van het horen", T.J.K. 2005/2, p. 59-61.

1.	Kinderen en scheiding (opnieuw!)	116
2.	Geen voorkeursmodel voor omgangsregelingen in de wet	121
3.	Bezoekruimtes: wachtlijsten brengen kinderen nog meer in de knel	123
4.	Opvoeden via media? - in het zog van Supernanny	125
5.	Adoptie ook door homoseksuele koppels?	127
6.	Een stevig juridisch statuut voor elke minderjarige	129
7.	Een eerste kinderrechten- en jeugdbeleidsplan voor Vlaanderen	130
8.	Interventie en recht op hulp in evenwicht?	133
9.	Delinquente jongeren hebben ook rechten	135
10.	Niet-begeleide minderjarigen in een precare situatie	138
11.	Spijbelen in het licht van het recht op onderwijs	140
12.	Pedagogische tik, weg ermee	142
13.	Niet alle participatie is echte participatie	144
14.	Tieners en hun vrije tijd	146

4

Hoofdstuk

advieswerk

Om de toepassing van het Verdrag te bevorderen en schendingen van kinderrechten te bestrijden, brengt het Kinderrechtencommissariaat adviezen uit. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de beleidsadviezen van het voorbije werkjaar. Voor de volledige adviezen verwijzen we naar onze website.¹

De adviezen gaan over uiteenlopende thema's, binnen Vlaamse en federale bevoegdheden. Maar allemaal hebben ze hun effect op het leven van minderjarigen in Vlaanderen. Daarnaast hebben de verschillende bevoegdheidsniveaus soms een directe invloed op elkaar.

In het kader van de Vlaamse verkiezingen van 2004 stelde het Kinderrechtencommissariaat samen met de Kinderrechtencoalitie een memorandum op.² Na de samenstelling van de nieuwe Vlaamse Regering lichtte de kinderrechtencommissaris de inhoud van dit memorandum bij de meest direct betrokken ministers nader toe.³

1 Kinderen en scheiding (opnieuw!)

1.1. Situering

In Vlaanderen groeit bijna een op vier kinderen onder achttien jaar op in een gescheiden gezin. Sinds de start van het Kinderrechtencommissariaat wijzen de concrete ombudsgegevens op de risicovolle impact van een scheiding op het dagelijkse leven van kinderen. Erg veel meldingen gaan telkens weer over problemen in het kader van (echt)scheiding.⁴

Het dossier 'Kinderen en Scheiding' vertrekt van de leefwereld van kinderen en jongeren zelf.

In Vlaanderen groeit bijna een op vier kinderen onder achttien jaar op in een gescheiden gezin.

Herhaaldelijk riep het Kinderrechtencommissariaat op om meer te investeren in conflictpreventie en -beheersing om zo tegemoet te komen aan de belangen van de betrokken kinderen. Het scheidingsthema staat zowel in het federaal als in het Vlaams regeerakkoord. Ook de Staten-Generaal van het Gezin boog zich over dit thema. Met het dossier 'Kinderen en Scheiding' neemt het Kinderrechtencommissariaat de scheidingscontext voor kinderen grondig onder de loep.

¹ Zie www.kinderrechten.be (Klik op 'Documenten' en daarna op 'Beleidsadviezen').

² Zie KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004, p. 137.

³ Met de minister van Werk, Onderwijs en Vorming bespraken we op 7 september en op 26 oktober 2004 de ondersteuningsstructuur voor leerlingenparticipatie, het leerlingenstatuut, het inclusief onderwijs, de kosten van het onderwijs en de disciplinerende op scholen. We brachten ook de problematiek aan van het toch wel laag gevoel van welbevinden bij veel leerlingen. We stipten aan dat het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind een minimumnorm is die voor alle netten moet gelden. Met de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin spraken

we op 22 november 2005 over het belang van de uitvoering van het decreet over de rechtspositie van de minderjarige cliënt in de hulpverlening, over de voordelen van bemiddeling bij scheiding voor de betrokken kinderen en over de nood aan degelijke informatie over jeugdhulp voor kinderen en jongeren. Bij de minister voor Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, die ook coördinerend minister is voor kinderrechten, stond op 10 september en 6 december 2004 het op te maken jeugdbeleidsplan en de nood aan een beleid voor jongereninformatie centraal. De kinderrechtencommissaris werd ook gevraagd voor een onderhoud op het kabinet van de minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen (op 1 oktober 2004).

⁴ Zie hoofdstuk 2 (Ombudswerk).

Het dossier 'Kinderen en Scheiding' brengt de globale scheidingscontext voor kinderen in Vlaanderen in beeld en formuleert verschillende beleidsmatige oplossingen.

Het dossier vertrekt van de leefwereld van kinderen en jongeren zelf en bundelt verschillende aspecten van het scheidingsproces. Om het scheidingsgebeuren zoveel mogelijk als een proces in kaart te brengen, is het dossier thematisch en chronologisch opgebouwd.

- De periode voor en tijdens de scheiding
- Het regelen van de scheiding
- De verblijfs- en omgangsregeling na de scheiding
- De nieuwe gezinscontext
- Levensonderhoud na de scheiding
- De gerechtelijke scheidingsprocedure

De verscheidenheid aan scheidingsprocessen respecteren we door de ombudsvragen van kinderen en jongeren in de tekst telkens mee te geven in een stukje 'Wat vertellen kinderen en jongeren aan de kinderrechtencommissaris?'

Door verschillende thema's en knelpunten te bundelen, realiseren we een inhoudelijke meerwaarde. De klemtoon ligt op een integraal beeld op basis van een overzicht van de verschillende aspecten en knelpunten in de scheidingsrealiteit van kinderen. Bemiddeling bij scheiding, levensonderhoud, gerechtelijke procedure, hulp- en dienstverlening bij moeilijkheden, omgangsrecht, verblijf: bij elk aspect schetsen we de context, inventariseren we de knelpunten en geven we aan wat er in het belang van kinderen beleidsmatig moet veranderen.

De eerste versie van de tekst legden we voor aan praktijkwerkers in de hulp- en dienstverlening en aan deskundigen uit de pedagogische en juridische wereld. We organiseerden vijf thematische gesprekstafels⁵ om de tekst te toetsen aan de realiteit, de actualiteit en aan terreindeskundigheid.

Deze toets leverde een waardevolle bijdrage voor de redactie en de samenstelling van het huidige dossier.

Om de stem van kinderen van gescheiden ouders in het scheidingsdebat te horen, organiseerde het Kinderrechtencommissariaat samen met de Universiteit Gent groepsgesprekken met kinderen en jongeren. Vierentwintig elf- en veertienjarige jongens en meisjes namen deel. Zowel kinderen met een erg problematische echtscheidingsgeschiedenis als kinderen met weinig scheidingsproblemen deden mee.

Prof. Ann Buysse van de Universiteit Gent begeleidde de gesprekken. In de groepsgesprekken vertelden de kinderen hoe ze de scheiding met hun ouders beleven of beleefden. Naast de knelpunten die de kinderen en jongeren zelf aanbrachten, kwamen er ook open vragen over scheiding aan bod.

- Wat herinner je je nog van de scheidingsperiode? Wat dacht en voelde je toen?
- Kon je ergens terecht met je verdriet, pijn en boosheid?

⁵ Op 11 januari 2005 over 'Informatie en dienstverlening' met Inge Goossens (JAC Herentals), Mieke Kesters (Vrije CLB-Koepel), Ilse Carlier (Kinder- en Jongerentelefoon) en Karin Maes (Kinderrechtswinkels). Op 19 januari 2005 over 'Bemiddeling' met prof. dr. Ann Buysse (UGent, Vakgroep Experimentele, Klinische en Gezondheidspsychologie), Chris De Bruyne (Vormingscentrum Opvoeding & Kinderopvang), Jeanine Kindermans (CAW Mozaiek), Mia Renders (CAW Artevelde-Contrapunt scheidingsbemiddeling), Franky Demeyer (CAW Artevelde-Contrapunt scheidingsbemiddeling), Annik Van der Steene (Steunpunt Algemeen Welzijnswerk), Lieve Lagae (vzw Bemiddeling), Ria Bollens (vzw Bemiddeling), Marleen Demuyne (vzw Bemiddeling) en Valérie Carrette (Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie). Nog op 19 januari 2005 over 'Scheiding in de gerechtelijke context' met de

advocaten Geert Decock en Christine Jacobs, advocaat-generaal Christian Maes, voorzitter Hélène Martens van de Unie van Nederlandstalige Jeugdmagistraten, jeugdrechter Jean Limpens, eerste substituut Nicole Caluwé, Nina Gryson (directeur Justitiehuis), Sabine Denis (Koning Boudewijnstichting) en Kim Craeynest (Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie). Op 25 januari 2005 over 'Levensonderhoud' met Nathalie Debast (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten), Valérie Carrette (Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie) en Tom Boelaert (Dienst voor Alimentatievorderingen). En op 26 januari 2005 over 'Problematische scheidingen' met Lieve Van den Kerchove (Bezoekruimte Half-Rond), Leen Baeten (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg), Rik Holvoet (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg) en Valérie Carrette (Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie).

- Wat begreep je niet? Wat zorgde ervoor dat je het beter begreep?
 - Wat luchtte op? Wat maakte het erger?
 - Hielden je ouders rekening met je mening? Waaraan merkte je dat?
 - Mocht je een tovenaarswettigheid zijn, hoe zou jij een echtscheiding dan laten verlopen?
- Naast de open vragen werd er ook gewerkt met stellingen. Momenteel analyseert en verwerkt prof. Buysse de groepsgesprekken.

1.2. Advies

Het dossier 'Kinderen en Scheiding' gaat in op knelpunten doorheen het hele scheidingsgebeuren: van het schrijnende gebrek aan basisinformatie, over conflictueuze procedures rond omgangsrecht, tot problemen over onderhoudsgeld. We formuleren concrete beleidsadviezen die de Vlaamse en de federale overheid zouden moeten opvolgen.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat de federale overheid oog moet hebben voor de welzijnscontext van juridische procedures. Voor kinderen en gezinnen is een scheiding veel meer dan alleen maar een burgerrechtelijk verhaal. Een federale scheidingswet moet dus hand in hand gaan met een stevige Vlaamse welzijnsomkadering voor kinderen en ouders.

Als rode draad doorheen dit dossier loopt de oproep voor meer beleidsinvestering in conflictpreventie en in initiatieven waarcheidende ouders in een zo vroeg mogelijk stadium van hun conflict terecht kunnen. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het beleid om dringend meer werk te maken van conflictpreventie en conflictbeheersing.

Onze concrete vragen, standpunten en beleidssuggesties.

- **Een verdergaande sensibilisering en informatieverstrekking** rond scheiding. Dat kan helpen om relaties en scheiding meer bespreekbaar te maken en om desinformatie op te vangen.
- **Een toegankelijk eerstelijnsaanbod** rond scheiding voor kinderen en ouders. Kinderen en jongeren hebben recht op aangepaste en correcte informatie over scheiding. Ook voor ouders is het bestaande dienstverleningsaanbod rond relaties en scheiding niet genoeg. Er is niet echt nieuwe dienstverlening nodig, maar wel de optimale benutting, afstemming en regie van het bestaande eerstelijnsaanbod voor kinderen en volwassenen (KJT's, JAC's, KRW's, JIP's, CAW's, OCMW's, justitiehuizen).
- **Inhoudelijke ondersteuning van de dienstverlening** rond scheiding, relaties en ouderschap, waarin het juridische vaak een sterke impact heeft. Kwalitatief eerstelijnswork vraagt een omkadering van inhoudelijke thematische expertise. Steeds terugkerende vragen in het hulpaanbod signaleren waar de regelgeving en het beleid hiaten laten. Accurate gegevens over vragen en problemen die naar aanleiding van een scheiding in het hulpaanbod opduiken, leveren bruikbare informatie op over waar de knelpunten zitten. Waar komen welke vragen? Hoe komen kinderen, jongeren en ouders bij een dienst terecht? Wat vragen jongeren? Wat zoeken ouders?
- **Een Vlaams bemiddelingsbeleid** naast de federale wet. Via een ruimer eerstelijnsaanbod rond scheiding kunnen we een toegankelijker bemiddelingsaanbod uitwerken rond scheiding en ouderschap, voor, tijdens en na de scheiding.
- **Een erkenningsregeling met kwaliteitscriteria voor ouderschapsbemiddeling**, met eenvormige kwaliteitscriteria ongeacht de beroepsgroep of opleiding. Deze regeling moet de specifieke knowhow en plaats van verschillende beroeps-

Een federale scheidingswet moet dus hand in hand gaan met een stevige Vlaamse welzijnsomkadering voor kinderen en ouders.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt het beleid om dringend meer werk te maken van conflictpreventie en conflictbeheersing.

groepen honoreren. Kwalitatieve bemiddeling vereist multidisciplinaire samenwerking. Daarom moeten we de samenwerking tussen verschillende competenties nog meer stimuleren en in het bemiddelingsaanbod nog meer aandacht hebben voor de **positie en de beleving van het kind**.

- **Verplichte kennismaking met bemiddeling** voordat ouders met minderjarige kinderen een rechtszaak starten.
- **Initiatiefrecht voor de minderjarige** om veranderingen in de verblijfs- en omgangsregeling te vragen, zowel in een bemiddelingscontext als bij de rechter.
- **Juridische invulling van het omgangsrecht** als het recht van het kind op een betekenisvolle relatie met de twee ouders, met de familie en met andere vertrouwenspersonen. Dit juridische kader moet ondersteund worden door een **intensief en gespecialiseerd begeleidingsaanbod** om bij niet-naleving van het omgangsrecht conflicten te beheersen. Een kind gedwongen afgeven, kan niet.
- **Algemene opvoedingsondersteuning** in de kwetsbare overgangssituatie na een scheiding naar een nieuwe gezinssituatie. De zwakke sociaal-economische positie van eenoudergezinnen weegt door in de opvoeding. We pleiten voor sociale ondersteuning van eenoudergezinnen in huisvesting, fiscaliteit, sociale zekerheid, studiefinanciering. Dat komt ook kinderen ten goede.
- **Geactualiseerd wetenschappelijk onderzoek naar de kost van het levensonderhoud voor kinderen** is dringend nodig als basismateriaal. Onderbouwde en goed uitgewerkte berekeningsmethodes rond levensonderhoud voor kinderen zijn noodzakelijke richtsnoeren voor onderhandelende ouders en rechters. We vragen heldere informatie en toegankelijke dienstverlening rond alimentatieverplichtingen. Bij heel wat ouders en kinderen rijzen er vandaag nog elke dag vragen over dit sociaal en fiscaal kluwen.
- **Overheidstussenkomst om de vastgestelde onderhoudsbijdrage voor het kind te garanderen.**
- **Juridische omkadering van de pedagogische band tussen kinderen en zorgouders** en voor de band die kinderen met elkaar opbouwen. Deze omkadering verplicht kinderen niet tot contact, maar waarborgt het kind wel het recht op contact en omgang. In principe kan dat al via het huidige juridisch kader, maar het knelpunt is dat kinderen geen zelfstandig initiatiefrecht hebben.
- **Een nieuwe scheidingswet** moet ouders aansporen om constructief, efficiënt en correct te overleggen over een duurzame regeling voor hun ouderschap na de scheiding. Er is meer systematisch onderzoek nodig naar de beleving en verwachting van kinderen rond scheiding. Waar zitten zij mee? Wat zouden zij willen veranderen? Wat zou ze helpen om in het scheidingsproces en daarna in de nieuwe gezinscontext verder te kunnen?
- **Een familierechtbank** met een multidisciplinaire knowhow zou alle familiale bevoegdheden kunnen groeperen.
- **Grondig onderzoek naar de praktijktoepassing van het spreekrecht** en naar hoe kinderen en jongeren hun spreekrecht beleven. Bij de hervorming van het spreekrecht staat voor ons centraal: een coherente regeling, het recht van de minderjarige gekoppeld aan een oproepingsplicht, en aandacht voor de zorgvuldige toepassing van het recht in de praktijk. We pleiten voor een multidisciplinaire benadering van de vraag hoe de betrokkenheid van kinderen bij een scheidingsprocedure een plaats kan krijgen zonder dat kinderen in het conflict en in de procedure geklemd raken.
- **Dringende parlementaire behandeling van de wetsontwerpen rond spreekrecht, toegang tot de rechter en de instelling van jeugdadvocaten voor minderjarigen.** Een juridische procedure is de laatste stap, maar voor een volwaardige rechtspo-

Verplichte kennismaking met bemiddeling voordat ouders met minderjarige kinderen een rechtszaak starten.

Een nieuwe scheidingswet moet ouders aansporen om constructief, efficiënt en correct te overleggen over een duurzame regeling voor hun ouderschap na de scheiding.

Zonder eigen rechtstoegang zijn kinderen niet in staat om hun belangen en rechten te laten respecteren.

sitie is het wel een noodzakelijk element. Zonder eigen rechtstoegang zijn kinderen niet in staat om hun belangen en rechten te laten respecteren. Ze blijven hiervoor afhankelijk van hun ouders. We pleiten voor een recht op deskundige juridische bijstand voor minderjarigen via een gespecialiseerde jeugdadvocaat. Juridische bijstand voor minderjarigen is het sluitstuk. Ook op het vlak van informatie en advies (eerstelijns juridische bijstand) is er expertisevorming en -doorstroming nodig van informatie rond de rechtspositie van minderjarigen.

1.3. Stand van zaken

De kinderrechtencommissaris nam deel aan de werkgroep Burgerlijk Recht van de Staten-Generaal van het Gezin.⁶ Die debatteerde onder andere over bemiddeling, regelingen voor omgangsrecht en zorgouderschap.

Het Kinderrechtencommissariaat zal de concrete standpunten en beleidssuggesties uit het dossier verder uitwerken en opvolgen. In het voorbije werkjaar dienden we al twee formele adviezen in rond kinderen in een scheidingssituatie. We komen daar verder in dit hoofdstuk op terug.⁷

Naar aanleiding van de bevindingen uit het belevingsonderzoek bij kinderen en ons pleidooi voor een kwalitatief Vlaams welzijnsbeleid rond kinderen en scheiding, plannen we in het najaar 2005 een studiedag in het Vlaams Parlement over de plaats van kinderen in de scheidingscontext en het belang van bemiddeling.

⁶ Vergaderingen op 3 februari, 12 april, 3 mei en 14 juni 2005. Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) bij het deel netwerking voor meer informatie over de Staten-Generaal.

⁷ Advies 2004-2005/4 'Kinderen in ernstig conflictueuze scheidingssituaties. Lange wachtlijsten bij de bezoekenruimten' en advies 2004-2005/5 'Verblijfsco-ouderschap'.

2 Geen voorkeursmodel voor omgangsregelingen in de wet

2.1. Situering

In maart 2005 diende minister Onkelinx bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp⁸ in om gelijkmatig verdeelde huisvesting van kinderen bij een scheiding te 'bevoorrechten' en om de gedwongen tenuitvoerlegging inzake huisvesting te regelen. Over de verdeling in tijd van de huisvesting van kinderen na een scheiding zegt de huidige wet helemaal niets. Is er een gerechtelijke procedure om de verblijfsregeling vast te leggen? Dan beoordeelt en beslist de rechter geval per geval welke verblijfsregeling in het belang van het kind is. Juridisch is de gezagsregeling niet aan de verblijfsregeling gekoppeld. Al een hele tijd geldt de juridische basisregel dat de twee ouders het ouderlijke gezag blijven uitoefenen, los van de concrete verblijfsregeling. Ook in een regeling met een hoofdverblijf blijven de twee ouders samen het ouderlijke gezag uitoefenen.

De nieuwe regeling wil meer gelijkheid tussen de ouders en meer zekerheid rond de uitkomst van de rechterlijke beslissing. Ouders die niet samenwonen, beslissen zelf over de huisvesting en de omgangsregeling voor het kind. Bereiken de ouders zelf buiten de rechtszaal een akkoord? Dan krijgt dat de voorkeur. Hebben ouders – met gezamenlijk ouderlijk gezag – een conflict over de huisvesting? Dan onderzoekt de rechter 'bij voorrang' de gelijkmatig verdeelde huisvesting als één van de ouders daar om verzoekt. Dat onderzoek gebeurt in het belang van het kind en van de ouders. De rechter oordeelt zelf en heeft een ruime beoordelingsbevoegdheid. In het ontwerp staan geen contra-indicaties voor een gelijkmatig verdeeld verblijf (b.v. de afstand tussen de twee woonplaatsen, een onbeschikbare ouder of de jonge leeftijd van het kind). De ouder die zich tegen gelijkmatig verdeelde huisvesting verzet, moet aantonen dat er contra-indicaties zijn.

De subcommissie Familierecht van de Kamer van Volksvertegenwoordigers nodigde het Kinderrechtencommissariaat uit voor een hoorzitting⁹ en voor een advies¹⁰ over het wetsontwerp.

2.2. Advies

Een te hoog conflictgehalte tussen de ouders vermijden of beheersen: dat staat centraal in de bespreking van omgangsrecht en verblijfsco-ouderschap. Het blijkt namelijk dat het precies dat is waar kinderen het meest onder lijden. Het Kinderrechtencommissariaat blijft voorstander van een buitengerechtelijke afhandeling als eerste keuze. Daarvoor moeten er – al of niet verplichte – bemiddelingsfora komen. Uit onderzoek en praktijkervaring blijkt namelijk dat dat de beste manier is om kinderen hun recht op blijvend contact met hun twee ouders te garanderen.

⁸ Wetsontwerp tot het bevoorrechten van een gelijkmatig verdeelde huisvesting van het kind van wie de ouders gescheiden zijn en tot regeling van de gedwongen tenuitvoerlegging inzake huisvesting van het kind, *Parl. St.* Kamer 2004-2005, nr. 1673/001.

⁹ Deze hoorzittingen waren op 16 februari en op 8 juni 2005. Het verslag zal als parlementair stuk verschijnen. Zie www.dekamer.be. Zoek op wetsontwerp nr. 1673.

¹⁰ Advies 2004-2005/5 'Verblijfsco-ouderschap', niet gepubliceerd. Zie voor de tekst van het advies: www.kinderrechten.be (Klik op 'Documenten' en daarna op 'Beleidsadviezen').

Er is geen wetenschappelijke grond om te beweren dat verblijfsco-ouderschap het welzijn van kinderen meer zou garanderen. Waar kinderen het meest bij gebaat zijn, is een regeling die door hun ouders – en dus niet door de wetgever – vastgelegd en nageleefd wordt, eventueel via bemiddeling of begeleiding.

Waar kinderen het meest bij gebaat zijn, is een regeling die door hun ouders – en dus niet door de wetgever – vastgelegd en nageleefd wordt, eventueel via bemiddeling of begeleiding.

Los van hun concrete verblijfsregeling hebben kinderen recht op een betekenisvolle relatie met hun twee ouders. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bepaalt inderdaad onvoorwaardelijk dat dit een kinderrecht is. De kwaliteit van de contacten is veel belangrijker dan de kwantiteit. Elk gezin is anders, elke scheidingssituatie ook. Daarom is het af te raden dat de wet één bepaald model zou promoten. Hoewel in het wetsontwerp de week-weekregeling geen verplichting wordt, vreest het Kinderrechtencommissariaat toch dat dit model een voorbeeldstatus krijgt en dat het vaker opgelegd zal worden. Zelfs als de betrokken ouders en kinderen er zelf geen voorstander van zijn of als dit model in hun situatie niet het beste is voor de kinderen.

Bovendien zegt het Burgerlijk Wetboek dat de twee ouders het ouderschap delen en verantwoordelijk blijven. Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat die huidige regeling al genoeg mogelijkheden biedt om verblijfsco-ouderschap te kiezen waar dat de beste keuze is. Een extra verwijzing naar dit model in de wet heeft geen enkele meerwaarde. Ons advies daarover is dan ook negatief.

Los van hun concrete verblijfsregeling hebben kinderen recht op een betekenisvolle relatie met hun twee ouders.

Daarnaast bevat het wetsontwerp bepalingen over de dwanguitvoering van niet nageleefde afspraken over omgang. Ook daar staat het Kinderrechtencommissariaat erg negatief tegenover. Het recht op integriteit staat haaks op elke fysieke dwang op het kind. Bovendien is de af te dwingen verbintenis niet van het kind zelf, maar van een van de ouders. Het kind mag niet het voorwerp zijn van dwangmaatregelen die eigenlijk te maken hebben met een conflict tussen ex-partners.

Ook daarom onderstreept het Kinderrechtencommissariaat dat de tussenkomst van de overheid zich veel beter zou richten op meer investeren in bemiddelingsfora, inclusief verplichte kennismaking met bemiddeling.

2.3. Stand van zaken

De subcommissie Familierecht bespreekt momenteel het ontwerp. Er werden al verschillende amendementen ingediend.¹¹

¹¹ Zie voor een overzicht van de amendementen bij het wetsontwerp: www.dekamer.be. Zoek op wetsontwerp nr. 1673. In de amendementen worden er talrijke alternatieven uitgewerkt. Bijvoorbeeld door bemiddeling in het allereerste stadium van de procedure meer aandacht te geven, door het verblijfsco-ouderschap via regelgeving te stimuleren in plaats van op te leggen, door in de wet beslissingscriteria voor de rechters vast te leggen of door het belang van het kind een duidelijkere plaats in de wet te geven.

3

Bezoekruimtes: wachtlijsten brengen kinderen nog meer in de knel

3.1. Situering

De veertien bezoekruimtes in Vlaanderen begeleiden elk jaar ongeveer 1500 kinderen en hun ouders. Hoewel de ruimtes ook openstaan voor 'vrijwillige' aanmeldingen¹², komen de meeste cliënten er terecht door een vonnis of een beschikking van een rechter. Als voorwaarde om het recht op contact uit te oefenen, legt de rechter op dat ouder en kind hun contact moeten hebben binnen het begeleidingskader van de bezoekruimte. Sinds januari 2004 is dit gespecialiseerde begeleidingsaanbod in conflictueuze scheidingssituaties een bijkomende opdracht van het algemeen welzijnswerk.¹³

Bezoekruimtes fungeren als een gespecialiseerde vorm van conflictbeheersing. De ultieme doelstelling is: een regeling vinden waar iedereen zich goed bij voelt, ongeacht of, hoe en hoe vaak er contact is.

Voor kinderen zijn die scherpe en langdurige ouderlijke conflicten nefast.

Steeds meer ouders die zich aanmelden bij de bezoekruimtes, komen op de wachtlijst terecht.¹⁴ Zo komen ze in een spiraal terecht van steeds weer uitstel en wachten. Dat verheft de strijd tussen de scheidende ouders en lokt nieuwe conflicten uit. Voor kinderen zijn die scherpe en langdurige ouderlijke conflicten nefast. Het schaadt hun ontwikkeling en hun kansen, en het brengt de kans op een betekenisvolle relatie met hun beide ouders ernstig in gevaar.

3.2. Advies¹⁵

In het hulp- en dienstverleningsaanbod rond scheidingsproblemen zitten bezoekruimtes in het eindtraject. Bezoekruimtes begeleiden kinderen en ouders in ernstig conflictueuze scheidingssituaties. Voor veel kinderen en ouders is die conflictsituatie al jaren een zware last.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een steviger basisaanbod van laagdrempelige hulp en bemiddeling rond scheiding en ouderschap. Investeren in conflictpreventie is prioriteit nummer 1. De problematiek van kinderen in een ernstig conflictueuze scheidingssituatie is dringend. Daarom vraagt het Kinderrechtencommissariaat om de omkadering van de bezoekruimtes aan te passen aan de regionale noden. Een omgevingsanalyse moet laten zien welke bezoekruimtes meer capaciteit nodig hebben. Een steviger ondersteuning van deze gespecialiseerde hulp dringt zich op. De wachtlijsten worden onaanvaardbaar lang waardoor het recht van het kind op contact met de twee ouders steeds vaker geschonden wordt.

De wachtlijsten worden onaanvaardbaar lang waardoor het recht van het kind op contact met de twee ouders steeds vaker geschonden wordt.

¹² Vrijwillige aanmeldingen gebeuren op initiatief van de ouders zelf of via doorverwijzing van een welzijnsdienst, een advocaat, een justitiehuis, een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Vrijwillige aanmeldingen vertonen structureel dezelfde kenmerken als aanmeldingen op verwijzing van Justitie, namelijk een ernstig conflictueuze scheidingssituatie met een contactbreuk tussen ouder en kind.

¹³ STEUNPUNT ALGEMEEN WELZIJNSWERK, CAW-Witboek. Voor een sterke eerste lijn in de Vlaamse welzijnzorg, Berchem, 2004, p. 41.

¹⁴ Op 22 april 2005 ontvangt het Kinderrechtencommissariaat een melding van de bezoekruimte in Mechelen.

¹⁵ Advies 2004-2005/4 'Kinderen in een ernstig conflictueuze scheidingssituatie. Lange wachtlijsten bij de bezoekruimten'. Zie voor de tekst van het advies: www.kinderrechten.be (Klik op 'Documenten' en daarna op 'Beleidsadviezen').

3.3. Stand van zaken

Het advies rond de bezoekruimtes kreeg opvolging binnen het Vlaams Parlement. In de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin kwamen er twee interpellaties en een vraag om uitleg.¹⁶ Op 22 juni 2005 nam de plenaire vergadering een motie aan.¹⁷ In die motie vraagt het Vlaams Parlement aan de regering om de organisatie van de bezoekruimtes te evalueren en in overleg met de sector te onderzoeken of een bijsturing van de werking van de bezoekruimtes de wachttijden kan oplossen.

Ook vraagt het Vlaams Parlement de regering om mee borg te staan voor een betaalbaar en kwaliteitsvol aanbod van familiale bemiddeling, om een samenwerkingsakkoord tussen Welzijn en Justitie rond de bezoekruimtes te realiseren en om daarover aan het parlement te rapporteren.

Het Kinderrechtencommissariaat verheugt zich over de snelle reactie op dit advies en volgt de uitvoering van de motie verder op. Daarnaast blijft het Kinderrechtencommissariaat ook aandacht vragen voor het preventieve luik van de conflictbeheersing. Alleen aan de zwaarste noden werken in situaties waar het conflict al sterk aanwezig is, blijft dweilen met de kraan open.

¹⁶ Interpellatie van mevrouw Trees Merckx-Van Goeij tot mevrouw Inge Vervotte, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de lange wachtlijsten voor de neutrale bezoekruimtes. Interpellatie van mevrouw Marijke Dillen tot mevrouw Inge Vervotte, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de wachtlijsten bij de bezoekruimtes voor gescheiden ouders en kinderen. Vraag om uitleg van Michèle Hostekint tot mevrouw Inge Vervotte, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het acute probleem van de steeds groeiende wachtlijsten bij de bezoekruimtes. Zie: *Hand. VI.Parl. 2004-2005*, 7 juni 2005.

¹⁷ Met redenen omklede motie tot besluit van de op 7 juni 2005 door de dames Trees Merckx-Van Goeij en Marijke Dillen in commissie gehouden interpellaties tot mevrouw Inge Vervotte, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, respectievelijk over de lange wachtlijsten voor de neutrale bezoekruimtes en over de wachtlijsten bij de bezoekruimtes voor gescheiden ouders en kinderen, *Parl.St. VI.Parl. 2004-2005*, nr. 383/2.

4 Opvoeden via media?

– in het zog van Supernanny

4.1. Situering

Steeds meer ouders hebben behoefte aan opvoedingsondersteuning. Dat is niet alleen zo in problematische gezinssituaties maar ook voor opvoedingsvragen in de dagelijkse gezinscontext.¹⁸ Veel ouders voelen zich soms onzeker. Ongeveer 46% heeft het gevoel de opvoeding niet goed in de hand te hebben en 28% van de ouders twijfelt soms of ze het wel aankunnen.¹⁹

Niet alleen pedagogische professionals hebben hier een rol te spelen. Ook de media kunnen een taak opnemen. Sinds de jaren '60 neemt het aantal tijdschriften en boeken over opvoeden toe. En de laatste tijd komen er ook opvoedingsprogramma's op tv zoals onlangs 'Supernanny' op de commerciële televisie. In dat programma worden opvoedingsperikelen uit het gezinsleven door een gedragstherapeute beschouwd en aangepakt. De realityshow lokte heel wat reacties uit. Het Kinderrechtencommissariaat stelde een nota op voor het Vlaams Parlement en de bevoegde ministers.

Rechten op privacy en integriteit moeten altijd gewaarborgd worden, zeker voor kinderen omdat hun positie uiterst kwetsbaar en afhankelijk is.

4.2. Advies²⁰

Als het gebeurt op een ondersteunende en respectvolle manier, kan informeren over opvoeding via de media zeker positief zijn. Maar bij sommige uitzendingen moeten we de vraag stellen naar mogelijke inbreuken op het recht van de kinderen op privacy en respect voor hun integriteit.²¹

Het Kinderrechtencommissariaat wijst op de verantwoordelijkheid van de overheid voor opvoedingsondersteuning en op de – soms beperkte – toezichtsmarge van de overheid op de media.

Opvoedingsondersteuning zou als een basisvoorziening voor alle gezinnen uitgebouwd moeten worden. De dienstverlening moet bekend, toegankelijk en vertrouwenwekkend zijn zodat ouders en kinderen gemakkelijk hun weg vinden en we kunnen vermijden dat problemen onnodig escaleren.

Ook is het van belang dat die ondersteuning vooral informatief en bevestigend is, eerder dan strak normerend. En dat het aanbod afgestemd wordt op de vragen zoals die bij ouders en kinderen leven. Het aanbod moet ook genoeg diversifiëren naar verschillende doelgroepen, gebruikte kanalen en fora. Als informatiekanaal hebben de media dus zeker wel een rol te vervullen.

Tegelijk moet de overheid samen met de media zelf de nodige richtlijnen en een ethische code ontwikkelen en daarop toezien om de rechten van kinderen in de media te respecteren. Rechten op privacy en integriteit moeten altijd gewaarborgd worden, zeker voor kinderen omdat hun positie uiterst kwetsbaar en afhankelijk is. Bij realityshows moet erop toegezien worden dat ze de gezinssituaties genuanceerd en met respect voor ieders inbreng voorstellen.

¹⁸ Informatie over het boek en de studiedag 'Kom je dat thuis eens vertellen' op www.kinderrechten.be (Klik op 'ouder dan 18').

¹⁹ DE RYCKE, L. "Beleving van het gezin: de relatie tussen ouders en kinderen", in ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B., *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven, ACCO, 2003, p. 128.

²⁰ Nota van het Kinderrechtencommissariaat van 25 mei 2005 aan de commissies Media, Cultuur, Jeugd en Sport, Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de bevoegde ministers.

²¹ Eenzelfde bezorgdheid geldt voor de betrokken ouders. Maar in tegenstelling tot hun kinderen nemen zij zelf de beslissing om aan die programma's mee te werken.

De uitzending op 24 mei 2005 haalde 862.000 kijkers.

Deelnemers moeten zich bewust zijn van de mogelijke gevolgen als een grote groep kijkers²² mag meekijken naar de intimiteit van het eigen gezinspatroon en de gedragingen van elk gezinslid daarin. Wereldwijd bestaat er al heel wat materiaal rond omgaan met minderjarigen in de media en de manier waarop de media kinderen voorstellen.²³ Hoog tijd dat Vlaanderen hier een tandje hoger schakelt.

4.3. Stand van zaken

De nota van het Kinderrechtencommissariaat werd aangehaald in de discussie over 'Supernanny' in de commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media.²⁴ We bevestigden hoe vooral de kinderen in een erg kwetsbare positie staan en hoe belangrijk opvoedingsondersteuning is. Tegelijk stelden we vast dat de discussie vooral uitliep in de stelling dat de overheid maar beperkt kan tornen aan de persvrijheid en dat het genoeg is als de overheid een klachteninstantie voorziet. Voor de bescherming van de basisrechten van minderjarigen lijkt dat wel erg minimaal. Bovendien is voor de minderjarige het kwaad dan al geschied. Een ethische code rond de behandeling van minderjarigen, samen opgesteld met de media en voor de media, blijft een minimale eis van het Kinderrechtencommissariaat.

²² De uitzending op 24 mei 2005 haalde 862.000 kijkers.

²³ Zie onder andere: The media and Children's rights manual. Unicef, 2005. Website: <http://www.unicef.org/magic/media/documents/TheMediaAndChildrensRights2005.pdf>. Child Rights and the media. Putting Children in the right. Guidelines for journalists and media professionals. International Federation of Journalists, 2002. Website: http://www.unicef.org/magic/resources/resources_for_journalists.html. Principles and Guidelines for the Ethical Reporting on Children and Young People under 18 Years Old. Unicef. Website: http://www.unicef.org/media/media_tools_guidelines.html. Het project 'Children and the media: child rights monitoring project'. Website: www.mediamonitoring.org.za/ecm_2005. Tal van andere good practices zijn te vinden op de website: <http://www.unicef.org/magic/users/media.html>.

²⁴ Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme, tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel en tot mevrouw Inge Vervotte, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin over de realityshow 'De supernanny'. Zie: *Hand. VI. Parl.* 2004-2005, 26 mei 2005.

5

Adoptie ook door homoseksuele koppels?

5.1. Situering

In België is adoptie door één persoon al jaren mogelijk, ongeacht zijn of haar seksuele geaardheid. Homoseksuele koppels kunnen ook trouwen. Maar voor homoseksuele koppels blijft het onmogelijk om als koppel een kind te adopteren. Als een adoptie al kan, dan krijgt het kind alleen een juridische band met één van de ouders. Dat is ook zo als in een lesbische relatie één van de moeders zwanger wordt en een kind krijgt. De meemoeder krijgt geen juridische band met het kind dat zij samen met haar partner opvoedt. Dat is niet alleen een mogelijke discriminatie van de homoseksuele ouders, maar het beperkt ook het recht van de kinderen om de band met de twee ouders juridisch erkend te krijgen.

Het zijn niet zozeer de volwassenen die recht hebben op een kind. Veel belangrijker is het recht van het kind op een gezinsleven en op een erkende band met de twee 'ouders'.

In de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd een wetsvoorstel²⁵ ingediend dat het ook voor homoseksuele koppels mogelijk moet maken om een kind te adopteren.

5.2. Advies

In zijn advies²⁶ gaat het Kinderrechtencommissariaat vanuit zijn opdracht vooral in op de rechten van de kinderen in de adoptiewetgeving. Bij een adoptie staat het belang van het kind voorop. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind benadrukt expliciet dat het belang van het kind de doorslaggevende overweging moet zijn.

Daarom is het verantwoord dat van kandidaat-adoptanten geëist wordt dat ze zich degelijk voorbereiden en dat ze zich professioneel laten screenen. Ook in de nieuwe adoptiewet staat die verplichting. Het zijn niet zozeer de volwassenen die recht hebben op een kind. Veel belangrijker is het recht van het kind op een gezinsleven en op een erkende band met de twee 'ouders'.

Uit onderzoek is nog niet gebleken dat opgroeien bij homoseksuele ouders nadelig zou zijn voor de ontwikkeling van een kind. Als de wetgever de adoptie regelt – mits voorwaarden van geschiktheid en gerechtelijke toetsing van het belang van het kind – is er geen wettelijke verantwoording om volwassenen van deze mogelijkheid uit te sluiten op grond van hun seksuele geaardheid.

5.3. Stand van zaken

Het wetgevende werk in de commissie Justitie is nog niet afgerond. Tijdens de parlementaire behandeling nam de kritiek op het voorstel vanuit verschillende hoeken toe. Over de noodzaak om de zwakke juridische positie van kinderen van homoseksuele ouders aan te pakken, bestaat er weinig discussie. De pro's en contra's gaan vooral over de rechtsfiguur waarin die ouderschaps- of opvoedingsband vorm moet krijgen. Verschillende amendementen stellen alternatieve rechtsfiguren voor om homoseksueel ouderschap te omkaderen: de bestaande

²⁵ Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde adoptie door koppels van gelijk geslacht toe te laten, *Parl. St.* Kamer 2003-04, nr. 664/001.

²⁶ Advies 2004-2005/6 'Adoptie door paren van gelijk geslacht', niet gepubliceerd. Zie voor de tekst van het advies: www.kinderrechten.be (Klik op 'Documenten' en daarna op 'Beleidsadviezen').

voogdijregeling, een nieuwe regeling van meouderschap, een nieuwe regeling rond zorgouderschap. Het blijft dus even afwachten. Het Kinderrechtencommissariaat waarschuwt wel voor terminologische verwarring. Zo mag zorgouderschap niet de indruk wekken dat het een valabel alternatief is voor adoptief ouderschap. Zorgouderschap betekent namelijk niets voor de afstamming en alle rechtsgevolgen die daarmee samenhangen.

6 Een stevig juridisch statuut voor elke minderjarige

6.1. Situering

In het federale parlement liggen er al een paar jaar wetsvoorstellen klaar die fundamenteel zijn om de juridische positie van minderjarigen te versterken: een wetsvoorstel om het spreekrecht te versterken, een om jeugdadvocaten in te voeren, en een over de eigen rechtstoegang van minderjarigen.²⁷ De drie wetsvoorstellen zijn inhoudelijk met elkaar verbonden. Het hele kinderrechtenveld pleit sinds jaren voor de goedkeuring en de uitvoering ervan.

Ook het VN-Comité voor de Rechten van het Kind riep België op om niet alleen wetsvoorstellen op te maken maar ze ook uit te voeren.²⁸ Toch blijkt het erg moeilijk te zijn om hierin vooruitgang te boeken.

6.2. Advies

Het Kinderrechtencommissariaat pleit al jaren voor deze regelgeving in het belang van minderjarigen die niet tot hun recht kunnen komen door overleg, bemiddeling of andere buitengerechtelijke circuits. De regelgeving is voor sommige minderjarigen een 'noodzakelijk kwaad' en ze dient zeker niet om minderjarigen tegen volwassenen op te zetten.

Het is voor minderjarigen niet genoeg om alleen maar rechten op papier te hebben.

Samen met de Délégué Général aux Droits des Enfants maande de kinderrechtencommissaris de federale volksvertegenwoordigers nog eens aan om hier uiteindelijk werk van te maken.²⁹ Het is voor minderjarigen niet genoeg om alleen maar rechten op papier te hebben. Ze hebben ook recht op mogelijkheden om hun rechten uit te oefenen en als dat nodig is af te dwingen.

6.3. Stand van zaken

Blijkbaar is de rechtspositie van minderjarigen geen prioriteit op de politieke agenda. De bespreking van de drie voorstellen zou gekoppeld worden aan de behandeling van de wet op de jeugdbescherming. Deze inhoudelijke link is ongelukkig, want de drie wetsvoorstellen bestrijken een veel groter toepassingsgebied dan de jeugdbescherming. Uiteindelijk verwees de Kamer bij de stemming over de nieuwe wet op de jeugdbescherming helemaal niet meer naar deze voorstellen.

Er is blijkbaar alleen aandacht voor minderjarigen als zij problemen hebben of veroorzaken. De kloof tussen het gebrek aan positieve aandacht voor minderjarigen en het 'overproblematiseren' van de minderheid van minderjarigen die delicten pleegt, blijft zorgwekkend groot.

²⁷ In de vorige legislatuur keurde de Senaat de wetsvoorstellen goed. Bij het begin van de nieuwe legislatuur werden ze uit de caduciteit ontheven. Wetsontwerp tot wijziging van verschillende bepalingen over het recht van minderjarigen om door de rechter te worden gehoord, *Parl.St.* Kamer 2003-2004, nr. 634/1. Wetsontwerp betreffende het recht van minderjarigen op toegang tot de rechter, *Parl.St.* Kamer 2003-2004, nr. 643/1. Wetsontwerp tot instelling van advocaten voor minderjarigen, *Parl.St.* Kamer 2003-2004, nr. 644/1. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004, p. 148.

²⁸ Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind naar aanleiding van de bespreking van het tweede Belgische rapport, 7 juni 2002 (CRC/C/15/Add.178, par.8-9). Zie voor een officieuze vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.1, B, 122.

²⁹ Nota van 7 juni 2005 aan de Kamercommissie Justitie.

7 Een eerste kinderrechten- en jeugdbeleidsplan voor Vlaanderen

7.1. Situering

Het decreet op het Vlaams jeugdbeleid bepaalt dat de Vlaamse overheid elke legislatuur een globaal jeugdbeleidsplan moet opmaken.³⁰ In de loop van 2004 legde de minister van Jeugd de hoofdstukken van zijn plan vast. In 2005 werden de verschillende hoofdstukken door verschillende werkgroepen verder ingevuld en geconcretiseerd. Het Kinderrechtencommissariaat is waarnemer in de overkoepelende reflectiegroep en in de reflectiegroep Kinderrechten.³¹

7.2. Advies³²

Het Kinderrechtencommissariaat wil het jeugdbeleid kaderen in de context van kinderrechten. Het jeugdbeleidsplan hoort een kinderrechten- én jeugdbeleidsplan te zijn.³³ Meer zelfs: de opmaak van een jeugdbeleidsplan kan op zich al beschouwd worden als een beleidsinvulling van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Inhoudelijk moet elk beleid voor kinderen en jongeren de principes van het Kinderrechtenverdrag verwezenlijken. Het Verdrag geeft duidelijk aan dat kinderen en jongeren 'actor' zijn. Zij maken deel uit van de samenleving hier en nu. Ze hoeven niet te wachten tot ze volwassen zijn om hun rol te spelen en om erkenning te krijgen. Een jeugdbeleid moet de positie van kinderen en jongeren in onze samenleving waarderen en versterken.

Daarom is het belangrijk om de al aangegane beloftes uit het Vlaamse luik van het Nationaal Actieplan Kinderrechten³⁴ over te nemen in het jeugdbeleidsplan. Dan krijgt het Actieplan Kinderrechten een stevigere basis door de goedkeuring van het Vlaams Parlement. Het moet ook duidelijk zijn dat het jeugdbeleidsplan een plan is van de hele Vlaamse Regering, en niet alleen van de minister die bevoegd is voor Jeugd en kinderrechten: alle ministers hebben hun eigen verantwoordelijkheden tegenover minderjarigen in Vlaanderen.

We juichen toe dat heel wat organisaties betrokken werden bij de opmaak van het jeugdbeleidsplan. Eén grote groep ontbrak: de kinderen en jongeren. Toch belooft het decreet ze participatie.³⁵ Bovendien wordt betekenisvol participeren soms moeilijk als je onder te grote tijdsdruk moet werken, of als je als participant niet weet wat er met je inbreng gaat gebeuren.

Bij het begin van het redactieproces gaf het kabinet duidelijk aan welke thema's in het jeugdbeleidsplan een plaats zouden krijgen. Het Kinderrechtencommissariaat

Een jeugdbeleid moet de positie van kinderen en jongeren in onze samenleving waarderen en versterken.

³⁰ Decreet op het Vlaams jeugdbeleid van 29 maart 2002, B.S. 14 juni 2002. Zie ook: www.jeugd.be.

³¹ Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk).

³² Zodra de bevoegde commissie het definitieve jeugdbeleidsplan bespreekt, maakt het Kinderrechtencommissariaat een formeel advies over aan het Vlaams Parlement. Hier behandelen we kort de aandachtspunten die het Kinderrechtencommissariaat aanbracht in de loop van de werkzaamheden. Zie voor het tussentijdse advies (advies 05/16) van de Vlaamse jeugdraad van 4 mei 2005: www.vlaamsejeugdraad.be.

³³ Dat is zeker het geval nu de twee beleidsdomeinen bij eenzelfde minister ondergebracht werden. REYNAERT, D., "Integratie van de beleidsinstrumenten kinderrechten en jeugd: naar een volwaardige integratie van het kinderrechten- en jeugdbeleid?", T.J.K. 2005/3, p.111-114.

³⁴ Op 2 april 2004 keurde de Vlaamse Regering het Vlaams Actieplan Kinderrechten goed. Daarmee geeft de Vlaamse overheid uitvoering aan het Wereldactieplan (aangenomen op de Speciale zitting van de VN over kinderen in New York in mei 2002) en de Slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind aan België. De twee internationale documenten roepen de Belgische staat op om een Nationaal Actieplan op te stellen. Dat Vlaams actieplan maakt nu deel uit van het Nationaal Actieplan voor Kinderen dat de federale ministerraad van 24 juni 2005 goedkeurde. De tekst van het Vlaams actieplan is te vinden op www.vvc.vlaanderen.be/kinderrechten.

³⁵ "Met het oog op het totstandkomen van het Vlaamse jeugdbeleidsplan coördineert de administratie de participatie van de jeugd en van alle relevante actoren in de voorbereiding van het plan. Het jeugdbeleidsplan komt tot stand in samenwerking met het steunpunt jeugdbeleid, de jeugdraad en de jeugd." Zie art. 4 §2 en §3 van het decreet op het Vlaams jeugdbeleid van 29 maart 2002.

sariaat mist belangrijke stukken en betreurt dat thema's als drugs, werkgelegenheid voor minderjarigen, een sociaal woonbeleid voor gezinnen met kinderen of milieu niet in het plan staan.

Tijdens het redactieproces stelde het Kinderrechtencommissariaat een inleidend hoofdstuk voor met de verplichtingen die het Kinderrechtenverdrag de Vlaamse overheid oplegt. We benadrukten dat ook de visie van de Vlaamse Regering over kinderrechten- en jeugdbeleid in dat plan thuishoort. Daarnaast moet elk hoofdstuk de basistoets van het Verdrag doorstaan. Is het belang van het kind de eerste prioriteit? Is het plan op alle kinderen van toepassing, zonder enige uitzondering? Waarborgt het de overleving en de ontwikkeling van het kind? Houdt het rekening met de mening van het kind?

De aandacht van het jeugdbeleidsplan voor participatie en diversiteit is positief. Toch leek het ons beter om deze fundamentele thema's doorheen elk hoofdstuk uit te werken, eerder dan ze in aparte hoofdstukken te gieten. Participatie en diversiteit zijn geen losse thema's maar moeten kenmerken zijn van het beleid in jeugdwerk, onderwijs, cultuur, enz. In elk hoofdstuk moeten in principe operationele doelstellingen rond deze twee basisprincipes (non-discriminatie, participatie) van het Verdrag terug te vinden zijn. Ook moet kinder- en jongerenparticipatie ruimer zijn dan de soms indirecte participatie via de Vlaamse Jeugdraad.

Het jeugdbeleidsplan lijkt soms nog te veel een jeugdwerkbeleidsplan. Een integraal jeugdbeleid moet ingaan op alle beleidsthema's die de leefsituatie van kinderen en jongeren raken. Ook thema's buiten de bevoegdheid van de minister van Jeugd horen daarbij. Om dit euvel te verhelpen, werden 'beleidsrotondes met de andere bevoegdheden' opgericht. Het Kinderrechtencommissariaat dringt erop aan dat ook andere betrokken ministers – vooral die van Onderwijs en Welzijn – hun engagementen uit het jeugdbeleidsplan ernstig zullen nemen.

Het jeugdbeleidsplan streeft naar de integratie van het kinderrechten- en het jeugdbeleid. In theorie zijn er inderdaad weinig verschillen. Alle twee vertrekken ze van een emancipatorische visie op kinderen en jongeren. Alle twee focussen ze op de competenties van kinderen en jongeren. Alle twee zijn ze bedoeld voor bijna dezelfde leeftijdsgroep en streven ze naar een integraal kinder- en jongerenbeleid. Maar vanuit de rechtspositie van kinderen is er één fundamenteel verschil: minderjarigen (<18 jaar) zijn handelingsonbekwaam, kunnen niet stemmen, zijn erg afhankelijk van volwassenen. Willen volwassenen niet mee? Dan kunnen kinderen bitter weinig doen. Meerderjarigen (18 jaar) zijn handelingsbekwaam, kunnen stemmen en zijn minder afhankelijk van andere volwassenen. Om aandacht te verzekeren voor de positie van minderjarigen werd in 1997 de KER-methode ingevoerd. In dit jeugdbeleidsplan wordt de KER uitgebreid tot een JO-KER (jongeren- en kindeffectrapport, inclusief dus meerderjarige jongeren) om later deel uit te maken van de reguleringsimpactanalyse (RIA) onder de titel 'Analyse van andere effecten'.³⁶ Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat de uitbreiding van KER naar JOKER de aandacht voor minderjarigen niet gaat verminderen. Tenslotte is de KER één van de weinige beleidsinstrumenten die hun belangen centraal stelt. Ook hoopt het Kinderrechtencommissariaat dat de opname van de JOKER in de RIA niet zorgt voor (nóg) minder aandacht voor kinderen en jongeren.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt erop aan dat ook andere betrokken ministers – vooral die van Onderwijs en Welzijn – hun engagementen uit het jeugdbeleidsplan ernstig zullen nemen.

³⁶ Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – Kenniscentrum Wetgeving (januari 2005), Richtlijnen voor de opmaak van een Regulerings Impact Analyse'. Zie ook: www.vlaanderen.be/wetsmatiging.

Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat de Vlaamse Regering erin slaagt om veelzijdige, duidelijke en jeugdvriendelijke, bruikbare, beschikbare, bereikbare, correcte en volledige informatie voor en met kinderen en jongeren te voorzien.

Eindelijk zit ook jeugdinformatie in het meer geïntegreerde jeugdbeleid. Het plan kondigt een informatiebeleid aan waarin de informatiebehoeften van kinderen en jongeren zoveel mogelijk centraal staan. Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat de Vlaamse Regering erin slaagt om veelzijdige, duidelijke en jeugdvriendelijke, bruikbare, beschikbare, bereikbare, correcte en volledige informatie voor en met kinderen en jongeren te voorzien. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat het Vlaamse beleid ook het lokale informatiebeleid aanmoedigt en inspireert. Want kinderen en jongeren hebben vooral behoefte aan informatie over hun onmiddellijke leefomgeving en wat daarin voor hen beschikbaar is.

Ten slotte merken we nog op dat er weinig tot geen indicatoren in het plan staan. Daardoor wordt de uitvoering van het jeugdbeleidsplan moeilijk op te volgen.

7.3. Stand van zaken

In augustus 2005 kreeg de Vlaamse Jeugdraad een eerste ontwerp van het kinderrechten- en jeugdbeleidsplan. In het najaar geeft de Vlaamse Jeugdraad een advies aan de Vlaamse Regering. Verwacht wordt dat de Vlaamse Regering in december een definitief kinderrechten- en jeugdbeleidsplan voorlegt aan het Vlaams Parlement. Dan dient ook het Kinderrechtencommissariaat een advies in.

8

Interventie en recht op hulp in evenwicht?

8.1. Situering

In de vorige legislatuur keurde het Vlaams Parlement de decreten goed over integrale jeugdhulp en de rechtspositie van de minderjarige daarin.³⁷ Met deze decreten startte een fundamentele herziening van de organisatie van de jeugdhulp en kreeg de minderjarige gebruiker een duidelijk statuut.³⁸

De Vlaamse overheid kreeg van het Vlaams Parlement de opdracht om het luik van de gerechtelijke jeugdhulp verder vorm te geven. Deze opdracht houdt in: de toegang tot en de inhoud van gerechtelijke jeugdhulp regelen, inclusief proceswaarborgen. Maar ook het begrip ‘maatschappelijke noodzaak’ uitklaren en vorderingsgronden en modaliteiten formuleren voor gerechtelijk ingrijpen als dat voor de belangen van de minderjarige nodig is.³⁹

Hoe moeten we het begrip ‘maatschappelijke noodzaak’ concreet invullen? Wanneer is het verantwoord en nodig om in te grijpen? Enerzijds moet de overheid zich onthouden van te snelle of onnodige dwingende tussenkomst in het privéleven, ook voor minderjarigen. Maar anderzijds moet ze net wél tussenkomen als de kwetsbare situatie van de minderjarige dat vereist of als de vrijwillige hulpverlening om de een of andere reden geen oplossing biedt. Waar nu precies het juiste evenwichtspunt ligt, is niet evident en wordt vanuit verschillende perspectieven anders ingevuld: het perspectief van de minderjarige zelf, dat van het gezin of van de ouders, of dat van de overheid. Bovendien is het begrip maatschappelijke noodzaak verbonden met het principe van het recht op hulp en met de interventieplicht van de overheid. Deze principes spreken elkaar niet altijd tegen, maar moeten alle twee wel duidelijk gekaderd worden.

8.2. Advies

In de hulpverlening is er voor de notie ‘dwang’ een grondige legitimering nodig. Dwang kan alleen waar de rechten en de belangen van minderjarigen ernstig in het gedrang komen en waar vrijwillige hulpverlening onmogelijk blijkt te zijn. Voor elke gedwongen tussenkomst is er ook een expliciet uitgewerkte motivering en rechtsgrond nodig. Die motivering is zeker ook nodig voor de minderjarige zelf, niet alleen voor de volwassenen die hem omringen.

In de werkgroep⁴⁰ vroeg het Kinderrechtencommissariaat vooral aandacht voor: het perspectief van de minderjarige en zijn rechten bij het bepalen van het probleem waarvoor een interventie nodig is, de verantwoordingsplicht van de tussenkomende instanties, de transparantie, het niet nodeloos rekken van procedures, de inbreng van de minderjarige in de verschillende stadia van de gedwongen

Dwang kan alleen waar de rechten en de belangen van minderjarigen ernstig in het gedrang komen en waar vrijwillige hulpverlening onmogelijk blijkt te zijn.

³⁷ Zie: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004, p. 125-127.

³⁸ Zie voor meer informatie over deze twee decreten: DE WILDE, C. en BOSMANS, J., “Decreet betreffende de rechtspositie in de integrale jeugdhulp. Ontstaansgeschiedenis, krachtlijnen en randvoorwaarden voor een daadwerkelijke implementatie”, *T.J.K.* 2004/4, p. 213-229 en PUT, J. en VAN DER STRAETE, I., “Integrale Jeugdhulp en Rechtspositie Minderjarigen”, *T.J.K.* 2004/4, p. 230-257.

³⁹ Zie artikel 28 en artikel 29 van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp. Het rapport moet opgesteld worden, na overleg met minstens de belangrijkste professionele actoren in de gerechtelijke jeugdhulp, dus met de jeugdhulpaanbieders van gerechtelijke jeugdhulp, de jeugdmagistraten, de comités voor bijzondere jeugdzorg en de bemiddelingscommissies, de sociale diensten bij de jeugdrechtsbanken en de vertrouwenscentra kindermishandeling.

⁴⁰ Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) bij het deel Netwerking voor meer informatie.

hulpverlening, de tegensprekelijkheid in de procedures en de eventuele mogelijkheden om in geval van noodzaak de rechter te (laten) vatten.

Dat de minderjarige niet zelf direct de (jeugd)rechter kan vatten, is een probleem. Soms is het de enige manier waarop minderjarigen hun recht op hulp effectief kunnen uitoefenen. Als blijkt dat vrijwillige hulp niet meer mogelijk is, moet er een snelle manier zijn om de rechter te vatten. Te veel verplichte buitengerechtelijke tussenstappen of extra filters moeten we voorkomen. Hier speelt wel het probleem dat thema's als rechtstoegang en rechtsbijstand federaal geregeld moeten worden.

Daarnaast wees het Kinderrechtencommissariaat op de nood om ook maatregelen voor ouders te kunnen voorstellen en eventueel op te leggen. De minderjarige ligt niet altijd zelf aan de basis van problemen waarvoor de jeugdhulp ingeroepen wordt.

8.3. Stand van zaken

Tegelijk met de redactie van dit jaarverslag wordt de definitieve versie van de nota 'Gerechtelijke jeugdhulp' opgemaakt, die eerst voorzien was op 31 juli 2005. In het najaar van 2005 behandelt het Vlaams Parlement deze materie.

9

Delinquente jongeren hebben ook rechten

9.1. Situering

Het debat over de knelpunten in de Wet op de Jeugdbescherming van 1965 is al tientallen jaren aan de gang. Vooral de discussie over het gebrek aan rechtswaarborgen voor minderjarigen staat centraal. Ondertussen kwam het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en kreeg België van het toezichthoudend Comité in Genève al twee keer de opdracht om een meer coherent jeugdrechtssysteem uit te werken dat de toets met het Verdrag kan doorstaan.⁴¹

In het voorjaar 2005 keurde de kamercommissie Justitie het wetsontwerp Onkelinx goed.⁴² Aan de filosofie van de wet van 1965 wilde de minister niet raken, ondanks de aanhoudende kritieken vanuit de praktijk en vanuit academische hoek. In het bestaande wettelijke kader werden wel nieuwe accenten gelegd: de uitbreiding van het gamma van jeugdbeschermingsmaatregelen, een grotere motiveringsplicht voor de rechter, een wettelijke basis voor herstelmaatregelen en alternatieve sancties, de responsabilisering van ouders.

9.2. Advies⁴³

9.2.1. Jeugdbeschermingsrecht

Zoals vele andere actoren uitte het Kinderrechtencommissariaat geregeld zijn bezorgdheid over het ontbreken van een deugdelijk wettelijk kader voor delinquent gedrag van minderjarigen.⁴⁴ We herhaalden onze principiële kritieken op de hoorzittingen⁴⁵ in de commissie Justitie. Telkens opnieuw wezen we op de vereisten van het Kinderrechtenverdrag en andere richtlijnen van de VN⁴⁶, en op de noodzaak om het oude beschermingssysteem fundamenteel te herzien. De oude wet beantwoordt niet meer aan de realiteit van jeugddelinquentie vandaag, of aan de nieuwe context van kinderrechten en vereiste rechtswaarborgen.

Van een fundamentele vernieuwing van jeugdbeschermingsrecht naar jeugdsancierecht is er geen sprake. Daardoor blijven we de internationale normen schenden. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind verplicht de verdragsstaten om een afzonderlijk volwaardig rechtssysteem voor alle minderjarige delinquenten uit te werken. Het goedgekeurde ontwerp getuigt van een kortetermijnvisie en biedt geen verdragsconform antwoord op de minderheid

Het goedgekeurde ontwerp getuigt van een kortetermijnvisie en biedt geen verdragsconform antwoord op de minderheid van minderjarigen die ernstige misdrijven pleegt.

⁴¹ Zie ook: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004, p. 138-139.

⁴² Wetsontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, *Parl.St. Kamer 2004-2005*, nr. 1467/016 en Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, van artikel 606 van het Wetboek van strafvordering en van de artikelen 12 en 30 van het Strafwetboek, *Parl.St. Kamer 2004-2005*, nr. 1951/001. De plenaire zitting van de Kamer nam deze twee ontwerpen aan op 14 juli 2005 en stuurde ze door naar de Senaat.

⁴³ Advies 2004-2005/6 'Jeugdbeschermingsrecht'. Zie voor de tekst van het advies: www.kinderrechten.be (Klik op 'Documenten' en daarna op 'Beleidsadviezen'). Zie ook: VANDEKERCKHOVE, A., "(G)een nieuw jeugdrecht? Opmerkingen vanuit het Kinderrechtencommissariaat op de kadernota van minister Onkelinx betreffende de hervorming van de wet op de jeugdbescherming", *T.J.K.* 2004/2, p.131-135.

⁴⁴ Zie: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004, p. 138.

⁴⁵ Zie voor het verslag van de hoorzittingen: *Parl. St. Kamer 2004-2005*, nr. 1467/015.

⁴⁶ Minimum Regels van de Verenigde Naties voor de aanpak van jeugddelinquentie (Regels van Beijing), resolutie 40/33 aangenomen door de Algemene Vergadering van 29 november 1985. Zie voor een officieuze vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.8, B, 3. Richtlijnen van de Verenigde Naties voor de preventie van jeugddelinquentie (Richtlijnen van Rijad), resolutie 45/112 aangenomen door de Algemene Vergadering van 14 december 1990. Zie voor een officieuze vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.8, B, 15. Regels van de Verenigde Naties voor de Bescherming van Minderjarigen die van hun vrijheid zijn beroofd. Resolutie 45/113 aangenomen door de Algemene Vergadering van 14 december 1990. Zie voor de officieuze vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.8, B, 27.

van minderjarigen die ernstige misdrijven pleegt. In het licht van het Verdrag is het vooral een probleem dat de uithandengeving blijft bestaan. Daarvoor tikte het Comité voor de Rechten van het Kind ons land al eerder op de vingers.⁴⁷

Een ander probleem is dat de Vlaamse Gemeenschap voor de uitvoering van de wet moet opdraaien, terwijl de Vlaamse Regering in haar regeerakkoord koos voor een fundamenteel nieuw jeugdrecht voor minderjarige delinquenten.⁴⁸ De parlementaire behandeling van het ontwerp in de Kamer veroorzaakte dan ook de nodige beroering in het Vlaams Parlement.⁴⁹

De 'nieuwe' jeugd-
beschermingswet
beschouwt het systeem
van jeugddetentie niet
langer als uitzondering.

9.2.2. Detentie van minderjarigen

De kwestie Everberg is onlosmakelijk verbonden met de hervorming van het jeugdbeschermingsrecht.⁵⁰ De jeugdgevangenis in Everberg werd opgericht door de wet van 1 maart 2002. Die wet werd aangekondigd als een 'noodwet' in afwachting van een degelijk uitgewerkt jeugdsanctierecht. Ook toen kwam er veel kritiek en een negatief advies van het Kinderrechtencommissariaat,⁵¹ vooral tegen het samenwerkingsakkoord⁵² met de gemeenschappen. Dat akkoord werd afgesloten met het oog op een grondige hervorming van de jeugdbeschermingswet vóór 31 januari 2005.

Maar van die grondige hervorming is geen sprake. Meer nog: de 'nieuwe' jeugdbeschermingswet beschouwt het systeem van jeugddetentie niet langer als uitzondering. Integendeel: de wet voorziet nu structureel detentie in gelijkaardige instellingen voor de uithandengegeven minderjarigen. Of hoe een uitzonderingsregel zomaar gewoonte wordt.⁵³

Naast de nieuwe wet blijft dus ook de 'noodwet' van 2002 bestaan. In 2002 stelde het Kinderrechtencommissariaat al vast dat deze wet de betrokken jongeren meer rechtswaARBorgen biedt dan de jeugdbeschermingswet voorziet voor jongeren die in de gesloten instellingen van de gemeenschappen geplaatst worden. Dat verschil blijft nu nog bestaan. Het is verbijsterend dat jongeren in Everberg kunnen rekenen op meer sluitende rechtswaARBorgen dan jongeren in de gemeenschapsinstellingen, terwijl de plaatstoewijzing gebeurt op grond van een toevallig gebrek aan plaats in de gemeenschapsinstellingen.⁵⁴

⁴⁷ Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind naar aanleiding van de bespreking van het eerste Belgische rapport, 9 juni 1995 (CRC/C/15/Ad.38, par.15). Zie voor een officiële vertaling: Kinderrechtengids, Deel II, 2.1, B, 20. Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind naar aanleiding van de bespreking van het tweede Belgische rapport, 7 juni 2002 (CRC/C/15/Add.178, par. 31-32). Zie voor een officiële vertaling: Kinderrechtengids, Deel II, 2.1, B, 122.

⁴⁸ Het regeerakkoord zegt hierover: 'We willen in elk geval een Vlaams jeugdsanctierecht uitbouwen om gericht en met meer rechtszekerheid voor de jongeren te kunnen optreden tegen jongeren die een ernstig misdrijf hebben gepleegd.' Zie: VLAAMSE REGERING, *Regeerakkoord 2004-2009. Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen*, Brussel, 2004, p. 61-62. Voor de krachtlijnen waaraan volgens Vlaanderen een nieuw jeugdrecht moet voldoen, verwijzen we naar het standpunt van de Vlaamse Regering op 24 december 2004.

⁴⁹ Zo werden er verschillende moties over een belangenconflict ingediend die uiteindelijk niet goedgekeurd werden. Zie: *Parl. St. VI*, Parl. 2004-2005, nrs. 455, 405 en 407.

⁵⁰ Zie voor een grondige bespreking: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2001-2002*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2002, p.122-124.

⁵¹ De kritiek ging vooral over het ontbreken van een ruimer juridisch kader en de mogelijke ongelijke behandeling op grond van de toevallige factor 'geen plaats in andere instellingen'.

⁵² Samenwerkingsakkoord van 30 april 2002. Bekrachtigd bij decreet van 19 juli 2002, B.S. 20 augustus 2002.

⁵³ Latre, L., "Everberg, tussen beschermen en beveiligen. Een dossieranalyse van de Vlaamse jongeren van 2002 en 2003", *T.J.K.* 2005/2, p.80-86. Dit artikel wijst ook op de mogelijke normaliseringstendens om Everberg steeds meer als bijkomende gemeenschapsinstelling te beschouwen.

⁵⁴ Zo bestaat er een ongelijke behandeling op het vlak van de rechterlijke controlemomenten op de al dan niet handhaving van de voorlopige plaatsing. De ervaring met de Everbergwet leert dat de rechterlijke controle na vijf dagen en opnieuw een maand later veel meer is dan alleen maar een proceduremaatregel. De kritiek op de ongelijke behandeling kwam in de hoorzittingen in de Kamer vaak ter sprake. Zie bijvoorbeeld: Wetsontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, *Parl.St.* Kamer 2004-2005, nr. 1467/15, p.73.

9.3. Stand van zaken

Ondanks de aanhoudende kritiek van zowat alle relevante actoren en de discussie in het Vlaams Parlement, werd het ontwerp in juli 2005 goedgekeurd. Het blijft verbijsterend om vast te stellen hoe weinig de overheid rekening houdt met degelijk onderbouwde kritieken en met de aanbevelingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Rond de uitvoering van de wet, die grotendeels door de gemeenschappen moet gebeuren, zou er nog overleg komen tussen de betrokken ministers. Binnen de gegeven contouren wordt het voor Vlaanderen wel erg moeilijk om het standpunt over het jeugdsanctierecht te handhaven.

Binnen de gegeven contouren wordt het voor Vlaanderen wel erg moeilijk om het standpunt over het jeugdsanctierecht te handhaven.

De Vlaamse Regering heeft op haar beurt ook bedenkingen bij de nieuwe jeugdbeschermingswet en koppelde daaraan een opzegging van het samenwerkingsakkoord. Op 1 maart 2008 houdt het samenwerkingsakkoord op te bestaan. Het Kinderrechtencommissariaat is tevreden met deze consequente houding, maar waarschuwt tegelijk dat de Vlaamse Gemeenschap de nodige maatregelen moet nemen om tegen 1 maart 2008 te kunnen blijven instaan voor de vereiste pedagogische en onderwijskundige begeleiding van geplaatste minderjarigen. De Vlaamse Regering zou daarvoor tegen januari 2006 een globaal plan voorleggen.

10

Niet-begeleide minderjarigen in een precare situatie

10.1. Situering

Accurate cijfers zijn er niet, maar naar schatting komen er elk jaar 1500 tot 2000 niet-begeleide minderjarigen ons land binnen. De meeste van deze jongeren zijn 16 jaar en ouder. Niet-begeleide minderjarigen zijn niet alleen een bijzonder heterogene doelgroep (qua juridisch statuut, land van herkomst, leeftijd, achtergrond en verleden), ze zijn ook uiterst kwetsbaar en hebben recht op bijzondere bescherming.⁵⁵

Een belangrijke realisatie voor de bescherming van niet-begeleide minderjarigen was de inwerkingtreding van het nieuw juridisch kader rond de voogdij.⁵⁶ De opstart van dit nieuwe voogdijsysteem liep in de praktijk niet zonder problemen. Er waren lang niet genoeg voogden beschikbaar. Bovendien rezen er vragen rond het vrijwilligersstatuut van de voogd⁵⁷, meer bepaald rond het verwerven van de nodige competenties (inhoudelijke kennis van zaken, samenwerkingsvaardigheden en betrokkenheid) om de voogdijopdracht tot een goed resultaat te brengen. Onlangs werd het voogdijsysteem aangevuld met 'professionele' voogden. Zij werken als werknemer en kunnen tot 25 voogdijen tegelijk opnemen.⁵⁸

Een groot struikelblok in de opdracht van de voogd is het vinden van geschikte opvang en begeleiding voor de niet-begeleide minderjarige. De kwestie sleept al jaren aan.⁵⁹ De federale en de Vlaamse overheid nemen elk een deel van de opvang voor hun rekening. Na de eerste federale crisisopvang van maximum 14 dagen⁶⁰ wordt de opvang gesplitst. Niet-begeleide minderjarigen die asiel aanvragen, komen in de federale opvangstructuur terecht.⁶¹

Jongeren die geen asiel aanvragen of van wie de asielprocedure afliep en die uitgeprocedeerd zijn, worden opgevangen door de gemeenschappen. Zij komen als 'jongeren in een problematische opvoedingssituatie' in de bijzondere jeugdbijstand terecht.⁶²

Er bestaan dus twee opvangmodellen naast elkaar: een grootschalig federaal model dat niet-begeleide minderjarigen als 'vluchteling' beschouwt, en een kleinschalig model dat niet-begeleide minderjarigen opvangt als 'jongeren in een problematische opvoedingssituatie'. Het normerende kader voor de twee opvangsystemen is totaal verschillend. De federale centra scoren veel beter op het vlak van capaciteit, maar vaak ontbreekt een kwaliteitsvol zorgkader. Terwijl omgekeerd de bij-

Opvang en hulpverlening binnen het huidige duale opvangsysteem is niet genoeg afgestemd op de zorgbehoeften van de niet-begeleide minderjarige.

⁵⁵ Zie voor een actueel beeld van niet-begeleide minderjarigen in België: DERLUYN, I. en BROEKAERT, E., "Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen", *T.J.K.* 2005/1, p.12. Child Focus werkt actief rond verdwijningen en seksuele uitbuiting van niet-begeleide minderjarigen. Hun studies en onderzoek leidden tot tal van beleidsaanbevelingen rond opvang, voogdij en verblijfsrechtelijke procedures. Zie: VERLINDEN, A., *De opvang in België van niet-begeleide minderjarigen, slachtoffer van seksuele uitbuiting*, Brussel, Child Focus en Koning Boudewijnsstichting, 2004, 140 p. en De SMET, S., *Profiel en trajectmonitoring van de niet-begeleide minderjarige asielzoekers in België*, Brussel, Child Focus en Fedasil, 2005, 111 p.

⁵⁶ Zie: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004, p.134-135.

⁵⁷ Omwille van de vergoeding kan een voogd als vrijwilliger maximum twee voogdijen op zich nemen.

⁵⁸ Met een maximum van 40 voogdijen per jaar.

⁵⁹ Zie: KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004, p.177.

⁶⁰ In afwachting van een akkoord met de gemeenschappen organiseert Fedasil een kortdurende crisisopvang in Neder-Over-Heembeek en in Steenokkerzeel. Van hieruit worden alle niet-begeleide jongeren verwezen naar een opvangvoorziening van de federale overheid of naar een opvang georganiseerd door de gemeenschapsoverheid. Uit de praktijk klinkt het signaal dat er voor jongeren die geen asiel aanvragen veel te weinig doorstromingsmogelijkheden zijn. Ze blijven vaak langer dan voorzien in de crisisopvang.

⁶¹ Fedasil zorgt voor de toewijzing van de alleenstaande asielzoeker: in een federaal opvangcentrum, in een opvangcentrum van het Rode Kruis of in een lokaal opvanginitiatief van het OCMW. Jongeren die kiezen voor een asielprocedure in het Nederlands, worden toegewezen aan een centrum in Vlaanderen. Een Franstalige asielprocedure betekent toewijzing aan een centrum in Wallonië.

⁶² Vlaanderen heeft 35 residentiële plaatsen (eerste opvang en BZW) in drie voorzieningen die speciaal voor deze doelgroep opgericht werden. Voor de rest wordt een beroep gedaan op de reguliere voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand.

zondere jeugdbijstand met capaciteitsproblemen kampt. Opvang en hulpverlening binnen het huidige duale opvangstelsel (federaal-gemeenschappen) is niet genoeg afgestemd op de zorgbehoeften van de niet-begeleide minderjarige.

10.2. Advies

Wat houdt kwaliteitsvolle opvang in? Welke overheid moet instaan voor welke minderjarigen? Het voorbije werkjaar nam de Expertcommissie niet-begeleide minderjarigen⁶³ deze vragen onder de loep. De commissie pleit ervoor om een niet-begeleide minderjarige vreemdeling niet op basis van zijn of haar statuut (asielprocedure gestart of niet) aan een opvangcentrum toe te wijzen, maar op basis van de zorgbehoefte. Dat uitgangspunt moet vertaald worden naar de huidige situatie waar de vraag het aanbod in de gemeenschappen sterk overtreft. De expertcommissie houdt er rekening mee dat het ideale opvangscenario onmogelijk op korte termijn realiseerbaar is, en pleit dus voor een gefaseerde uitbouw: driefasige opvang (eerste erg korte noodopvang, eerste opvang, vervolgovang)⁶⁴ is het vertrekpunt, tweefasige opvang (geen noodopvang maar onmiddellijk naar eerste opvang, daarna vervolgovang) het einddoel. Op langere termijn wil de commissie dat de opvang evolueert naar een tweefasig opvangmodel (eerste opvang van maximum zes maanden en daarna vervolgovang) met genoeg opvangcapaciteit. Crisisopvang in grootschalige crisisopvangcentra biedt vaak te weinig individuele omkadering, terwijl de eerste opvang vaak beslissend is om vertrouwen en veiligheid te bieden. Elke verandering van opvang veronderstelt een aanpassing van de minderjarige. Er is zo vlug mogelijk opvang nodig waar de minderjarige relatief lang kan verblijven.

De commissie pleit ervoor om een niet-begeleide minderjarige vreemdeling niet op basis van zijn of haar statuut (asielprocedure gestart of niet) aan een opvangcentrum toe te wijzen, maar op basis van de zorgbehoefte.

10.3. Stand van zaken

In juni 2005 maakte de commissie haar advies over aan de minister. Aan de Vlaamse Gemeenschap vraagt de commissie om in de bijzondere jeugdbijstand bijkomende doelgroepsspecifieke residentiële plaatsen te voorzien. Ook voor de vervolgovang vraagt de commissie meer capaciteit, gespreid over de verschillende sectoren van de jeugdhulpverlening. De cruciale vraag is hoe de federale en de gemeenschapsoverheid hun taak en bevoegdheid tegenover deze doelgroep zien. Daarover zijn er nog altijd geen formele afspraken tussen de twee bevoegdheidsniveaus. Ook de expertcommissie sprak zich hierover niet uit. Het blijft dus een open vraag op grond van welke criteria niet-begeleide minderjarigen in de federale opvangvoorzieningen of in de bijzondere jeugdbijstand terecht kunnen.

⁶³ Expertcommissie niet-begeleide minderjarigen binnen ICEM. Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) bij het deel netwerking voor meer informatie over ICEM.

⁶⁴ Nulde opvang is bedoeld voor niet-begeleide minderjarigen die nieuw toekomen of voor het eerst gevat worden. Minderjarigen worden geïdentificeerd, krijgen een voogd toegewezen en worden daarna naar de eerste opvang verwezen. Eerste opvang duurt maximum 6 maanden en is specifiek en uitsluitend op de doelgroep gericht. De vervolgovang is bedoeld voor minderjarigen die hier langere tijd verblijven en kan zich in verschillende werkvormen van de jeugdhulpverlening situeren.

11 Spijbelen in het licht van het recht op onderwijs

11.1. Situering

De commissie Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie organiseerde hoorzittingen rond spijbelen en absoluut schoolverzuim. Op 28 april 2005 nodigde zij de kinderrechtencommissaris uit.⁶⁵

11.2. Advies

In de discussie over spijbelen stelt het Kinderrechtencommissariaat het belang van het recht op onderwijs centraal. De link tussen spijbelen en ‘recht op leren’ is veel belangrijker dan negatieve links tussen spijbelen en ‘overlast’, ‘problemen thuis’ of zelfs ‘jeugddelinquentie’.

Hoe ontstaat spijbelgedrag? Hoe kunnen scholen erop inspelen? De oorzaken zijn erg uiteenlopend – van saai aanbod over problemen thuis tot geen school vinden die je wil inschrijven – en ook het spijbelgedrag zelf is niet per definitie problematisch. Er af en toe een dagje tussenuit knippen is op zich geen voorbode van zware problemen in de schoolcarrière. Omdat de motieven van leerlingen zo erg verschillen, dringt een individuele aanpak zich op. Voor hardnekkig spijbelen gebeurt de individuele aanpak het best in drie stappen: preventie, begeleiding en sanctioneren. Die sanctie moet constructief zijn: sancties die andere rechten schenden (zoals kinderbijslag inhouden) zijn geen optie. Sancties mogen leerlingen niet verder van school wegduwen, maar moeten bijdragen tot een betere realisatie van het recht op onderwijs.

Om spijbelgedrag aan te pakken is ook een leerlingenstatuut erg belangrijk: een duidelijke omschrijving van rechten en plichten van de leerling, en van de consequenties als iemand de regels niet naleeft. Met zo’n statuut weet elke leerling vooraf duidelijk waar hij staat. En het statuut erkent zijn rol als actor in het schoolgebeuren. Ook het welbevinden op school is een belangrijke sleutel in de spijbeldiscussie. Essentiële elementen om tot meer welbevinden te komen zijn: meer inspraak en betrokkenheid, kleinere klassen, en de mogelijkheid om op school een vertrouwensrelatie op te bouwen.

Ten slotte is het belangrijk om het spijbelbeleid op schoolniveau uit te tekenen in samenspraak met leerlingen en ouders. Zij zijn ervaringsdeskundig. Dat overleg kan gaan over controle-instrumenten als pasjes, over de inhoud van de begeleiding en over mogelijke sancties. Leerlingen moeten duidelijk geïnformeerd worden over hoe en waarom hun aanwezigheid gecontroleerd wordt.

Sancties mogen leerlingen niet verder van school wegduwen, maar moeten bijdragen tot een betere realisatie van het recht op onderwijs.

⁶⁵ Advies 2004-2005/3 ‘hoorzitting spijbelen’. Zie voor de tekst van het advies: www.kinderrechten.be (Klik op ‘Documenten’ en daarna op ‘Beleidsadviezen’). De bijdrage van de kinderrechtencommissaris aan de hoorzitting is opgenomen in het verslag. Zie: *Parl.St. VI.Parl. 2004-2005, nr. 327/1, p. 43.*

11.3. Stand van zaken

De commissie Onderwijs maakte een verslag van de hoorzittingen. Het ontwerp van het jeugdbeleidsplan (zie eerder in dit hoofdstuk) kadert het spijbelthema in het recht op onderwijs.

Bij de redactie van dit jaarverslag werd verder nog geen parlementaire actie rond dit thema ondernomen. De administratie bereidt momenteel wel beleidsacties voor rond spijbelen.

De commissie Onderwijs maakte een verslag van de hoorzittingen. Het ontwerp van het jeugdbeleidsplan (zie eerder in dit hoofdstuk) kadert het spijbelthema in het recht op kwaliteitsvol onderwijs, op een succesvolle loopbaan en in de rechten in en op onderwijs.

Bij de redactie van dit jaarverslag werd verder nog geen parlementaire actie rond dit thema ondernomen. De administratie bereidt momenteel wel beleidsacties voor rond spijbelen.

12 Pedagogische tik, weg ermee

12.1. Situering⁶⁶

Uit studies blijkt dat kinderen fysiek bestraffen negatief inwerkt op hun ontwikkeling. Het heeft geen pedagogisch effect, maar conditioneert kinderen alleen tot wenselijk gedrag. En het is een flagrante inbreuk op hun integriteitsrechten. Toch bleek vorig jaar uit een opiniepeiling dat nog 77% van de volwassenen geen probleem heeft met een 'pedagogische' tik.⁶⁷

Nog 77% van de volwassenen heeft geen probleem met een 'pedagogische' tik.

De Belgische wetgeving⁶⁸ bevat vandaag al bepalingen die impliceren dat het niet toegelaten is om kinderen te slaan. Ook het Kinderrechtenverdrag beschermt kinderen tegen alle vormen van geweld.⁶⁹ Blijkbaar vinden veel volwassenen dat deze regels niet gelden voor 'kleiner' geweld van ouders op hun kinderen. Het idee dat ouders toch nog een zeker tuchtigingsrecht hebben, blijft voortleven.

12.2. Advies

Het Kinderrechtencommissariaat is al jaren voorstander van een uitdrukkelijke norm in de wetgeving die fysieke straffen op kinderen verbiedt. We steunden daarover dan ook een wetsvoorstel.⁷⁰ Ook het VN-Comité voor de Rechten van het Kind maande België aan om werk te maken van zo'n uitdrukkelijk verbod.⁷¹

Ervaring in het buitenland leerde ons dat een uitdrukkelijk wettelijk verbod, ondersteund door campagnes en informatie over geweldloos opvoeden, inderdaad effect heeft. Zo kwam er in Zweden een duidelijke mentaliteitsverandering en begonnen de cijfers van kindermishandeling te dalen. Zonder dat ouders strafrechtelijk vervolgd hoefden te worden.

Een uitdrukkelijk wettelijk verbod, ondersteund door campagnes en informatie over geweldloos opvoeden, inderdaad effect heeft.

Daarom steunde het Kinderrechtencommissariaat de klacht van de OMCT (Organisation Mondiale Contra la Torture)⁷² bij het toezichthoudende Comité op het Sociaal Charter van de Raad van Europa. Het Kinderrechtencommissariaat gaf informatie over praktijk en wetgeving in België en hielp mee de argumentatie opbouwen. Het Comité oordeelde dat de al bestaande wetgeving niet genoeg duidelijk maakt dat ook deze vormen van getolereerde fysieke bestraffing niet toegelaten zijn. Met 11 stemmen oordeelde het Comité dat België artikel 17 van het Sociaal Charter schendt.⁷³

⁶⁶ Zie ook, KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat 2004, p.149. Zie voor meer informatie: www.endcorporalpunishment.org. Zie ook RAAD VAN EUROPA, aanbeveling 1666 (2004), *Europe-wide ban on corporal punishment of children*. (www.coe.int). GEZINSBOND, *Geweld in het gezin*, Gezinsbond, Brussel, januari 2004, p.18-19. ENOC, *Violence in a children's rights context*, 2005 (www.ombudsnet.org onder ENOC statements).

⁶⁷ Rapport van MARKET AND OPINION RESEARCH INTERNATIONAL in opdracht van OMCT.

⁶⁸ Zie de Grondwet over integriteitsrechten van minderjarigen (artikel 22 bis), de Strafwet over slagen en verwondingen (artikel 398) en het Burgerlijk Wetboek over wederzijds respect tussen ouders en kinderen (artikel 371).

⁶⁹ Artikel 19 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

⁷⁰ Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 371 bis in het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St. Senaat B.Z. 2003-2004*, nr. 149/1.

⁷¹ Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind naar aanleiding van de bespreking van het tweede Belgische rapport, 7 juni 2002 (CRC/C/15/Add.178, par. 23-24. Zie voor een officiële vertaling: *Kinderrechtengids*, Deel II, 2.1, B, 122. Zie ook het advies van het Kinderrechtencommissariaat, advies 2001-2002/12 'Kanttekeningen bij de 'Concluding Observations' van het Comité voor de Rechten van het Kind naar aanleiding van de bespreking van het tweede Belgische kinderrechtensrapport'. Zie voor de tekst van het advies: www.kinderrechten.be. (Klik op 'Documenten' en daarna op 'Berleidsadviezen').

⁷² Zie ook: www.omct.org.

⁷³ RAAD VAN EUROPA, Europees Comité Sociale rechten, zaak nr. 21/2003, *Report to the committee of ministers*, Straatsburg, 26 januari 2005.

12.3. Stand van zaken

Met enige moeite kwam dit thema op de agenda van de werkgroep geweld in de Staten-Generaal van de Gezin.⁷⁴ Het Kinderrechtencommissariaat wees al vaker naar het wetsvoorstel dat al jaren klaarligt, en dat maar geen steun krijgt, ondanks het aandringen van het Comité voor de Rechten van het Kind. Blijkbaar is dit 'klein geweld' geen prioriteit voor de wetgever.

⁷⁴ Zie hoofdstuk 3 (Communicatiewerk) bij het deel netwerking voor meer informatie over de Staten-Generaal. Op 22 september 2005 bespreekt de Staten-Generaal dit thema.

13

Niet alle participatie is echte participatie

13.1. Situering

Al een paar jaar organiseert de European Foundation for the Rights of the Child een Kinderparlement in Vlaanderen. Laat dit initiatief kinderpaticipatie tot zijn recht komen? Samen met andere actoren rond kinderrechten en jeugdwerk stelt het Kinderrechtencommissariaat vragen bij de kwaliteit van dit initiatief.

13.2. Advies

Op vraag van leden van het Vlaams Parlement stelde het Kinderrechtencommissariaat een informatieve nota op met verschillende bedenkingen.⁷⁵ Zo stellen we vast dat het Kinderparlement op een ondemocratische manier kinderen selecteert, en dat de kinderen niet genoeg ondersteuning en feedback krijgen. We stellen vragen bij de verplichtingen die de kinderen opgelegd krijgen en bij de beperkte spreekruimte die de kinderen op het publieke forum krijgen. Daarnaast blijft het onduidelijk wie nu precies de agenda en de werkpunten van het Kinderparlement vastlegt.

Het Kinderrechtencommissariaat is ervan overtuigd dat een 'kinderparlement' een waardevol initiatief kan zijn. Het kan één van de kanalen zijn om de dialoog tussen kinderen en volwassen beleidsmakers vorm en inhoud te geven. Maar dan vraagt het wel een doordachte en stevig uitgewerkte omkadering en een goede samenwerking met andere organisaties, initiatieven en kindvoorzieningen. Precies dat missen we bij dit initiatief. Bovendien is het niet genoeg dat je een 'volwassen' model als een parlement zonder meer overzet naar kinderen. Dat model biedt wel kansen aan verbaal sterke kinderen, maar gaat voorbij aan de waardevolle inbreng en ideeën van kinderen die via meer kindvriendelijke methodieken tot uiting kunnen komen. Voor inspraakinitiatieven met en voor kinderen en jongeren is er ook een professionele pedagogische en methodologische omkadering en begeleiding nodig. Bijvoorbeeld om kinderen toegang te geven tot informatie over de topics die ze willen behandelen.

Omdat de European Foundation for the Rights of the Child vooral lokaal actief is, richten we deze kritische bedenkingen ook aan de lokale besturen.⁷⁶

13.3. Stand van zaken

Naar aanleiding van de nota aan het Vlaams Parlement besprak de Commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media het initiatief.⁷⁷ De minister stelde dat de organisatie geen subsidies krijgt en dat de Vlaamse overheid ze dus ook niet kan controleren. Hij stelde ook dat hij onze zorgen deelt en dat hij met de nodige omzichtigheid omgaat met vragen en voorstellen van de European Foundation for the Rights of the Child (EFRC).

Voor inspraakinitiatieven met en voor kinderen en jongeren is er ook een professionele pedagogische en methodologische omkadering en begeleiding nodig.

⁷⁵ Nota van het Kinderrechtencommissariaat aan het Vlaams Parlement, januari 2005. In de Commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media volgde een vraag om uitleg. Zie: *Hand. VI.Parl.*, 17 maart 2005.

⁷⁶ Deze brief (van 31 januari 2005) aan de lokale besturen werd opgesteld in samenwerking met de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, de Vlaamse Jeugdraad, het Steunpunt Jeugd, de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten en -Consulenten, *What do you think?*-project van Unicef en het Kinderrechtencommissariaat.

⁷⁷ Zie: *Hand. VI.Parl.* 2004 -2005, 17 maart 2005.

Samen met de hoger genoemde partners nodigde het Kinderrechtencommissariaat de EFCR uit voor een gesprek. We lichtten onze bedenkingen toe en hadden een sereen debat met de organisatie. Ondertussen heeft de European Foundation for the Rights of the Child nieuwe adviseurs aangeworven die lieten verstaan dat ze voor de toekomstige werking van het Kinderparlement rekening gaan houden met onze opmerkingen en bedenkingen. Het Kinderrechtencommissariaat en de partners nemen een afwachtende houding aan.

14

Tieners en hun vrije tijd

14.1. Situering

In ons vorige jaarverslag rapporteerden we al over de Kliksonsenquête.⁷⁸ De meewerkende gemeenten kregen in maart 2004 een lokaal Kliksonsverslag om hun jeugdwerkbeleidsplan mee te stofferen.⁷⁹ De Kliksonsresultaten van elke gemeente, van elke provincie en voor heel Vlaanderen staan nog altijd op de website www.kliksons.be.

We legden de Vlaamse Kliksonsresultaten voor aan 27 koepel- en middenveldorganisaties en aan een paar administraties.⁸⁰ Zij stelden beleidssuggesties voor rond informatie en participatie, ruimtelijke ordening, mobiliteit, jeugdwerk, cultuur en sport. De beleidssuggesties werden bediscussieerd en voorgesteld aan de verantwoordelijke ministers, beleidsmakers en het middenveld op een studiedag in het Vlaams Parlement.⁸¹ Hieronder vindt u een selectie van belangrijke suggesties.⁸²

14.2. Adviezen

14.2.1. Een kinder- en jongerenparticipatie- en informatiebeleid

Op heel wat terreinen zijn kinderen en jongeren ervaringsdeskundig. Helaas wordt met hun deskundigheid nog te weinig rekening gehouden. Bij de vormgeving van beleid beperkt hun participatie zich nog te veel tot 'traditionele' domeinen: vrijetijdsaanbod, speelpleinen, jeugdwerk. En dan nog: er zijn nog altijd functionele argumenten nodig om te verantwoorden dat kinderen en jongeren hun recht op participatie ook effectief 'mogen' uitoefenen. Daarom blijven er verder doorgedreven inspanningen nodig om de participatie van kinderen en jongeren te bevorderen. Inspanningen met oog voor het hele participatieproces: van probleemdefiniëring over discussie, besluitvorming en realisatie tot en met evaluatie en feedback. En met oog voor verschillende en gevarieerde participatiemethoden die aansluiten bij de leefwereld van kinderen en jongeren. Standaard moeten alle beleidsdomeinen wettelijke instrumenten voorzien om de inbreng van minderjarigen in het beleid te garanderen. Voorbeelden van dergelijke instrumenten zijn: een jeugdparagraaf of een kindeffectrapportage. Lokale diensten die samenwerken met kinderen en jongeren kunnen ook intenser met elkaar samenwerken.

Er blijven doorgedreven inspanningen nodig om de participatie van kinderen en jongeren te bevorderen.

⁷⁸ Een enquête bij 35.542 tieners (eind 2003 - begin 2004) over hun vrije tijd en hun buurt. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Jaarverslag 2003-2004*, pp.154-161.

⁷⁹ Het decreet van 14 februari 2003 houdende de ondersteuning en de stimulering van het gemeentelijk, het intergemeentelijk en het provinciaal jeugd- en jeugdwerkbeleid (B.S. 24 maart 2003) voorziet dat kinderen en jongeren in de beleidsplanning van het jeugdwerk participeren.

⁸⁰ Voor ruimtelijke ordening: Bond Beter Leefmilieu, Kind & Samenleving, Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen (Arohm), Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten en Jeugdconsulenten, Jeugd en Stad, Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning, Vlaamse Jeugdraad. Voor sport: ISB Buurtsport, Vlaamse Sportraad, Vlaamse Sportfederatie, Bloso. Voor cultuur en jeugdwerk: Denktank Cultuur, Steunpunt Cultuur Lokaal, Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Cultuur en Sport, Uit De Marge, Vlaams Centrum Openbare Bibliotheken,

Vlaamse Jeugdraad, Vlaamse Vereniging van Jeugddiensten en Jeugdconsulenten en Vlaamse Dienst Speelpleinwerking. Voor mobiliteit: De Lijn, Langzaam Verkeer, Belgisch Instituut voor Vekeersveiligheid (BIVV), Voetgangersbeweging, Stichting Verkeerskunde. Voor communicatie: In Petto, Netwerk Kindvriendelijke Steden, Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Jeugd en Sport, Vlaamse Jeugdraad, Kinderrechtencoalitie en *What Do You Think?*-project. Het Kinderrechtencommissariaat verzamelde en bundelde de beleidssuggesties samen met JES vzw en het Steunpunt Jeugd.

⁸¹ 'Vlaamse Kliksonsday', een Vlaamse discussiedag over ruimte, sport, cultuur en jeugdwerk, mobiliteit, informatie en inspraak, Vlaams Parlement, Brussel, 29 oktober 2004.

⁸² Het Kinderrechtencommissariaat, JES vzw & Steunpunt Jeugd (2004), *De Kliksonsplatformteksten. 35.542 tienermeningen... en nu? Beleidsvoorstellen omtrent informatie, inspraak & participatie, ruimte, mobiliteit, jeugdwerk & cultuur en sport*. Brussel: Kinderrechtencommissariaat.

Daarnaast pleiten de jongeren zelf voor een meer kind- en jeugd vriendelijk informatie- en communicatiebeleid. Om te participeren, hebben jongeren goede informatie nodig, op maat en via verschillende kanalen. Met de nodige aandacht voor: veelzijdigheid, duidelijkheid en jeugd vriendelijkheid, bruikbaarheid, beschikbaarheid, begrijpbaarheid, bereikbaarheid, correctheid en volledigheid. En informatie die aansluit bij wat kinderen en jongeren relevant vinden en wat ze interesseert. Die informatie vertrekt dus van een positief beeld van kinderen en jongeren als competente burgers. En dat informatie- en communicatiebeleid wordt het best samen met kinderen en jongeren gerealiseerd.

En informatie die aansluit bij wat kinderen en jongeren relevant vinden en wat ze interesseert.

14.2.2. Meer fysieke en psychische ruimte voor kinderen en jongeren

Kinderen en jongeren gebruiken vaak publieke ruimte. In die ruimte ervaren ze gebreken. Ze willen meer groen, bossen, parken, pleinen, open grasvelden, autoluwe straten, brede en veilige voetpaden. Er is ook nood aan meer en toegankelijker 'eigen' ingerichte ruimte zoals: speelpleintjes, plekken om vrienden te ontmoeten of om 'rond te hangen', sportinfrastructuur (voetbalvelden, zwembaden), pleinen met sporttoestellen (basketbalveldjes, skateramps). Naast meer ruimte is er ook behoefte aan meer samenhang tussen de beschikbare ruimte. Vrijtijdsvoorzieningen moeten vlot bereikbaar zijn voor tieners. En ook de inplanting van zonevreemde jeugdlokalen, fuifruimtes en kampeerplaatsen voor jeugdbewegingen kan beter. Het zou goed zijn wat vaker meervoudig gebruik te maken van ruimtes. Denk maar aan zachte vormen van recreatie in landbouwgebieden of een parking die na de kantooruren speelpleintje wordt.

Naast meer ruimte is er ook behoefte aan meer samenhang tussen de beschikbare ruimte.

Kortom: door de steeds toenemende schaalvergroting en centralisatie kregen kinderen en jongeren in hun buurt niet de plaats die ze nodig hebben. Het is de hoogste tijd om kinderen en jongeren beleidsmatig als evenwaardige gebruikers van publieke ruimte te beschouwen. Ze verdienen een volwaardige plaats in de planningsprocedures. Zo moet ruimte voor kinderen en jongeren een vast agendapunt worden in de gemeentelijke beleidsplannen. Door samen met minderjarigen veilige en goed bereikbare ruimte uit te bouwen zorgen we niet alleen voor speel- en recreatieruimte. Tegelijk zorgen we voor betere woonkwaliteit en een beter leefklimaat.

14.2.3. Vervoersautonomie van tieners bevorderen⁸³

Elke dag bewegen kinderen en jongeren zich in het verkeer. Ze zijn weggebruikers met rechten en plichten zoals iedereen. Alleen zijn ze extra kwetsbaar door hun eigen verkeersgedrag en de risico's die ze lopen in het verkeer. Per definitie zijn ze zachte weggebruikers: meestal niet gemotoriseerd en letterlijk zwak in het verkeer. Zeker op jonge leeftijd is hun vervoersautonomie erg beperkt. Ze zijn vaak afhankelijk van anderen, meestal hun ouders.

We verwachten dat kinderen en jongeren zich verantwoord (leren) gedragen in het verkeer, maar tegelijk geven we ze niet genoeg kansen om met het verkeer vertrouwd te geraken.

We verwachten dat kinderen en jongeren zich verantwoord (leren) gedragen in het verkeer, maar tegelijk geven we ze niet genoeg kansen om met het verkeer vertrouwd te geraken. Als kwetsbare weggebruikers moeten kinderen extra bescherming krijgen. Daarvoor moeten ze vooral zelf inspanningen leveren: een fluovest, een helm, vlaggetjes... Aan chauffeurs vragen we in verhouding amper inspanningen.

⁸³ VANDEKERCKHOVE, A. "Rechten van kinderen als zachte weggebruiker", in VANCAUWENBERGHE, L., *Feestmoment in het Parlement. 10 jaar week van de zachte weggebruiker*, Brussel, Mobil21, 2005, p. 50

Basismobiliteit⁸⁴ is een recht van iedereen en is ook voor minderjarigen nog niet helemaal gerealiseerd. Willen we kinderen en jongeren hun eigen plaats gunnen in het verkeer met de autonomie die ze verdienen? Dan moeten we het volwassen verkeersgedrag fundamenteel durven herzien. Dat vereist een doorgevoerde en structurele samenwerking op verschillende beleidsniveaus en in verschillende sectoren: verkeer, ruimtelijke ordening, openbare werken, onderwijs, jeugd en stedelijk beleid. De aandacht moet gaan naar bescherming én naar participatiekansen van kinderen en jongeren in het verkeer.

Een kindvriendelijke trendbreuk in het verkeers- en mobiliteitsbeleid dringt zich op.

- De vicieuze cirkel van verkeersonveiligheid moet doorbroken worden: meer fiets- en wandelkansen en minder autogebruik (wat ook om milieuredenen nodig is).
- Kinderen en jongeren vragen meer ruimte: meer speelruimte, meer en vooral veiliger fietspaden.
- De ervaringsdeskundigheid van kinderen en jongeren kan aangewend worden om mobiliteitsmaatregelen uit te tekenen.
- Veilige zones, zoals zone 30, moeten niet alleen bestaan in de onmiddellijke omgeving van scholen, maar ook ruimer in de bebouwde kom.
- De pakkans voor snelheidsovertreders en ander onveilig verkeersgedrag kan zeker daar opgevoerd worden.
- Het aanbod van openbaar vervoer moet meer aangepast zijn aan het gebruikspatroon van kinderen en jongeren (piekmomenten voor schoolgaande kinderen, nachtvervoer, evenementen) en het imago van het openbaar vervoer moet verbeteren.
- Ouders benutten hun voorbeeldfunctie beter als ze zelf ook de STOP-principes meer toepassen.⁸⁵
- Een verder doorgedreven en meer praktijkgerichte uitbouw van mobiliteits- en verkeerseducatie in het onderwijs dringt zich op (en staat vandaag al in de eindtermen).
- Tegelijk zijn er sensibiliseringscampagnes nodig om te werken aan een mentaliteitsverandering die een positievere houding promoot tegenover stappen en trappen.

14.2.4. Drempels in het vrijetijdsaanbod verlagen

Op lokaal, provinciaal en Vlaams vlak worden heel wat inspanningen geleverd voor een vrijetijds-, cultuur- en jeugdwerkaanbod voor kinderen en jongeren. Toch gaat ongeveer de helft van de tieners in Vlaanderen nauwelijks of niet in op dit aanbod. Vooral voor jongeren uit BSO en TSO, voor allochtone jongeren, of voor jongeren met een handicap of met minder kapitaalkrachtige ouders zijn de fysische en psychische drempels vaak te hoog.

Een kwaliteitsvol vrijetijdsaanbod waar alle kinderen en jongeren hun gading in vinden, blijft een uitdaging. Daarvoor moeten we meer de vinger aan de pols houden van diverse en snel veranderende behoeften van tieners. Meer onderzoek naar de behoeften en de leefwereld van kinderen en jongeren en de drempels die zij ervaren, kan richtinggevend zijn. Een cultuur-, jeugd- en jeugdwerkaanbod moet vooral vraaggestuurd verlopen, gedifferentieerd zijn en meer rekening houden met de diversiteit van kinderen en jongeren. Elke jongere moet vlot in en uit kunnen stappen. Ook een betere afstemming en samenwerking tussen verschillende bestuursniveaus (Vlaamse Gemeenschap, provincies, Vlaamse Ge-

Een kwaliteitsvol vrijetijdsaanbod waar alle kinderen en jongeren hun gading in vinden, blijft een uitdaging.

⁸⁴ Decreet van 20 april 2001 betreffende de organisatie van het personenvervoer over de weg en tot oprichting van de Mobiliteitsraad van Vlaanderen, B.S. 21 augustus 2001.

⁸⁵ Naar analogie van de 'Ladder van Lansink' voor het afvalbeleid, stelt het STOP-principe een rangorde van wenselijke mobiliteitsvormen voor: Schoenen ('Stappers', voetgangers), Trappers (fietsers), Openbaar (en collectief) vervoer, Personenwagen (of privé gemotoriseerd vervoer).

meenschapscommissie, gemeenten) en sectoren (onderwijs, jeugd, cultuur, kunst) kan al een hele verbetering zijn. Een kruisbestuiving tussen organisaties en sectoren kan boeiende projecten opleveren. Concreet moeten de verschillende beleidsplannen (jeugdwerk, cultuur) beter op elkaar afgestemd worden.

De Kliksonsplatformteksten geven ook heel wat concrete suggesties over hoe bibliotheken en cultuurcentra meer tieners kunnen bereiken: zelfgekozen cultuurtrajecten voor tieners, bibliotheken kindvriendelijker maken (ruimte, openingstijden, bereikbaarheid verhogen met bibliobussen), aangepaste internet-aansluitingen voorzien, het aanbod en de programmering diversifiëren, het aanbod beter bekend maken, 'rondhangruimte' en publieke ontmoetingsplaatsen voorzien.

14.2.5. Sporten of bewegen voor alle kinderen en jongeren

Alle kinderen hebben het recht om sport te beoefenen of te bewegen, zoals het sportcharter van Panathlon vooropstelt.⁸⁶ De realiteit leert dat er nog heel wat schort. Nog niet alle clubs bieden genoeg kwaliteit. Soms ontbreekt de infrastructuur. Soms is de infrastructuur verouderd en kindonvriendelijk. Meer dan de helft van de sportclubs in Vlaanderen heeft geen of te weinig jeugdtrainers. Meer dan de helft van de jeugdtrainers is niet gediplomeerd. Door gebrekkige begeleiding stoppen tieners vaak met sporten. Het competitieve aspect heeft in sportclubs nog te vaak de boventoon op het recreatieve. Niet getalenteerde jongeren vallen uit de boot.

Laagdrempelige initiatieven – speelstraten, speelpleinen, parkings, schoolspeelplaatsen – in buurten kunnen veel minderjarigen aanzetten tot sporten of bewegen.

Laagdrempelige initiatieven – speelstraten, speelpleinen, parkings, schoolspeelplaatsen – in buurten kunnen veel minderjarigen aanzetten tot sporten of bewegen: iedereen kan veilig en betaalbaar meedoen, ook maatschappelijk kwetsbare jongeren. De school kan hier een belangrijke rol spelen door tijdens en na de schooluren meer bewegingsmogelijkheden en sport te voorzien. Ouders kunnen hun kinderen stimuleren door zelf actief te bewegen en door hun kinderen te informeren over het sportaanbod.

Er moet dus meer blijvende aandacht zijn voor sport in de breedte. Het beleid moet de voorwaarden scheppen om een sportaanbod voor alle kinderen en jongeren te realiseren, afgestemd op hun leefwereld en met hun participatie. Het Kinderrechtencommissariaat was hier al vaker pleitbezorger voor.⁸⁷

Willen we de sportparticipatie bevorderen, dan moeten we kinderen en jongeren ook betrekken bij het ruimere debat rond sport. Het is tekenend dat jongeren niet vertegenwoordigd zijn of gehoord worden in het overlegplatform 'Sport voor Allen'.⁸⁸ Ook bij de organisatie en het bestuur van sportclubs zijn amper jongeren betrokken. Daarom pleiten we voor ondersteuning van sportclubs met een degelijke jeugdwerking. Opleidingen voor tieners tot sportmonitor kunnen meer aangepast worden aan hun specifieke behoeften. En sportactiviteiten moeten beter afgestemd worden op allerlei jeugdactiviteiten.

⁸⁶ Vrije vertaling van 'The Panathlon Charter on the Rights of the Child in Sport': kinderen hebben het recht om te spelen en zich te amuseren, om te leven in een gezonde omgeving, om met waardigheid behandeld te worden, om getraind te worden door competente mensen, om deel te nemen aan training aangepast aan hun leeftijd, individueel ritme en competentie, om zichzelf te meten met kinderen van een soortgelijk niveau in een aangepaste competitie, om sport te beoefenen in veilige omstandigheden, om te rusten, om de kans te krijgen om een kampioen te worden, niet om er een te zijn. Dat kan alleen maar gerealiseerd worden als overheden, sportfederaties, sportagentschappen, sportindustrie, media, zakenwereld, sportwetenschappers, sportmanagers, trainers, ouders én kinderen deze verklaring onderschrijven (bron: www.panathlon.net). Het ontwerp Jeugdbeleidsplan verwijst naar deze principes van Panathlon en naar het stimuleren van de kennis en praktijkontwikkeling hierrond.

⁸⁷ Hoorzitting rond jeugdopleidingen in de sport, Commissie voor Cultuur, Media en Sport, 11 december 2003. Advies 2003-2004/3 'Jeugdopleidingen in de sport', ingediend bij het Vlaams Parlement op 12 november 2003. Advies 2003-2004/8 'Topsport in de basisschool', ingediend bij het Vlaams Parlement op 15 september 2003.

⁸⁸ Overlegplatform Sport voor Allen. *Visienota i.v.m. het Sport voor Allen beleid*. Brussel, 16 december 2004. De nota geeft beleidsaanbevelingen over o.a. het tekort aan vrijwilligers en gediplomeerde trainers, het lokale sportbeleid en het tekort aan sportinfrastructuur.

1.	Recht op een passende levensstandaard	152
2.	Recht op respect in opvoeding en gezin	153
3.	Rechten op en in onderwijs	155
4.	Recht op mobiliteit	157
5.	Rechten op en in gezondheidszorg	158
6.	Recht op opvang en hulpverlening	159
7.	Recht op bescherming tegen geweld	161
8.	Recht op informatie	162
9.	Rechten in en door media	162
10.	Rechten op en in ontspanning	163
11.	Recht op jeugd(sanctie)recht	164
12.	Recht op rechtsuitoefening	165
13.	Recht op aandacht in het beleid	166

Hoofdstuk

5 Conclusies en aanbevelingen

Regelmatig wordt het Kinderrechtencommissariaat geconfronteerd met problemen van minderjarigen. Die problemen en knelpunten komen via verschillende kanalen tot bij ons en lopen ook inhoudelijk erg uiteen.

Van de meeste knelpunten kreeg u hoger in dit jaarverslag al concrete voorbeelden. Daarnaast zijn er nog problemen die ons al langer bezighouden die we hieronder ook – eerder algemeen – aanhalen omdat het belangrijke aandachtspunten blijven.

Het is onze opdracht om deze problemen en knelpunten te signaleren aan het Vlaams Parlement. Tegelijk is dit hoofdstuk een uitnodiging aan alle (Vlaamse) volksvertegenwoordigers om het debat te openen of verder te voeren.

1 **Recht op een passende levensstandaard**

In een welvaartstaat is het onaanvaardbaar dat er nog altijd minderjarigen – en volwassenen – in armoede leven. Armoede is een regelrechte schending van kinderrechten. Vaak worden verschillende rechten tegelijk geschonden. Denk maar aan de gebrekkige toegankelijkheid van basisvoorzieningen als gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting of sociale zekerheid. Bij onderwijs komen nog altijd veel extra kosten kijken. Er zijn ook nog altijd minderjarigen die met hun ouders in slechte – vooral vochtige woningen – moeten leven. Op verschillende terreinen blijven er voortdurende inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat elke minderjarige een menswaardig bestaan kan leiden.

2 Recht op respect in opvoeding en gezin

Ouder-kindondersteuning

Het Verdrag roept volwassenen en minderjarigen op tot wederzijds respect. Zowel van ouders als van kinderen vraagt dat een continu zoekproces. Door het Verdrag verbindt de overheid zichzelf ertoe om ouders hierin te steunen. Dat gebeurt al op verschillende manieren: financiële steun via de kinderbijslag, de dienstverlening van Kind & Gezin, de toegang tot preventieve kindergeneeskunde via het medisch schooltoezicht van het CLB zijn maar drie voorbeelden. Toch ervaren ouders op sommige terreinen nog een tekort. Zo is er vraag naar laagdrempelige, eenvoudige, niet-stigmatiserende, niet-sturende informatieve steun in de opvoeding. We kijken uit naar de aangekondigde plannen voor veertien opvoedingswinkels. We benadrukken het belang van een ruim, divers en flexibel aanbod om ouders in hun opvoedingstaak en in hun verantwoordelijkheid te ondersteunen.

Opvoedingsondersteuning is er niet alleen voor ouders: kinderen en jongeren zijn evenwaardige partners in de opvoedingsrelatie. Ook voor hen moet er dus een aanbod uitgewerkt worden. Daarin kunnen de bestaande nuldelijnsdiensten voor minderjarigen een belangrijke rol spelen.

Minderjarigen en scheiding

Al sinds ons eerste jaarverslag vragen we meer aandacht voor minderjarigen in scheidingssituaties. Zij zitten met heel wat hulp- en informatievragen rond thema's als verblijfsregeling, spreekrecht of recht op persoonlijk contact. In een toegankelijk eerstelijnsaanbod moeten ze correcte en aangepaste informatie vinden over al wat met scheiding te maken heeft. We vragen de optimale benutting, afstemming en regie van het bestaande aanbod. Dat moet minderjarigen effectief bereiken, en minderjarigen moeten het ook kennen. Om het aanbod bij te sturen, kunnen we relevante informatie halen uit de vragen en opmerkingen van kinderen en jongeren zelf. De verschillende diensten moeten accurate gegevens leveren over de hulpvragen die ze van minderjarigen krijgen.

In elke verblijfs- en omgangsregeling moet het belang van het kind voorop staan en in elke situatie concreet beoordeeld worden. We vragen initiatiefrecht voor minderjarigen om zowel in een bemiddeling als bij de rechter veranderingen te vragen in de verblijfs- en omgangsregeling.

We pleiten er ook voor dat ouders verplicht moeten kennismaken met bemiddeling. Bemiddeling kan ervoor zorgen dat conflicten tussen twee ouders minder scherp worden en daardoor ook het welzijn van hun kinderen minder aantasten. Het wettelijke kader voor bemiddeling is er. We vragen meer investeringen om dat aanbod toegankelijk en professioneel te maken voor alle mogelijke vragen rond scheiding: verblijfsregeling, ouderlijke conflicten na de scheiding, conflicten rond onderhoudsgeld of opvoeding enz.

Natuurlijk kunnen we nooit alle conflicten uitbannen. Daarom blijft er een vangnet nodig met o.a. bezoekreimtes en toegang tot de rechtbank voor alle betrokkenen. Er is meer onderzoek nodig over het gebruik van bezoekreimtes.

Minderjarigen en adoptieouders

Mogen homoseksuele koppels kinderen adopteren? In deze discussie stelt het Kinderrechtencommissariaat de rechten van de kinderen zelf centraal: het recht op een familieleven en op een band met de ouders. Bij adoptie is deze band eerder relationeel-emotioneel en juridisch dan biologisch. Vandaag mogen homoseksuele koppels nog niet samen een kind adopteren; daardoor is het voor kinderen onmogelijk om hun band met hun twee homoseksuele ouders juridisch verankerd te zien. Maar de feitelijke situatie is anders: kinderen worden ook nu al door homoseksuele partners opgevoed. Ze hebben een biologische afstammingsband met één van de twee ouders of werden door één ouder geadopteerd. Hier is dus sprake van een verschillende behandeling en dus van discriminatie tegenover kinderen die door heteroseksuele koppels geadopteerd zijn. Dat kan problemen geven voor de uitoefening van het ouderlijk gezag, het erfrecht, de onderhoudsplicht en van het recht op persoonlijk contact als het ouderkoppel uiteenvalt.

Onze nieuwe adoptiewetgeving stelt meer dan ooit het belang van het kind centraal. Ze stelt voorwaarden aan de pedagogische bekwaamheid en het inzicht van kandidaat-adoptieouders in de soms complexe adoptiematerie. Als de adoptieprocedure correct verloopt en alle voorwaarden voor adoptie correct gecheckt worden, kunnen holebi's niet alleen maar op grond van hun seksuele geaardheid uitgesloten worden. De adoptiemogelijkheid uitbreiden naar homoseksuele koppels kan bijdragen tot de rechtszekerheid en de juridische band van het kind met zijn of haar ouders.

3 Rechten op en in onderwijs

Recht op gratis onderwijs

Gratis onderwijs is een grondwettelijk recht. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind vraagt van de lidstaten de nodige inspanningen om zeker de toegang tot basisonderwijs gratis te maken. Dat is tot vandaag nog niet het geval. Ook in secundaire scholen – en vooral in sommige richtingen in TSO en BSO – zijn er steeds meer ouders die de schoolrekeningen niet kunnen betalen. Dat is een onhoudbare situatie en een ongeoorloofde beperking van het recht op onderwijs. Een beperking die de meest kwetsbare gezinnen treft, de gezinnen met een beperkt inkomen. Praktijken zoals een leerling zijn diploma weigeren zolang de schoolrekening nog open staat, zijn ontoelaatbaar. In plaats daarvan moeten initiatieven op school- en op beleidsniveau deze gezinnen helpen.

We vragen dat de regering het nodige doet om de aangekondigde geleidelijke invoering van 'kosteloos' onderwijs effectief te realiseren. We vragen de heropening of voortzetting van het debat in het Vlaams Parlement over 'kosteloosheid' en wat dat voor het onderwijs precies betekent.

Rechten en plichten van leerlingen in het onderwijs

Nog altijd is er geen leerlingenstatuut dat de rechten en plichten van leerlingen omschrijft. Volgens de beleidsnota van de minister van Onderwijs zouden de scholen dat statuut voor een deel zelf moeten invullen. Dat vindt het Kinderrechtencommissariaat te minimaal en te onzeker. Gaat het statuut op die manier alle fundamentele rechten van de leerlingen garanderen? Een volwaardig leerlingenstatuut vertaalt het hele Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind naar de schoolcontext, en legt ook bepalingen vast rond bijvoorbeeld discipline of attesten. De overheid moet daar een minimumkader voor opstellen, dat geldt voor elke school in elk net.

Een leerlingenstatuut in combinatie met een duidelijk schoolreglement kan veel misverstanden, onrechtvaardigheden en ongenoegen voorkomen. Bij tuchtsancties stellen we bijvoorbeeld vast dat ze niet altijd volgens de regels toegepast worden: soms ontbreekt een toereikende motivering. Ook zien we dat eenzelfde school voor eenzelfde gebeurtenis soms verschillende 'sancties' oplegt (Stuk 2002-2003/3 ingediend op 18 november 2002 bij de Commissie Onderwijs).

Daarnaast is er onduidelijkheid over de te volgen procedures en rechtswaarborgen van kleuters. Strikt genomen vallen die nog niet onder de leerplicht. In de praktijk geeft dat soms aanleiding tot willekeur bij uitsluiting van kleuters. Daar kunnen ouders weinig tegen doen. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om ook voor kleuters een statuut en procedurele garanties in te bouwen.

Als leerlingenrechten – die bij voorkeur vastgelegd zijn in een statuut – geschonden worden, moeten leerlingen ergens terecht kunnen, het liefst buiten de rechtbanken om. De bevoegdheden en de slagkracht van de bestaande Commissie Leerlingenrechten uitbreiden is een manier waarop we de oprichting van alweer een nieuw orgaan kunnen vermijden.

Recht op onderwijs op maat

We moeten meer op zoek gaan naar de flexibele school. Dat blijkt uit verschillende debatten over inclusief onderwijs, over de brede school, over nog altijd ongelijke kansen en over het watervalsysteem in het onderwijs. Zo'n flexibele school kan zich aanpassen aan de diverse behoeften van een divers samengestelde leerlingenpopulatie. Dat is beter dan een vast aanbod van verschillende schoolsystemen waarin elke leerling dan maar zijn of haar meest geschikte plaatsje moet zoeken. In de praktijk zien we hier en daar scholen die aan deze zoektocht begonnen zijn, maar meestal blijft het bij 'projecten'. We vragen dan ook een fundamenteel debat over de school in de 21e eeuw, waarin welbevinden van elk kind, toegankelijkheid en diversiteit even hoge prioriteiten zijn als het prestatieniveau.

Leerlingenparticipatie

Participatie is niet langer een vrijblijvende keuze, het is een verplichting. Heel wat scholen staan voor de uitdaging om leerlingen, ouders, leerkrachten en andere schoolactoren volwaardig en respectvol bij het schoolgebeuren te betrekken. Sommige scholen slagen erin om een participatief schoolklimaat te creëren. Andere scholen zijn nog zoekende. Ondersteuning en ervaringsuitwisseling rond leerlingenparticipatie zijn cruciaal. Het Expertisecentrum Leerlingenparticipatie zou deze taak vanuit het participatiedecreet op zich nemen. Maar de oprichting van het expertisecentrum laat nog altijd op zich wachten. Het expertisecentrum zou minderjarigen, ouders en leerkrachten ondersteunen. De huidige halve tussenoplossingen zijn geen valabel alternatief. Het Kinderrechtencommissariaat blijft aandringen op een echt expertisecentrum, uitgerust om het hele participatiegebeuren en alle betrokkenen te ondersteunen.

Minderjarigen met ouders zonder papieren

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een duidelijke regeling voor leerlingen van ouders zonder wettelijk statuut. Het recht op onderwijs is zó fundamenteel dat de uitoefening ervan niet van vandaag op morgen opgeschort kan worden omdat er problemen zijn rond het verblijfsstatuut van de ouders. Het Kinderrechtencommissariaat beseft dat de geldende federale regelgeving over asiel en verblijf het recht op onderwijs doorkruist en soms zelfs hypothekeert. Toch blijft het voor minderjarigen een grondrecht dat verzekerd moet worden. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat de Vlaamse overheid daarover met de federale overheid bindende en eenduidige afspraken maakt.

4

Recht op mobiliteit en bescherming in het verkeer

Kinderen en jongeren zijn weggebruikers met rechten en verplichtingen zoals iedereen. Ze zijn wel een bijzondere groep, met hun eigen verkeersgedrag en eigen risico's in het verkeer. Het decreet over basismobiliteit noemt mobiliteit een recht voor iedereen.

Maar in de Vlaamse praktijk zien we dat dit recht voor minderjarigen nog niet echt gerealiseerd wordt. Hun vervoersautonomie is erg beperkt. Daarnaast tonen de cijfers van kindslachtoffers in het verkeer hoe zwak hun positie als verkeersdeelnemers nog altijd is.

Willen we kinderen en jongeren hun eigen plaats gunnen in het verkeer met de autonomie die ze verdienen, dan moeten we het volwassen verkeersgedrag fundamenteel durven herzien. De vicieuze cirkel van verkeersonveiligheid moet doorbroken worden: met meer fiets- en wandelkansen en minder autogebruik. Voor kinderen en jongeren moet er meer ruimte vrijkomen, en ze moeten betrokken worden bij het uittekenen van mobiliteitsmaatregelen. De pakkans voor snelheidsovertreders en ander onveilig verkeersgedrag moet opgevoerd worden. Het aanbod van openbaar vervoer moet meer aangepast worden aan het gebruikspatroon van kinderen en jongeren: met piekmomenten voor schoolgaande kinderen, nachtvervoer of evenementen.

5 Rechten op en in gezondheidszorg

Effecten van milieu op gezondheid

Uit het onderzoek Milieu en Gezondheid blijkt een duidelijk verband tussen milieuvervuiling en bepaalde aandoeningen bij baby's. Voorbeelden zijn te hoge waarden van cadmium, lood en pcb's, de frequentie van astma en hooikoorts. Door hun fysieke kwetsbare positie lijden kinderen vaak meer dan volwassenen onder de uitstoot van schadelijke stoffen. Ook hebben kinderen en jongeren in verhouding meer last van geluidsoverlast: het lawaai van vliegtuigen bijvoorbeeld. Deze vaststellingen leggen de overheid een doorgedreven voorzorgsplicht op. Het Kinderrechtencommissariaat onderstreept het belang van dit soort onderzoek en vraagt de voortzetting en verdere uitbreiding ervan naar alle minderjarigen. Ook preventief vragen we dat er een actief opsporingsbeleid komt naar schadelijke stoffen in het milieu. De overheid moet onmiddellijk stappen ondernemen als blijkt dat de invloed van het milieu te zware consequenties heeft voor de gezondheid van kinderen.

Voor de milieuwetgeving is het ook nodig om in elk besluitvormingsproces een Kindeffectenrapport (KER) te maken om de gevolgen van geplande beslissingen te bekijken voor kinderen en jongeren.

Toegang tot geestelijke gezondheidszorg verruimen

Kinderen en jongeren hebben ook af te rekenen met aandoeningen die wijzen op een verlaagde geestelijke gezondheid, zoals depressie, eetstoornissen of zelfverminking. We vernemen dat ziekenhuizen door plaatsgebrek soms zelf leeftijdsgrenzen trekken. Zo worden therapieën voor anorexia aangeboden vanaf een bepaalde leeftijd terwijl ook kinderen onder die leeftijd soms al anorexia hebben. Blijkbaar is het voor deze kinderen onmogelijk om binnen een aanvaardbare afstand van thuis, zo snel mogelijk met de juiste aanpak behandeld te worden. We pleiten voor een betere toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg voor minderjarigen.

Recht om euthanasie te vragen

Het federale parlement keurde de euthanasiewet goed. Die wet koppelt het recht op euthanasie aan bepaalde voorwaarden, zoals ondraaglijke pijn, ongeneeslijke ziekte en expliciete wilsuiking. Omdat de wet alleen geldt voor meerderjarigen, voerde ze impliciet ook een leeftijdsvoorwaarde in. Het Kinderrechtencommissariaat stelt dat ook minderjarigen in situaties kunnen verkeren waarin ze aan alle voorwaarden voor euthanasie voldoen, behalve die van de leeftijd. In de patiëntenrechten kreeg de minderjarige wel al duidelijk erkenning als patiënt. Het is niet langer houdbaar om minderjarigen met oordeelsvermogen, die ongeneeslijk ziek zijn of ondraaglijke pijn hebben het recht op euthanasie te ontfangen. Vooral omdat deze minderjarigen meestal getuigen van een hoge maturiteit, precies door hun precarie toestand.

6 Recht op opvang en hulpverlening

Integrale jeugdhulp van start

Nu de integrale jeugdhulp van start ging, moeten de regio's verzekeren dat daar ook genoeg middelen tegenover staan. Essentieel is dat de hulpzoekers weten waar ze voor hulp terecht kunnen en hoe die hulp georganiseerd wordt. De reorganisatie van de jeugdhulp is geen eenvoudige oefening maar de verwarring bij de gebruiker mag niet nog groter worden dan ze al was. Vooral de toegang tot het netwerk integrale jeugdhulp moet heel eenvoudig zijn en ervoor zorgen dat er zo weinig mogelijk doorverwijzingen nodig zijn. De hindernissen die minderjarigen ervaren als ze zelf hulp zoeken, moeten onderzocht en weggewerkt worden. De regioplannen moeten zorgen voor het nodige inzicht en de nodige acties.

Voor de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp is er genoeg permanente vorming nodig van alle betrokkenen in de hele integrale jeugdhulp. Daarnaast is er voortdurende informatieverstrekking nodig voor elke minderjarige die de integrale jeugdhulp binnenstapt. Als er zich bepaalde schendingen van rechten voordoen, moet een eenvormig klachtensysteem die opvangen. Het recht op hulp moeten we zonder onderscheid aan alle minderjarigen garanderen. Vandaag is dat nog niet altijd het geval.

Zo blijkt dat sommige minderjarigen met hiv of aids geweigerd worden in – vooral residentiële – zorgvoorzieningen. Dat is ontoelaatbaar en waar dat nodig is moeten er bijkomende inspanningen komen om het recht op hulp ook voor deze minderjarigen waar te maken.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een grondig debat in het Vlaams Parlement over het rapport Gerechtelijke Jeugdhulp, dat de Vlaamse Regering dit najaar indient. Dat moet bij voorkeur gebeuren met inbreng van experts over jeugdhulp en van minderjarige gebruikers ervan. Het luik gerechtelijke jeugdhulp moet besproken worden in het licht van de ontwikkelingen in de jeugdbescherming op federaal niveau.

Gratis hulplijn: Kinder- en Jongerentelefoon

Bij kinderen en jongeren is er duidelijk behoefte aan een gratis hulplijn. Sinds de invoering van het gratis nummer 0800-15 111 stelt de Kinder- en Jongerentelefoon vast dat het aantal oproepen spectaculair stijgt. Ook de uitbreiding van de openingsuren tot 22 uur valt in de smaak en wordt goed benut. Het Kinderrechtencommissariaat is erg positief over de huidige evolutie en over het 102-nummer dat er staat aan te komen. We hopen dat dit gepaard gaat met de nodige middelen voor omkadering en de nodige kwaliteitswaarborgen. Daarnaast vragen we aandacht voor een degelijk uitgebouwde registratie op lange termijn. Hulplijnen leveren een schat aan informatie over waar kinderen en jongeren mee bezig zijn. Die informatie moet zijn weg vinden naar het beleid om te leiden tot concrete acties.

Juridisch advies, informatie en rechtsbijstand: Kinderrechtswinkel

Juridisch advies en rechtsbijstand horen bij de basisdienstverlening die we voor minderjarigen moeten verzekeren. Dat is essentieel voor hun optimale rechtsbescherming. Vandaag zijn er voor heel Vlaanderen maar twee Kinderrechtswinkels die deze dienstverlening verzorgen. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een structurele inbedding van de Kinderrechtswinkels en de verdere uitbreiding ervan naar verschillende locaties in Vlaanderen.

Recht op kwaliteitsvolle kinderopvang

Het beleid voor kinderopvang moet vertrekken vanuit de kinderen zelf en vanuit hun behoeften. Opvang zou beschouwd moeten worden als een basisvoorziening voor minderjarigen, net zoals onderwijs. Op dat vlak is er nog een hele weg te gaan: kinderen moeten gebruik kunnen maken van een kwaliteitsvol uitgebouwd netwerk van opvang, zowel voor- als buitenschools, en ongeacht de werksituatie van de ouders. De overheid is het aan minderjarigen verplicht om te zorgen voor de professionalisering van de personen die de opvang aanbieden. In de opvang zelf moeten kinderen volgens hun leeftijd genoeg participatiekansen krijgen en bescherming tegen elke vorm van geweld. In de regelgeving rond buitenschoolse kinderopvang zien we al een positieve evolutie.

Pleegzorg

Pleegzorg als bijzondere vorm van hulpverlening verdient een duidelijk kader. Een kader waarin er ruimte is voor diversiteit en flexibiliteit, en voor duidelijkheid rond het statuut van de pleegouders, de rechten van de pleegkinderen én de belangen van de eigen kinderen van de pleegouders. Die eigen kinderen blijven nog vaak onderbelicht in de hele pleegzorg.

Opvang vluchtelingen

De Vlaamse en de federale overheid moeten constructiever samenwerken aan een kwalitatief opvangbeleid voor niet-begeleide minderjarigen. We pleiten voor een kleinschalige aangepaste opvang, waarin er genoeg omkadering is voor psychosociale hulp en begeleiding. We pleiten voor een open setting. Opvang in gesloten centra mag alleen in uiterste noodgevallen, en dan nog voor een zo kort mogelijke termijn.

Jonge mantelzorgers

Niet alleen volwassenen voeren zorgtaken uit. Vaak nemen minderjarigen een belangrijk deel van de verzorgende taken over als een ouder, broer, zus of ander familielid langdurig ziek is. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor de erkenning van deze jonge mantelzorgers en voor verder onderzoek naar hun situatie en de invloed ervan op hun leven.

7 **Recht op bescherming tegen geweld**

Kindermishandeling

Kindermishandeling blijft een groot probleem en zorgt elke dag voor een hele resem schendingen van kinderrechten. Het wordt nog te veel beschouwd als een louter individueel gezinsprobleem, terwijl het toch een zware maatschappelijke component heeft. Kindermishandeling heeft verregaande consequenties voor de betrokken kinderen en een hoge maatschappelijke kost. Over deze thematiek moet de overheid op een permanente, goed afgestemde manier blijven sensibiliseren. Omdat sensibilisering ook telkens tot meer meldingen leidt, moeten campagnes samengaan met opgedreven investeringen in het hulpverleningsaanbod. In de aanpak van kindermishandeling moet uitgeklaard worden waar de grenzen liggen tussen Welzijn en Justitie, wat de keuzemogelijkheden zijn van de slachtoffers om één van deze wegen te bewandelen en wat de gevolgen van die keuze zijn. Kinderen en jongeren moeten zelf geïnformeerd worden over het probleem en de mogelijke hulp die ze kunnen inroepen. Ze moeten weten dat kindermishandeling in al zijn vormen een schending van hun rechten is, die ze niet moeten tolereren.

Verjaringstermijn kindermishandeling

Verjaringstermijnen in kindermishandeling hebben een nefast effect op het rechtsgevoel en de behoeften van slachtoffers. Doorgaans zijn de slachtoffers op het moment van het misbruik ofwel handelingsonbekwaam, ofwel emotioneel niet in staat om de daders te laten aanpakken. Als ze dan wel kunnen optreden, zijn de feiten soms verjaard. Als de daders ondertussen straffeloos blijken te zijn, wordt de slachtoffers opnieuw onrecht aangedaan.

Na de Dutroux-affaire werden de verjaringstermijnen voor seksueel misbruik aangepast ten voordele van de slachtoffers: de termijn begint pas te lopen vanaf de meerderjarigheid. Het is voor minderjarige slachtoffers namelijk vaak juridisch en psychisch onmogelijk om snel na de feiten een procedure in te stellen. Alleen werd deze verruiming niet doorgetrokken naar alle andere vormen van kindermishandeling. Toch blijven slachtoffers ook in andere gevallen te vaak in de kou staan door de te snelle verjaring.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat voor alle situaties van mishandeling en verwaarlozing de verjaringstermijn pas begint te lopen vanaf de meerderjarigheid van het slachtoffer. Bovendien stellen we voor om de termijn te verlengen tot twintig jaar, gezien de ernst van de feiten en de erg zwakke emotionele positie van de slachtoffers.

Lijfstraffen

België moet onverwijld werk maken van een uitdrukkelijk verbod op fysieke bestraffing van minderjarigen thuis, op school en in voorzieningen. De bestaande wetgeving wordt onvoldoende toegepast door een te vage interpretatie of is te fragmentair geregeld. België is hiervoor door de Raad van Europa al veroordeeld. Al een paar jaar ligt er hierover een duidelijk uitgewerkt wetsvoorstel klaar in het federale parlement.

8 **Recht op informatie**

We stellen vast dat er in het Jeugdbeleidsplan-II aandacht zou gaan naar het recht op informatie. In de toekomst zou er een coherent jeugdinformatiebeleid komen. De Vlaamse Regering streeft voor alle kinderen en jongeren naar gelijke toegang tot jeugdinformatie, die participatief ingevuld wordt: diverse, ruim verspreide, up-to-date, aantrekkelijke en vraaggestuurde informatie op maat. Om deze Vlaamse ambities waar te maken, richt de Vlaamse Regering de vzw Vlaams Informatie Punt - Jeugd op. Het lokale beleid krijgt extra middelen om dezelfde ambities waar te maken.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt erop aan dat het geplande jeugdinformatiebeleid op Vlaams en lokaal niveau geen dode letter blijft en dat alle kinderen en jongeren inderdaad toegang krijgen tot kwaliteitsvolle informatie op maat. Vooral voor hulpverlening valt in ons ombudswerk op dat de beperkte toegang tot de hulp vaak te wijten is aan gebrekkige informatie over de verschillende voorzieningen en hun aanbod in de jeugdhulp. Jongeren vinden in de doolhof van voorzieningen hun weg niet.

9 **Rechten in en door media**

Ook de media moeten de rechten van minderjarigen respecteren: in hun manier van omgaan met minderjarigen, en in de manier waarop ze minderjarigen in de media brengen. Een ethische code hierover zou een stap in de goede richting zijn. Kinderen zijn namelijk geen afgeleiden van hun ouders. De toestemming van de ouders is nodig, maar belet niet dat ook de minderjarige zelf een stem heeft en respect en duiding verdient. De media moeten ook voor minderjarigen vooraf verduidelijken wat de impact van hun deelname aan een programma zou kunnen zijn.

Verder is er nog te veel onduidelijkheid rond de privacyrechten van minderjarigen in de media. Denk maar aan minderjarigen die in beeld gebracht of bij naam genoemd worden in een proces van hun ouders. We stelden vast dat ook de jeugdbeschermingswet overtreden wordt door het herkenbaar vertonen van jongeren die onder een maatregel van de jeugdrechter staan. Kinderen zelf staan machteloos en vaak valt tegen deze inbreuken weinig te doen omdat het onheil al geschied is. Een ethische code kan daarom zorgen voor meer bewuste omgang met minderjarigen in de media.

10

Rechten op en in ontspanning

Fysieke en psychische ruimte voor kinderen en jongeren

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een ruimtelijk beleid dat rekening houdt met de behoeften van kinderen en jongeren. Ze zijn evenwaardige gebruikers van de publieke ruimte. Ze verdienen een volwaardige plaats in elk planingsproces. Wie publieke ruimte invult, moet meer aandacht geven aan woonkwaliteit en ruimte voor spel en recreatie voor kinderen en jongeren.

Het verontrust ons dat regelgeving voor geluidsnormen oneigenlijk gebruikt wordt om normaal gedrag van kinderen en jongeren af te blokken. Meer en meer worden Vlaremnormen gebruikt om geluid van spelende of fuisende minderjarigen aan te pakken. Terwijl deze normen niet op dat geluid van toepassing zijn. Een omzendbrief van de bevoegde minister zou dit kunnen verduidelijken.

Rechten op en in sport

Er is nood aan laagdrempelige initiatieven voor kinderen en jongeren om te sporten. De bestaande sportinfrastructuur is nog te weinig aangepast of niet toegankelijk genoeg voor recreatief gebruik buiten clubverband. Het beleid moet niet alleen op topsport gericht zijn maar zeker ook op een sportaanbod voor alle kinderen en jongeren, ook die met wat minder talent.

Het Kinderrechtencommissariaat onderschrijft de principes van de Panathlon-verklaring over ethiek in de jeugdsport waarin kinderrechten een vertaling krijgen naar de sportsector. De verklaring legt meer het accent op het plezier van sportbeleving en op het belang van beweging dan op de competitie in de sport. Ook de rechten van minderjarigen op kwaliteitsvolle begeleiding en bescherming tegen uitbuiting staan centraal. We noteren dat ook de minister van Sport deze verklaring onderschrijft en dat hij alle sportfederaties ertoe aanzet om de verklaring in hun dagelijkse omgang met kinderen en jongeren om te zetten. De volgende jaren is er werk aan de winkel om ervoor te zorgen dat het niet bij woorden blijft.

11

Recht op jeugd(sanctie)recht

Welke aanpak is de beste voor jeugddelinquentie? Er wordt al jaren over gedebatteerd. Verschillende modellen passeren dan de revue: het beschermingsmodel, het sanctiemodel, het herstelmodel of het rechtswaarborgenmodel. Volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind mag en moet er opgetreden worden tegen jeugddelinquentie, maar dat moet wel gebeuren met het oog op reïntegratie van de minderjarige en met respect voor alle rechtswaarborgen, zoals we dat ook voor volwassenen evident vinden.

Het Kinderrechtencommissariaat is fel gekant tegen de plannen van de federale regering, die de toets van het Verdrag niet doorstaan. Meer bepaald is en blijft de uithandengeving een erg zware inbreuk op de principes van het Verdrag.

Daarnaast waarschuwen we ook voor nieuwe, paralegale systemen die dreigen vorm te krijgen tegenover minderjarige delinquenten. We vragen om uiterst omzichtig om te gaan met systemen als straatverbod, samenscholingsverbod, overlasttaks, administratieve sancties of, erger nog, systemen als de 'antisocial behaviour orders' in het Verenigd Koninkrijk of in Nederland. Bij zo'n aanpak kan het 'succes' evident lijken, maar ze zondigen zwaar tegen basisprincipes als het legaliteitsbeginsel, het recht op een eerlijk proces of het vermoeden van onschuld. Bovendien bewijst en institutionaliseert dit soort beleid opnieuw de toegenomen intolerantie tegenover jongerengedrag. Niet alleen voor minderjarigen, maar zelfs voor alle burgers druisen de nieuwe maatregelen in tegen fundamentele principes van onze rechtsstaat.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor meer aandacht voor jongeren en voor positieve, preventieve acties, eerder dan telkens weer te focussen op bestraffende reacties.

Voor minderjarigen in gesloten instellingen eisen we gelijke behandeling en de verzekering van hun rechten. Dat minderjarigen in identieke omstandigheden toch onder een ander regime vallen, is ontoelaatbaar. Maar het is wel nog altijd de realiteit: Everberg en de gemeenschapsinstellingen hanteren voor dezelfde categorie jongeren verschillende regimes.

12

Recht op rechtsuitoefening

Als we echt werk willen maken van de rechten van minderjarigen, dan wordt het de hoogste tijd om de rechtspositie van minderjarigen eindelijk uit te werken. De uitvoering van het Verdrag impliceert niet alleen dat alle vermelde rechten omgezet worden in de praktijk, maar ook dat de minderjarige zelf in staat moet zijn om zijn rechten uit te oefenen en af te dwingen. Natuurlijk is het Kinderrechtencommissariaat er voorstander van om conflicten zoveel mogelijk buiten de rechtbank af te handelen. Maar de praktijk wijst uit dat dat niet altijd volstaat. Vaak worden in die situaties, waar buitengerechtelijke afhandeling onmogelijk is, de fundamentele rechten van minderjarigen het meest geschonden. Minderjarigen moeten het recht hebben om zich tot de rechter te wenden als er geen andere uitweg meer is.

Er liggen al een paar jaar drie wetsvoorstellen klaar die de eindmeet niet haalden. We vragen dat het federale parlement onverwijld de wetsvoorstellen goedkeurt voor de verbetering van het spreekrecht, de toegang tot de rechter en de organisatie van jeugadvocaten.

Zonder deze verbeteringen blijft de toegang tot de rechter zeer beperkt en afhankelijk van de goodwill van volwassenen en kan daarbij de kwaliteit van de rechtsbijstand niet gegarandeerd worden. De praktijk leert dat de pro-Deowerking bij minderjarigen niet altijd vlekkeloos verloopt wanneer ze verschijnen in hangende procedures. Sommige minderjarigen verschijnen op rechtszittingen zonder advocaat, ook al kregen ze er een toegewezen. Dat is niet te tolereren, zeker niet gezien de al erg kwetsbare juridische positie van de minderjarige.

13 **Recht op aandacht in het beleid**

Kinderen en jongeren in beleidsondersteunend onderzoek

De Vlaamse overheid laat zich in haar beleid steeds meer ondersteunen door onderzoek. In 2001 kregen dertien Vlaamse steunpunten de centrale taak beleids-ondersteunend onderzoek te doen over beleidsthema's als milieu, gezondheid, verkeersveiligheid en gelijke kansen. In maart 2004 startten de diensten van de minister-president officieel met de 'Studiedienst van de Vlaamse Regering' om de Vlaamse Regering te ondersteunen in haar werk aan een geïntegreerd en toekomstgericht beleid. De studiedienst analyseert en onderzoekt demografische, macro-economische en sociaal-maatschappelijke thema's en bouwt beleidsgerichte bestanden op. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt uitdrukkelijk om minderjarigen meer in beeld te laten komen. Denk maar aan het weer opnemen van 'kinderen en jongeren' naast ouderen, holebi's, allochtonen en vrouwen in het Steunpunt Gelijke Kansen. Of denk aan de te raadplegen statistieken met minderjarigen als eenheid. Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat de studiedienst ook vanuit kindperspectief oog heeft voor de economische, sociale en maatschappelijke realiteit van kinderen en jongeren.

Nationale Commissie Kinderrechten

Na jaren discussie en voorbereiding ondertekenden alle bevoegde regeringen op 19 september 2005 eindelijk een samenwerkingsovereenkomst die een Nationale Commissie Kinderrechten in het leven riep. De effectieve startdatum van de commissie hangt af van de snelheid waarmee de parlementen de overeenkomst goedkeuren.

Belangrijke taken zijn de coördinatie van de vijfjaarlijkse rapporten voor het VN-Comité voor de Rechten van het Kind en het op elkaar afstemmen van beleidsbeslissingen over kinderrechten over de verschillende bevoegdheidsniveaus heen.

Het Kinderrechtencommissariaat roept het Vlaams Parlement op om deze overeenkomst onverwijld goed te keuren. Dan is het Vlaams Parlement niet alleen de eerste assemblee van België die het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zelf ratificeerde, maar zet het die traditie verder met de snelle goedkeuring van een uiterst belangrijke instantie voor de opvolging van een zo ruim en coherent mogelijk kinderrechtenbeleid voor heel België.

Federaal Kinderrechtencommissariaat

Zowel het VN-Comité voor de Rechten van het Kind als het Kinderrechtencommissariaat vragen al enige tijd dat er ook op federaal niveau een onafhankelijke paraparlementaire instelling komt die moet toezien op de naleving van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Een wetsvoorstel werd al voorbereid maar nog niet behandeld.

Federaal wordt beslist over beleidsdomeinen die direct veel impact hebben op het leven van minderjarigen in Vlaanderen. Denk maar aan het familierecht, de sociale zekerheid, de gezondheidszorg en de aanpak van jeugddelinquentie. Ook het Kinderrechtencommissariaat krijgt vragen en klachten over federale bevoegdheden. Daar is onze actieradius beperkt.

Tot vandaag konden zowel het Kinderrechtencommissariaat als de Délégué Général aux Droits des Enfants ook daarover adviezen geven, op eigen initiatief of na een vraag. Maar we hebben geen formele band met het federale parlement of de regering.

Nationaal Actieplan Kinderrechten

Het Nationaal Actieplan Kinderrechten bevat een hele reeks specifieke, meetbare en tijdgebonden doelstellingen voor de implementatie van het kinderrechtenverdrag in het beleid van alle Belgische overheden. Op de Kindertop van de VN in mei 2002 beloofde de overheid om zo'n actieplan uit te werken. Opdat de doelstellingen niet vrijblijvend zouden zijn, verbond België zich ertoe zijn opvolging van het Actieplan toe te lichten als het Comité voor de Rechten van het Kind de vijfjaarlijkse rapporten behandelt (in 2007 en 2012). In het toezicht op de uitvoering van het Nationaal Actieplan Kinderrechten spelen de ngo's, het Kinderrechtencommissariaat en de verschillende parlementen een belangrijke rol. Het Nationaal Actieplan Kinderrechten is de toetsbare kinderrechtenagenda van alle overheden in België.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat de geplande acties uit het Nationaal Actieplan hun weerslag vinden in de beleidsplannen van verschillende ministers. De uitvoering is meer dan alleen maar de verantwoordelijkheid van de ministers die bevoegd zijn voor jeugd en kinderrechten.

Kindeffectenrapportage (KER)

Het Vlaamse KER-decreet was wereldwijd het eerste in zijn soort en voerde een potentieel sterk instrument in om de kindvriendelijkheid van beleidsmaatregelen te verhogen. Helaas stellen we vast dat er te weinig kindeffectrapporten gemaakt worden en dat de inhoud ervan vaak nog ondermaats is. De personen die instaan voor de opmaak van kindeffectrapporten krijgen te weinig ruimte en ondersteuning om hun oefeningen tot een volwaardig einde te brengen.

Eerder dan de KER-methodiek in vraag te stellen, pleit het Kinderrechtencommissariaat ervoor om de methodiek te versterken, te verfijnen en meer toe te passen. Ook al kan dat voor vertraging zorgen in het beslissingsproces, we blijven ervan overtuigd dat het de kwaliteit van de besluiten verhoogt. Het Kinderrechtencommissariaat dringt erop aan dat er in de aangekondigde uitbreiding van KER naar JOKER (jongeren- en kindeffectrapportage) genoeg aandacht moet blijven voor de 0- tot 18-jarigen.

We roepen het Vlaams Parlement op om nog meer haar controlerende taak op te nemen: door telkens een kindeffectrapport te vragen bij ontwerpen van decreet die aan de belangen van minderjarigen raken.

Toezicht door niet-gouvernementele kinderrechtenorganisaties

Een kinderrechtenbeleid wint aan kracht als ook het maatschappelijk middenveld een partner kan zijn. Belangrijke actoren, zoals ngo's die opkomen voor kinderrechten, kunnen meewerken aan de uitvoering van het kinderrechtenbeleid, en toezien op mogelijke tekortkomingen ervan. Daarom is het belangrijk dat de overheid ze structureel erkent. Het Kinderrechtencommissariaat staat positief tegenover de opname ervan in het ontwerp-jeugdbeleidsplan.

Bijlage 1

Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989	170
--	------------

Bijlage 2

Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris	194
Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst	197
Uittreksel van decreet van 15 juli 2005 houdende de wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft	198

Bijlage 3

Media-output (september 2004 tot en met augustus 2005)	203
---	------------

Bijlage 4

Studiedagen, congressen en representaties (september 2004 tot en met augustus 2005)	213
--	------------

Bijlagen

Bijlage 1

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

aangenomen door de Algemene Vergadering
van de Verenigde Naties op 20 november 1989

Officiële Nederlandse vertaling

Officiële tekst	Officieuze samenvatting van de belangrijkste bepalingen
PREAMBULE	PREAMBULE
De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld, Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen, Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status, Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand, Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen, Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip,	De preambule: herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen; herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming; legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming van het kind, de noodzaak van wettelijke en andere bescherming voor het kind voor en na de geboorte, het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft, en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectivering van de rechten van het kind.

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van het Kind, “het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte”,

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkennende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.
3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen.

De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang.

De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

De effectuering van rechten

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie om

die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

het kind leiding te geven overeenkomstig zijn of haar groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen

Het inherente recht op leven, en de plicht van de Staat het overleven en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

Van de ouders gescheiden worden

Het recht van het kind om met zijn of haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn of haar belang;

Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen; Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of van beide ouders;

De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de Staat.

3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.

Gezinshereniging

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder-kind relatie te onderhouden.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kinderen in het buitenland door een ouder

2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

of door derden te voorkomen of ongegaan te maken.

De mening van het kind

Het recht van het kind om zijn of haar mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft.

Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Vrijheid van vereniging

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Bescherming van de privacy

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder de volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderzorg.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderzorg waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.
2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waar toe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of,

Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing

De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin

De plicht van de Staat om kinderen die niet in hun gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen een beroep kan gedaan worden op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van

Adoptie

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden.

Interlandelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van interlandelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd.

Vluchtelingenkinderen

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten.

De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een

de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.
4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen,

dergelijke bescherming en bijstand bieden.

Gehandicapte kinderen

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
 - a) om baby- en kindersterfte te verminderen;
 - b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
 - c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;
 - d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;
 - e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en van de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
 - f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Gezondheid en gezondheidszorg

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.
2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Periodieke herziening van een plaatsing

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

Levensstandaard

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt, zolang door het innen van onderhoudsgeld.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:
 - a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
 - b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
 - c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
 - d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
 - e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.
3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:
 - a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
 - b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
 - c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;

Onderwijs

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

Doel van het onderwijs

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

- d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
 - e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.
2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

Kinderarbeid

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

- a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
- b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
- c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikhandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;
- b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenis-

Drugmisbruik

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psychotrope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33, 34 en 35.

Foltering en vrijheidsberoving

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangenschap of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang

- neming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
 - d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.
4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing, of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving

Gewapende conflicten

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren en te doen respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelijkheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun

die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
 - a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
 - b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
 - i. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
 - ii. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
 - iii. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
 - iv. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

Aanpak van jeugdmisdadigheid

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand en andere bijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging. Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

- v. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
 - vi. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;
 - vii. dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
- a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;
 - b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.
4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

Eerbied voor bestaande regels

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

Deel II

Artikel 42

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen.

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegeven verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de le-

Uitvoering en inwerkingtreding

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- i. De plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- ii. De installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- iii. Staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- iv. Het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is en ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN.

Met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen de gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisatie, UNESCO, het Kinderfonds van de Verenigde Naties) de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van NGO's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité re-

den die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.

7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.
9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
 - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
 - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.

levante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:

- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;
- b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;
- c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

Deel III

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan ten allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Interpretatieve verklaringen België

Bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde heeft België de volgende interpretatieve verklaringen afgelegd:

1. In verband met artikel 2, lid 1, legt de Belgische Regering niet-discriminatie op grond van nationale afkomst uit als niet noodzakelijk de verplichting voor de Staten inhoudend om aan vreemdelingen dezelfde rechten te waarborgen als aan de eigen onderdanen. Dit begrip moet worden verstaan als ertoe strekkende iedere willekeurige gedraging uit te bannen, doch niet verschillen in behandeling, stoelend op objectieve en redelijke overwegingen, overeenstemmend met de beginselen die in democratische samenlevingen gelden.
2. De artikels 13 en 15 zullen door de Belgische Regering worden toegepast in de context van de bepalingen en de beperkingen welke in de artikels 10 en 11 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door gezegd Verdrag worden opgesomd of toegestaan.
3. De Belgische Regering legt lid 1 van artikel 14 in die zin uit, dat het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, overeenkomstig de geldende bepalingen van het artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966 evenals van het artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, ook de vrijheid impliceert om zijn godsdienst of overtuiging te kiezen.
4. Met betrekking tot lid 2 b.(v) van artikel 40 is de Belgische Regering van oordeel dat de uitdrukking “overeenkomstig de wet” in fine van deze bepaling betekent dat:
 - a) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet in tweede aanleg schuldig zouden zijn bevonden en veroordeeld, tengevolge van een beroep ingesteld tegen hun vrijspraak in eerste aanleg;
 - b) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet rechtstreeks verwezen worden naar een hoger rechtscollege zoals het Hof van Assisen.

Bijlage 2

Decreet van 15 juli 1997

houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris

Het Vlaams Parlement heeft aangenomen en Wij, Regering, bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder:

1. het Verdrag: het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989;
2. het Kinderrechtencommissariaat: de Kinderrechtencommissaris en het personeel dat hem bijstaat in de uitoefening van zijn opdrachten;
3. het Kind: elke minderjarige;
4. de administratieve overheid: de administratieve overheid in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, afhankelijk van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest;
5. de voorzieningen: alle door de Vlaamse regering of door de Vlaamse openbare instellingen erkende particuliere organisaties.

Artikel 3

1. Het ambt van Kinderrechtencommissaris, hierna Commissaris genoemd, wordt ingesteld.
2. De Commissaris wordt benoemd door het Vlaams Parlement.
3. De personeelsformatie en het statuut van het personeel van het Kinderrechtencommissariaat worden door het Vlaams Parlement vastgesteld op voorstel van de Commissaris.

Artikel 4

De Commissaris verdedigt de rechten en behartigt de belangen van het kind.

Daartoe:

1. ziet hij toe op de naleving van het Verdrag;
2. staat hij in voor de opvolging, de analyse, de evaluatie en de bekendmaking van de levensomstandigheden van het kind;
3. treedt hij op als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind.

Artikel 5

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten besteedt de Commissaris, met het Verdrag als leidraad, in het bijzonder aandacht aan:

1. de dialoog met het kind en met de organisaties actief rond individuele en collectieve dienstverlening aan of belangenbehartiging van het kind;

2. de maatschappelijke participatie van het kind en de toegankelijkheid voor het kind van alle diensten en organisaties die met het kind te maken hebben;
3. het toezicht op de conformiteit met het Verdrag van de wetten, decreten, besluiten en verordeningen, met inbegrip van de procedurele regels welke een aangelegenheid regelen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest bevoegd is;
4. de verspreiding van informatie over de inhoud van het Verdrag, in het bijzonder ten behoeve van het kind.

De Commissaris kan hiertoe onder meer een beroep doen op de wetenschappelijke expertise en ervaring van het Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen, voor zover geen afbreuk gedaan wordt aan het geheel van de opdrachten van het Centrum.

Artikel 6

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten is de Commissaris bevoegd om:

1. op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement een onderzoek in te stellen met betrekking tot de naleving van het Verdrag;
2. klachten die betrekking hebben op de niet-naleving van het Verdrag, te onderzoeken en zo mogelijk gericht door te verwijzen naar de voorzieningen. Het onderzoek van een klacht wordt opgeschort wanneer omtrent die klacht een beroep bij de rechtbank of georganiseerd administratief beroep wordt ingesteld.

De administratieve overheid stelt de Commissaris in kennis van het ingesteld beroep. De indiening en het onderzoek van de klacht schorsen noch stuiten termijnen voor het instellen van beroepen bij de rechtbank of van georganiseerde administratieve beroepen. De Commissaris informeert de klager omtrent het gevolg dat aan de klacht werd gegeven.

Artikel 7

§1. Bij de benoeming en de verdere uitoefening van zijn mandaat moet de Commissaris voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. de Belgische nationaliteit bezitten, zijn woonplaats hebben in het Vlaamse Gewest of het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en in het bezit zijn van een Nederlandstalig diploma;
2. van onberispelijk gedrag zijn;
3. de burgerlijke en politieke rechten genieten;
4. in het bezit zijn van een universitair of daarmee gelijkgesteld diploma;
5. minstens vijf jaar nuttige beroepservaring hebben, die dienstig is voor de uitoefening van het ambt;
6. beantwoorden aan het profiel zoals omschreven door het Vlaams Parlement.

§2. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris voor een éénmalige hernieuwbare termijn van 5 jaar.

§3. Alvorens in functie te treden, legt de Commissaris in handen van de Voorzitter van het Vlaams Parlement de volgende eed af:

“Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk.”.

Artikel 8

§1. Het ambt van de Commissaris is onverenigbaar met elk ander mandaat, of ambt of elke andere functie, ook als die onbezoldigd zijn.

Drie jaar voor zijn benoeming mag de Commissaris geen bij verkiezing verleend openbaar mandaat hebben vervuld. Het is de Commissaris verboden, door het feit van zijn benoeming, om gedurende 3 jaar na het uitoefenen van zijn ambt, kandidaat te zijn voor een bij verkiezing verleend openbaar mandaat. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat gelijkgesteld: het ambt van buiten de gemeenteraad benoemde burgemeester, een mandaat van bestuurder in een instelling van openbaar nut, het ambt van regeringscommissaris, het ambt van gouverneur, adjunct-gouverneur of vice-gouverneur.

§2. De Commissaris geniet hetzelfde statuut als een raadsheer van het Rekenhof.

De weddenregeling van de raadsheren van het Rekenhof, vervat in de wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof, is van toepassing op de Commissaris.

§3. Binnen de grenzen van zijn bevoegdheid ontvangt de Commissaris van geen enkele overheid instructies. De Commissaris werkt in de uitoefening van het ambt volledig onafhankelijk.

De Commissaris kan niet van zijn ambt worden ontheven voor meningen geuit of daden gesteld in de uitoefening van zijn ambt.

Artikel 9

Het Vlaams Parlement kan in één van de volgende gevallen een einde maken aan het mandaat van de Commissaris:

1. op verzoek of met akkoord van de betrokkene;
2. wanneer de betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt;
3. in een geval van onverenigbaarheid, zoals bepaald in artikel 8, § 1;
4. om zwaarwichtige redenen, onverminderd artikel 8, § 3.

Artikel 10

§1. De overheid stelt de Commissaris alle informatie ter beschikking die voor het volbrengen van zijn opdrachten vereist is. Op eenvoudig verzoek van de Commissaris verstrekt zij alle dienstige inlichtingen en documenten.

§2. De Commissaris kan, in de uitvoering van zijn opdrachten, het advies inwinnen van de overheid.

§3. Onverminderd artikel 15 van de Grondwet, heeft de Commissaris vrije toegang tot alle overheidsgebouwen en tot de voorzieningen. De verantwoordelijken en de personeelsleden zijn ertoe gehouden aan de Commissaris de stukken en de informatie die hij noodzakelijk acht, mee te delen, met uitzondering van die welke door het medisch geheim beschermd zijn of waarvan ze kennis hebben genomen in hun hoedanigheid van noodzakelijke vertrouwenspersoon.

Artikel 11

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de Commissaris en zijn personeelsleden.

Artikel 12

- §1. De Commissaris brengt aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement jaarlijks verslag uit over de opdrachten zoals bepaald in artikel 4. Het verslag wordt door het Vlaams Parlement in plenaire vergadering besproken. Het verslag wordt openbaar gemaakt. Bovendien kan de Commissaris, wanneer hij dit nuttig acht, tussentijdse verslagen bezorgen aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement met het oog op een bespreking in plenaire vergadering.
- §2. De Commissaris bezorgt zijn verslagen aan de federale overheid opdat deze ermee rekening zou kunnen houden bij het opstellen van het rapport dat België om de vijf jaar moet indienen bij het Comité voor de rechten van het kind, met toepassing van artikel 44 van het Verdrag. De Commissaris evalueert dat rapport.

Artikel 13

Het Vlaams Parlement stelt jaarlijks op voorstel van de Commissaris de kredieten vast die nodig zijn voor de werking van het Kinderrechtencommissariaat.

Artikel 14

Binnen zes maanden na zijn benoeming, stelt de Commissaris een voorstel van huishoudelijk reglement op. Dat reglement en de wijzigingen erin worden goedgekeurd door het Vlaams Parlement en bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Decreet van 31 januari 2003

houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende de instelling van de Vlaamse Ombudsdienst

Het Vlaams Parlement heeft aangenomen en Wij, Regering, bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In artikel 7 van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris wordt §2 vervangen door wat volgt:

“§2. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris na een openbare oproep tot kandidaatstelling en een vergelijkende selectie, voor een termijn van vijf jaar.

Ten laatste negentig dagen voor het verstrijken van die termijn evalueert het

Vlaams Parlement de Commissaris.

Indien de Commissaris gunstig geëvalueerd wordt, wordt zijn mandaat van rechtswege één maal verlengd met een nieuwe termijn van vijf jaar.

Bij ontstentenis van een evaluatie negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat, wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn.

Een persoon kan maximaal gedurende twee termijnen, al dan niet aaneensluitend, het ambt van Commissaris bekleden.”

Artikel 3

In artikel 12, §1, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt de eerste zin vervangen door wat volgt:

“Het verslag wordt door de bevoegde commissies van het Vlaams Parlement besproken, nadat de plenaire vergadering er kennis van genomen heeft. Na de bespreking door de bevoegde commissies kan de plenaire vergadering het verslag bespreken.”.

Artikel 4

In artikel 4 van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse ombudsdienst wordt §1 vervangen door wat volgt:

“Het Vlaams Parlement benoemt de Vlaamse ombudsman na een openbare oproep tot kandidaatstelling en een vergelijkende selectie, voor een termijn van zes jaar.

Ten laatste negentig dagen voor het verstrijken van die termijn evalueert het Vlaams Parlement de Vlaamse ombudsman.

Indien de Vlaamse ombudsman gunstig geëvalueerd wordt, wordt zijn mandaat van rechtsweg éénmaal verlengd met een nieuwe termijn van zes jaar.

Bij ontstentenis van een evaluatie negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat, wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn. Een persoon kan maximaal gedurende twee termijnen, al dan niet aaneensluitend, het ambt van Vlaamse ombudsman bekleden.”.

Uittreksel van decreet van 15 juli 2005

houdende de wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft

[...]

HOOFDSTUK III

Wijzigingen aan het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.

Artikel 12

In het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris wordt artikel 3, punt 3, aangevuld met de volgende twee leden:

“De personeelsleden van het Kinderrechtencommissariaat vervullen hun opdracht onder leiding van de Commissaris.

De personeelsleden van het Kinderrechtencommissariaat hebben in de uitoefening van hun taken dezelfde bevoegdheden als de Commissaris.”.

Artikel 13

Artikel 7 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 31 januari 2003, wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 7

§1. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris na een openbare oproep tot kandidaatstelling en op basis van een vergelijkende selectie, voor een termijn van zes jaar. De selectievoorwaarden en de selectieprocedure worden vastgesteld door het Vlaams Parlement. De selectie wordt uitgevoerd door of in opdracht van het Vlaams Parlement.

Een persoon kan maximaal gedurende twee termijnen, al dan niet aaneensluitend, het ambt van Commissaris bekleden.

§2. De Commissaris moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° Belg zijn;
- 2° van onberispelijk gedrag zijn;
- 3° de burgerlijke en politieke rechten genieten;
- 4° houder zijn van een diploma dat toegang verleent tot een ambt van niveau A bij de diensten van het Vlaams Parlement;
- 5° drie jaar voor de oproep tot kandidaatstelling geen bij verkiezing verleend openbaar mandaat hebben vervuld. Voor de toepassing van deze bepaling wordt met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat gelijkgesteld: het ambt van buiten de gemeenteraad benoemde burgemeester, een mandaat van bestuurder in een instelling van openbaar nut, het ambt van regeringscommissaris, het ambt van gouverneur, adjunct-gouverneur of vice-gouverneur, het ambt van federaal minister, gemeenschaps- of gewestminister, het ambt van staatssecretaris of gewestelijk staatssecretaris of een politiek mandaat bij de Europese Unie;
- 6° ten minste vijf jaar nuttige beroepservaring hebben, die dienstig is voor de uitoefening van het ambt.

§3. Bij de eerste benoeming doorloopt de Commissaris een proefperiode van 1 jaar, te rekenen vanaf de dag waarop de betrokkene het ambt effectief opneemt.

Uiterlijk vijfenveertig dagen voor het verstrijken van die proefperiode evalueert het Vlaams Parlement de Commissaris. Bij ontstentenis van een evaluatie op dat ogenblik wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn.

§4. Uiterlijk negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat evalueert het Vlaams Parlement de Commissaris.

Indien de Commissaris gunstig geëvalueerd wordt, wordt zijn mandaat van rechtswege één maal verlengd met een nieuwe termijn van zes jaar.

Bij ontstentenis van een evaluatie negentig dagen voor het verstrijken van het mandaat, wordt de evaluatie geacht gunstig te zijn.

§5. Alvorens in dienst te treden, legt de Commissaris in handen van de voorzitter van het Vlaams Parlement de volgende eed af: “Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk.”.

Artikel 14

In artikel 8 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° §1 wordt vervangen door wat volgt:

“§1. Het ambt van Commissaris is onverenigbaar met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat of een overeenkomstig artikel 7, §2, 5°, daarmee gelijkgesteld mandaat of ambt, en met een openbaar ambt of enige andere functie of activiteit, waardoor de waardigheid van het ambt of de goede, onafhankelijke en onpartijdige uitoefening van het ambt in het gedrang kan komen.”;

2° §2 wordt vervangen door wat volgt:

“§2. De Commissaris ontvangt het salaris, het vakantiegeld, de eindejaarspremie en de sociale voordelen van een statutair personeelslid van rang A2 van het Vlaams Parlement.

Wanneer de Commissaris wegens ziekte of gebrekkigheid niet meer in staat is zijn ambt te vervullen, en hij de wettelijke pensioenleeftijd nog niet bereikt heeft, stelt het Vlaams Parlement aan de Administratieve Gezondheidsdienst voor om hem definitief arbeidsongeschikt te verklaren.”;

3° een §2bis wordt ingevoegd, die luidt als volgt:

“§2bis. De Kinderrechtencommissaris ad interim, zoals bedoeld in artikel 9bis, derde lid, geniet voor de duur van zijn aanstelling een toelage die gelijk is aan het verschil tussen het salaris van de Commissaris en zijn salaris als personeelslid van het Kinderrechtencommissariaat.

Die tijdelijke toelage komt niet in aanmerking voor de berekening van het vakantiegeld en de eindejaarstoelage.”;

4° het tweede lid van §3 vervangen door wat volgt:

“Het mandaat van de Commissaris kan niet beëindigd worden wegens meningen geuit of daden gesteld in de normale uitoefening van zijn ambt.”.

Artikel 15

Artikel 9 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 9

Het mandaat van de Commissaris eindigt van rechtswege:

- 1° na een ongunstige evaluatie van de proefperiode, bij het verstrijken van die proefperiode;
- 2° na een ongunstige evaluatie van het mandaat, bij het verstrijken van het mandaat;
- 3° wanneer hij definitief arbeidsongeschikt wordt verklaard ingevolge de toepassing van artikel 8, §2, derde lid.

Het Vlaams Parlement beëindigt het mandaat van de Commissaris:

- 1° op zijn verzoek;
- 2° wanneer hij de regels inzake onverenigbaarheden, zoals bedoeld in artikel 8, §1, niet naleeft;
- 3° wanneer hij niet langer voldoet aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 7, §2, 1° en 3°.

Het Vlaams Parlement kan het mandaat van de Commissaris beëindigen:

- 1° mits akkoord van de betrokkene;
- 2° wanneer hij de leeftijd van 65 jaar bereikt;
- 3° om ernstige redenen.”.

Artikel 16

In hetzelfde decreet wordt een artikel 9bis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Artikel 9bis

Bij het opvallen van het ambt van Commissaris start het Vlaams Parlement zo spoedig mogelijk de selectieprocedure met het oog op de benoeming van een nieuwe Commissaris.

Wanneer het mandaat van de Commissaris verstrijkt, en er is nog geen opvolger benoemd, of de opvolger heeft zijn ambt nog niet effectief opgenomen, dan blijft de Commissaris zijn ambt uitoefenen tot de opvolger zijn ambt effectief opneemt, in voorkomend geval in afwijking van artikel 7, §1, tweede lid, van dit decreet.

In de gevallen bedoeld in artikel 9 van dit decreet, of in geval van overlijden van de Commissaris, kan het Vlaams Parlement één van de personeelsleden van het Kinderrechtencommissariaat dat beantwoordt aan de voorwaarden, bepaald in artikel 7, §2, 1°, 2°, 3° en 4°, van dit decreet, tot Kinderrechtencommissaris ad interim aanwijzen, na vergelijking van de titels en de verdiensten van de kandidaten. Die regeling geldt ook ingeval de Commissaris wegens ziekte gedurende ten minste twee opeenvolgende maanden afwezig is of wanneer vaststaat dat hij wegens ziekte gedurende ten minste twee opeenvolgende maanden afwezig zal zijn.”.

Artikel 17

Artikel 13 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 13

Het Vlaams Parlement keurt jaarlijks op voorstel van de Commissaris de begroting en de rekeningen van het Kinderrechtencommissariaat goed.”.

Artikel 18

Aan hetzelfde decreet wordt een artikel 15 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Artikel 15 Het Vlaams Parlement bepaalt de vestigingsplaats van het Kinderrechtencommissariaat.”.

[...]

HOOFDSTUK VI

Overgangsbepalingen

Artikel 34

Tot aan het begin van het eerstvolgende mandaat na de inwerkingtreding van dit decreet heeft de Vlaamse ombudsman het geldelijke statuut van de raadsheren van het Rekenhof. De wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof is op hem van overeenkomstige toepassing. Dat geldt, in voor-

komend geval, ook voor de Vlaamse ombudsman ad interim.

Tot aan het begin van het eerstvolgende mandaat na de inwerkingtreding van dit decreet heeft de Kinderrechtencommissaris het geldelijke statuut van de raadsheeren van het Rekenhof. De wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof is op hem van overeenkomstige toepassing. Dat geldt, in voorkomend geval, ook voor de Kinderrechtencommissaris ad interim.

Artikel 35

De duur van het mandaat van de personen die op het ogenblik van inwerkingtreding van dit decreet benoemd zijn tot Kinderrechtencommissaris, directeur van het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek, of directeur van het Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie, ongeacht of ze hun mandaat al effectief uitoefenen, is vijf jaar, onverminderd de mogelijkheid om, in afwijking van de maximale duur van twee mandaten, het ambt te blijven uitoefenen totdat een opvolger zijn mandaat effectief heeft opgenomen.

De eventuele verlenging van het eerste mandaat van die personen ingevolge een gunstige evaluatie na de inwerkingtreding van het decreet bedraagt zes jaar.

Bijlage 3

Media-output

(september 2004 tot en met augustus 2005)

Media-items die het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat vermeldden.

Actualiteitsmedia

Audiovisuele media

17/11/2004 VRT – Radio 1 (Nieuws)

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg het voorbije werkjaar vooral meldingen van problemen veroorzaakt door echtscheidingen.

17/11/2004 VRT – Radio 1 (Actueel)

Het Kinderrechtencommissariaat heeft zijn zesde jaarverslag gepubliceerd. Het leeuwendeel van de klachten gaat over echtscheiding.

17/11/2004 VRT – Radio 1 (De wandelgangen)

Moeten kinderen spreekrecht krijgen in de rechtbank bij echtscheidingen?

17/11/2004 Radio 4FM (Nieuws)

Voorstelling jaarverslag Kinderrechtencommissariaat.

17/11/2004 Q-Music (Nieuws)

Voorstelling jaarverslag Kinderrechtencommissariaat

17/11/2004 VRT – TV1 (Journaal)

Kinderrechtencommissaris vraagt dringend bemiddelaars die kinderen kunnen helpen bij de echtscheiding van hun ouders.

17/11/2004 VRT – Canvas (Ter Zake)

Kinderen die verwikkeld zijn in de echtscheiding van hun ouders hebben meer problemen.

21/11/2004 AVS

Jaarverslag 2004 van het Kinderrechtencommissariaat.

22/11/2004 Vijf TV (Vijf op vijf)

Nieuw jaarverslag Kinderrechtencommissariaat.

25/01/2005 VTM (Recht van antwoord)

Gsm verraaft waar je zit.

09/05/2005 VRT – Radio (Nieuws)

Lange wachttijden voor bezoekenruimten.

19/08/2005 VRT – Radio 1 (Nieuws)

Bezoekrecht: ook zware criminelen, zoals de gijzelnemer in Brussel, hebben recht om hun kinderen te zien.

19/08/2005 VRT – Radio 1 (De Wandelgangen)

Bezoekrecht: ook zware criminelen, zoals de gijzelnemer in Brussel, hebben recht om hun kinderen te zien.

Printmedia

15/09/2004 De Standaard

Vader is een held. Gescheiden vaders eisen het recht op om hun kinderen te zien.

02/10/2004 Het Nieuwsblad

Vier burens willen speelpleinwerking beperken.

02/10/2004 De Morgen

Eén op vier Brusselse kinderen leeft in een éénoudergezin.

16/10/2004 De Morgen

Van bevel naar onderhandeling.

18/10/2004 De Standaard

Iedereen heeft recht op respect.

26/10/2004 De Standaard

Sport kan veel beter. 35.542 Vlaamse tieners over hun gemeente.

27/10/2004 De Standaard

Jongerenonderzoek 'de kliksons' toont verschuiving sport- en cultuurbeleving.

27/10/2004 Het Nieuwsblad

Stem van jongeren laten horen. Kinderrechtencommissariaat lanceert www.kliksons.be met mening van 35.542 tieners.

27/10/2004 De Gentenaar

Stem van jongeren laten horen. Kinderrechtencommissariaat lanceert www.kliksons.be met mening van 35.542 tieners.

27/10/2004 Het Volk

Stem van jongeren laten horen. Kinderrechtencommissariaat lanceert www.kliksons.be met mening van 35.542 tieners.

27/10/2004 **Het Laatste Nieuws**

Commissariaat kinderrechten houdt enquête ... bij twee jongeren.

28/10/2004 **De Gentenaar**

‘Wij willen een sporthal.’

28/10/2004 **Het Nieuwsblad**

‘Wij willen een sporthal.’

28/10/2004 **Het Volk**

‘Wij willen een sporthal.’

29/10/2004 **De Gentenaar**

Limburgse tieners willen ontspanning in eigen buurt.

29/10/2004 **Het Nieuwsblad**

Limburgse tieners willen ontspanning in eigen buurt.

29/10/2004 **Het Volk**

Limburgse tieners willen ontspanning in eigen buurt.

18/11/2004 **Metro**

Jongeren klagen meer over school

18/11/2004 **De Standaard**

Jongeren eisen steeds meer inspraak. Helft van meldingen bij kinderrechten-commissaris gaat over gezin.

18/11/2004 **Gazet van Antwerpen**

Kinderrechtencommissaris tegen voorstellen echtscheidingsmisdrijven.

18/11/2004 **Het Laatste Nieuws**

Kinderen klagen het meest over echtscheiding en school.

18/11/2004 **De Tijd**

Kinderrechtencommissaris krijgt steeds meer klachten over onderwijs. Gebrek aan politieke daadkracht aan de kaak gesteld.

18/11/2004 **De Morgen**

Kinderrechtencommissaris ziet in haar jaarverslag nog te veel problemen terugkomen.

‘Overheden blijven doof voor problemen van kinderen.’

18/11/2004 **De Morgen**

Vechtscheiding.

18/11/2004 **Het Nieuwsblad**

Zelfde klachten keren steeds terug bij kinderrechtencommissaris. Echtscheiding zet kinderen in de hoek.

18/11/2004	Het Volk	Zelfde klachten keren steeds terug bij kinderrechtencommissaris. Echtscheiding zet kinderen in de hoek.
18/11/2004	De Gentenaar	Kinderen klagen vooral over echtscheidingen.
20/11/2004	Gazet van Antwerpen	Verdrag Kinderrechten kent nog pijnpunten.
24/11/2004	Knack	Handpoppen en Ja-knikkers.
04/12/2004	De Standaard	Mag uw kind chatten?
08/12/2004	Weekend Knack	Democratie op kindermaat.
13/12/2004	De Tijd	Toptennis na Clijsters.
18/12/2004	Gazet van Antwerpen	Kinderrechtencommissariaat ligt opnieuw onder vuur. Parlementsleden vragen bijsturing.
18/12/2004	Het Belang van Limburg	Kinderrechtencommissariaat ligt zwaar onder vuur. Kinderrechtencommissariaat pleit voor extra middelen.
23/12/2004	De Standaard	Gemeenten krijgen 40 % minder voor recreatiesport.
01/2005	Randkrant	Buurt scoort goed, vrijetijdsaanbod kan beter. Tieners geven hun gemeente goede en slechte punten.
07/01/2005	Het Laatste Nieuws	Kinderparlement is 'ondemocratisch' en 'misleidend'.
19/01/2005	Weekend Knack	Scheiden doet kinderen niet altijd lijden.
21/01/2005	Wablieft	Tieners over hun omgeving.
25/01/2005	Het Volk	Kinderen opsporen voor 2 euro.

25/01/2005 Het Nieuwsblad

Kinderen opsporen voor 2 euro.

25/01/2005 De Standaard

Recht van antwoord. Kinderen opsporen via gsm-toestel.

27/01/2005 Gazet van Antwerpen

‘Geen minderjarigen naar volwassenenrechter.’

27/01/2005 De Standaard

‘Straffen mag, binnen fatsoenlijk wettelijk kader.’

28/01/2005 Het Belang van Limburg

Gezegd is gezegd.

02/02/2005 De Standaard

Kinderen houden verhuizen niet vol. Onkelinx wil verblijfsco-ouderschap als norm.

02/02/2005 Het Nieuwsblad

Kinderen houden verhuizen niet vol.

02/02/2005 De Gentenaar

Kinderen houden verhuizen niet vol. Experts niet blij met wettelijke verplichting co-ouderschap.

05/02/2005 Het Laatste Nieuws

We verhuizen 4 keer per week. Commissaris kinderrechten: ‘Dit kan je echt niet wettelijk vastleggen.’

16/02/2005 De Standaard

In het belang van het kind.

02/03/2005 De Morgen

Kinderen verarmen in het rijke westen.

02/03/2005 De Morgen

Kinderarmoede in België steeg sinds 1990 met 4 procent.

09/03/2005 Gazet van Antwerpen

Pediaters verontwaardigd over recordpoging met vijf maanden oude baby.

16/03/2005 De Morgen

Kinderen als wapen in de echtscheidingsstrijd.

16/04/2005 De Standaard

Macht van moeders neutraliseren.

03/05/2005 De Standaard

Goed bezig, maar nood aan tweede adem voor zwakke weggebruiker.

18/05/2005 De Standaard Espresso

Wie stopt supernanny?

18/05/2005 De Standaard

Supernanny is controversieel.

18/05/2005 De Standaard

Hoe super is de nanny?

21/05/2005 Het Belang van Limburg

Blijkbaar zijn we minder goed in het opvoeden.

31/05/2005 Gazet van Antwerpen

Meer kinderrechten bij echtscheiding.

31/05/2005 Het Volk

Kwart Vlaamse kinderen maakt echtscheiding mee.

31/05/2005 De Gentenaar

Kinderrechtencommissariaat luidt alarmbel. Bij scheiding staan kinderen vaak in de kou.

31/05/2005 Het Nieuwsblad

Kinderrechtencommissariaat pleit voor bemiddelaars. Te weinig hulp bij scheiding.

31/05/2005 De Standaard

Kinderrechtencommissariaat slaat alarm in lijvig dossier. Te weinig hulp bij scheiding. Lange wachttijden voor bezoekenruimten.

31/05/2005 De Standaard Espresso

Lange wachttijden voor bezoekenruimten.

31/05/2005 De Morgen

1.500 kinderen staan op wachtlijst om één van hun ouders te zien.

31/05/2005 De Tijd

Te lange wachttijden voor kinderrekening bij echtscheiding. Kinderrechtencommissariaat slaat alarm.

1/06/2005 Metro

Scheiden mag kinderen niet doen lijden.

1/06/2005 Het Belang van Limburg

Eén op vier kinderen in Vlaanderen maakt thuis een echtscheiding mee.

02/06/2005 Het Volk

‘Jongeren horen niet thuis voor assisen.’ Internationaal Kinderrechtenverdrag wordt geschonden in ons land.

- 02/06/2005** **Het Nieuwsblad**
'Jongeren horen niet thuis voor assisen.' Internationaal Kinderrechtenverdrag wordt geschonden in ons land.
- 08/06/2005** **Gazet van Antwerpen**
Lijfstraffen minderjarigen nog steeds niet ondubbelzinnig verboden.
- 08/06/2005** **Knack**
Bemiddeling.
- 09/06/2005** **De Standaard Espresso**
België veroordeeld wegens lijfstraffen op minderjarigen.
- 09/06/2005** **De Standaard**
België veroordeeld wegens lijfstraffen.
- 09/06/2005** **De Morgen**
België beschermt minderjarigen onvoldoende tegen geweld.
- 09/06/2005** **Het Laatste Nieuws**
Meer dan de helft van Belgen denkt dat kinderen slaan toegelaten is.
- 09/06/2005** **Het Belang van Limburg**
Zeven maanden lang op mama of papa wachten.
- 13/06/2005** **Het Nieuwsblad**
'Het doet verschrikkelijk pijn om je kind hier te moeten zien.'
- 15/06/2005** **De Tijd**
Stuur geen minderjarigen door naar strafrechter.
- 23/06/2005** **Gazet van Antwerpen**
Vlamingen en Walen denken anders over homoadoptie.
- 24/06/2005** **Het Nieuwsblad**
Politici maken meer heisa over holebi-ouders dan kinderen zelf.
- 24/06/2005** **Het Volk**
Politici maken meer heisa over holebi-ouders dan kinderen zelf.
- 24/06/2005** **De Gentenaar**
Politici maken meer heisa over holebi-ouders dan kinderen zelf.
- 28/06/2005** **De Morgen**
Koppels die uit elkaar gaan sturen hun kat naar kindvriendelijk programma.
- 08/07/2005** **Gazet van Antwerpen**
'Wetsontwerp jeugdwerk is aanfluiting Kinderrechtenverdrag.'
- 13/07/2005** **Het Volk**
Kinderrechtendorp op tournee.

13/07/2005 Het Nieuwsblad

Kinderrechtendorp op tournee.

14/07/2005 De Standaard

Oproep om hervorming jeugdbescherming niet goed te keuren.

27/07/2005 Het Belang van Limburg

Steeds meer kinderen lijden onder scheiding.

01/08/2005 Feeling

Over vader en moeder zijn ná de scheiding.

18/08/2005 De Morgen

Brusselse jongeren worden het zwaarst getroffen. Eén kind op de acht heeft ouders zonder werk.

20/08/2005 De Morgen

Slaapmiddel in eten deed Farid 'Le fou' de das om.

24/08/2005 Weekend Knack

Kinderrechten

29/08/2005 Het Laatste nieuws

Rechter en ouders werken nieuwe vorm van co-ouderschap uit. Ex-partners om beurt te gast bij kinderen.

Kind- en Jongerenmedia

Audiovisuele media

16/05/2005 VRT – Ketnet (Karrewiet)

'Kinderen en scheiding'.

Printmedia

01/06/2005 Het Volk – Kidsjournaal

Ouders 1 op 4 Vlaamse kinderen scheiden.

01/06/2005 Het Nieuwsblad – Kidsjournaal

Ouders 1 op 4 Vlaamse kinderen scheiden.

01/06/2005 Kits

Een Kinderrechtencommissaris.

Tijdschriften van middenveldorganisaties

12/2004 Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten

Alle kinderen alle rechten.

11/2004 Nieuwsbrief Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Jaarverslag 2004 Kinderrechtencommissariaat.

11-12/2004 Nieuwsbrief Jeugdrecht

Kinderrechtencommissariaat: zesde jaarverslag.

19/11/2004 De Bond

Kliksonsbevraging is staalkaart van lokaal jeugdbeleid.

01/12/2004 De Juristenkrant

Recht op recht.

03/12/2004 De Bond

Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat.

12/2004 CBJ-Info

Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat.

12/2004 Welwijs

Jaarverslag kinderrechtencommissaris.

01/2005 Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten

De kliksons: hoe beleven tieners hun vrije tijd en hun buurt ?

01/2005 Klasse voor leerkrachten

Als leraren hun gezag misbruiken...

02/2005 Evocatief

Echtscheiding: wat met de kinderen?

03/2005 Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten

Hoorzitting subcommissie familierecht: omgangsrecht ouders-kinderen.

03/2005 Nieuwsbrief Jeugdrecht

Verblijf en omgang bij scheiding.

22/04/2005 De Bond

Getuigenissen van kinderen over scheiding.

05/2005 Nieuwsbrief Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Dossier 'Kinderen en scheiding' en advies van het Kinderrechtencommissariaat naar aanleiding van de lange wachtlijsten bij bezoekenruimten.

05/2005

Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten

Verplicht verblijfsco-ouderschap is geen mirakeloplossing.

22/06/2005

De Juristenkrant

Cursief & Recht: kinderrechtencommissaris kant zich tegen het behoud in het wetsontwerp van de 'uithandengeving' van zestien- tot achttienjarigen.

01/07/2005

De Bond

Kinderen opvoeden met gezag maar zonder 'harde hand'.

07/2005

Tijdschrift voor Welzijnswerk

Kinderen in scheidingssituaties.

Bijlage 4

Studiedagen, congressen en representaties

(september 2004 tot en met augustus 2005)

Het Kinderrechtencommissariaat wordt regelmatig gevraagd om op studiedagen en congressen een toelichting te geven over de eigen werking, over het Internationaal verdrag inzake de Rechten van het Kind of over specifieke thema's die te maken hebben met minderjarigen. Hieronder een overzicht van de studiedagen en congressen waaraan het Kinderrechtencommissariaat een actieve bijdrage leverde.

13-15 oktober 2004	European Network of Ombudsmen for Children (ENOC), 'Ledenvergadering', Cardiff (Groot-Brittannië)
19 oktober 2004	Vlaams Parlement, 'Voorstelling PPI's', Brussel
22 oktober 2004	Vereniging voor de VN, 'Kinderrechten en Geweld', Brussel
3 november 2004	Vlaamse Jeugdraad, 'Kinderrechten', Brussel
5 november 2004	Universiteit Gent (UGent), Centrum Rechten van het Kind, 'Participatie en het Kinderrechtencommissariaat', Gent
18 november 2004	Institut Universitaire Kurt Bosch, 'Het Vlaams Kinderrechtencommissariaat', Sion (Zwitserland)
29 november 2004	Universiteit Gent (UGent), Centrum Rechten van het Kind, 'Het Vlaams Kinderrechtencommissariaat', Gent
3 december 2004	ISB Buurtsport, 'Trefdag buurtsport', Genk
8 december 2004	Jeugd en Vrede, 'Voorstelling boek', Brussel
11 december 2004	Provinciale Jeugddienst Oost-Vlaanderen, 'Weekend provinciale jeugdraad', Dendermonde
15 februari 2005	Vlaams Parlement, 'Voorstelling PPI's', Brussel
23 februari 2005	Jeugddienst Merelbeke, 'Voorstelling kinderrechten', Merelbeke
1 maart 2005	Universiteit Gent (UGent), Faculteit Rechten-Criminologie, 'Lezing kinderrechten', Gent

1 maart 2005	Unicef België, Persconferentie Innocenti Rapport 'Child Poverty in Rich Nations 2005', Brussel
8-10 maart 2005	Ngo-coalitie, 'Europees Forum van ngo-coalities', Brussel
12 maart 2005	Kinder- en Jongerentelefoon, Werkwinkel 'Kinderen en scheiding', Antwerpen
12 maart 2005	Kinder- en Jongerentelefoon, Werkwinkel 'rechten en plichten', Antwerpen
14 maart 2005	Bezoekruimte Ronse, Lezing 'omgangsrecht', Ronse
20-23 maart 2005	World Congress family law and children's rights, Lezing 'Kinderrechtencommissariaat', Kaapstad (Zuid-Afrika)
7 april 2005	VN Human Rights commission, 'Panel corporal punishment', Genève (Zwitserland)
19 april 2005	Universiteit Gent (UGent), Centrum Rechten van het Kind, Die Keure, Lezing 'Voorstelling boek H. Pas', Gent
20 april 2005	What Do You Think? (WDYT?), congres 'AIDS/HIV', Brussel
2 mei 2005	Mobiel 21, Lezing 'Zachte weggebruiker', Brussel
29 juni - 3 juli 2005	Childhoods, 'Children and Youth in emerging and transforming societies', Oslo (Noorwegen)
5-8 juli 2005	VN, Reg. Slovenië, 'Regional consultation UN Violence study', Ljubljana (Slovenië)

Het Kinderrechtencommissariaat woonde ook studiedagen bij om op de hoogte te blijven van onderzoek, wetgeving en ontwikkelingen.

24 september 2004	Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Antwerpen, Congres 'Kindermishandeling', Antwerpen
30 september 2004	West-Vlaamse Pleeggezinnendienst, Studiedag 'Intensief samenwerken met ouders in de pleegzorg', Brussel
8 oktober 2004	Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS), Studievoormiddag 'Verwerking van Rijksregistergegevens door het CBGS', Brussel

8 oktober 2004	Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang, Voorstelling doctoraat M. Van den Broeck, Gent
18 oktober 2004	Cultuurnet Vlaanderen, 'No Fake!' Themadag over jongeren, cultuur en communicatie, Brussel
20 oktober 2004	Yota, Jeugd en Stad, Lancering van 'Yota-project', Brussel
20-22 oktober 2004	Child in the city, Congres 'Kindervriendelijke steden', Londen
23-24 oktober 2004	Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Antwerpen, Congres, Antwerpen
27 oktober 2004	Themis-school voor post-academische juridische vorming, 'Personen- en Familierecht', Leuven
13 november 2004	Korszackstichting NL, Prijsuitreiking Kopergieterij, Gent
15 november 2004	Panel Studie van Belgische Huishoudens (PSBH), 'PSBH: 11 jaar uit het leven in België', Brussel
16 november 2004	Platform 'Kinderen op de vlucht'. De voogdij van niet-begeleide minderjarigen, 'De stand van zaken na 6 maanden werking', Brussel
18 november 2004	Unicef België, Plan België & Ecpat België, Conferentie 'Kinderrechten en ontwikkelingssamenwerking', Brussel
19 november 2004	Uit De Marge, Congres 'Jeugdwerk en maatschappelijke Kwetsbaarheid 2004', Leuven
26-27 november 2004	European Association for Education Law and Policy (ELA), World conference on the right to and rights in education, Amsterdam
3 december 2004	Kind & Gezin, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Leuven, Congres 'Kindermishandeling', Leuven
7 december 2004	Oases, onderzoeksgroep Armoede, sociale uitsluiting en de Stad, 'Tien jaar armen aan het woord, ongehoord?' Colloquium naar aanleiding van het verschijnen van 'Armoede en sociale uitsluiting Jaarboek 2004', Antwerpen
10 december 2004	Toegankelijk jeugdwerk p&v-stichting, Studiedag 'Toegankelijk jeugdwerk', Brussel
14 december 2004	Steunpunt Jeugd, Nitrox studiedag 'Jeugdbeleid', Antwerpen
18 januari 2005	Jeugd Onderzoeksplatform (JOP), Studiedag 'Jeugdonderzoek belicht', Brussel

27 januari 2005	Universiteit Antwerpen (UA), 'Procesbekwaamheid', Antwerpen
2 februari 2005	'Opvoedingsverantwoordelijkheid en ouderstages', Gent
3 februari 2005	Universiteit Antwerpen (UA), 'Hoorrecht van minderjarigen, praktische en psychologische aspecten', Antwerpen
3 februari 2005	VZW Jongerenbegeleiding, Debat betreffende voorontwerp Onkelinx, Gent
17 februari 2005	Universiteit Antwerpen (UA), 'Hoorrecht van minderjarigen: juridische aspecten', Antwerpen
24 februari 2005	Universiteit Antwerpen (UA), 'Jeugdadvocaten en de vorderingsrechten van het openbaar ministerie', Antwerpen
25 februari 2005	Kinderrechtencoalitie, Open forum 'Kinderrechteneducatie', Gent
3 maart 2005	Universiteit Antwerpen (UA), 'Actualia Jeugdrecht', Antwerpen
15 maart 2005	JINT, Informatie en discussiedag 'Witboek Jeugd', Brussel
24 maart 2005	Katholieke Universiteit Leuven (KULeuven) en Universiteit Antwerpen (UA), 'De nieuwe adoptiewetgeving', Antwerpen
12 april 2005	Stad Leuven, Informatienamiddag 'Brede school', Leuven
14 april 2005	Pluralistisch Overleg Welzijnswerk, 'Met recht van spreken', Colloquium over sociale verantwoordelijkheid, Antwerpen
19 april 2005	Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Studiedag 'Nieuwe media in de 1ste lijnswerking', Gent
20 april 2005	Vlaamse Ombudsdienst, 'Voorstelling jaarverslag Vlaamse Ombudsdienst', Brussel
20 april 2005	Sensoa & Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen (SAMV), 'Seksuele gezondheid en culturele diversiteit', Brussel
13 mei 2005	Jeugddienst Sint-Truiden, 'Tienerforum', Sint-Truiden
18 mei 2005	Kind & Gezin, 'Opening K&G Academie', Brussel
19 mei 2005	Universiteit Gent (UGent) en Universitaire Instelling Antwerpen (UIA), Studiedag 'Wet bemiddeling', Gent

20 mei 2005	Quartier Latin groep, Studiedag 'Jeugdbeschermingsrecht', Brussel
20 mei 2005	Vrije Universiteit Brussel (VUB), Université Libre de Bruxelles (ULB), Université Catholique de Louvain (UCL) en Universiteit Gent (UGent), 'Vormen en hervormen van jeugdbescherming', Brussel
26 mei 2005	VZW Bemiddeling, Symposium 'gescheiden ouders, verscheurde kinderen?', Brussel

Colofon

Redactie

Leen Ackaert
Hilde Cnudde
Lieven De Rycke
Silke Heiden
Katrien Heeren
Mie Jacobs
Peter Minten
Isabel Moerman
Dominique Van Den Akker
Ankie Vandekerckhove
Els Vanhemelrijck
Dirk Vos

Eindredactie

Hilde Cnudde

Copywriting

Mark Van Bogaert

Concept & vormgeving

Funcke & Co.

Tekeningen

Nix

Druk

Poot Printers

Verantwoordelijke uitgever

Ankie Vandekerckhove
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN- 90-77021-094

Wettelijk depotnummer: D/2005/9680/2

Hoe is het hier en nu met de kinderrechten gesteld?

Het Kinderrechtencommissariaat houdt de vinger aan de pols.

Het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat geeft een momentopname vanuit de eigen werking. U krijgt een overzicht van vragen en klachten die in 2004-2005 binnenkwamen. En een inkijk in wat het Kinderrechtencommissariaat het voorbije jaar deed en adviseerde.

Het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat wil vooral een instrument zijn voor (Vlaamse) volksvertegenwoordigers om dieper te graven, het debat te openen of tot actie over te gaan. Laat dit een uitnodiging zijn om knelpunten die kinderen en jongeren ervaren aan te pakken.

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86
1000 Brussel

tel.: 02-552 98 00
fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechten.be